DEMOKRASİNİN 50 Yılı

1945-1995

1

RADİKAL

1955

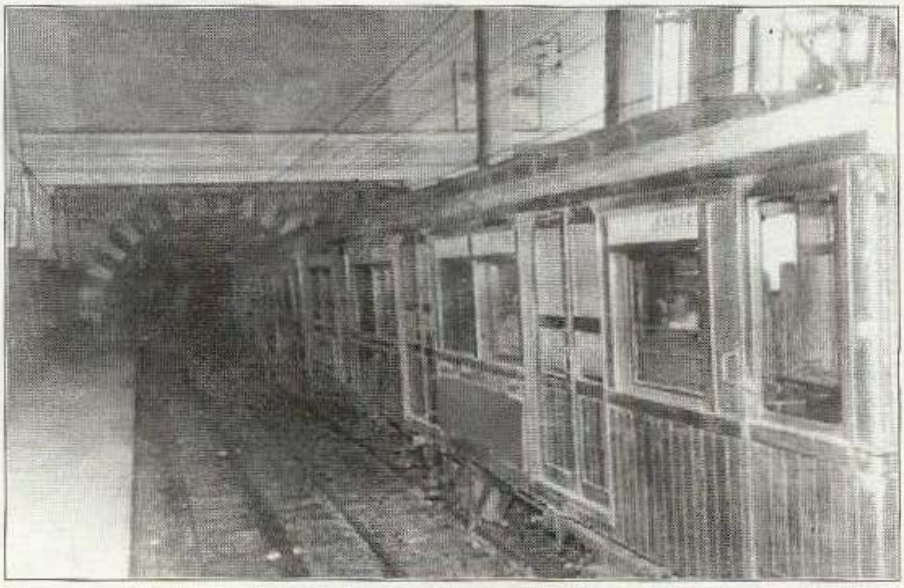
Ocak

1. Bankaların yılda 250 000 liradan fazla ikramiye dağıtması yasaklandı.
5. Başbakan ve Dışişleri Bakanı Bağdat'a gitti.
6. Oniki Ada karasuları sınırının tespiti için Yunanistan'la temasa geçildi.
10. Tunca, Arda ve Meriç nehirleri taştı; 53 ev sular altında kaldı.
10. Başbakan Menderes Irak Meclisi'nde bir konuşma yaptı.
10. Migros, Türkiye'de 60 seyyar satış mağazası açacak.
12. Türkiye ile Irak arasında yeni bir antlaşma imzalanacak; yeni antlaşmanın adı Bağdat Paktı.
13. Mısır Bağdat Paktı'na karşı.
14. Türkiye Bağdat Paktı'na Suriye'yi de davet etti.
15. Başbakan Lübnan'da görüşmelere başladı.
18. Başbakan Menderes döndü; Beyrut'ta yayımlanan ortak bildiride görüşmelere devam edileceği açıklandı.
19. Sovyet basını ve radyosu Bağdat Paktı'nı eleştirdi.
20. Mısır, diplomatik nezakete uymayan bir tavırla, Menderes'in ziyaretini kabul edemeyeceğini açıkladı.
20. Meçhul bir uçak Ankara yakınlarına « demirperde » propaganda bildirileri attı.
21. Başbakan Menderes Bağdat Paktı'nın Arap Birliği'ne karşı olmadığını açıkladı.
22. Nasır Türkiye aleyhine konuştu.
24. Zonguldak'ta grizu faciası: 56 ölü, 18 yaralı.
26. Kıbrıs'a silah taşıyan bir Yunan gemisi yolda durduruldu.
26. Amerika Maden İşçileri Sendikası Başkanı Lewis'in, ABD İçişleri Bakanı'ndan, Zonguldak grizu faciası için soruşturma açmasını istemesi Türk işçilerini kızdırdı.
29. Zonguldak'taki patlamayla ilgili 5 mühendis tutuklandı.
29. Başbakan İtalya'ya gitti.
30. Başbakan Menderes Roma'da törenle karşılandı; Türkiye-İtalya görüşmeleri başladı.

ÖLÜM

30. Profesör Mim Kemal Öke.

Tünel 80 yaşında

Karaköy (Galata) ile Beyoğlu'nu (Pera) birbirine bağlayan tünel.

19 ocak - 1875 yılı ocak ayında işletmeye açılan İstanbul Galata'daki Türkiye'nin tek tüneli, 80 yaşına girdi. İnşaatına 1871 yılında bir İngiliz firması tarafından başlanan tünel, 170 000 sterline mal olmuştu. Tünel, 1863'te Londra'da ve 1868'de New York'ta inşa edilenlerden sonra dünyanın üçüncü en eski yeraltı toplu taşıma sistemidir.

Muhsin Ertuğrul'un Rusya mektubu

Kasım Küfrevi.

Tevfik İleri (sağda).

11 ocak - Büyük Millet Meclisi Bütçe Komisyonu'ndaki görüşmeler sırasında söz alan DP Samsun Milletvekili Tevfik İleri, o sırada Devlet Tiyatrosu Müdürü olarak görüşmeleri takip eden Muhsin Ertuğrul'a ait, 1934 yılında Moskova'dan yazılmış bir mektubu okudu. Mektupta Rusya'da doğan çocukların cemiyete intikal ettiği ve bunları devletin alıp yetiştirdiği yazılmıştı. Bu konuşma üzerine DP Ağrı Milletvekili Kasım Küfrevi, « Tevfik İleri'nin de bundan bir müddet önce Nâzım Hikmet için yazdığı bir iki yazı buradan okunsaydı, acaba hoşuna gider miydi? » diye sordu. Komisyon Başkanı olayı büyütmeden tartışmayı yatıştırdı.

1955

DP'lilerden hükûmete eleştiri

18 ocak - Meclis Bütçe Komisyonu'nda okunan bir raporda iktidarın ekonomi politikası eleştirildi. DP milletvekilleri Kenan Akmanlar, Haluk Timurtaş, Ekrem Cenani ve Feridun Ergin tarafından hazırlanan raporda, emisyon ve kredi politikasının değiştirilmesi ve fiyat istikrarının sağlanması istendi. Dar gelirlilerin durumu üzerinde de durulan raporda, « Yarınki Türkiye'yi yaratmak için mecburî fedakârlık yapılması görüşü yanlıştır » denildi.

DP ile CHP arasında buzlar eriyor mu?

28 ocak - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in ABD gezisi sırasında yaptığı, DP'nin dış politikasını onaylar mahiyetteki konuşma üzerine ABD'ye bir telgraf gönderen Başbakan Menderes, Gülek'e teşekkür etti. DP ile CHP arasındaki ilişki bu sıcak sözlerden sonra ılımlı bir havaya girdi. Yeni bir Menderes-İnönü görüşmesi bekleyenlere İnönü, « Olmayacak şey yoktur » diye cevap verdi. Başbakan Menderes de CHP yayın organı *Halkçı* gazetesi aleyhine açtığı davalardan vazgeçti. CHP tarafından partinin Ankara İl Balosu'na davet edilen Başbakan, İstanbul'da olduğu için baloya katılamadı, ancak yerine Başbakanlık Müşteşar Yardımcısı Muhlis Fer'i gönderdi. Baloya İçişleri Bakanı Namık Gedik, Tarım Bakanı Nedim Ökmen, Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu ve bazı DP milletvekilleri de katıldılar.

Et 550 kuruşa çıktı

18 ocak - Valilik genelgesine ve belediyenin kontrollerine rağmen, İstanbul'da et fiyatı 550 kuruşa fırladı. Yasak olduğu halde kuzu kesimi de yapılmasına karşın fiyat indirilemiyor.

Uçakları alacak döviz yok

4 ocak - Devlet Hava Yolları'nın kısa mesafeli yurtiçi seferleri için İngiltere'ye sipariş ettiği Heron tipi 7 yolcu uçağının inşasının tamamlandığı, ancak uçakların döviz sıkıntısı nedeniyle yurda getirilemediği bildirildi.

Milletvekiliyle trafik polisi barıştı

17 ocak - DP İstanbul Milletvekili Firuzan Tekil, Taksim Meydanı'nda tartıştığı ve sonra da Fatih Emniyet Amirliği'ne « sürdüğü » trafik polisi Muzaffer Acar ile Trafik Müdürlüğü'nde karşılaşınca, öpüşerek barıştı. Bu mutlu olay, Trafik Müdürü Orhan Eyüboğlu ile Belediye Başkanı Gökay tarafından sevinçle karşılandı.

Şubat

1. Başbakan Adnan Menderes, Vatikan'ı ziyaret ederek Papa XII. Pius'la görüştü.
2. Ege ve Karadeniz teknik üniversiteleri kurulacak.
5. Mısır'ın, Türkiye ile İsrail'in siyasî ve askerî alanda anlaşma yaptıkları yolundaki iddiaları Ankara'da nefretle karşılandı.
5. Hammadde darlığı nedeniyle üretimi duran fabrikaların çalıştırılması için tops ve yapağı ithal edildi.
8. Türkiye-Japonya Ticaret Antlaşması imzalandı; iki ülke 6,5 milyon dolarlık mal takas edecek.
8. SSCB Başbakanı Malenkov istifa etti; yerine Nikolay Bulganin getirildi.
12. Arazi vergisi komisyonda reddedildi.
13. Cumhurbaşkanı Celal Bayar resmî bir ziyarette bulunmak üzere Pakistan'a hareket etti.
14. Başbakan, İzmir Alsancak limanının temelini attı.
15. Tüccarlar yeni gelir vergisine karşı çıktı.
16. Meclis, Batı Almanya'nın NATO'ya girmesini ve Yugoslavya'yla olan Bled Antlaşmasını onayladı.
16. Meclis 2 Sovyet casusunun idamını onayladı.
18. Türkiye-Almanya Ticaret Antlaşması imzalandı.
19. İnönü CMP'li Osman Bölükbaşı'yla görüştü.
20. Milletvekili ödenek ve yolluklar artırıldı; CHP milletvekilleri tasarıya ret oyu verdi.
24. Türkiye ile Irak arasında Bağdat Paktı imzalandı.
27. Hükûmet Gelir Vergisi Kanunu tasarısını Meclis'ten çekti.
27. Arazi Vergisi Kanunu tasarısı Meclis'te tartışmalara neden oldu, komisyona iade edildi.
30. Bütçe, 151 milyon lira açıkla 2 940 727 278 lira olarak Meclis'te CHP'nin 34 ret oyuna karşı 455 oyla onaylandı.

ÖLÜM

27. Gazeteci ve diplomat Hüseyin Ragıp Baydur.

Meclis'ten gericiliğe sert tepki

24 şubat - Büyük Millet Meclisi'nde bir konuşma yapan Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ, DP Maraş Milletvekili Abdullah Aytemiz'in bir konuşmasında söylediği, « Medenî Kanun yerine Mecelle'yi istiyoruz » sözleriyle ilgili olarak, « Atatürk'ün din adamlarının da fikrini alarak hazırlattığı Medenî Kanun'un tek hedefi, bizi karanlıklardan kurtarıp, medeniyetin nurlu ufuklarına kavuşturmaktı. Aytemiz'in Medenî Kanun'u dine hasret çeker mahiyette istihfaf etmesini (küçümsemesini) teessürle karşıladım. Asla geri dönmeyeceğiz » dedi. Bakan Çiçekdağ'ın bu konuşması alkışlarla karşılandı. Kapatılan Türk Milliyetçiler Derneği Başkanı Sait Bilgiç'in, « Maziyle bağlar koparılmak isteniyor » şeklindeki konuşmasına cevap veren Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı da, « Bırakın bu milleti yeni yolunda hamlelerine devam etsin. Milleti bölmek isteyen zındıklara tesadüf edilirse alınacak tedbirlerle onları yok etmek işten bile değildir » dedi.

Arazi vergisi Meclis'ten geçirilemedi

27 şubat - Arazi vergisini 9 misli artıran kanun tasarısı Meclis'te tartışmalara neden oldu. Tasarı üzerinde konuşan Başbakan Adnan Menderes, « Nüfusumuzun yüzde 82'si çiftçidir. Komisyon raporunda sefalet edebiyatı yapıldı. Biz Rize'den alınan 49 kuruşu artırmayalım, ama Manisa'nın 6 kuruşunu 20 kuruşa çıkaralım » dedi. Daha sonra söz alan DP Burdur Milletvekili Mehmet Özbey, Meclis'teki milletvekillerinin 400'ünün çiftçiyi temsil ettiğini belirterek « Kararı aldığınız takdirde kendi dalınızı kendiniz kesersiniz » diye uyarıda bulundu.
Başbakan Menderes'in dört kere kürsüye gelip konuşma yapmasına rağmen, oylama sonucunda tasarı komisyona iade edildi.

Bağdat Paktı'na Meclis'ten onay

26 şubat - Türkiye ile Irak arasında imzalanan Bağdat Paktı Meclis'te alkışlar arasında onaylandı. 24 şubatta Bağdat'ta imzalanan pakt, tarafların güvenlik ve savunmaları için işbirliği yapmalarını öngörüyor. Türkiye ve Irak tarafından tanınmış olmak koşuluyla bölge barışıyla ilgili bütün devletlere açık olan Bağdat Paktı'na, İngiltere ve bazı Ortadoğu ülkelerinin katılması bekleniyor.
Pakta en büyük tepki, kendini Arap ülkelerinin lideri sayan Mısır'dan geldi. Bağdat Paktı'nı Arap birliğine indirilen bir darbe olarak niteleyen Kahire, diğer Arap ülkelerini pakta katılmamaya çağırdı.

1955

CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin Millet Meclisi'ndeki konuşması sırasında.

Cumhuriyet Halk Partisi'nden hükûmete sert çıkış

18 şubat - Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, Meclis'te devam eden bütçe görüşmelerinde, düşünülenlerin aksine bütçeyi ve iç siyaseti şiddetle eleştirdiler. CHP'lilerin konuşmaları zaman zaman iktidar partisi milletvekilleri tarafından gürültülerle kesildi.

CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin, DP'nin, antidemokratik kanunların birkaç ay içinde kaldırılacağı yolundaki vaadine rağmen, tam tersine, yeni antidemokratik kanunlar çıkardığını ileri sürdü ve « Neden demokrasiye sırt çevirerek bir yıldırma ve sindirme metodunun denenmesine kalkışıldığını anlamak hakikaten güç » dedi.

Nüvit Yetkin, iktidarın ekonomi politikasına da değinerek, Türk lirasının dış piyasalardaki düşüşüne dikkat çekti. CHP'li Milletvekili, « Tamam, biliyoruz ki paramız istikrardan mahrum, ama düzeleceğine dair ufukta da bir işaret görülmüyor » dedi.

Bakırköy sahilindeki Baruthane'de yeni bir mahalle kuruluyor

24 şubat - İstanbul Belediyesi Şehir Meclisi tarafından, Bakırköy'deki tarihi Baruthane'ye ait arazinin parsellenerek satışa çıkarılması ve bu kesimde yeni bir mahalle kurulması kararlaştırıldı.

Belediyede görevli mimar ve mühendislerden oluşan 5 kişilik bir komisyon konuyla ilgili planı hazırladı, öte yandan söz konusu arsaların kıymetleri belirlendi.

Bakırköy ilçesi sınırları içinde, Ayamama Deresi'nin her iki yanında yer alan Baruthane arazisinin parsellenmesiyle satışa çıkarılacak arsaların metre kare fiyatı 20-100 lira arasında olacak. Böylece yapılacak satıştan yaklaşık olarak 150 milyon lira gelir elde edilmesi bekleniyor. Baruthane arazisinde kurulması planlanan yeni mahallede 15 katlı binaların yapılmasına izin verileceği, ayrıca 300 dönümlük arazinin bir stad yapımı için ayrılacağı belirtildi.

Rusya'nın yeni başbakanı Nikolay Bulganin maden işçileriyle.

Mart

1. Ürdün'e 3 uçak hediye ettik.
3. Balkan Paktı üyeleri dışişleri bakanlarının Ankara'daki toplantısı sona erdi.
3. Suriye ile Mısır antlaşma imzaladı.
4. Türk Traktör Fabrikası, Ankara'da işletmeye açıldı.
4. Kapalıçarşı yangın felaketzedelerine 140 baraka dağıtıldı.
5. Londra'da ölen Büyükelçi Hüseyin Ragıp Baydur için İngiliz hükûmeti büyük bir cenaze töreni düzenledi.
6. Türkiye'nin Avrupa Tediye Birliği'ne (EPU) olan borcu 309 milyon lira.
6. CHP bir bildiri yayımlayarak, Seçim ve Basın kanunlarının değiştirilmesini istedi.
8. Türkiye'nin ilk Kanserle Savaş Dispanseri açıldı.
10. Cumhurbaşkanı Bayar, Irak'a yaptığı ziyaretten döndü.
12. Bakanlar Kurulu, Atatürk Üniversitesi'nin Erzurum'da kurulmasına karar verdi.
12. Yunanistan, Kıbrıs konusunu Birleşmiş Milletler'e yeniden götürme kararı aldı.
13. Fenerbahçe-Galatasaray maçı sonrasında taraftarlar birbirine girdi; 1 kişi öldü, Galatasaray kulübünün binası taşlandı.
14. Kişi başına 250 gr şeker dağıtımına başlandı.
16. NATO'nun Trakya'daki Red-Trident tatbikatı başladı.
19. İstanbul ve Ankara'da kan bankası kurulacak.
19. Agence France-Presse'in Ankara muhabiri Erol Güney vatandaşlıktan çıkarıldı.
19. Liselerde olgunluk sınavı kaldırıldı.
19. Yazar Hüseyin Cahit Yalçın hürriyetine kavuştu. ☞
23. Gediz Barajı'nın temeli atıldı.
27. Türk Ordu Millî Futbol Takımı, İtalya'yı 3-2 yenerek dünya şampiyonu oldu. ☞
27. Ordulararası kros yarışmasında atletlerimiz dünya üçüncüsü oldu.
30. İngiltere, Bağdat Paktı'na katıldı. ☞

Hüseyin Cahit Yalçın serbest bırakıldı

Hüseyin Cahit Yalçın, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yle birlikte.

19 mart - *Yeni Ulus* gazetesinde yazdığı makalelerde Başbakan Adnan Menderes'e, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'ye ve Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'ya hakaret ettiği iddiasıyla Ankara Basın Mahkemesi'nde yargılanan ve 23 eylül 1954'teki son duruşmada 26 ay 20 gün hapis cezasına çarptırılarak 1 aralıkta cezaevine giren gazeteci Hüseyin Cahit Yalçın, Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından affedildi. Hapis cezasının 1 312 saatlik bölümünü tamamladıktan sonra serbest bırakılan ve bu sürenin bir kısmını Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'nde, bir kısmını da cezaevinde hastalandığı için tedavi gördüğü Şişli Hastanesi'nde geçiren, bu arada 80. yaşına da hapiste girmek zorunda kalan Hüseyin Cahit Yalçın, kendisine, « Şimdi ne yapacaksınız? » diye soran gazetecilere, « Ben yazarım. İnşallah yazdıkça bol bol görüşürüz » diye cevap verdi.

Yalta Konferansı zabıtları fırtına kopardı

16 mart - Amerika Birleşik Devletleri hükûmeti, 1945 yılında ABD Başkanı Roosevelt, İngiltere Başbakanı Churchill ve SSCB lideri Stalin'in katılımıyla yapılan Yalta Konferansı'na ait zabıtları, 834 sayfalık 2 cilt halinde yayımladı. Savaş sonrası dünyayı biçimlendiren Yalta Konferansı'na ait belgelerin yayımlanması, üç lider tarafından gerçekleştirilen paylaşıma ilişkin eski tartışmaları yeniden alevlendirdi. İngilizler, Başkan Roosevelt'in Japonlarla savaşı bitirmek için Sovyet yardımını arzulaması nedeniyle, Stalin'in taleplerini karşılamakta istekli olduğunu, şimdi daha rahatça ifade ediyorlar. Öte yandan, zabıtlar Stalin'in Boğazlar konusundaki taleplerini açıkça ortaya koyuyor.

Cumhuriyet Halk Partisi'nde Nihat Erim sorunu

4 mart - Kocaeli Milletvekili Nihat Erim'in, seçim sonrası Cumhuriyet Halk Partisi'nde « Gandhi politikası » izlemesi tezini savunması partide ikiliğe yol açtı. Erim'in iktidarla dostane ilişkiler içinde bir politika çizilmesi ve bu yoldan istenilenlerin elde edilmesi yolundaki görüşlerini İnönü de benimseyince, partideki anlaşmazlık iyice su yüzüne çıktı. CHP'deki sert politika taraftarlarının savaş açtığı Erim'in partiden ihracı istemi, İnönü tarafından engellendi. Nihat Erim'in *Halkçı* gazetesinde yayımlanan yazılarının CHP'yi bağlamadığı yolundaki bildiri de partilileri memnun etmedi. Cumhuriyet Halk Partisi'nde Nihat Erim konusunun nasıl sonuçlanacağı merakla bekleniyor.

Ordu Millî Futbol Takımımız şampiyon

27 mart - Avrupa Ordulararası Futbol Şampiyonası, Roma Olimpiyat Stadı'nda oynanan Türkiye-İtalya maçıyla sona erdi. İtalya'yı 3-2 yenen takımımız şampiyon oldu.

Suriye'ye nota

10 mart - Suriye'yle bir antlaşma imzalayan Mısır tahriklerine devam ediyor. Nasır'ın kışkırtmalarıyla hareket eden Suriye, sınırda olay yaratma peşinde. 4 Suriye savaş uçağının Türkiye hava sınırını geçerek taciz uçuşu yapması üzerine Ankara, sert bir notayla Suriye'yi uyardı ve bir dahaki sınır ihlalinde uçakların düşürüleceğini açıkladı. 20 martta Suriye'nin cevabî notasını reddettik. 26 martta Suriye uçaklarının tekrar sınırlarımızdan içeri girmesi üzerine bir protesto notası daha verdik.

Gülek perhizi bozdu

24 mart - Amerika gezisi sırasında iç politikaya değinmeyeceğini açıklayan ve bu nedenle Başbakan Menderes'ten bir teşekkür telgrafı alan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Kanada'nın Montreal şehrinde yaptığı bir konuşmada « perhiz »ini bozarak DP hükûmetinin basın hürriyetini tehdit ettiğini söyledi.

Beyazıt Kulesi'nden ilk intihar

28 mart - Beyazıt Yangın Kulesi'ne çıkan 70 yaşındaki Süleyman Candan adlı bir kişi, atlayarak intihar etti. 45 m yükseklikten düşen Candan feci şekilde öldü. Polis, bu olayın Beyazıt Kulesi'nde ilk defa yaşandığını bildirdi.

CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim.

1955

Atatürk'ün eşyası CHP'den alındı

14 mart - CHP'ye ait malların Hazine'ye geçmesine dair kanun gereği, Ziraat Bankası'nda çelik dolaplarda muhafaza edilen Atatürk'e ait eşyalar, Maliye tarafından devralındı. Atatürk'e ait kılıçlar, madalyalar, altın anahtarlar ve kıymetli tabakalar müzeye verilecek.

İngiltere, Bağdat Paktı'na katıldı

30 mart - Avam Kamarası'nda bir konuşma yapan İngiltere Dışişleri Bakanı Anthony Eden, İngiltere'nin Bağdat Paktı'na katıldığını açıkladı. İngiltere'nin pakta katılması Ankara'da memnunluk yarattı.

Radyo programı sorun oldu

10 mart - Ankara Radyosu'nda yayımlanan « Daldan Dala » programındaki bir monologda milletvekillerinin küçük düşürüldüğü yolundaki iddialara cevap veren Devlet Bakanı Mükerrem Sarol, bu monologu yayından önce kendisinin kontrol ettiğini ve programın kaldırılmasını gerektirecek bir husus olmadığını açıkladı. Erdoğan Çaplı'nın hazırladığı programa devam kararı verildi. Monologda, bir milletvekili adayı halka hitap ederken kendi için bir şey istemediğini, tek isteğinin ölünceye kadar milletvekili kalarak millete hizmet olduğunu alaylı bir dille açıklıyordu.

Ahlakdışı resimler

29 mart - İstanbul'da sinema, tiyatro ve eğlence yerlerinin girişine gayri ahlakî fotoğraflar asılması, Belediye tarafından yasaklandı. Son zamanlarda birçok yerde mayolu kadın resimlerine rastlanmaktaydı.

Ders kitabında komünizm propagandası

8 mart - 1954 yılında basılan ve liselerde okutulması Millî Eğitim Bakanlığı'nca kabul edilen bir ders kitabında komünizm propagandası yapılmak istendiği iddiasıyla soruşturma başlatıldı. « Astronomi » adlı ders kitabında Stalin ve Lenin'in resimlerinin yer aldığı ve bu resimlerin öğrencinin dikkatini çeksin diye bir meteor resminin ortasına yerleştirildiği tespit edildi. Konunun Ankara'daki ilgili makamlara bildirildiği ve kitabın toplattırılacağı belirtildi. Yapılan ilk soruşturmada, kitabın halen matematik öğretmenliği yapan bir öğretmen tarafından yazıldığı anlaşıldı.

Nisan

1. Lübnan Cumhurbaşkanı Kâmil Şamun Ankara'ya geldi.
4. Yunan denizaltıları Kıbrıs'a silah çıkardı; İngiltere, Yunanistan'ı protesto etti.
5. Başbakan Churchill istifa etti.
6. Dışişleri Bakanı Anthony Eden İngiltere başbakanı oldu.
6. Türk Traktör Fabrikası ilk ürününü verdi; monte edilen 100 traktör Ziraî Donatım Kurumu'na teslim edildi.
6. SSCB hesabına casusluk yapan Hayati Karaşahin'in idam kararı Meclis'te onaylandı.
7. *Akis* dergisi sahibi ve başyazarı Metin Toker 9 ay 10 gün hapse mahkûm oldu. ☞
8. Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak, « Tedhişçiler Kıbrıs'ı bomba hıçısı yaptılar » dedi.
9. Atina, Selanik ve Rodos'ta Kıbrıs için gösteriler yapıldı.
10. Türkiye İtalya'ya 100 000 ton buğday satacak.
11. Kıbrıslı Rumlar Lefkoşa Radyo binasına bomba koydu.
11. Dumlupınar denizaltısının süvarisi Yüzbaşı Sabri Çelebi 1 yıl 8 ay hapse mahkûm oldu. ☞
13. Nesebi gayri sahih (evlilik dışı) çocukların tescili kabul edildi; 1926'dan beri yaklaşık 6 milyon nesebi gayri sahih çocuk doğduğu bildirildi.
14. Menderes, CHP Genel Sekreteri Gülek'le görüştü.
15. Kabinede değişiklik: Fuat Köprülü Devlet bakanlığına getirildi; Dışişleri Bakanlığı'na Başbakan vekalet edecek.
15. SSCB casusu Hayati Karaşahin Ankara'da idam edildi. ☞
17. Cumhurbaşkanı Celal Bayar prostat ameliyatı oldu.
20. Bedelsiz ithalat için kararname çıkarıldı.
21. Gençler İstanbul Taksim'de Kıbrıs için gösteri yaptılar.
22. Altın 73,50, dolar 9,60 liraya yükseldi.
24. Hirfanlı Barajı'nın temeli atıldı.
29. Bedelsiz İthalat Kararnamesi iptal edildi. ☞

ÖLÜM

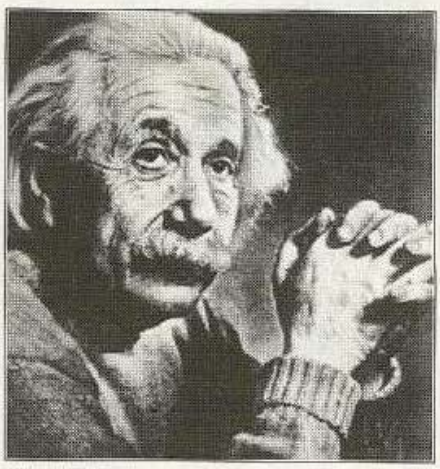
18. Albert Einstein. ☞

CHP-DP yakınlaşması

26 nisan - CHP Meclis grubunda konuşan Genel Başkan İsmet İnönü, iktidarla muhalefetin ilişkilerindeki gelişmelerden övgüyle bahsetti. Ancak, İnönü'den sonra söz alan Kars Milletvekili Sırrı Atalay, iktidarla gayri ciddî temaslar yapıldığını ve tavizkâr davranıldığını ileri sürdü. Bir süre önce Amerika gezisinden dönen CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in, Başbakan Adnan Menderes'le yaptığı görüşmeden sonra bir ziyafette İnönü ile Menderes'in samimi sohbeti Atalay tarafından gruba aksettirildi.
CHP'de « yumuşama » yanlısı olmayanlar bu gelişmelerden memnun değiller.

Albert Einstein öldü

18 nisan - Çağımızın en ünlü bilim adamı Albert Einstein, Amerika Birleşik Devletleri'nin Princeton şehrinde 76 yaşında öldü. 1921 yılında « fotoelektrik etki » konusundaki çalışmalarıyla Nobel Fizik Ödülü'nü kazanan Einstein, kamuoyunda daha çok « görelilik kuramı » ve uluslararası barışa yönelik girişimiyle tanınıyordu.
Almanya'nın Ulm şehrinde, Musevî bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Einstein, öğrenimini Almanya ve İsviçre'de tamamladı. İsviçre'de bir patent bürosunda çalışırken, aralarında « Özel Görelilik Kuramı »nın da bulunduğu üç önemli araştırmasını yayımladı. Çalışmalarının sağladığı ün onun, 1909'da Zürich ve 1913'te Berlin üniversitelerinde profesör olarak görevlendirilmesini sağladı. 1930'da ve 1932'de konuk profesör olarak ABD'ye giden Einstein, 1933'te Hitler'in iktidarı ele geçirmesinden sonra Almanya'ya dönmemeye karar verdi.
Albert Einstein'in savaş yıllarında Başkan Roosevelt'e uranyum fisyonu hakkında yazdığı mektup, atom bombası projesinin başlatılmasında önemli rol oynamıştı. Ancak Einstein, daha sonra atom bombasının kullanımını önlemek ve nükleer silahsızlanma için sonsuz çaba harcadı.

Albert Einstein.

İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol.

Metin Toker-Mükerrem Sarol davası sonuçlandı

7 nisan - Yaklaşık 4 aydan beri devam etmekte olan Mükerrem Sarol-Metin Toker davası, Ankara Basın Mahkemesi'nde yapılan son duruşmayla karara bağlandı.
Akis dergisinde yayımladığı yazılarda Devlet Bakanı Mükerrem Sarol'a hakaret ettiği iddiasıyla yargılanan, CHP Genel Başkanı İnönü'nün damadı gazeteci-yazar Metin Toker, 9 ay 10 gün hapse ve 9 333 lira para cezasına mahkûm oldu.

Gazeteci Metin Toker duruşma sırasında.

Bedelsiz İthalat Kararnamesi iptal edildi

29 nisan - Hükûmetin 11 nisanda ilan ettiği Bedelsiz İthalat Kararnamesi, yine hükûmet tarafından iptal edildi. Konuyla ilgili bir açıklama yapan İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı, « Psikolojik meselelerin ve diğer mahzurların fazla olacağı kanaatiyle bu kararı aldık » dedi. Hükûmetin aldığı bu yeni karardan sonra, daha önce 73,50 liraya yükselmiş olan altınla 9,60 liraya çıkan dolar fiyatları düşmeye başladı.
Bedelsiz İthalat Kararnamesi piyasayı ikiye bölmüş ve varlıklı işadamları karara şiddetle karşı çıkmışlardı. İptal kararı üzerine Cumhuriyet Halk Partisi'nin konuyu Millet Meclisi'ne getirmesi bekleniyor.

Gazeteciler sosyal hak istiyor

18 nisan - Türkiye Gazeteciler Konferansı İstanbul'da yapıldı. Konferansta okunan raporlarda, basın mesleğinde çalışanların sosyal haklarının düzeltilmesi için hükûmetin önlem alması istendi.

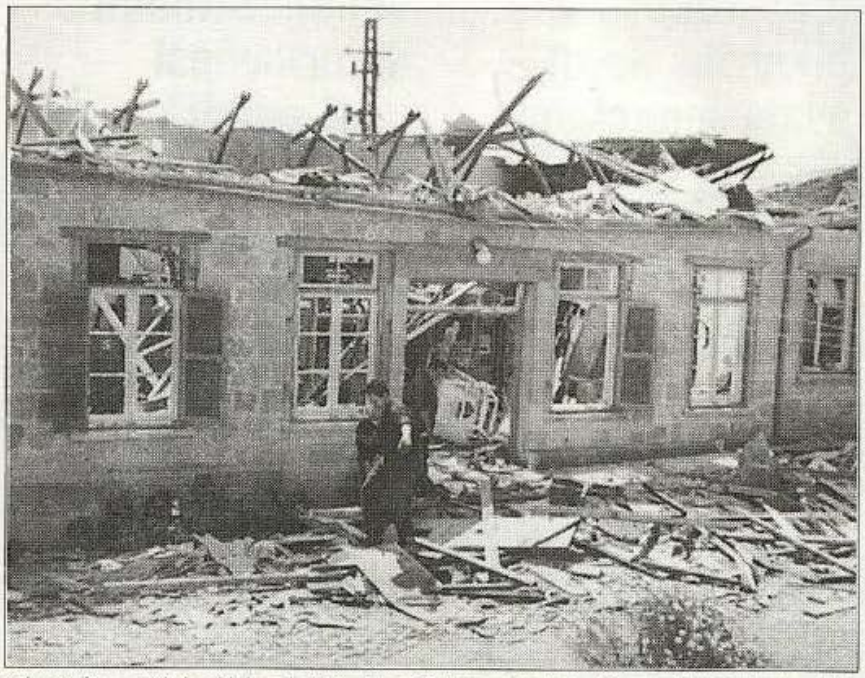
Dumlupınar denizaltısının süvarisi hapse mahkûm oldu

11 nisan - Yaklaşık 3 yıl önce, Çanakkale Boğazı Nara Burnu açıklarında İsveç bandıralı Naboland şilebiyle çarpışarak batan ve 81 denizcinin ölümüyle sonuçlanan Dumlupınar faciasıyla ilgili dava sonuçlandı.
Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi, Dumlupınar denizaltısının süvarisi Yüzbaşı Sabri Çelebi'yi tedbirsizlik, dikkatsizlik ve nizama riayetsizlik suçlarından 1 yıl 8 ay ağır hapse mahkûm etti.

Şehrin imarında estetik ihmal edilmemeli

5 nisan - Amerikalı tanınmış şehircilik uzmanı Profesör Richard Neutra, Türkiye'ye geldi. İstanbul Belediyesi'ni ziyaret eden ve şehir imar planını inceleyen Profesör Neutra, daha sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nde şehircilik konusunda bir konferans verdi. Neutra konferansta, « Bir şehrin imarında estetik değerlerin gözden uzak tutulmaması gerekir » dedi.

1955

Kıbrıs'taki son tehdişçilik hareketlerinde en fazla zarar gören bina, Lefkoşe radyosu oldu. Buradaki hasarın tamiri için en az 3 sene gerekeceği belirtiliyor.

Bandung Konferansı

24 nisan - 29 « bağlantısız » ülkenin bir araya geldiği Asya-Afrika Konferansı sona erdi. 18 nisanda Cava'daki Bandung şehrinde toplanan konferansta bir araya gelen ülkelerin çoğu, 10 yıl önce mevcut bile değilken, bugün dünya nüfusunun yarısını temsil ediyor. Endonezya Devlet Başkanı Ahmed Sukarno açış konuşmasında, « Sessiz kalan dünya halkları, seslerini yeniden buldular » dedi.
Bandung Konferansı, sömürgeciliğe ve ırkçılığa son verilmesini isteyen bir bildiriyle sona erdi. Bildiride, Kuzey Afrika'da izlediği siyasetten dolayı Fransa ve uyguladığı ırk ayrımcılığı dolayısıyla Güney Afrika sert bir dille eleştirildi.
Konferansta Türkiye'yi temsil eden Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, bir konuşma yaparak tarafsızlık politikasını eleştirdi ve dünyayı saran komünizm tehlikesine karşı Batı Bloku'nu savundu.

Trafik kazaları

19 nisan - 1950-1953 yılları arasında yurdumuzda meydana gelen trafik kazalarındaki insan kaybımızın, aynı süre içinde Kore Savaşı'ndaki insan kaybımızdan yüzde 389 fazla olduğu tespit edildi.
Millî Reasürans Türk Anonim Şirketi tarafından yayımlanan sigorta bülteninin istatistiklerinde, 1950 yılından 1953 yılına kadar devam eden Kore Harbi'nde ölen Türk askeri sayısı 885, 2 150 yaralıyken aynı dönem içinde yurdumuzda meydana gelen trafik kazalarında ölenlerin sayısı 3 437, yaralananların sayısı ise 24 526 olduğu bildirildi.

Belediye otobüsleri İstanbul'a yetmiyor

10 nisan - İstanbul'un otobüs ihtiyacı günden güne artıyor. Halen İETT'nin elindeki otobüs sayısının 122 olduğu, bunlardan 42'sinin de kullanılamaz halde bulunduğu belirtildi. Şişli Garajı'na çekilen bozuk otobüsler, yedek parça bulunamadığı için bekliyor.

Komünist casus idam edildi

15 nisan - 1951 eylülünde Sovyet Rusya Konsolosluğu bahçesine « Sahra Topçumuzun Tabiye ve Tekniği » adlı kitabı atarken yakalanan ve casusluk suçuyla Ankara Garnizon Mahkemesi'nde yargılanarak ölüme mahkûm edilen Hayati Karaşahin'in idam hükmü 6 nisanda Meclis'te onaylandı.
Hayati Karaşahin 15 nisanda idam edildi.

60 milyon liralık tahvil satışa sunuldu

11 nisan - Memleketin ekonomik kalkınmasında en önemli konuları oluşturan sanayi, maden, ulaştırma, enerji ve su işleri gibi yatırım alanlarına tahsis edilmek üzere Maliye Bakanlığı Amortisman ve Kredi Sandığı tarafından ihracına karar verilen 60 milyon lira tutarında ve yüzde 5 faizli tahviller banka şubelerinde satışa sunuldu. Satışlar 22 nisanda sona erecek.

Mayıs

1. Altın ithali yasaklandı.
2. Ankara'ya gelen Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Başkanı Faiz Kaymak, « Davamız Türkiye'de emin ellerdedir » dedi.
4. Başbakan Adnan Menderes Yugoslavya'ya gitti.
5. Batı Almanya egemen devlet oldu.
8. DP Adana İl Kongresi'nde kavga çıktı; kongre ertelendi.
9. ABD Başkanı Eisenhower Kongre'de yaptığı konuşmada, Türkiye'ye yapılan yardımın artırılmasını istedi.
9. Yunanistan, « Kıbrıs'ta durum vahim » bahanesiyle Birleşmiş Milletler'e başvurdu.
11. CHP, ispat hakkının tanınması için Meclis'e bir tasarı verdi.
12. Yunan Kralı Paulos, Kıbrıs Başpiskoposu Makarios'u kabul etti.
13. Suriye'ye mermi kaçıran bir şebeke yakalandı.
13. Mahkûm gazeteciler için Af Kanunu tasarısı verildi.
14. CHP'nin Basın Kanunu tasarısı Meclis'te reddedildi.
14. 8 komünist ülke Varşova Paktı Antlaşması'nı imzaladı.
15. Avusturya Barış Antlaşması imzalandı; 10 yıldır süren işgale son verildi.
16. Harp Akademileri ilk mezunlarını verdi; 23 kurmay subay mezun oldu.
18. Kira Kanunu'yla meskenlere yüzde 200, işyerlerine yüzde 400 zam yapıldı.
19. Moskova'da 3 Türk casusluk iddiasıyla kurşuna dizildi.
20. Esnaf vergisi kaldırıldı.
20. *Akis* dergisi yazı işleri müdürü Cüneyt Arcayürek tutuklandı.
22. Aziziye kahramanı Nene Hatun 97 yaşında vefat etti.
25. Kıbrıs'taki İngiliz valisine suikast girişiminde bulunuldu.
28. Devlet Bakanı Mükerrem Sarol CHP'ye şiddetli eleştirilerde bulundu.
29. Meclis'te karaborsacılar için idam istendi.
30. Türk Kanser Araştırma Dispanseri'nin temeli atıldı.

Varşova Paktı imzalandı

Vyaçeslav Molotov ve Georgiy Şukov, SSCB adına Varşova Paktı'nı imzalıyor.

14 mayıs - Doğu Bloku ülkelerini yeni bir askerî ittifak altında toplayan Varşova Paktı, Sovyetler Birliği ve Avrupa'nın diğer komünist ülkeleri tarafından Polonya'nın başkenti Varşova'da imzalandı.

Batılı demokrasileri biraraya gelerek oluşturduğu NATO'ya benzeyen ve Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk ve Doğu Almanya'yı kapsayan Varşova Paktı'nın genel karargâhı, Sovyetler Birliği'nin başkenti Moskova'da olacak ve yeni birleşik ordunun birimleri ortak savunma ihtiyaçlarına uygun olarak hareket edecekler.

Varşova Paktı'na imza atan 8 devlet, uluslararası sorunları kuvvete başvurmaksızın çözmeyi ve 20 yıl süreyle geçerli olacak antlaşma devam ettiği sürece barış ve silahsızlanma için işbirliği yapmayı kabul ediyorlar.

Komünist Avrupa ülkeleri arasında Varşova Paktı'na katılmayan tek ülke, Sovyetler Birliği'yle yolları ayrıldığı için, 1948 yılında Kominform'dan çıkarılan Yugoslavya. Sovyetler Tito Yugoslavyası'nın tekrar bloktaki yerini alması için yoğun çaba harcıyorlar.

Millet Meclisi'nde tartışmalı gün

21 mayıs - Meclis tartışmalı bir oturumdan sonra yaz tatili kararı aldı. İktidar ile muhalefet arasında güleryüzlü ve samimî bir şekilde başlayan oturum, CHP tarafından hazırlanan bazı kanun tekliflerine DP'nin olumlu bakmaması üzerine Menderes ile İnönü arasında çıkan tartışmalarla hareketlendi. Çok sinirli bir hava içinde devam eden tartışmalar saat 15.00'e kadar devam etti ve iki parti arasındaki « bahar havası » sona erdi. CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin'in, Meclis'in tatil yapmamasını istemesi ve « Son kanunlarla adlî teminat üzerinde alınan kararlar rejimi daraltmış ve ıstırap yaratmıştır » demesi, iki lider arasında tartışma çıkmasına neden oldu. İnönü rejim konusunda ciddî kararlar verilmesinin ve adlî teminatın gerçekleşmesinin gerektiğini söyledi. Menderes muhalefetin yeni sorunlar yaratmak istediğini ileri sürdü ve *Akis* dergisi başyazarı ve İnönü'nün damadı Metin Toker'in durumuna temasla, « Bir zatı muhteremin damadı dahi olsa kanun elbette tatbik edilecektir » dedi. Bunun üzerine İnönü, « Bir zatı acizin damadı olmak mahkûm olması için sebep teşkil etmeli mi? » dedi.

Dünya gazetesine haciz

18 mayıs - *Dünya* gazetesi tesislerine 4'üncü Asliye Hukuk Mahkemesi'nce ihtiyatî haciz kararı kondu. *Dünya* gazetesi tesislerinin CHP'den alınış şekli uzun zamandan beri uyuşmazlık konusuydu. Hazine bu satışı geçerli saymayıp, satış bedeli olarak ödenen taksitleri emaneten almaktaydı.

İngiltere'ye olan borcumuz ihracatla ödenecek

13 mayıs - İngiltere'ye olan borçlarımız son imzalanan ödeme anlaşması gereğince, bu ülkeye mal ihraç edilmek suretiyle ödenecek. Yeni anlaşma uyarınca bu ay İngiltere'ye 4 000 ton bakır ihraç edildi, böylece borç taksidimizin üçte biriden fazlası karşılanmış oldu.

Ayrıca İngiltere'ye 15 000 ton da krom ihraç edilmesi ve 30 nisanda sona ermiş olan Türk-İngiliz Ticaret Anlaşması'nın yeni şartlar dikkate alınarak uzatılması için, iki taraf yetkilileri arasındaki temasların devam ettiği belirtildi.

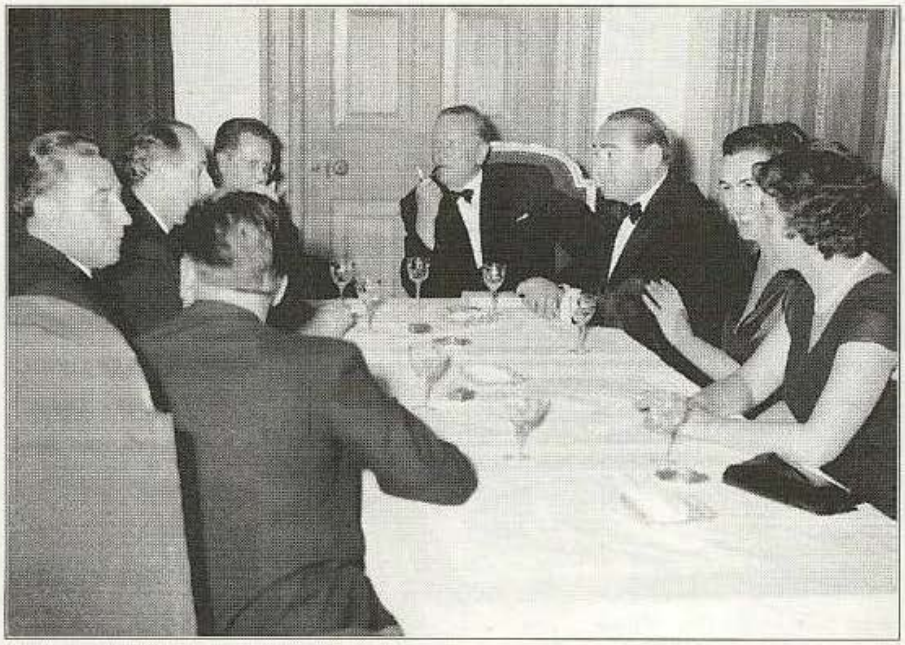
Bölükbaşı'dan iktidara veryansın

14 mayıs - Cumhuriyetçi Millet Partisi tarafından Ankara'nın Şereflikoçhisar İlçesi'nde düzenlenen bir açık hava toplantısında konuşan CMP Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı, iktidardaki Demokrat Parti'ye çatarak, « Demokrat Parti muhalefetteyken, her şeyden önce bu memlekette hürriyetin yerleşmesi için tedbir almakta gecikmeyeceğini ifade ediyordu. Demokrat Parti iktidara geldi, fakat demokrasi bir türlü iktidara gelmedi. Cumhuriyet Halk Partisi'nin eskiden sahip olduğu huyda bir idare kuruldu ». Bölükbaşı konuşmasında ayrıca, basın hürriyetinin olmamasından, radyonun tarafsız çalışmamasından da şikâyet etti.

Avusturya'nın, 15 mayısta Belvedere Sarayı'nda imzalanan Viyana Antlaşması'yla yeniden egemen devlet statüsü kazanması büyük bir coşkuyla kutlandı.

1955

Yugoslavya Başkan Yardımcısı Aleksander Rankoviç, Türkiye Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Edvard Kardelj, Mareşal Tito, Adnan Menderes, Bayan Tito ve Cumhurbaşkanlığı genel sekreterinin eşi Bayan Maria Vilfan, Başbakan Menderes şerefine verilen davette.

Yugoslavya'da Türk dostluğu

9 mayıs - 4 mayısta çıktığı Yugoslavya gezisinden dönen Başbakan Adnan Menderes, Yeşilköy Havaalanı'nda yaptığı basın toplantısında, « Yugoslavya'da Türk dostluğu millî bir siyaset haline geldi » dedi.

Başbakan Menderes, Yugoslavya'da bulundukları sırada halktan büyük sevgi gördüklerini, Yugoslav halkının Türklere gösterdiği bu içten dostluğunun Balkan ittifakını güçlendirdiğini söyledi.

Hayat pahalılığı her geçen gün artıyor

12 mayıs - Hayat pahalılığı, vatandaşın geçim sıkıntısını her geçen gün biraz daha artırıyor. Birkaç metre patiska veya basma almaya girdiğiniz mağazada, « Bu mal 15 gün önce şu fiyattan satılıyordu, fiyatı şimdi neden fırlamış? » diyemiyorsunuz. Tezgâhtar kulağınıza eğilip gizli bir sırrı açıklar gibi şunu fısıldıyor: « Bu fırsatı kaçırmayınız. Bugün yarından ucuzdur. Hatta bu saat gelecek saatten ucuzdur. Mallara her an zam biniyor. Geçen mevsim 50 liraya aldığınız ayakkabı bu yıl 80 liradır. 15 kuruşa boyattığınız ayakkabıyı şimdi 35 kuruşa boyuyorlar. 25 kuruşluk çörek 35, 10 kuruşa satılan un kurabiyeleri 15 kuruştur ».

Mesai saatlerinde ziyaretçi yasağı

13 mayıs - Devlet dairelerinde mesai saatlerinde ziyaretçi kabulü yasaklandı. Yetkililer, bir kısım devlet dairelerinde (özellikle de bakanlıklarda) personelin mesai saatlerinde iş için veya diğer nedenlerle ziyaretçiler tarafından meşgul edildiğini ve bazen 10-15 kişinin aynı odada toplandığını, bu durumun da personelin görevini aksatmasına ve kendisinden beklenen randımanın yüzde 80 düşmesine neden olduğunu göz önüne alarak bu kararı verdiklerini bildirdiler.

Pamuk ekimi teşvik edilecek

4 mayıs - Başbakan Adnan Menderes, son 2 yılda pamuk üretiminde azalma görüldüğünü, tekstil sanayiinin hammaddesi olduğu kadar, halkın giyim ihtiyacının karşılanmasında da kullanılan pamuğun üretiminin artırılması için hükûmetin pamuk ekimini teşvik kararı aldığını açıkladı.

Türkiye'ye nükleer reaktör kurulacak

3 mayıs - Türkiye ile ABD arasında atomun barışçıl araştırmalarda ortaklaşa kullanılması amacıyla bir antlaşma imzalandı. ABD Başkanı Eisenhower imza töreninde yaptığı konuşmada, « Bu tören tarihî bir gün olarak anılacaktır » dedi.

Antlaşmada Türkiye'ye uranyum ihracı, Türkiye'de bir atom araştırma reaktörü kurulması ve bu reaktörün çalıştırılmasına yarayacak gerekli bilgilerin temini öngörülüyor.

Haziran

2. Irak Başbakanı Nuri Said İstanbul'da Başbakan Adnan Menderes'le görüştü.
9. Bayrak yırtmaktan sanık 4 Amerikalı Ankara'daki duruşmada beraat etti.
9. *Akis* yazı işleri müdürü Cüneyt Arcayürek tahliye edildi.
10. Şemsettin Günaltay CHP Haysiyet Divanı'ndan istifa etti.
11. ABD, Türkiye'nin istediği 300 milyon dolar krediyi reddetti.
13. Vecihi Hürkuş'un bir uçağı Bulgaristan'a kaçırıldı. ☞
14. Şeker ve kahve sıkıntısı had safhaya vardı.
15. Kahve ithali için döviz verilmeyecek.
15. Cumhurbaşkanı Celal Bayar Lübnan'a gitti.
15. Altın ve döviz fiyatları yükseldi; dolar 7,30 liradan 7,60 liraya çıktı.
18. Gümrükten zamanında çekilmeyen mallara el konulması kararlaştırıldı.
20. CMP'nin Kırşehir'deki mitingi, kaymakam izin vermediği için tarlada yapıldı.
21. *Akis* dergisi sahibi ve başyazarı Metin Toker'le ilgili karar temyizce bozuldu.
21. Lefkoşa'da teröre karşı sıkıyönetim ilan edildi.
21. Kredili ithalat rejimi kaldırıldı.
22. Kıbrıs'ta çatışmalar oldu; 1 Türk polisi öldü, 20 Türk yaralandı. ☞
22. Hollanda'dan 500 ton şeker ithal edildi.
23. *Akis* dergisi yazı işleri müdürü Cüneyt Arcayürek 6 ay hapse mahkûm oldu.
26. Irak Kralı II. Faysal Türkiye'ye geldi.
27. Tekel maddelerine yüzde 10-25 oranında zam yapıldı.
27. CMP 1. Kongresi Ankara'da toplandı.
30. İngiltere Başbakanı Anthony Eden, Türkiye ve Yunanistan'ı Kıbrıs'la ilgili konferansa çağırdı.
30. CMP'li Sadık Aldoğan tutuklandı.
30. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek hakkında tahkikat başlatıldı.

Kıbrıs'ta çatışma: bir Türk polis öldürüldü, 20 Türk yaralandı

22 haziran - Kıbrıs'ta Rum tedhişçilerin İngiliz askerlerine karşı giriştikleri saldırılar Türklere de yöneldi ve çıkan çatışmalarda bir Türk polis öldürüldü, 20 Türk yaralandı. Postayla gönderilen bombalar nedeniyle postanelerdeki paketlere el kondu; adada bulunan İngiliz birliklerine « hazır ol » emri verildiği öğrenildi. Gelişen olaylar üzerine Kıbrıs Türk Millî Birliği Genel Sekreteri Doktor Fazıl Küçük, Birleşmiş Milletler'e başvurdu. Küçük, Başbakan Menderes'e de bir telgraf çekerek durumun ciddiyetini bildirdi. Başbakan, olayları takip ettiklerini, Türk hükûmetinin gelişmeler karşısında hareketsiz kalamayacağını söyledi. Patlayıcılarla yakalanan 6 Kıbrıslı Rum'un 6 ila 9 yıl hapis cezasına çarptırılması üzerine Larnaka'da olaylar patlak verdi. Bunun üzerine Kıbrıs polisinin, adanın Yunanistan'a ilhakı için mücadele eden terörist EOKA örgütünün sığınaklarına yaptığı baskınlarda, silah, cephane, el bombası ve patlayıcılar ele geçirildi; 10 EOKA üyesi de tutuklandı.

İngiliz hükûmetinin adada derinleşen krizi tartışmak üzere Türkiye ve Yunanistan'ı üçlü bir konferansa davet edeceği yolundaki haberler, Kıbrıs'taki Türk toplumu tarafından sıcak karşılandı. Ancak Rum liderler, kendi kaderini tayin hakkının İngiltere tarafından resmen tanınmasını, konferansın önkoşulu olarak ileri sürüyorlar.

Kıbrıs'ta çıkan olaylarda ölen Türk polisinin bayrağa sarılı cesedi.

Kaçırılan HAT uçağının Yeşilköy Havaalanı'nda çekilmiş bir resmi.

Sofya'ya kaçırılan uçak

13 haziran - İstanbul Bursa arasında dolmuş seferleri yapan, Vecihi Hürkuş'un havayolları şirketine ait bir yolcu uçağı, Sadık Savgun ve Fevzi Gökdeniz adlı pilotlar tarafından, komşumuz Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya kaçırıldı. Hükûmet, uçağın ve pilotların iadesi için Bulgaristan hükûmeti nezdinden gerekli girişimlere başladı.

İstanbul'a yıldız yağmuru!

10 haziran - İstanbul, Hilton Oteli'nin açılışı nedeniyle tam bir yıldız yağmuruna uğradı. Otelin sahiplerinden Conrad Hilton, « Uçan Halı » isimli özel uçağıyla ABD'nin tanınmış yıldızlarını İstanbul'a getirdi. Gelenler arasında Sonia Henje, Elaine Shepard, Terry Moore, Ann Miller, Merle Oberon ve İrene Dune de bulunuyor. Otelin açılış töreninde, kapı altın bir anahtarla ve « Açıl susam açıl » sözleriyle açıldı. Lüks otel büyük beğeni topladı.

İskonto haddi yükseltildi

28 haziran - Merkez Bankası iskonto haddini yüzde 4,5'e çıkardı. Bu tedbir enflasyonla mücadelenin ilk adımı olarak kabul edildi. Daha önce hükûmet, anî bir kararla kredili ithalat rejimine son vermiş, ancak bu tedbir fayda yerine zarar getirmişti. Bu kararların alınmasının nedeni olarak, 11 haziranda ABD'nin, Türkiye'nin istediği 300 milyon dolar krediyi vermeyeceğini açıklaması gösteriliyor. ABD, Türkiye'ye ekonomisini sağlamlaştırması ve enflasyonu azaltması tavsiyesinde bulundu.

1955

Temmuz

1. Pakistan, Bağdat Paktı'na gireceğini açıkladı.
3. Hükûmet muhalefete karşı sert bir bildiri yayımladı.
4. CHP Genel Başkanı İnönü, hükûmete cevap verdi.
4. Bulgaristan'ın İstanbul Viskonsülü Georgi Colakov İstanbul'da tutuklandı. ☞
6. Bulgaristan, tutuklanan Colakov'la ilgili bir nota verdi.
7. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek için Tire'de dava açıldı.
11. Türkiye Yunanistan'dan, Kıbrıs'la ilgili kışkırtmalara son verilmesini istedi.
12. CHP, vurgunculukla mücadelede hükûmeti destekleyeceğini açıkladı.
13. İngiltere Dışişleri Bakanı MacMillan, Kıbrıs'taki şiddet olayları için Yunanistan'ı uyardı.
16. Suriye eski Başbakanı El-Barazi Türkiye'ye iltica etti.
18. Dört Büyükler Konferansı Cenevre'de başladı.
19. Sirkeci-Halkalı elektrikli treninin deneme seferi yapıldı.
20. CHP Isparta İl Kongresi polis tarafından dağıtıldı.
21. Denizcilik Bankası navlun ücretlerini yüzde 25-50 oranında artırdı.
23. Toz şeker 175, kesme şeker 205 kuruş oldu.
23. Kütahya Azot Sanayii'nin temeli atıldı. ☞
23. CHP'nin Konya mitingi olay çıkmaması için salonda yapıldı.
24. Marmaris 6 gündür yanıyor; 60 hektarlık orman yandı.
24. Atlet Ekrem Koçak Barcelona'da 800 m'de birinci oldu.
27. Devlet Bakanı Fuat Köprülü, aynı zamanda başbakan yardımcısı oldu; Başbakan Yardımcısı Fatin Rüştü Zorlu, vekaleten Dışişleri bakanlığına getirildi.
29. Antalya'da 200 hektarlık çam ormanı yandı.

ÖLÜM

1. Doktor ve siyaset adamı Adnan Adıvar. ☞
7. Gazeteci Ali Naci Karacan. ☞

Abidin Daver şilebi denize indirildi

Abidin Daver şilebi denize indirilmeden kısa bir süre önce Camialtı Tersanesi'nde.

7 temmuz - Denizcilik Bankası'nın, İstanbul Haliç'te Camialtı Tersanesi'nde inşa ettirmiş olduğu 6 500 tonluk Abidin Daver şilebi, nihayet denize indirildi. Şilebin 1 temmuz Kabotaj Bayramı vesilesiyle denize indirilmesi öngörülmüş, ancak kızak yağlarının donması yüzünden yapılacak tören bir hafta ertelenmişti.

Ali Naci Karacan öldü

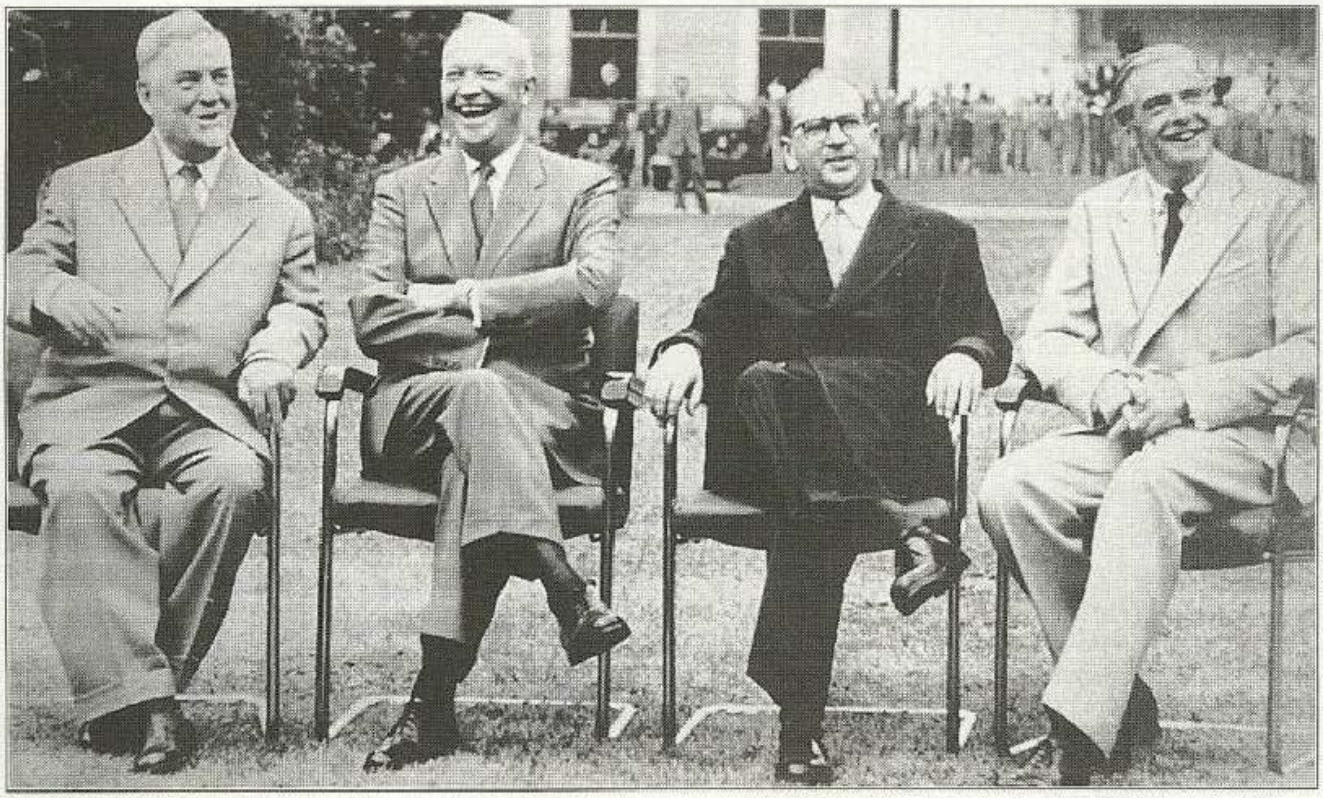
7 temmuz - *Milliyet* gazetesinin kurucusu Ali Naci Karacan 59 yaşında İstanbul'da öldü. Ali Naci, Galatasaray Lisesi'ndeyken, öğretmeni Tevfik Fikret'in etkisi altında şiirler yazıyordu. Basın hayatı, *Tasviri Efkâr* gazetesinde başladı, 3 yıl sonra *İkdam* gazetesine geçti. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Necmettin Sadak, Kâzım Şinasi Dersan ve Falih Rıfkı'yla birlikte *Akşam* gazetesini kurdu (1918). Millî Mücadele'den yana tavır aldı. Kurtuluş Savaşı zaferinden sonra Lozan Barışı'nı imzalayan kurulla birlikte İsviçre'ye giden Karacan, oradaki gözlemlerini daha sonraları « Lozan Konferansı ve İnönü » adlı eserde değerlendirdi. Dönüşte *İkdam* gazetesini tekrar yayımladı (1926). Harf Devrimi'nin yarattığı zorluklar yüzünden bu gazeteyi kapatmak zorunda kaldı. Sonra Viyana'ya gitti, dönüşünde (1931), önce *Politika*, sonra *İnkılâp*, ardından da *Tan* gazetelerini çıkardı (1935). Bir ara İsviçre basın ataşeliğinde bulunan (1948), daha sonra *Bugün* ve *Politika*'yı çıkaran Karacan'ın en büyük eseri 1950'de çıkardığı *Milliyet* oldu.
Ali Naci Karacan'ın kitap haline getirilmiş başlıca eserleri: « Ya Hürriyet Ya Ölüm » (1934), « Lozan Konferansı ve İnönü » (1943).

Ali Naci Karacan.

Vurgunculuğa ve stokçuluğa karşı tedbir

8 temmuz - İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı, yeni ekonomik tedbirlerle ilgili bilgi verirken, « Son zamanlarda millî menfaatlerimize aykırı meşum bir zihniyet ve her çeşit şahsî kapris ve düşüncelerle, bazı ihtiyaç maddeleri üzerinde sunî olarak yaratılmak istenen buhrana karşı hükûmetimizin aldığı tedbirlerin yanı sıra, Millî Korunma Kanunu'na dayanarak vurgunculuğu ve stokçuluğu önleyici yeni tedbirler de almış bulunuyoruz » dedi.

Sovyetler Birliği Başbakanı Nikolay Bulganin, ABD Başkanı Eisenhower, Fransa Başbakanı Edgar Faure ve İngiltere Başbakanı Sir Anthony Eden 18 temmuzda başlayan Dörtler Konferansı'nda.

Adnan Adıvar öldü

1 temmuz - Tanınmış fikir ve siyaset adamı Doktor Adnan Adıvar, 73 yaşında İstanbul'da öldü. Son Osmanlı Meclisi Mebusanı'na İstanbul milletvekili olarak katılan Adnan Adıvar, İstanbul'un işgali üzerine Ankara'ya geçti ve Millî Mücadele'ye fiilen katıldı. Birinci TBMM hükûmetinde Sıhhiye vekili, daha sonra Meclis ikinci reisi olarak görev yaptı. 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı, 1925'te bazı siyasî sebeplerle romancı Halide Edip'le birlikte Avrupa'ya gitti. 1939'da Türkiye'ye döndü, 1940'ta İslam Ansiklopedisi'nin yazı kurulu başkanlığını üstlendi. 1946-1950 yıllarında İstanbul bağımsız milletvekili olarak Meclis'te görev yaptı. « Osmanlı Türklerinde İlim » (1940) ve « Tarih Boyunca İlim ve Din » (1944) gibi çalışmalarıyla ilgi çeken Adnan Adıvar, Merkezefendi Kabristanı'nda toprağa verilecek.

Meclis'e soğan ekmek (!)

11 temmuz - Tekstil İşçileri Sendikası Kongresi'nde işçiler, « Biz yıl boyu bunları yiyoruz. Bari onlar da bir kere yiyerek bizleri hatırlasınlar » diyerek milletvekillerine soğan ve ekmek gönderilmesi kararı aldılar. Karar üzerine üçer baş soğanla yarımşar ekmek özel ambalajlar içinde Meclis'e postalandı.

Bölükbaşı hükûmeti istifaya çağırdı

5 temmuz - CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Hükûmetin istifası makul olur » dedi. Hükûmetin muhalefete karşı bildirisi hakkında konuşan Bölükbaşı, « Mesuliyetin muhalefete atfı ciddiyetten uzaktır » diyerek, ABD'nin kredi vermemesine üzüldüğünü belirtti ve radyodan konuşma hakkı istedi.

Sunî buhranlar ekonomik suikast!

23 temmuz - ABD'den istenen kredinin reddinden sonra ortaya çıkan ekonomik bunalım hükûmeti sert önlemler almaya itti. 3 temmuzda yayımlanan bir bildiride, muhalefetin giriştiği hücumun son haddine vardığı ve millî menfaatler için hükûmetin gereken tedbirleri alacağı belirtilmişti. Bildiride ayrıca, gerçek nedenlere dayanmayan sunî buhranların « ekonomik suikast » olduğu da ileri sürülüyordu. Bu bildiri üzerine İnönü, « İktisadî güçlüklerin vebali bize yüklenemez. Memleket menfaatleri icabı meşru yol, vazifeyi, ekseriyet partisi içinde ehline bırakmaktır » dedi.
Başbakan Menderes, 23 temmuzda Kütahya Azot Sanayii'nin temel atma töreninde yaptığı konuşmada, « Bundan sonra şeker dahil hiçbir malın darlığı olmayacak » dedi.

Bulgaristan'ın İstanbul Viskonsülü Colakov tutuklandı

4 temmuz - Polis, Bulgaristan hesabına casusluk yapan bir şebekeyi ortaya çıkardı. Casusluk şebekesinin üyeleri arasında Bulgaristan'ın İstanbul Viskonsülü Georgi Colakov'un da yer aldığı bildirildi. Polis, Colakov'u Unkapanı Köprüsü üzerinde başka bir casusuyla bilgi alışverişi yaparken yakaladı. Yakalananların üzerinde Trakya ve Boğazlara ait belgeler bulundu. Askerî mahkemece tutuklanan Colakov intihara kalkıştı, ancak başaramadı.

Kasım Gülek 56. defa ifade verdi

21 temmuz - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in 56. defa ifadesi alındı. İstanbul'da alınan ifadesinde Gülek, Isparta'da bir komiser tarafından dağıtılan CHP İl Kongresi'yle ilgili ifade verdi. Gülek ifadesinde, kürsüde konuşurken bir komiserin kendisini kolundan tutarak kürsüden indirdiğini söyledi. Kasım Gülek, bu olaylar nedeniyle polise karşı koymaktan ifade verdi. Gülek'in Tire'de yaptığı bir konuşmadan dolayı açılan dava nedeniyle de, 200 avukatın savunma yapmak için başvurusunda bulunduğu bildirildi.

1955

Ağustos

3. CMP, muhtarlık ve belediye seçimlerine katılmamayacak.
5. CHP de muhtarlık ve belediye seçimlerine katılmama kararı aldı. ☞
6. Tokat'ta duvarlara bildiri yapıştıran Ticaniler yakalandı.
9. Maliye Bakanlığı'ndan izin alınmadan yurda araba sokulması yasaklandı.
10. 3 genç kız Harp Okulu'nda.
11. Başbakan Menderes, muhalefetin seçime katılmama kararını kınadı.
11. CMP Genel Başkanı Bölükbaşı, Menderes'e verdiği cevapta, « Pahalılık muhalefetin nutkuyla olmaz » dedi. ☞
12. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Zonguldak'ta elleri iple bağlanarak karakola götürüldü. ☞
12. Türkiye-Irak petrol anlaşmazlığı çözümlendi; Irak'a petrol karşılığı buğday verilmesi kabul edildi.
13. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek Sinop'ta tutuklandı. ☞
14. DP Urfa Milletvekili Feridun Ergin partiden çıkarıldı. ☞
15. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Bundan sonra konuşmalarımı noter önünde yapacağım » dedi.
16. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek tahliye edildi. ☞
18. Kıbrıs'ta Türklere saldırı; 3 Türk ağır yaralandı.
20. CMP'nin Trakya'da yapacağı miting ve toplantılar yasaklandı. ☞
22. İthal edilen 50 ton kahvenin dağıtımına başlandı. ☞
23. Kıbrıs Türklerinin can güvenliğinin sağlanması için İngiltere'ye nota verildi.
24. Başbakan Menderes, « Kıbrıs Anadolu'nun devamından ibarettir » dedi.
25. Kıbrıs konusunda bütün partiler birleşti. ☞
25. Kıbrıs konferansına katılacak Türk heyeti Londra'ya gitti.
26. Başbakan Menderes Kıbrıs'tan gelen Türk heyetiyle görüştü.
29. Kıbrıs konusunun görüşüleceği Londra Konferansı toplandı.
31. İngiltere, Kıbrıs'ta üçlü komutanlık teklif etti. ☞

Vatandaşa kahve dağıtımı başladı

22 ağustos - İthal edilerek gümrükte beklemekte olan 50 ton kahvenin vatandaşlara dağıtımına başlandı. Bunun üzerine kahve satan dükkânlar önünde uzun kuyruklar oluştu. Kahve almak isteyen bazı vatandaşlar dükkân dükkân dolaşarak ve kuyruklarda saatlerce bekleyerek, birkaç yüz gram kahve için akşamı ettiler.

Kahve kuyruğunda bekleyen İstanbullu hanımlar.

Nurcuların öncüsü Said Nursî hasta

7 ağustos - Isparta'da bulunan Nurculuk hareketinin öncüsü Bediüzzaman Said Nursî'nin ölmüş olduğuna ilişkin haberler yalanlandı. Isparta Emniyet Müdürü, Said Nursî'nin ölmediğini, ancak uzun zamandan beri ağır hasta olduğunu söyledi.

İçişleri Bakanlığı siyasî toplantılara kısıtlama getirdi

20 ağustos - İçişleri Bakanlığı 19 ağustosta siyasî toplantıları kısıtlayıcı bir bildiri yayımladı. Bunun üzerine Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin Trakya'da yapılması planlanan toplantı ve mitingleri iptal edildi. Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, taraftarlarına sükûnet tavsiye ederek, « Ağızlar susturulur, fakat vicdanlar susturulamaz » dedi.

Tekirdağ'daki CMP toplantısında göz yaşartıcı bomba kullanan polis, halkı copla dağıttı. Cumhuriyet Halk Partisi, İçişleri Bakanlığı'nın siyasî toplantılara kısıtlama getiren kararıyla ilgili olarak yayımladığı bildiride, bu kararla siyasî toplantılar yapılmasının fiilen imkânsız hale geldiği belirtilerek, « Söz hürriyetinin kısılması değil, geliştirilmesi gerekmektedir » denildi.

Feridun Ergin.

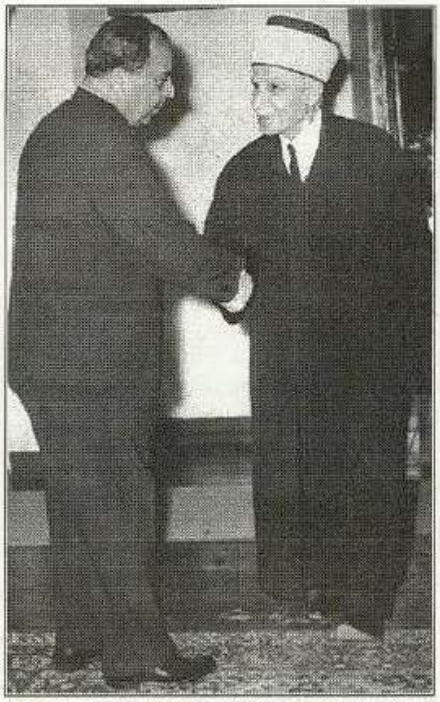
Feridun Ergin DP'den çıkarıldı

14 ağustos - Bir gazetede yazdığı makalelerle hükûmetin icraatını eleştiren DP Urfa Milletvekili Feridun Ergin, DP Genel İdare Kurulu tarafından Haysiyet Divanı'na verildi. Divan, Ergin'in partiden ihracına ittifakla karar verdi.

Kıbrıs konusunda oluşan millî birlik

Londra'da bir gösteri düzenleyen Kıbrıslı Türkler, Yunanistan'ın Enosis hayallerini ve Rumlar tarafından Kıbrıs'ta çıkarılan olayları protesto ettiler.

Kıbrıslı Türk lider Fazıl Küçük, Kıbrıs Müftüsü Mehmet Dânâ'yla birlikte.

31 ağustos - Ayın 29'unda toplanan ve Kıbrıs konusunun görüşüldüğü Londra Konferansı sonunda resmî bir açıklama yapan İngiltere hükûmeti, Kıbrıs'ı terk etmek niyetinde olmadıklarını açıkladı. İngiltere ayrıca Yunanistan'a Enosis'i desteklemekten vazgeçmesini bildirdi. Türkiye'nin, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu başkanlığında bir heyetle katıldığı konferansta İngiltere ayrıca, Yunanistan ve Türkiye'ye adada üçlü bir komutanlık kurulmasını teklif etti.

Aynı günlerde Kıbrıs Müftüsü Mehmet Dânâ, Rumların Türklerin mallarını paylaşmak üzere hazırlıklar yaptıklarını söyledi. Bu arada Kıbrıs Türklerinin, Kıbrıslı Rumların saldırılarına karşı koymak amacıyla Volkan adlı bir teşkilat kurdukları bildirildi.

Öte yandan Türkiye, 24 ağustosta adadaki Türklerin can güvenliğinin sağlanması için İngiltere'ye bir nota verdi. Notada, İngiltere'nin Kıbrıs Genel Valisi'nden tedhişçilere karşı zorlayıcı tedbirler alınması istendi. Başbakan Menderes, « Kıbrıs, Anadolu'nun devamından ibarettir » dedi.

25 ağustosta muhalefet, yayımladığı bir bildiriyle, dış siyasette hükûmetle aynı görüşte olduklarını açıkladı.

Muhalefet, Başbakan Adnan Menderes'i istifaya davet etti

11 ağustos - Demokrat Parti iktidarının, muhalefet partilerinin hükûmete yönelik sert eleştirilerini, pahalılık ve bazı malların piyasada bulunmaması gibi ekonomik sıkıntıların nedeni olarak göstermesi üzerine bir basın toplantısı düzenleyen Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı, « Pahalılık muhalefetin nutkuyla olmaz. Eğer öyle olsaydı, bundan milletin iktidarı değil, muhalefeti dinlediği anlaşılırdı. Eğer hal böyleyse, hükûmet derhal istifa etsin » dedi.

Türkiye Köylü Partisi de yayımladığı aynı konuyla ilgili bir bildiriyle, memleketin iktisadî meselelerine çare bulamayan hükûmetin istifasını istedi.

Gene aynı konuda düşündüklerini söyleyen Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü ise, Başbakan Adnan Menderes'in yerini kendi partisinden bir başkasına bırakmasını teklif etti.

Muhalefetin seçimi boykot etme kararı alması, yurtta çeşitli olaylara yol açtı

16 ağustos - Karadeniz illerine yapacağı yurt gezisine çıkmadan önce Erzurum vapurunda gazetecilere verdiği bir demeçte suç unsuru olduğu gerekçesiyle 13 ağustos günü Sinop'ta tutuklanarak İstanbul'a getirilen ve 14 ağustosta Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'ne konan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, 7'nci Sulh Ceza Mahkemesi Hâkimi Hamdi Önen'in kararıyla tahliye edildi.

12 ağustosta Zonguldak Emniyet Müdürü tarafından karakola götürülmek istenen Gülek, yazılı emir isteyince Müdür « Yürü, yoksa seni vururum » diye karşılık vermiş, bunun üzerine Gülek, elleri iple bağlanarak karakola götürülmüş, ifadesinin alınmasından sonra serbest bırakılmıştı.

Bütün bu olaylara CMP'den sonra CHP'nin de belediye seçimlerine katılmama kararı alması neden oldu. 5 ağustosta toplanan CHP Parti Meclisi, siyasî güvenliğin olmadığı gerekçesiyle bu kararı aldı. DP Genel Başkanı ve Başbakan Menderes, bu kararı esefle karşıladıklarını söyledi. Başbakan Yardımcısı Fuat Köprülü, « Yapılan muhalefet değil, vatana ihanettir » dedi.

Kasım Gülek.

1955

Eylül

1. Kıbrıs'ta şiddet olayları arttı; Lefkoşa'da 2 bomba patladı.
1. Londra Konferansı'na katılan Türk heyetinin başkanı Fatin Rüştü Zorlu, « Kıbrıs'ın geleceği Türkiye ile İngiltere arasında tayin edilebilir » dedi.
4. Kıbrıslı Türkler Londra'da miting yaptı.
6. Selanik'te Atatürk'ün doğduğu eve ve Türkiye Konsolosluğu'na bomba atıldığı haberi, İstanbul'da üzücü olaylara yol açtı; İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim ilan edildi, İstanbul'da sokağa çıkma yasağı kondu. ☞
7. Meclis olağanüstü toplantıya çağrıldı. İstanbul'da 2 057 kişi nezarete alındı.
8. Londra Konferansı'na katılan Türk heyeti yurda döndü.
9. Hükûmet, İstanbul'daki olaylarda zarar görenlere yardım kararı aldı.
10. İçişleri Bakanı Namık Gedik istifa etti.
12. Meclis olağanüstü toplandı; sıkıyönetim 6 ay uzatıldı, İstanbul ve İzmir olayları kınandı. ☜
12. Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu (IMF) 10. Guvernörler Meclisi İstanbul'da toplandı.
15. Devlet Bakanı Osman Kapani istifa etti.
16. İzmir'de yayımlanan *Sabah Postası* gazetesi başyazarı Orhan Rahmi Gökçe askerî mahkemece tutuklandı.
19. Cumhurbaşkanı Celal Bayar İran'a gitti.
19. Sıkıyönetim, *Ulus*'u süresiz; *Tercüman*, *Hürriyet* ve *Hergün*'ü 15 gün kapattı.
23. Pakistan, Bağdat Paktı'na resmen girdi.
23. Burdur Şeker Fabrikası açıldı.
25. İl genel meclisi seçimleri yapıldı; İstanbul'da seçimlere katılma oranı yüzde 12.
28. Susurluk Şeker Fabrikası açıldı.
30. Ethem Menderes İçişleri, Fahrettin Ulaş Devlet bakanı oldu.
30. Sıkıyönetim, İstanbul'da futbol maçlarına izin verdi.
30. Türk Migros hizmete geçti.

7 eylül sabahı İstanbul Beyoğlu'ndan üzücü bir görüntü.

7 eylül - Yunanistan'ın Kıbrıs konusundaki tutumunu protesto etmek amacıyla İstanbul ve İzmir'de başlayan gösteriler, Rum vatandaşların taşınır ve taşınmaz mallarına karşı girişilen çirkin bir tahrip ve yağma hareketine dönüştü.

Olaylar 6 eylül günü ikinci baskı yapan İstanbul Ekspres ve Hürriyet gazetelerinin, Atatürk'ün Selanik'teki evine yapılan bombalı saldırıyı manşete çıkarmalarıyla başladı. Öğleden sonra yükseköğrenim gençliği bir gösteri düzenledi. Hava kararırken başta Taksim olmak üzere, İstanbul'un çeşitli yerlerinde bazı gruplaşmalar oluştu. Birkaç saat içinde çığ gibi büyüyen kalabalık denetimden çıkarak, Beyoğlu ve Karaköy'de Rum vatandaşlara ait dükkânları tahrip etmeye başladı. İstanbul'un diğer semtlerinde de benzer olaylar meydana geldi. Saldırganlık kısa sürede genişleyerek konutlara, kiliselere ve mezarlıklara yöneldi.

Güvenlik kuvvetlerinin olaylara başlangıçta kayıtsız kaldığı görüldü. Ordu birlikleri olaylara ancak gece yarısından sonra hâkim olabildi. 7 eylül sabahı İstanbul, büyük bir afet görmüş gibiydi. İstiklal Caddesi'ndeki her üç dükkândan ikisi tahrip edilmişti. Çevrede kırılmış parçalanmış buzdolapları, radyolar, bisikletler ve tahrip edilmiş otomobiller görülüyor, her renk ve çeşitten kumaşlar yerlerde sürünüyordu. 6-7 eylül gecesi İstanbul'da, toplam 5 000'i aşkın konut ve işyeri saldırılardan zarar görmüştü.

İzmir'de de, İstanbul'dakinden daha küçük çaplı olmakla birlikte, benzer olaylar yaşandı, Yunan Konsolosluğu ve Fuar'daki Yunan pavyonu ateşe verildi.

Hükûmet, 6 eylül gecesi İstanbul ve İzmir'de sıkıyönetim ilan etti. Olayların birbirinden uzak yerlerde aynı anda başladığının tespit edilmesi, konunun bir tertip olabileceğini düşündürüyor.

6-7 Eylül Olayları ertesi Cumhurbaşkanı Celal Bayar, yanında kumandanlar ve İstanbul Valisi ile Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay olduğu halde, İstanbul Beyoğlu'nda incelemelerde bulunuyor.

İstanbul ve İzmir'de üzücü olaylar

1955

6-7 Eylül Olayları Meclis'te

Başbakan Adnan Menderes, İçişleri Bakanı Namık Gedik (solda), İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay'la birlikte, bazı bakanlarla 10 eylül günü Vilayet'te yapılan toplantıdan çıkarken. İçişleri Bakanı aynı gün istifa etti.

12 eylül - Büyük Millet Meclisi olağanüstü toplanarak 6-7 eylül günleri İstanbul ve İzmir'de meydana gelen üzücü olayları görüştü ve olayların hemen ertesinde ilan edilen sıkıyönetimi 6 ay uzattı.

6-7 eylül günleri meydana gelen üzücü olaylar üzerine Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes, İstanbul'a giderek incelemelerde bulundular.

Konuyla ilgili olarak 6 000'i aşkın kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında Hasan İzzettin Dinamo, Aziz Nesin, Kemal Tahir, Asım Bezirci gibi bazı tanınmış solcular da bulunuyor. Bu arada hükûmet, olayların Beyrut'taki kızıl bir örgütçe hazırlandığını ileri sürerek, buna alet olduğu iddiasıyla Kıbrıs Türktür Cemiyeti'ni de kapattı. Olaylarda ihmali bulunduğu gerekçesiyle Korgeneral Vedat Garan, Korgeneral Fazıl Bilge ve Tuğgeneral Nedim Erensoy'a da görevden el çektirildi. İçişleri Bakanı Namık Gedik, 10 eylülde istifa etti.

Büyük Millet Meclisi'nde muhalefet lideri İsmet İnönü, 6-7 Eylül Olayları'nda Türkiye'nin asıl kaybının manevî yönden olduğunu belirterek, vatandaşın el sürülmez hakları, kanun himayesi ve hukuk devleti gibi kavramların büyük bir darbe yediğini söyledi. Olayları Türk ulusunu uygarlık karşısında lekelemeye yönelik girişimler olarak niteleyen İnönü, konuşmasında sıkıyönetimin kaldırılmasını da istedi.

Görüşmelerde konuşmacılar, genel olarak mütecavizleri kınayarak, güvenlik kuvvetlerinin olaylara gerektiği gibi müdahale edemediğini, bu nedenle de olayların önlenemediğini belirttiler. Olaylara ilişkin ilgi çekici bir konuşma yapan Demokrat Parti İstanbul Milletvekili Aleksandros Hacopulos, güvenlik kuvvetlerinin tutumunu eleştirdikten sonra, 80 yaşındaki anne ve babasının nasıl tartaklandığını, cemaatine ait kiliselerin nasıl yakıldığını anlattı.

Hükûmet adına konuşan Başbakan Adnan Menderes ve Başbakan Yardımcısı Fuad Köprülü de, güvenlik kuvvetlerinin olaylara etkili bir biçimde müdahale edemediğini kabul etmek zorunda kaldılar. Menderes konuşmasında, Kıbrıs sorununun bütün vicdanlarda bir cihat gibi gösterilmiş olması sebebiyle kolluk kuvvetlerinin gelişmelere anında müdahale edemediğini belirttikten sonra, öğrenci dernekleri, Kıbrıs Türktür Cemiyeti gibi kuruluşların « birtakım muzır eşhasın, muzır faaliyetlerinin meşruiyet kisvesini ve siperini » teşkil ettiğini söyledi.

Ekim

2. İstanbul'da 233 ilkokuldan 88'i çift, 6'sı dörtlü öğretimle yeni ders yılına başladı.
2. Arjantin Devlet Başkanı Peron ülkesini terk etti.
4. CMP'li Fuat Arna'nın yargılanmasına başlandı.
5. Yunanistan Başbakanı Papagos öldü.
5. Soma Termik Elektrik Santralı'nın temeli atıldı.
7. Kemer Barajı ve Hidroelektrik Santralı'nın temeli atıldı.
11. Devlet Bakanı Mükerrem Sarol istifa etti.
11. İran, Bağdat Paktı'na girdiğini resmen açıkladı.
13. Suna Kan, İtalya'daki Uluslararası Keman Yarışması'nda birinci oldu.
15. İspat hakkı taraftarı 9 milletvekili DP'den çıkarıldı; 10 milletvekili de istifa etti. ☞
15. DP 4. Büyük Kongresi, Ankara'da toplandı. ☞
15. 6-7 Eylül Olayları'nda İstanbul'da 4 433 ev ve işyeri sahibinin, 69 578 744 liralık maddî zarar gördüğü açıklandı.
20. Cumhurbaşkanı Bayar Ankara'da, Barış İçin Atom Sergisi'ni açtı.
22. Genel nüfus sayımı yapıldı.
24. DP belediye meclisi adaylarını belirledi.
24. *Akis* başyazarı Metin Toker, eski Devlet Bakanı Mükerrem Sarol'a hakaret davasından beraat etti.
24. İstanbul nüfusunun 1 milyon 200 bini bulduğu açıklandı.
26. Genç-Muş demiryolu törenle açıldı.
27. Sıkıyönetim, *Zafer* ve *Ulus* gazetelerini kapattı.
28. Batı Almanya Savunma Bakanı Theodore Blank, Türkiye'ye geldi.
30. Ankara Et Kombinası işletmeye açıldı.
30. Nüfus sayımı sonucu açıklandı; Türkiye'nin nüfusu 24 109 641 kişi.

« İspat hakkı » DP'yi karıştırdı

15 ekimde toplanan Demokrat Parti Kongresi'nden bir an: Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes, (soldan sağa) Dışişleri Bakanı İstanbul Milletvekili Fuad Köprülü, İşletmeler Bakanı Manisa Milletvekili Samet Ağaoğlu ve Bayındırlık Bakanı Eskişehir Milletvekili Kemal Zeytinoğlu ile birlikte.

Basın ispat hakkının tanınmasını isteyen Demokrat Partili 19'lar, Büyük Millet Meclisi Bütçe Encümeni odasında toplantı halinde görülüyor.

17 ekim - Demokrat Parti Genel İdare Kurulu, basına ispat hakkı tanınması için kanun teklifinde bulunan Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş ile Manisa Milletvekili Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu'nun ifadelerini aldı. Kurul, bu milletvekillerinden tekliflerini geri almalarını istedi.

Öte yandan bazı Demokrat Parti milletvekilleri basına tanınacak « ispat hakkı » teklifini alaya alarak « İsmail Hakkı » gibi benzetmeler yaptılar. İspat hakkı konusunda Başbakan Menderes'e bir mektup yazan Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, Başbakan'ın sert cevabıyla karşılaştı ve menfur bir harekete kalkışmakla suçlandı. İspat hakkı yanlısı İzmir Milletvekili Ekrem Hayri Üstündağ düzenlediği basın toplantısında, Başbakan Menderes'e çok sert eleştirilerde bulundu ve Menderes'in diktatörlüğe doğru gittiğini ileri sürdü.

15 ekimde toplanan Demokrat Parti Kongresi, büyük olaylarla kapandı. Kongre sürerken, ispat hakkı yanlısı 9 milletvekili partiden çıkarıldı, onları destekleyen 10 milletvekili de istifa etti. İhraç edilen ve istifa eden milletvekillerinin milletvekilliklerinin düşürülmesi için yapılan teklif kongreyi ikiye böldü. Genel Başkan Adnan Menderes, « Eğer Demokrat Parti'den çıkanlar kuyruklarını bu partinin içinde bırakmış ve bu kuyruk harekete geçmiş ise onu da kesip atacağız » şeklinde konuşunca protestolarla karşılaştı. Başbakan bu defa, partiden ayrılanların tekrar geri alınabileceklerini söyledi; Başbakan Menderes, ispat hakkından korkacak kişiler olmadıklarını da belirtti.

İspat hakkı istedikleri için Demokrat Parti'den çıkarılan milletvekilleri şunlar: Fevzi Lütfü Karaosmanoğlu, Ekrem Hayri Üstündağ, Safaettin Karanakçı, Ragıp Karaosmanoğlu, İsmail Hakkı Akyüz, Behçet Kayaalp, Ziyad Ebuzziya, Muzaffer Timur ve Selahattin Çıracıoğlu. İstifa edenlerin isimleriyse, Fethi Çelikbaş, Enver Güreli, İbrahim Öktem, Raif Aybars, Şeref Kamil Mengü, Muhlis Bayramoğlu, Ekrem Alican, Turan Güneş, Mustafa Ekinci ve Kasım Küfrevi.

İstifa eden milletvekilleri, gazetelerin bazı yayınlarının doğru olmasına rağmen gazetecilerin mevcut kanunlar nedeniyle mahkûm edildiklerini, oysa demokrasinin açıklık rejimi olduğunu söylediler.

Kongrede yeniden genel başkanlığa seçilen Adnan Menderes, yaptığı kapanış konuşmasında, seçildiği partiden ayrılıp karşı partiye geçen milletvekillerinin görevlerine son verilmesi için kanun tasarısı hazırlanmasına ilişkin bir önergenin, kongre tarafından onaylandığını söyledi.

Sahte 100 liralıklar

1 ekim - Polis, Tarsus'ta sahne 100 liralıkların basıldığı bir matbaaya baskın düzenledi. Matbaada 420 000 lira değerinde sahte 100 liralık bulundu. Yetkililer, sahte paralara karşı halkı uyardılar.

Toptancılar Migros'a mal vermiyor

19 ekim - 30 eylülde İstanbul Hali'ndeki merkezinde yapılan törenle faaliyete geçmiş olan Migros, halkın büyük ilgisiyle karşılandı. İşletmeye ait kamyonların günlük hasılatı, üç hafta dolmadan 2 000 liranın üzerine çıktı. Ancak bu durumda mal bulmakta zorluk çeken Migros, toptancıların bir kısmının idarecilerinin mal vermekten çekinmesi üzerine, üretim bölgeleriyle doğrudan temasa geçme kararı aldı.

1955

Kasım

1. Meclis, Cumhurbaşkanı Bayar'ın konuşmasıyla açıldı; CHP'liler Bayar'ı alkışlamadı, ispat hakkı yanlısı eski DP milletvekilleriyse ne ayağa kalktılar, ne de alkışladılar.
2. Cumhurbaşkanı Bayar resmî bir ziyaret için Ürdün'e gitti.
5. Maarif Koleji İstanbul Moda'da açıldı.
5. 27,5 milyon liralık hububat ihraç edildi.
5. Kayseri Şeker Fabrikası açıldı.
7. İspat hakkı yanlısı 19 DP milletvekili İstanbul'da toplandı.
7. Gazeteci Nizamettin Nazif tutuklandı.
11. Milletvekillerinin mal beyanında bulunmaları istendi.
12. Belediye seçimi yapıldı. ☞
12. Türkiye-İspanya Ticaret Antlaşması imzalandı.
15. İstanbul'da belediye seçimine katılım yüzde 10'u geçmedi; 8 ilde bağımsızlar, 2 ilde de Türkiye Köylü Partisi adayları kazandı. ☞
16. İstanbul'daki kaymakamlar değiştirildi.
17. İstanbul Fatih'te bir apartman çöktü; 14 kişi öldü.
18. Hatay Milletvekili Şekip İnal DP'den ayrılarak 19 bağımsıza katıldı.
20. Başbakan Adnan Menderes, Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi toplantısı için Irak'a gitti.
22. DP Meclis grubunda hükûmet eleştirildi; ekonomik konularda gensoru açılacak.
24. Sıkıyönetim İstanbul'da geceleri sokağa çıkma yasağını kaldırdı.
25. Kapalıçarşı'nın yangın sonrası onarılan bölümü açıldı.
26. Zeytinyağına kâr haddi getirildi; perakendeci kârı yüzde 10 olacak.
29. Başbakan Adnan Menderes, Cumhurbaşkanı Bayar'a istifasını verdi. ☞
30. Cumhurbaşkanı Bayar yeni hükûmeti kurmakla Menderes'i görevlendirdi.
30. Muhalefet, istifa eden 3 bakandan sonra Başbakan Menderes'in de istifasını istedi.

Halk dershanelerinin ilki açıldı

Bağlarbaşı'ndaki dershanede ilk derste İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay.

2 kasım - Atatürk'ün ilkeleri doğrultusunda açılması düşünülen halk dershanelerinin birincisi Üsküdar Bağlarbaşı İlkokulu'nda törenle faaliyete geçti. İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay 40 ila 70 yaş arasındaki öğrencilere ilk dersi verdi. Bu dershanelerde okuma-yazma bilmeyenlere ders verilecektir.

Menderes bakanlarını feda etti

29 kasım - DP Meclis grubu, günlerdir beklenen toplantısını nihayet yaptı. Yaklaşık 6,5 saat süren toplantıda önce Kastamonu Milletvekili Ali Muzaffer Tanöver'in takriri okundu. Takrirde, bir önceki toplantıda ileri sürülen gensoru açılması talebinin sadece 3 bakana değil, hükûmete de yönelik olduğu belirtildi. İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı'nın, hakkında açılması istenen araştırmanın selametle yürütülmesi için istifa ettiği açıklandı. Zonguldak Milletvekili Hüseyin Balık, yolsuzluklar hakkında açıklamalar yaptı ve Başbakan Menderes'e « etrafını temizlemesini » tavsiye etti. Başbakan Menderes'in, Meclis grubunu yatıştırmaya ve kabineyi kurtarmaya yönelik 1,5 saatlik konuşması da havayı yatıştıramadı. Milletvekilleri suiistimalleri konu etmeye devam ettiler. Başbakan, « Ben, Yırcalı gibi istifa etmeyeceğim. Kararı sizlere bırakacağım » dedi. Sıtkı Yırcalı'nın istifasını Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun istifaları izledi. Menderes, daha önce yaptığı sert konuşmanın tepki görmesi üzerine bu defa üslubunu yumuşattı ve Meclis grubuna, « Arkadaşlar, siz isterseniz hilafeti bile getirebilirsiniz » dedi. Sonunda Menderes, hakkında söylentiler olan bakanları istifaya davet etti. Bakanlarını feda ederek grubu yumuşatan Menderes, yalnız kendisi için güvenoyu istedi. Başbakan, Meclis grubunda güvenoyu aldıktan sonra, hükûmette gerekli değişiklikleri yapmak üzere istifa mektubunu gece Cumhurbaşkanı Bayar'a verdi.

DP'de seçim şoku

15 kasım - Belediye seçimlerinin sonuçları bomba etkisi yaptı. İktidar çevreleri alınan sonuçlardan dolayı üzüntülerini gizlemezken, CHP'liler « DP bizim 1946'daki akıbetimize uğradı » dediler. Muhalefetin boykot etmesi üzerine seçime katılım çok düşük oldu; İstanbul'da katılım yüzde 10'u bile bulmadı.

Basın odası kapatıldı

4 kasım - İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde gazetecilere tahsis edilen basın odası, Emniyet Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'nun emriyle kapatıldı ve binaya hiçbir gazetecinin sokulmaması kararı alındı.

6-7 Eylül'de zarar görenlere yardım

23 kasım - Maliye Bakanı Polatkan, İstanbul'da 6-7 eylül günlerinde meydana gelen yağma olaylarında zarar gören 2 736 kişi ve 3 kuruluşa maddî yardım yapıldığını açıkladı.

Hürriyet Partisi

19 kasım - DP'den ihraç edilen ve istifa eden milletvekilleri yeni bir parti kuracaklarını açıkladılar. Açıklamayı yapan Bursa Milletvekili İbrahim Öktem, kurulacak partinin adının Hürriyet Partisi olacağını belirtti.

1955

Aralık

1. DP Genel İdare Kurulu, Mükerrem Sarol'u ihraç talebi ile Haysiyet Divanı'na verdi.
3. Türkiye Köylü Partisi 4. Kongresi toplandı.
4. Sirkeci-Soğuksu elektrikli treni çalışmaya başladı.
5. Fahrettin Kerim Gökay, İstanbul vali ve belediye başkanlığından istifa etti.
7. İstanbul'da yayımlanan *Ekspres* gazetesi sıkıyönetimce kapatıldı; gazetenin sahibi Mithat Perin, ihraç talebiyle DP Haysiyet Divanı'na verildi.
8. Menderes istifasından 11 gün sonra yeni kabinesini açıkladı.
13. Başbakan Menderes DP Meclis grubunda hükûmet programını okudu; vaatlerle dolu program onaylandı.
14. Başbakan Menderes hükûmet programını Meclis'te okudu. ☞
14. DP milletvekilleri Emrullah Nutku, Muhlis Ete ve Asım Onur partiden istifa ettiler.
15. Mükerrem Sarol DP'den geçici olarak ihraç edildi. ☞
15. Gökay istifasını geri aldı.
15. Cumhurbaşkanı Bayar 19'lardan Ekrem Hayri Üstündağ'la görüştü.
17. Diyarbakır milletvekili Yusuf Azizoğlu DP'den istifa etti.
18. Türk Millî Futbol Takımı Portekiz'i 3-1 yendi.
19. Kudüs'te Arap göstericiler Türk Konsolosluğu'nu yağmaladı; başkonsolosumuz yaralandı.
19. DP Manisa Milletvekili Muammer Alakant ve Tokat Milletvekili Hasan Kangal Hürriyet Partisi'ne katıldı.
20. DP Meclis grubu 3 eski bakan için Meclis soruşturması açılmasına karar verdi.
20. Hürriyet Partisi resmen kuruldu.
22. Hürriyet Partisi genel başkanlığına Manisa Milletvekili Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu getirildi. ☞
24. 3 DP milletvekili Kırşehir'in tekrar il olmasını istedi.
27. Bütçe komisyonda ağır eleştirilere uğradı. ☞
29. DP Zonguldak Milletvekili Hüseyin Balık ve Kastamonu Milletvekili Ali Muzaffer Tanöver partiden ihraç edildi.

Dördüncü Menderes Hükûmeti (22. hükûmet)

14 aralık - Başbakan Adnan Menderes, yeni hükûmet programını Meclis'te okudu ve 58 ret oyuna karşı 398 kabul oyuyla güvenoyu aldı. 29 kasımdaki istifasından sonra Cumhurbaşkanı Bayar tarafından hükûmeti kurmakla yeniden görevlendirilen Menderes, yeni kabinesini 8 aralıkta açıkladı. Yaş ortalaması 48,8 olan yeni kabinede 9 hukukçu, 3 profesör, 2 mülkiyeli, 1 mühendis, 1 doktor ve 1 maliyeci var. 9 yeni üyenin girdiği kabinede başbakan yardımcılığı kaldırılarak Devlet bakanlıklarının sayısı 2'den 4'e çıkarıldı.

13 aralıkta DP Meclis grubunda okunan hükûmet programı üzerinde 40'tan fazla milletvekili söz aldı. En sert konuşmayı yapan Kastamonu Milletvekili Ziya Termen, « Menderes programda suiistimallerle mücadele vaat ediyor. Bu vaat 5,5 sene geç kalmıştır » dedi. DP Meclis grubundaki konuşmalar gece yarısından sonra bitti ve gizli yapılan oylamada 343 kabul, 37 ret ve 7 de çekimser oy kullanıldı.

Yeni Bakanlar Kurulu şu isimlerden oluşuyor:
Başbakan: Adnan Menderes
Devlet Bakanı: Mehmet Cemil Bengü
Devlet Bakanı: Şemi Ergin
Devlet Bakanı: Emin Kalafat
Devlet Bakanı: Celal Yardımcı
Adalet Bakanı: Hüseyin Avni Göktürk
Millî Savunma Bakanı: Adnan Menderes (vekâleten)
İçişleri Bakanı: Ethem Menderes
Dışişleri Bakanı: Fuad Köprülü
Maliye Bakanı: Nedim Ökmen
Millî Eğitim Bakanı: Ahmet Özel
Bayındırlık Bakanı: Muammer Çavuşoğlu
İktisat ve Ticaret Bakanı: Fahrettin Ulaş
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Nafiz Körez
Gümrük ve Tekel Bakanı: Hadi Hüsman
Tarım Bakanı: Esat Budakoğlu
Ulaştırma Bakanı: Arif Demirer
Çalışma Bakanı: Mümtaz Tarhan
İşletmeler Bakanı: Samet Ağaoğlu.

Menderes'in hilafetle ilgili sözlerine tepki

1 aralık - Başbakan Adnan Menderes'in DP Meclis grubunda yaptığı konuşmada sarf ettiği, « Siz isterseniz hilafeti bile geri getirebilirsiniz » sözü sert eleştirilere neden oldu. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Bu memlekette hilafet ve saltanatı geri getirebilecek bir kuvveti tasavvura dahi milletimizin tahammülü yoktur. Bu itibarla, bu sözleri söylenmemiş saymak lazımdır » dedi.

Bütçeye sert eleştiri

27 aralık - Meclis Bütçe Komisyonu'nda Başbakana ağır eleştiriler yapıldı. DP Zonguldak Milletvekili Hüseyin Balık, « Bu gidişle hepimiz ağlayacağız. Partizan olmayan millî hükûmete ihtiyaç var » dedi. Urfa Milletvekili Feridun Ergin ise, « Karşılaştığımız güçlüklerin halli, neslimizin bu topraklar üzerindeki bekasının şartıdır » şeklinde uyarıda bulundu.

Sarol DP'den geçici olarak ihraç edildi

15 aralık - DP Haysiyet Divanı, uzun süreden beri partiden ihracı istenen İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol hakkındaki kararını verdi. 6 saat süren sert tartışmalardan sonra Sarol, geçici olarak partiden uzaklaştırıldı, karar 1 oy farkla alındı. Buna göre Sarol, bir kongre dönemi süresince partiden ihraç edildi.

Hürriyet Partisi çalışmaya başladı

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu.

22 aralık - DP'den ihraç edilen ve istifa eden milletvekilleri tarafından kurulan Hürriyet Partisi'nin açılışı dolayısıyla düzenlenen kokteyle, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü de katıldı. İnönü, partinin genel başkanlığına seçilen Manisa Milletvekili Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nu kutladı ve « Hürriyet Partisi, içinde bulunduğumuz rejim tekâmülü içinde bir meşale gibi karşımıza çıkıyor » dedi. Karaosmanoğlu da gazetecilere, « Bu taahhütlerimizden saparsak bizi ayıplayınız » dedi.

Hürriyet Partisi, ikinci bir meclisin ve Anayasa Mahkemesi'nin kurulması, özerk üniversite, hür basın, hür sendika, yüksek hâkimlik şûrası, demokratik anayasa, sosyal adalet, grev hakkı ve basına ispat hakkı gibi konuları programına aldı.

1956

Ocak

2. Hürriyet Partisi, Ege ve Akdeniz bölgelerinde teşkilatlanmaya başladı; Manisa, Antalya ve İzmir il teşkilatları kuruldu.
6. Kanada'da 14 ülkenin katıldığı hava gösterisi yarışmalarında Türkiye birinci oldu.
7. Kıbrıs Türk toplumu lideri Fazıl Küçük, İngiliz Genel Valisi John Harding'ten Türkler için güvence istedi.
7. Et ve Balık Kurumu Konya Kombinası açıldı.
8. Hürriyet Partisi ilk açık hava toplantısını Burdur'da yaptı.
10. DP Meclis grubunda Başbakan Menderes için Meclis soruşturması istendi. ☞
11. Meclis, Sıtkı Yırcalı, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan hakkında soruşturma açılmasına karar verdi. ☞
13. Başbakan Adnan Menderes hakkında Meclis soruşturması açılmasını isteyen önerge reddedildi. ☞
13. DP İstanbul Milletvekili Nâzım Bezmen partisinden istifa etti.
14. İstanbul turistik bir otele daha kavuştu; Taksim'de Divan Oteli açıldı.
16. Uluslararası Basın Enstitüsü, Türkiye'de basına baskı yapıldığını açıkladı.
16. Hürriyet Partisi İstanbul il teşkilatı kuruldu.
19. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjöld Ankara'ya geldi.
19. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in duruşması gizli yapıldı.
20. Basına ispat hakkı teklifi Meclis Adalet Komisyonu'nda görüşüldü.
23. Basına ispat hakkı DP Genel Kurulu'nda görüşüldü.
24. ABD'nin Ankara Büyükelçisi Avra Warren istifa etti.
25. Üniversite özerkliği konusu Meclis Bütçe Komisyonu'nda sert tartışmalara yol açtı. ☞
28. Personel Kanunu açıklandı; barem dereceleri 17'ye çıkarıldı, en yüksek maaş 2 000 lira olacak.
30. Sirkeci-Halkalı elektrikli treninin devamlı arıza yapması sorun yarattı.

Üniversitelerin özerkliği tartışması

25 ocak - Başbakan Adnan Menderes'in üniversiteler hakkında yaptığı konuşma, üniversite çevrelerinde üzüntüye yol açtı. Ankara Üniversitesi'nden 3 profesörle 3 doçentin bakanlık emrine alındığı haberi ve Menderes'in Demokrat Parti Meclis grubunda, « Çanlarına ot tıkayabiliriz ve tıkayabilecek durumdayız » şeklinde konuştuğu söylentileri üzüntüyü daha da artırdı.

Profesör Hıfzı Timur, « Kanunlarla zaten ot tıkalı » derken, Profesör Zeki Zeren, « Üniversitelerin özerkliği kaldırılmak isteniyor, bu haksızlıktır » dedi. Bu demeçler üzerine Başbakan Menderes, Anadolu Ajansı kanalıyla bir açıklamada bulunarak, « Çanlarına ot tıkarız » şeklinde bir konuşma yapmadığını söylemek ihtiyacı duydu.

Öte yandan Meclis Bütçe Komisyonu'nda da üniversite bütçesi görüşüldü. Görüşmelerde söz alan CMP Kırşehir Milletvekili Osman Alişiroğlu, « Bu memleket ilim rehberliği altında idare edilecek ve kalkınacaktır » dedi.

Haklarında Meclis soruşturması açılması istenen Başbakan Menderes ve 1955 eylülünde İçişleri Bakanı olan Namık Gedik (en sağda), DP İzmir Milletvekili Abdullah Aker (soldan birinci) ve Emniyet Genel Müdürü Kemal Aygün (soldan dördüncü) ile Başbakanlık'tan çıkarken.

Menderes için Meclis soruşturması istendi

13 ocak - Başbakan Adnan Menderes ve o sırada İçişleri Bakanı olan Namık Gedik hakkında, geçtiğimiz yıl İstanbul'da 6-7 eylül günlerinde meydana gelen yağmacılık ve tahrip olaylarında rolleri olduğu gerekçesiyle Meclis soruşturması açılması istendi.

Daha önce 10 ocakta Demokrat Parti Meclis grubunda da aynı konu görüşülmüş ve Erzurum Milletvekili Hamit Şevket İnce, « Madem ki Başbakan bu kadar kendinden emin, o halde soruşturma açılmasında sakınca görmemeli, böylece zihinleri kemiren şüpheler giderilmelidir » demişti. Meclis'teki görüşmelerde, yeni kurulan Hürriyet Partisi'nin Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ile Demokrat Parti Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes ilk defa tartıştılar. Menderes üç defa kürsüye gelerek konuşma yapmak zorunda kaldı. Uzun süre tartışılan önerge neticede reddedildi.

Partizan radyo (!)

8 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın Devlet Bakanı Emin Kalafat'a yönelttiği, radyonun iktidar tarafından kendi amaçları doğrultusunda partizanca kullanıldığına dair iddia, Büyük Millet Meclisi'nde sert tartışmalara neden oldu.

Muhalefet sözcüleri, iktidarın radyoyu kendi propagandası yönünde istediği gibi kullandığını iddia ettiler ve kendilerine radyoda söz hakkı verilmediğini söyleyerek bu konudaki eşitsizlikten şikâyet ettiler. Eleştirileri cevaplayan Devlet Bakanı Emin Kalafat, « Ne zaman ki muhalefet vatansever şekilde davranır, o zaman onlara da radyoda konuşma hakkı verilir » deyince, Meclis'te zaten gergin olan hava bir anda elektriklendi ve başta Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı olmak üzere birçok milletvekili söz birliği ederek bakandan, muhalefetle ilgili sözünü geri almasını istedi. Bunun üzerine Devlet Bakanı Kalafat, sözünü geri almak zorunda kaldı.

Emin Kalafat.

Menderes'in dinle ilgili konuşmasına tepki

10 ocak - Başbakan Adnan Menderes'in 7 ocakta Konya'da halka hitaben yaptığı bir konuşmada, ortaokullara din dersi konulacağını açıklaması Ankara'da iyi karşılanmadı.

İlk tepki muhalefetteki siyasî partilerden geldi. Hürriyet Partisi Genel Sekreteri İbrahim Öktem, « Bu vaat Anayasa'nın laiklik ilkesine aykırıdır » dedi. Cumhuriyet Halk Partisi Sinop Milletvekili Nuri Sertoğlu da, Başbakan'ın Konya'daki konuşmanın dini siyasete alet eder bir mahiyet taşıdığını ileri sürdü.

Öte yandan bir tarih öğretmeni Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na başvurarak, Konya'da yaptığı bu açıklamadan dolayı Başbakan Adnan Menderes hakkında Meclis soruşturması açılmasını istedi.

İktidar bazı gazetelere para dağıtıyor

16 ocak - Gazetelere verilen resmî ilanlar konusu Meclis'e getirildi. Konuyla ilgili bilgiler veren Devlet Bakanı Emin Kalafat, gazetelere verilen resmî ilan tutarlarını açıkladı: DP'nin yayın organı *Zafer* gazetesine verilen resmî ilan tutarı 1 048 310 lira; buna karşılık İstanbul'un en yüksek tirajlı gazeteleri *Cumhuriyet*'e 475 000, *Hürriyet*'e de 369 000 liralık resmî ilan verilmiş. Öte yandan DP İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol'un 11 ay sürdürdüğü Devlet bakanlığı sırasında, sahibi olduğu *Türk Sesi* gazetesine 364 000 liralık resmî ilan verdiği açıklandı. Söz alan konuşmacılar bu paranın Sarol'dan geri alınmasını istedi.

Ankara'da bazı gıda maddelerine narh kondu

3 ocak - Ankara Belediyesi gıda maddelerinin birçoğuna narh koydu. Bu suretle narha tâbi tutulan maddelerde bariz bir fiyat düşüklüğü gözlendi ve bu düşüş diğer maddelerin fiyatlarına da yansıdı.

Telefonlar dinleniyor mu ?

2 ocak - Meclis Bütçe Komisyonu'nda Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesi görüşülürken, DP'den ihraç edilen ve istifa eden milletvekilleri, telefonlarının polis tarafından dinlendiğinden şikâyet ettiler.

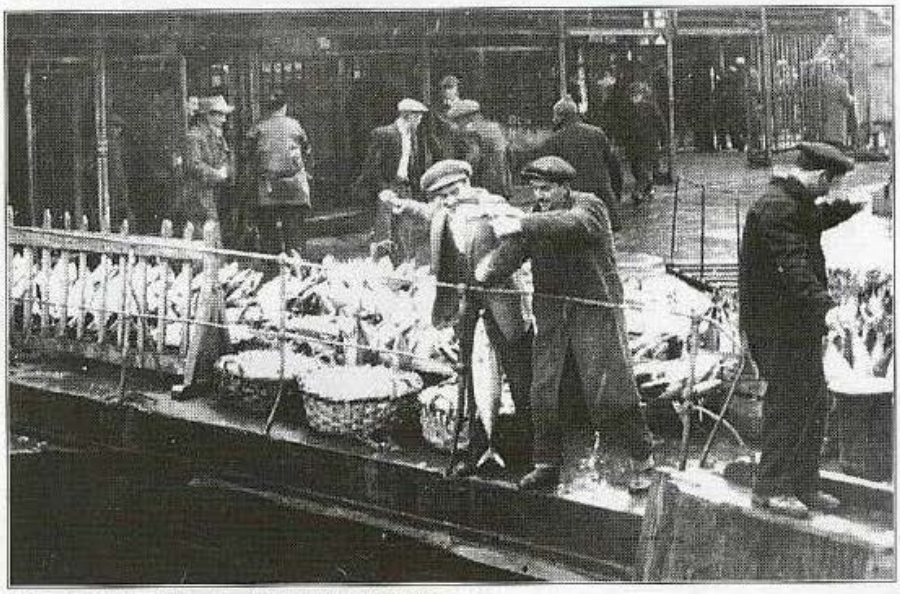
Bu konuda söz alan Diyarbakır Milletvekili Yusuf Azizoğlu, « İktidar partisinden ayrılan arkadaşlarımız sivil polisler tarafından takip edilerek, nerelere gittikleri ve ne konuştukları araştırılıyor » dedi.

3 eski bakan hakkında Meclis soruşturması açıldı

11 ocak - 3 eski bakan hakkında Meclis soruşturması açılması hakkındaki önerge kabul edildi. Haklarında soruşturma açılması istenen, İktisat ve Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı, Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakan Vekili Fatin Rüştü Zorlu da bu kararı desteklediler. Muhalefetin çekimser kaldığı oylamada karar DP milletvekillerinin oylarıyla, çoğunlukla alındı. Soruşturmaları Adalet ve Anayasa komisyonları yürütecek, çalışmalar 2 ayda bitirilecek. Soruşturmaya sebep eden unsurlar kısaca döviz ve transfer işleri, çeşitli ithal maddelerinin tahsis ve tevziinde görüldüğü iddia edilen suistimaller.

İstanbul'da 4 000 ton torik tutuldu

1 ocak - İstanbul'da son bir ay içinde yaklaşık 4 000 ton torik tutulduğu bildiriliyor. Balık akını son yıllarda şehir halkının en önemli şikâyet konularından biri olan et fiyatlarının artışını, bir müddet için de olsa durdurdu ve halka bol bol balık yeme imkânı sağladı. Hatta tutulan balıkların bir kısmı yoksul halka bedava olarak dağıtıldı.

İskelede balıkçılar torik akınının keyfini çıkarıyor.

1956

Şubat

1. Türkiye'nin dış borcunun 3 milyar 50 milyon lira olduğu açıklandı.
1. ABD Başkanı Eisenhower'ın ekonomi danışmanı Randall Ankara'ya geldi.
1. DP Erzurum Milletvekili Hamit Şevket İnce, partisinden istifa etti.
3. Hürriyet Partisi milletvekilleri Meclis'i terk ettiler.
5. Cumhurbaşkanı Bayar'ın başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Kıbrıs konusunu görüştü.
5. Meriç ve Tunca dondu; İstanbul banliyösüne kurtlar indi; İstanbul ekmeksiz kaldı.
6. C. Randall ile Başbakan Menderes'in katıldığı toplantıda, Türkiye'nin ekonomik durumu görüşüldü.
7. DP Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak partisinden çıkarıldı.
8. İstanbul'da kar; bazı fabrikalar kömürsüzlükten kapandı.
8. Eski Devlet Bakanı Mükerrem Sarol hakkında Meclis soruşturması açıldı. ☞
8. Gazetelerin sayfa sayısına sınırlama getirildi; piyango ve ikramiyeler yasaklandı.
12. Ceyhan taştı; Çukurova'da 50 bin hektar arazi su altında.
13. 6-7 Eylül Olayları davası İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başladı.
14. Gerze'de yangın; 19 kişi öldü, 300 dükkân, 833 ev yandı. ☞
19. Türk Millî Futbol Takımı, Macaristan'ı 3-1 yendi; dünya radyoları Millî Takımımızın galibiyetine geniş yer verdi. ☞
21. Eskişehir'de deprem; 9 köyde 857 ev yıkıldı.
21. İstanbul'da deprem; Mevlanakapı'daki tarihî surlar yıkıldı, 2 evde 4 kişi öldü.
23. İktidar ve muhalefet milletvekilleri birbirlerinin üzerine yürüdü, muhalefet Meclis'i terk etti. ☞
25. Meclis, Kıbrıs konusunu görüştü; DP Manisa Milletvekili Hikmet Bayur Kıbrıs'ın taksimini istedi.
29. İstanbul'da sıkıyönetim 3 ay uzatıldı.

Macaristan'ı 3-1 yendik

Millî Takımımızın kaptanı Lefter maç öncesi rakibe başarılar diliyor.

19 şubat - Türkiye-Macaristan millî futbol maçı Mithatpaşa Stadı'nda oynandı. Bu maçta çok iyi bir oyun çıkaran Millî Takımımız, dünyanın en iyi futbol takımlarından biri olarak gösterilen Macaristan'ı 3-1 gibi net bir skorla yendi. Takımımızın bütün oyuncuları 90 dakika boyunca mükemmel bir futbol sergilediler. Maçın ilk devresini Lefter'in biri penaltıdan olmak üzere iki golüyle 2-0 üstün bitiren Millî Takımımız, ikinci devrenin ilk dakikası içinde Metin'in ayağından üçüncü golünü kazandı. Macaristan'ın şeref sayısını maçın bitimine 12 dakika kala Puşkaş attı.
Dünya radyoları Macaristan karşısındaki galibiyetimize geniş yer verdiler. Millî Takım oyuncularına 1 000'er lira prim dağıtıldı.

Meclis Tahkikat Komisyonu İstanbul'da

17 şubat - Eski bakanlardan Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan ve Sıtkı Yırcalı hakkında 11 ocakta açılan Meclis soruşturmasını yürütmek üzere kurulan Meclis Tahkikat Komisyonu, soruşturmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için, İktisat ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Munis Faik Ozansoy ile Dış Ticaret Dairesi'nden Müşavir Fahir Savran ve Selçuk İnan'ı bakanlık emrine aldı.
Soruşturmayla ilgili çalışmalar için İstanbul'a gelen komisyon üyeleri burada 20 tüccarla görüşme yaptı.

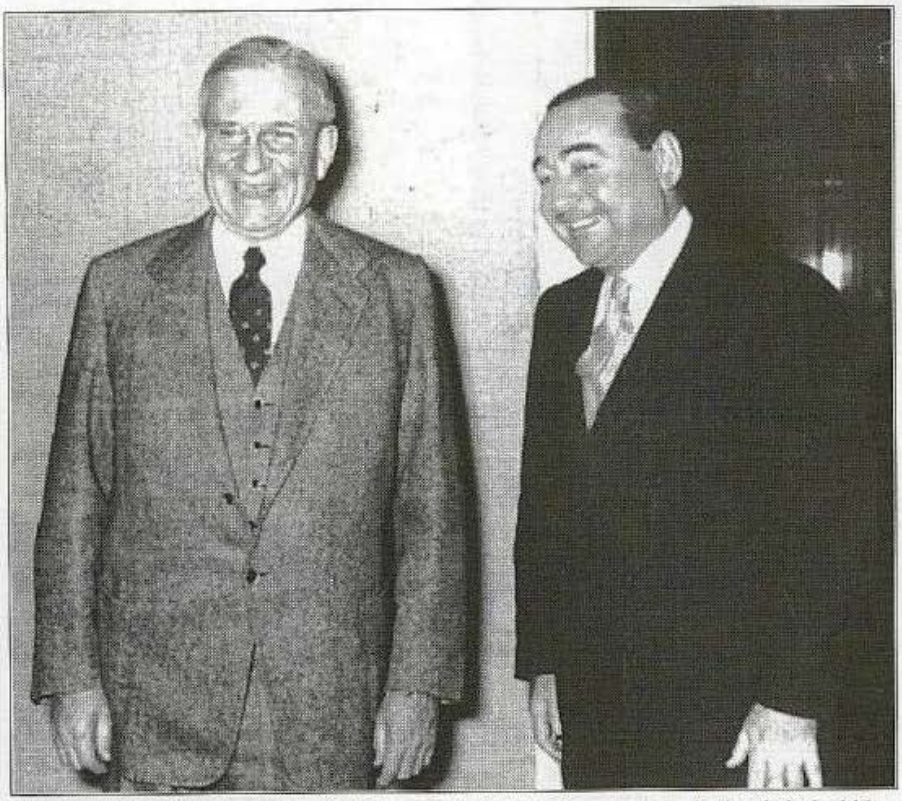
Abdullah Aytemiz.

Çokeşlilik konusu Meclis'te

22 şubat - Büyük Millet Meclisi'nde bir konuşma yapan Demokrat Parti Maraş Milletvekili Abdullah Aytemiz, Başbakan Adnan Menderes'in 7 ocakta Konya'da yaptığı bir konuşmada ortaokullara din dersi konulması yolundaki sözleri üzerine, muhalefet milletvekillerinin ve bazı çevrelerin gösterdikleri tepkiyi doğru bulmadığını belirterek, « Ben, necip dindar Türk milleti adına bu demeçinden dolayı Başbakan Adnan Menderes'i içten takdir ve tasvip ederim » dedi. Maraş Milletvekili Aytemiz, Menderes'i göklere çıkaran konuşmasında, Cumhuriyet'ten önce toplumumuzda uygulanmakta olan çok kadınla evlenme ilkesinin kural ve şartlarından da bahsetti.

Türklere yalnız para değil, akıl da lazım!

26 şubat - 1 şubatta Türkiye'ye gelen ABD Başkanı Eisenhower'ın ekonomi danışmanı C. Randall'ın Ankara'da yaptığı temaslardan sonra çıkan tartışmalar devam ediyor. 7 şubatta Başbakan Menderes'le bir toplantı yapan Randall, daha sonra CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'le de 45 dakika süren bir görüşme yapmıştı. Ancak Gülek, konuşmanın içeriği hakkında bir açıklama yapmamıştı.
Bunun üzerine Başbakan Menderes, konuyu Meclis gündemine getirerek CHP'yi, « vatanı dışarıya jurnal etmek ve millî menfaati baltalamak » ile suçlamıştı. DP yayın organı *Zafer* gazetesi de « Gülek Kalk Söyle » başlıklı yazıda Gülek'i açıklamaya davet etmişti. Bu suçlamalara cevap veren Kasım Gülek, « Randall ile neler konuştuğumu radyoda millete anlatmaya hazırım. Adnan Menderes de milletle beraber dinleyip öğrensin » demişti.
Karşılıklı bu suçlamalar sonunda Gülek, bugün İstanbul Fatih'te parti ocak binasının açılışında yaptığı konuşmada, Randall'ın kendisine, « Size yalnız para değil akıl da lazım » dediğini söyledi.

Eisenhower'ın Ekonomi Danışmanı Randall, Başbakan Menderes tarafından kabul edildi.

Kocaeli Milletvekili Turan Güneş.

Üniversite özerkliği

26 şubat - Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi Meclis'te görüşülürken üniversite özerkliği konusu gündeme getirildi. Millî Eğitim Komisyonu üyelerinden DP Antalya Milletvekili Kenan Akmanlar yaptığı konuşmada, « Üniversiteler ilim kisvesi altında politika yapıyor » dedi. Daha sonra söz alan Hürriyet Partisi Kocaeli Milletvekili Turan Güneş, « Demokrasi düzeninde, devlet düzeninde ve toplumsal düzenin kurulmasında üniversite özerkliği vazgeçilmez bir gayedir » dedi. Güneş'e cevap vermek üzere kürsüye gelen Başbakan Menderes, « Biz üniversiteyi gündelik siyasete karıştırmayacağız. Üniversitede ikilikleri temizleyeceğiz » dedi. Son sözü alan CHP Genel Başkanı İnönü, Menderes'in konuşmasını onaylayarak, « Üniversiteye günlük politika getirmeyelim, ona zarar vermeyelim » dedi.

Çete kelimesi yumuşatıldı

23 şubat - Meclis'teki bütçe görüşmeleri sırasında Hürriyet Partisi Kocaeli Milletvekili Ekrem Alican ile Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın konuşmalarına sinirlenen Başbakan Adnan Menderes'in, bu milletvekillerine sert bir şekilde cevap verirken Hürriyet Partisi'nden « çete » diye bahsetmesi olaylara yol açtı. Fethi Çelikbaş, Adnan Menderes'in « devlet benim » zihniyetini hortlatmakta olduğunu ileri sürdü. « Çete » kelimesine kızan DP Edirne Milletvekili Cemal Köprülü, Menderes'in oturduğu yere giderek bir düzeltme yapmasını istedi, aksi takdirde partiden istifa edeceğini söyledi. Menderes'in, « çete » kelimesini mecazî anlamda kullandığını söylemesi üzerine hava yumuşadı.

Meclis'te küfürlü tartışma

28 şubat - CHP'nin, 6-7 eylül günlerinde İstanbul'da meydana gelen yağmalama ve tahrip olayları hakkında hükûmet için soruşturma açılmasını istemesi Meclis'te fırtına kopardı. CHP'nin suçlamalarına cevap veren Başbakan Adnan Menderes, « Bu olaylarla hükûmetin ilgisi olduğuna dair delil gösterilirse insanlıktan bile istifa ederiz » dedi. Gerginleşen oturumda CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin ile Devlet Bakanı Emin Kalafat arasındaki söz düellosunda « utanmaz », « namussuz », « sarhoş » ve « asker kaçağı » gibi sözler kullanıldı. Meclis Başkanı Refik Koraltan, bu sözlerin geri alınmasını ve zabıtlardan çıkarılmasını istedi. Kalafat bu isteğe uyarken, Yetkin sözlerini geri almadı.

Yabancı firmalar zor durumda

27 şubat - Yabancı Sermayeyi Teşvik ve Koruma Kanunu'ndan yararlanarak Türkiye'ye yatırım yapan yabancı firmalar, döviz sıkıntısı nedeniyle çok zor bir duruma düştüler. Para transferi yapılamadığından yurtdışından hammadde getiremeyen bu firmalar, fabrika ve tesislerini kapatmayı düşünüyorlar.

Gerze'de yangın

14 şubat - Karadeniz'in şirin kasabası Gerze'de, bir evdeki mangaldan çıkan yangın, şiddetli rüzgârın da etkisiyle büyük bir felakete yol açtı. 19 kişinin öldüğü yangında, kasabadaki 300 dükkân ve 833 evin tamamen yandığı bildiriliyor.

1956

Amelelere grev hakkı için erken (!)

6 şubat - Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan'ın Meclis Bütçe Komisyonu'nda yaptığı bir konuşmada işçiden « amele » diye bahsetmesi ve grev hakkı tanınmasının henüz erken olduğunu söylemesi, işçiler arasında üzüntü yarattı. Tarhan konuşmasında sendikaların mali yönden ve örgütlenme bakımından yeterince güçlü olmadığını, bu nedenle grev hakkının işçileri zarara uğratacağını söylemişti. Sendikalar bir bildiri yayımlayarak Mümtaz Tarhan'a üzüntülerini bildirdiler.

Sarol için soruşturma

8 şubat - DP İzmir Milletvekili Pertev Arat, nüfuz suiistimali yoluyla haksız servet sağladığı iddiasıyla DP İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol hakkında Meclis soruşturması açılmasını istedi.
Sarol'un, Devlet bakanlığı döneminde İstanbul Etiler'de bir kooperatife menfaat sağlayarak karşılığında bir villa aldığı ve sahibi olduğu *Türk Sesi* gazetesi yoluyla resmî ilanlardan büyük paralar kazandığı ileri sürülüyor.

İsmet İnönü Meclis'te DP Meclis grubunu övdü

29 şubat - Büyük Millet Meclisi bütçe görüşmelerini tamamlayarak 26 günlük tatile girdi. Bütçenin son iki maddesi görüşülürken CHP Genel Başkanı İnönü söz aldı ve DP'de son 6 ay içinde meydana gelen gelişmelere değindi. İnönü, « Zannedildi ki bütün DP Meclis grubu, Sayın Adnan Menderes'in hususî rejimini gözü kapalı takip etmek istidadındadır. Bunun aksi sabit oldu. Anlaşılmıştır ki, Meclis grubu feyizli bir ağaçtır » dedi. İnönü'nün konuşması Meclis Başkanı Refik Koraltan tarafından kesildi. Ekonomik ve mali sıkıntılara da değinen İnönü, bütçeye ret oyu vereceklerini açıkladı. İnönü'ye cevap veren Başbakan, 1949 yılında CHP iktidarı dönemindeki hayat pahalılığını dile getirdi.
Daha sonra oylamaya geçildi ve bütçe 67 ret oyuna karşı 419 evet oyuyla kabul edildi.

Soğuk hava fiyatları artırdı

8 şubat - İstanbul bir süredir devam eden dondurucu soğuklar suni fiyat artışı yarattı. Bakkallarda ve manavlarda satılan patatesin kilosu 100 kuruşa, soğanın kilosu ise 80 kuruşa çıktı. Toptancılar bu artışı, soğuk yüzünden sebze bulamayan halkın patatese yüklenmesine bağladılar. Ayrıca esnaf, şehre yeterli derecede süt gelmediğini öne sürerek, süt fiyatlarını da artırdı.

Mart

1. İstanbul'da valilik ile belediye başkanlığı makamları birbirinden ayrıldı.
3. Türkiye-Suriye Ticaret Antlaşması imzalandı.
7. DP'den çıkarılması istenen Kastamonu Milletvekili Ziya Termen, Menderes'i suçladı.
8. Başbakan Menderes İzmir'de basına ağır eleştiriler yöneltti. ☞
9. Ali Sami Yen Stadı törenle Galatasaray Spor Kulübü'ne devredildi.
9. İngiltere, Kıbrıs Başpiskoposu Makarios'u tutuklayıp adadan sürdü. ☞
9. DP Kastamonu Milletvekili Ziya Termen, partiden ihraç edildi.
9. Ege Üniversitesi törenle açıldı.
10. Yunanistan, Londra Büyükelçisi'ni geri çağırdı.
12. 3 kadın milletvekili çarşafın yasaklanması için Meclis'e bir kanun teklifi sundular.
13. Yunanistan Kıbrıs için Birleşmiş Milletler'e başvurdu.
16. 2 Bulgar casusu mahkûm oldu.
17. Başbakan Menderes Pakistan'a gitti.
21. Kıbrıs'taki İngiliz Genel Valisi John Harding'e suikast girişiminde bulunuldu.
22. Kıbrıs'ta EOKA'nın eylemleri gittikçe şiddetleniyor; 2 Rum öldürüldü, Rum dükkânlarına bombalar atıldı.
23. Pakistan cumhuriyet oldu; ilk cumhurbaşkanı İskender Mirza.
25. Yunanlılar New York'ta Kıbrıs için miting yaptılar.
25. Başbakan Menderes Pakistan gezisinden döndü.
28. Meclis Tahkikat Komisyonu üyesi CHP Malatya Milletvekili Mehmet Zeki Tulunay komisyondan çekildi.
29. Yugoslavya basın ataşe yardımcısı Türkiye'ye iltica etti.
30. Askere verilen tayın bedeli artırıldı.

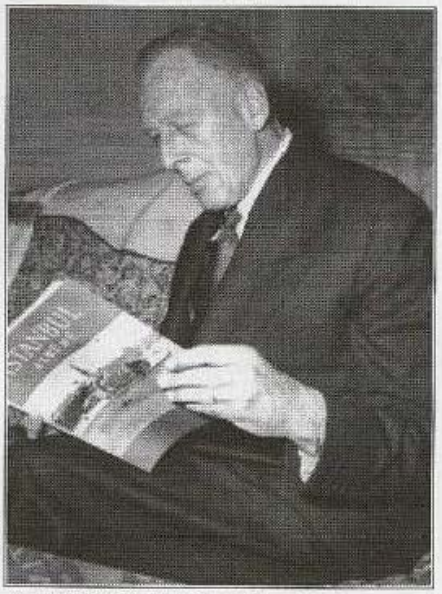
ÖLÜM

21. İlk kadın milletvekili Satı Kadın.
31. Şair Mithat Cemal Kuntay.

Muhalefet iktidarı halka şikâyet etti

30 mart - Pakistan gezisinden dönen Başbakan Adnan Menderes, Zonguldak'ta yaptığı konuşmada muhalefete tarizde bulunarak, « Bir hafta içinde otuz veya kırk miting. Seçim kampanyası mı var, ihtilal mi olmuştur, ne oluyor? » diye sordu. Menderes'in bu sözlerinin nedeni, muhalefetin devamlı mitingler düzenleyerek iktidarı halka şikâyet etmesinden kaynaklanıyor.
Bu arada CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, çıktığı yurt gezisinde iktidara çattı. Maraş'taki konuşması sırasında dinleyiciler arasındaki savcıya konuşmasında suç unsuru olup olmadığını sordu, « Yok » cevabını alınca da halkı şahit tuttu. Bölükbaşı CHP'ye de sataşarak, « Saz aynı saz, teller değişti » dedi.
Bir eleştiri de Gazantep'te konuşan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek'ten geldi. Gülek, « İktidar yaptıklarının hesabını verecektir » dedi.
Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu da, « Hukuk prensiplerinden ayrı, eşitlik düzeninden uzak, hürriyet güvencesinden mahrumuz. Bunca gayretten sonra bu mu olacaktı ? » diye halka sordu.

Enflasyonu inkâr etmek bir gaftır

Amerikalı iktisatçı Max Thornburg.

23 mart - Başbakan Menderes'in özel davetlisi olarak Türkiye'ye gelen Amerikalı iktisatçı Thornburg, düzenlediği basın toplantısında, « Türkiye'de enflasyonun inkârı bir gaftır » dedi. ABD'nin Türkiye'ye daha fazla yardım yapmasının kendi lehine olacağını söyleyen Thornburg, « Türk halkının hayat standardının yükseltilmesi için ne yapılmalıdır ? » sorusuna, « Daha iyi hükûmetlere sahip olmak » cevabını verdi.

İngiltere, Makarios'u Kıbrıs'tan uzaklaştırdı

9 mart - Kıbrıs Rum toplumunun lideri Başpiskopos Makarios, İngiltere tarafından Seyşel Adaları'na sürgüne gönderildi. Adanın İngiliz Genel Valisi John Harding Başpiskopos Makarios'un, « barış koşullarına dönmenin önündeki en büyük engel » olduğu ve terörizmi aktif olarak desteklediği için adadan uzaklaştırıldığını açıkladı. Harding ayrıca Makarios'un, eski bir Yunan subayı olan Albay Grivas'ı, Kıbrıs'ta 1953 yılından bu yana cinayet ve bombalama faaliyetleri içinde bulunduğu bilinen EOKA terör örgütünü kurması için teşvik ettiğini, silah ve patlayıcı sağlamak için malî kaynak yarattığını ve sarayını terörist bildirilerin hazırlanması için kullandırdığını ileri sürdü. Sürgün haberinin duyulmasından sonra EOKA, Kıbrıs'ın dört bir yanında yaygın bombalama eylemlerine girişti.

Başpiskopos Makarios, Rum çeteci Nikos Sampson ve Albay Grivas.

Başbakan Menderes basını ağır suçladı

8 mart - Cumhurbaşkanı Celal Bayar'la birlikte İzmir'e gelen Başbakan Adnan Menderes, DP tarafından düzenlenen mitingde 55 dakika süren bir konuşma yaptı. Saat 18.05'te konuşmasına başlayan Menderes, her ne kadar basına çatmayacağını açıkladıysa da, konuşmasının dörtte üçünü bu konuya ayırdı ve « Bu gazeteler demokrasi devriminin matbuatı olmak vasfına sahip değildir » dedi. Menderes, basını gerçekleri değiştirmek ve DP iktidarını alaşağı etmeyi düşünmekle suçladı. Menderes, ülkede hayat pahalılığı olmadığını ve gelecekte mesut günler beklediklerini de sözlerine ekledi.

Kıbrıs'ta sorunlar had safhada

26 mart - Kıbrıs Başpiskoposu Makarios ile 3 papazın, halkı tahrik ettikleri gerekçesiyle İngilizler tarafından 9 martta adadan sürülmesinden sonra Yunanistan, Londra büyükelçisini geri çağırdı. Yunanistan şehirlerinde düzenlenen protesto mitinglerinde de, Atina'da 50, Selanik'te 100'den fazla insan yaralandı, İngilizlere ait binalar tahrip edildi. Yunanistan, Başpiskopos Makarios'un Seyşel Adaları'na sürülmesini protesto ederek Birleşmiş Milletler'e başvurdu.

12 martta Ankara'ya gelen İngiltere Dışişleri Bakanı Lloyd, Türk yetkililerle görüşmeler yaptı. İngiltere Başbakanı Eden'in Avam Kamarası'nda Kıbrıs sorununun Türkiye'siz çözülemeyeceğini açıklaması, Yunanlıları ve Rumları daha da öfkelendirdi.

Bu arada İngiltere, Kıbrıs'ta askerî önlemleri artırdı. İngiliz askerleri kiliselere baskın düzenleyerek buralarda saklanan silahları topladı. Ancak terör örgütü EOKA eylemlerine devam etti, 22 martta 2 Rum'u öldürdü. İngiliz Vali Harding, Yunanistan'ın millî bayramı dolayısıyla 25 martta bir günlük sokağa çıkma yasağı ilan etti.

Menderes'e göre Türk basını kâğıt tüccarı

14 mart - Merkezi Zürich'te bulunan Uluslararası Basın Enstitüsü'nün bülteninde, Başbakan Menderes'in Türk basını hakkındaki sözlerine yer verildi: « Sık sık basından bahsediyoruz. Ancak Türk basını dört beş kişiden ibarettir. Diğerleriyse kâğıt ticareti ve tirajlarını artırmak için muhalefet yaparlar. Kâğıdı devletten 70 kuruşa alıp piyasada 170 kuruştan satarlar ».

Çarşafın yasaklanması için Meclis'e kanun teklifi veren üç kadın milletvekilinden biri: Nazlı Tlabar.

1956

Nisan

1. Başbakan Menderes muhalefeti « şeamet tellallığı »yla suçladı.
4. Hükûmet, Seçim Kanunu tasarısını Meclis'ten geri aldı.
4. Meclis anî bir kararla 10 günlük tatile girdi.
5. Ekonomi ve Ticaret Bakanı Fahrettin Ulaş istifa etti.
5. ABD, Türkiye'ye 15,5 milyon dolarlık mal yardımı yapacak.
6. Tunçbilek Termik Santralı işletmeye açıldı.
8. Seyhan Barajı açıldı. ☞
8. ABD, Türkiye'ye 25 milyon dolarlık kredi açtı.
12. 5. Türk Tarih Kongresi çalışmalarına başladı.
14. Başbakan İran'a gitti.
16. Tahran Konferansı toplandı.
16. Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Başdelegesi Selim Sarper, ABD Dışişleri Bakanı Dulles'la görüştü.
18. ABD, Bağdat Paktı İktisadî Komitesi'ne girdi.
18. Monaco Prensi Rainer, ünlü Amerikalı film yıldızı Grace Kelly ile evlendi.
19. Tahran Konferansı sona erdi.
20. Meclis Adalet Komisyonu, basına ispat hakkı verilmesini isteyen kanun teklifini reddetti.
20. Mısır, Tahran Konferansı dolayısıyla Türkiye'yi protesto etti.
21. Döviz kaçakçılığıyla ilgili 4 kişi tutuklandı. ☞
23. Kıbrıs'ta 23 Nisan şenliklerinde 2 Türk öldürüldü.
24. Zonguldak'ta grizu patlaması; 8 madenci öldü.
25. Tuzla'da cip fabrikası açıldı.
27. 15 yabancı firmanın Türkiye'de yatırımlar yapması kabul edildi.
28. Kıbrıs'ta 23 Türk tutuklandı.
29. Türkiye, Radyo Gazetesi kanalıyla Mısır'ı sert bir şekilde uyardı.
30. İstanbul Valiliği, kasapların et narhının kaldırılması isteğini reddetti.
30. Ankara'da polisin 5 gazeteciyi dövmesi olayı Meclis'e getirildi. ☞

Başbakan Menderes, muhalefet partileri ve basınla savaşı iyice sertleştirdi

10 nisan - Başbakan Menderes, son günlerde yaptığı konuşmalarda muhalefete ve basına yönelik eleştirilerini iyice sertleştirdi.

8 nisanda Seyhan Barajı'nın açılışına katılan Başbakan Menderes, burada yaptığı konuşmada muhalefeti ve basını kastederek, « Bu memleket evlatlarını aldatmaya devam ederlerse mutlaka önünü alacağım » dedi.

9 nisanda Tarsus'a geçen Başbakan Menderes burada yaptığı konuşmada da şunları söyledi: « Muhalefet, 'Hesap soracağız' diyor. Bu yolun sonunda sehpa olduğundan bahsediyorlar. Böyle konuşmakta devam ederlerse onların hesabını bizim şimdiden görmemiz icap eder ». Başbakan ayrıca gazeteciliğin bakkaliye işletmek gibi bir iş olduğunu ileri sürerek, « Bu ticarî bir iştir. Gazete satışlarını artırmak için bize hücum ediyorlar » dedi.

Başbakan Menderes 10 nisanda Gaziantep'te eleştirilerinin dozunu iyice artırdı: « Muhalefet ve basının açmış olduğu şiddetli ateşin himayesinde birtakım komünist birliklerinin hareket hazırlığında olduğunu biliyoruz » dedi. Başbakan, « Kanunlar yetmiyorsa, kanun hükmünü getireceğiz. Ta ki ihtilalci metotlar, bu fitne bitsin » diye de ekledi.

Öte yandan Başbakan'ın konuşmalarına siyasî partilerden tepki geldi. Bir açıklama yapan CHP Genel Başkanı Ismet İnönü, « Demokratik rejimi geriye çevirmek artık kimsenin harcı değildir. Kim buna teşebbüs ederse, daha o günün akşamı dünya başına zindan olacak, kendisini, arkadaşlarını ve teşkilatını bir kâbusa atacaktır » dedi. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da, « Memleketleri ayakta tutan birinci âmil baraj ve köprü değil, hürriyet teminatıdır » şeklinde konuştu. Hürriyet Partisi de bir bildiri yayımlayarak halkı uyardı. Bildiride, « Partimiz, Menderes'in demokrasi düzenini ortadan kaldırmaya ve yerine totaliter rejimi getirmeyi amaçlayan teşebbüslerine milletimizin dikkatini çeker » denildi.

Coşkun, Brezilyalı futbolcu Pingo'nun çenesini kırdı

14 nisan - Ankara 19 Mayıs Stadı'nda oynanan Galatasaray-Vasco da Gama maçında olaylar çıktı. Maç Galatasaray'ın 4-3 üstünlüğüyle devam ederken çıkan kavgada, rakibi Pingo'ya yumruk atan Coşkun, Brezilyalı futbolcunun çene kemiğini kırdı. Pingo, Coşkun'a devamlı tekme atarak sabrını taşırmıştı. Hakem iki oyuncuyu da sahadan attı.

Seyhan Barajı açıldı

8 nisan - 1953 yılından beri Adana'nın 8 kilometre kuzeyinde, Seyhan Nehri üzerinde inşa edilmekte olan Seyhan Barajı ve Hidroelektrik Tesisleri, Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes'in de katıldığı muhteşem bir törenle hizmete açıldı.

İşletmeye açılan Seyhan Barajı'nda, yılda 284 milyon kilovat saat elektrik enerjisi üretilecek. Su taşkınlarını da önlemek için kullanılması planlanan baraj, Seyhan'ın sularını toplamak suretiyle 154 hektarlık araziyi sulama imkânı sağlayacak.

Yüzyılın evliliği: Monaco Prensi III. Rainer ile Amerikalı film yıldızı Grace Kelly, Monte Carlo'da yapılan muhteşem bir düğünle dünya evine girdiler. 1 200'ü aşkın davetlinin katıldığı tören için 25 ülkenin temsilcileri de Monaco'ya gelmişti.

CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ve Hürriyet Partisi Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş.

Hükûmet, mitinglere kısıtlama getiriyor

25 nisan - Hükûmet, muhalefet partilerinin yurt çapında sürdürdüğü toplantı ve mitingleri sınırlamak amacıyla yeni bir kanun hazırlığı içine girdi.

Siyasî parti temsilcileri bu kararı şiddetle eleştirdiler. Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « Toplantıları kanunla yasaklamaya çalışmak, Anayasa'yı çiğnemektir » dedi. Hürriyet Partisi Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş da, « Ben bu kanunun Demokrat Parti Meclis grubundan geçeceğine inanmıyorum » dedi.

Muhalefet partileri, iktidarın bu tutumu karşısında işbirliği yapma yoluna girdiler. Bu amaçla Cumhuriyet Halk Partisi, 8 nisanda bir bildiri yayımlayarak muhalefet partilerinin kendi aralarında işbirliği yapmaları gerektiğini açıkladı. Hürriyet Partisi de bir bildiri yayımlayıp bu yönde görüş bildirirken, Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin işbirliği konusunda çekimser davrandığı gözlendi.

5 gazeteci karakolda tartaklandı

30 nisan - İstanbul gazetelerinin 5 Ankara temsilcisinin 28 nisan akşamı Çankaya Karakolu'nda dövülmeleri ve hakarete uğramaları konusu, iki soru önergesiyle Meclis'e getirildi. Bir toplantı yapıldığı haberi üzerine gece Çankaya'ya gelen Altan Öymen, Oktay Ekşi, Aydın Köker adlı gazeteciler ve iki foto muhabiri, sebep gösterilmeksizin polisler tarafından Çankaya Karakolu'na davet edildiler. Ankara Emniyet Müdürlüğü 1. Şube Müdürü Şadan Kansoy gazetecileri tartaklayıp hakaret etti ve saat 02.30'a kadar karakolda tuttu.

Kasım Gülek yırtık pabuçla konuştu

11 nisan - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek Yozgat'ın Yerköy İlçesi'nde düzenlenen bir açık hava toplantısında, ütüsüz, eski bir pantolon ve yırtık, boyasız ayakkabılarla 5 000 kişiye hitap etti. Gülek konuşmasında sözü, açılan barajlara getirerek, « Yapılan barajların temellerinde çok haram para var. Açılış törenlerine harcanan parayla en az 80 köy ilkokulu yapılırdı. Basın bizi tutuyor diye başbakan gazetelere hücum ediyor. Unutmasın ki, kendisini iktidara getiren basındır. Adana'da gene basına çatmış, halbuki genç gazeteci arkadaşlarım vatan vazifesinden başka bir şey yapmıyorlar. Çoluk çocuk değil onlar » dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel sekreteri Kasım Gülek konuşmasında Seçim Kanunu konusuna da değinerek, « Seçim Kanunu'nu geri aldılar. Mitinglere izin vermeyeceklermiş, çünkü bizim konuşmalarımızdan ödleri kopuyor » dedi.

Mehmet Zeki Tolunay.

Meclis Tahkikat Komisyonu'ndan bir istifa

18 nisan - Bir önceki kabinede yer alan Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan ve Sıtkı Yırcalı hakkında açılan soruşturmayı yürüten Meclis Tahkikat Komisyonu üyelerinden CHP Malatya Milletvekili Mehmet Zeki Tulunay görevinden istifa etti. Tulunay istifasıyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, « Soruşturma gizli olduğu için açıklama yapamam. Ancak mevcut şartlarda vazifeme devamda bir fayda görmedim » dedi.

Zorlu için soru önergesi verildi

21 nisan - Bursa Milletvekili Müfit Erkuyumcu, DP Meclis grubuna bir sözlü soru önergesi vererek, eski Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve ailesinin Paris'te ikamet ettiği binanın kime ait olduğunu, ne kadar kira ödendiğini ve bu kira için döviz tahsisi yapılıp yapılmadığını sordu.

Fındık kaçakçılığı

21 nisan - Yurtdışına 840 ton fındık kaçıran Mete şilebine, Yunanistan'ın Pire Limanı'nda el kondu; aralarında elebaşı Ruben Asa ve annesinin de bulunduğu 9 kişi tutuklandı.

Et yemek şart değil (!)

18 nisan - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay düzenlediği basın toplantısında ete 5 lira narh konduğunu belirterek, bu konuda basının desteğini istedi: « Her gün et yemek şart değildir. Vatandaş bir yumurta kırar yer, içinde bol bol albümin, her türlü vitamin vardır. Vatandaşa bunu öğretiniz ».

Vur Abasıza gazetesinin sahibi Akay tutuklandı

14 nisan - *Vur Abasıza* gazetesinin sahibi Samim Akay, çıkarıldığı mahkemece tutuklandı. Daha önce de İzmir'de gazete çıkaran Akay, hapse mahkûm edilmiş ve Elazığ Cezaevi'nde 1 yıl hapis yatmıştı.

1956

Mayıs

1. Türk Millî Futbol Takımı, Brezilya'ya 1-0 yenildi.
3. 16 hâkim emekliye sevk edildi. ☞
7. Ekonomi ve Ticaret bakanlığına Zeyyat Mandalinci atandı.
9. Yunanistan'da yapılan Kıbrıs gösterisinde 2 polis, bir gösterici öldü.
9. DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü görevinden istifa etti.
9. Kıbrıs'ta 2 Rum terörist idam edildi.
10. 16 hâkimin emekliye sevk edilmesi tepki yarattı. ☞
10. Adalet Bakanlığı, Ankara Barosu'nun toplantısını yasakladı. ☞
11. Kıbrıs'ta 2 İngiliz, Rum teröristler tarafından asıldı.
15. İran Şahı Rıza Pehlevî, eşi Kraliçe Süreyya'yla Ankara'ya geldi.
17. Yunanistan İngiliz gemilerini boykot ediyor; Kıbrıs'ta bir İngiliz çavuş öldürüldü.
18. DP Edirne Milletvekili Cemal Köprülü partiden ihraç edildi.
18. Millî Korunma Tadil tasarısı, Meclis'te kabul edildi.
21. CHP 12. Kurultayı Ankara'da toplandı.
22. İstanbul'da 1 200 kişilik modern bir cezaevinin temeli atıldı.
23. CHP 12. Kurultayı'nda İnönü genel başkan, Gülek genel sekreter seçildi. ☞
24. *Akis* dergisi davası başladı.
24. Kıbrıs'ta bir Türk polisi daha öldürüldü.
25. Dünya Güreş Şampiyonası, İstanbul Mithatpaşa Stadı'nda başladı.
27. Türk Güreş Millî Takımı, Dünya Güreş Şampiyonası'nda serbest stilde 6 birincilikle şampiyon oldu.
27. Kıbrıs'ta düğünden dönen Türklere saldırı; 2 Türk öldürüldü.
28. İstanbul basını kâğıtsız kaldı.
28. Reşat altını 116 liraya çıktı.
29. İran Şahı Rıza Pehlevî ve eşi Türkiye'den ayrıldı. ☞
29. Yeni Basın Kanunu tasarısı DP Meclis grubunda tartışıldı; basına yeni kısıtlamalar getirildi. ☞

Albay Grivas'ı yakalayana ödül

54 gündür Grivas'ı yakalamak için Milikuri Köyü'nde kalan İngiliz askerleri köyü terk etti.

25 mayıs - Rum terör örgütü EOKA'nın lideri Albay Grivas'ı yakalayana veya yerini bildirene 10 000 sterlin ödül verileceğini ilan eden afişler adanın her tarafına asıldı. Bilgi verenlere, koruma altına alınacakları ve adadan gitmelerine izin verileceği vaat ediliyor.

Ateşli bir milliyetçi olan Grivas, Yunanistan'daki iç savaş sırasında, komünist mahkûmlara uyguladığı zulümle meşhur oldu. Kendisi EOKA'nın amacının yalnızca ve yalnızca « enosis », yani Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleşmesi olduğunu açıklamıştı.

Rıza Pehlevî ve Kraliçe Süreyya, Cumhurbaşkanı Bayar ve eşiyle, şereflerine verilen davette.

Süreyya, Şah Pehlevî'yi gölgede bıraktı

29 mayıs - Türkiye'ye 15 günlük resmî bir ziyarette bulunan İran Şahı Rıza Pehlevî ve eşi Kraliçe Süreyya, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın da katıldığı bir törenle İstanbul Yeşilköy Havaalanı'ndan ülkelerine uğurlandılar.

Ziyaretleri sırasında Ankara'da 19 Mayıs gösterilerini izleyen misafirlere, İzmir'de de Hava Kuvvetlerimiz bir gösteri yaptı. Şah Rıza Pehlevî burada yaptığı konuşmada, Türk ordusunun gücüne olan hayranlığını belirtti.

Ziyarette Kraliçe Süreyya, Şah Rıza Pehlevî'den daha çok ilgi topladı. Kraliçe, Çanakkale denizaltısıyla Marmara'da 20 m derinliğe indi. İlk kez bir denizaltıyla dalış yaptığını belirten Süreyya, büyük bir zevk aldığını söyledi.

16 hâkimin emekliye sevk edilmesi tepki yarattı

10 mayıs - Adalet Bakanlığı'nın, görülen lüzum üzerine 16 hâkimi emekliye sevk etme kararını protesto etmek amacıyla Ankara Barosu avukatları tarafından düzenlenen toplantı, bakanlıkça engellendi. Avukatlar, bakanlığın böyle bir karar veremeyeceğini söyleyerek olayı kınadılar.
Tüm bu olaylar, hükûmetin 3 mayısta 3 temyiz hâkimi ve 13 teminatlı hâkimi görülen lüzum üzerine emekliye sevk etmesiyle patlak verdi. Bu hâkimlerden birinin 11, bir diğerinin ise 16 yıl sonra emeklilik yaşı olan 65'i dolduracağı açıklandı.
Hükûmetin aldığı bu kararın 3 mayısta açıklanmasından sonra 8 mayısta toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Meclis grubu, konuyu görüşerek, hâkimlerin emekliye sevk edilmeleri konusunda Büyük Millet Meclisi'nde soruşturma açılmasını istedi. Ayrıca Genel Başkan İnönü, parti yayın organı *Ulus* gazetesinde yayımladığı bir yazısında, « Adaletimizin görülmemiş bir tehdit altında olduğu anlaşılmıştır » dedi.
Gene konuyla ilgili olarak İngiltere'nin ciddî gazetelerinden *The Times*'da da bir başyazı yayımlandı.

CHP Kurultayı'nda ön sırada Şemsettin Günaltay (soldan ikinci), Kasım Gülek (üçüncü), , Osman Alişiroğlu (dördüncü), Kemal Satır (beşinci), Turgut Göle (altıncı).

İnönü yeniden CHP genel başkanı

24 mayıs - 21 mayısta Ankara'da toplanan CHP 12. Kurultayı'nda İnönü, kullanılan 1 021 oydan 1 020'sini alarak yeniden genel başkanlığa seçildi. Yeniden seçilen İnönü, kurultayın son gününde yaptığı konuşmada partisinin tekrar iktidara geldiğinde neler yapacağını anlattı. İnönü ülkenin içinde bulunduğu durumu da değerlendirerek, « Bugünkü bütün güçlük, başarılı olamamış sınırlı sayıda kudret sahiplerinin şiddet tedbirlerine heves etmelerinden geliyor. Bu devir kısa sürecek » dedi. İnönü hükûmete çekilme tavsiyesinde de bulundu ve siyasî hayatın bir imtihan ve buhran devrine girdiğini söyledi.

Kahve kuyruğunda ölen kadın

10 mayıs - İstanbul Kumkapı'da bakkal Nazar'ın dükkânı önünde kahve almak için sıra bekleyen 76 yaşındaki Meryem Döner, kargaşada kendisini iten Kirkor İnciyan tarafından yere düşürüldü. Fenalaşan yaşlı kadın olay yerinde öldü, Meryem Döner'in ölümüne neden olan İnciyan yakalandı.

Ya saatler süren kuyruk, ya şekersiz Şeker Bayramı (!)

11 mayıs - İstanbul'un birçok semtinde, yaklaşan Şeker Bayramı için şeker almak isteyen vatandaşlar dükkânların önünde uzun kuyruklar oluşturdu. Bazı vatandaşlar da bu kuyruklarda saatlerce beklemeyi göze alamadıklarından, Şeker Bayramı'nı « tatsız » geçirmeyi göze almak zorunda kaldılar.

İktidara karşı basın ile muhalefet el ele

30 mayıs - Hükûmet tarafından uzun süreden beri hazırlandığı bilinen Basın Kanunu tadil tasarısıyla, Umumî İçtimalar Kanunu'nda (Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu) değişiklik öngören tasarı 29 mayısta DP Meclis grubunda görüşüldü ve Basın Kanunu'nda yapılacak değişiklikler üzerinde anlaşmaya varıldı. Tasarıda basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlara ilişkin kısıtlayıcı hükümler yer alıyor, haberlere, yorumlara, tekzip haklarına ait bazı yeni hükümler getiriliyor. Dört saat süren görüşmelerde tasarıya sert eleştiriler yöneltildi, grup başkanı Burhanettin Onat görevinden istifa etti. Oylamada 5 aleyhte, 30 da çekimser oy çıktı. Bundan sonra Meclis'e sevk edilen ve derhal bastırılıp milletvekillerine dağıtılan tasarıda, muhabirlerin lise mezunu olmaları şartı da yer alıyor. Hürriyet Partisi milletvekilleri görüşmeler sırasında Meclis'i terk ettiler, Genel Başkan Karaosmanoğlu, « Yazık bu memlekete » derken, CHP Genel Başkanı İnönü, « Adım adım mutlakiyete gidiyoruz. İktidarı destekleyenleri uyandırmak isterim, gidiş tehlikelidir » dedi.

DP Antalya Milletvekili Burhanettin Onat.

İmansız vurguncular

7 mayıs - Büyük Millet Meclisi'nde Millî Korunma Kanunu görüşülürken vurgunculuğu özellikle İstanbul tüccarlarının yaptığını söyleyen Demokrat Parti milletvekilleri, « Bu imansız vurguncuları ülke sınırları dışına atmalı » diye bağırdılar.

İTO'da Haliç'in bugünkü durumu ele alındı

28 mayıs - İstanbul Ticaret Odası meclisinin yaptığı toplantıda Haliç'in bugünkü durumu ele alındı. Haliç'teki sanayi bölgesinin kaldırılması konusunda yapılan teklif üyeleri ikiye böldü. Bir üye, Haliç'in feci bir halde olduğunu, 5 yıl sonra vapurların Eyüp'e geçemeyeceklerini, buradaki fabrikaların atıklarının denizi doldurduğunu ve havayı kirlettiğini belirtti. Söz konusu bölgede fabrikası olanlar ise suçu belediyeye attılar. Tartışmalardan sonra yapılan oylama sonucu Haliç'teki fabrikaların kaldırılmaması kararlaştırıldı.

1956

Haziran

3. Kıbrıs'ta 2 Türk polis vuruldu, biri öldü.
4. Mağusa'da Rumlarla Türkler çatıştı.
4. Karma Komisyon, CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay ile CMP Kırşehir Milletvekili Osman Alişiroğlu'nun dokunulmazlıklarını kaldırmaya karar verdi.
6. İstanbul'da sıkıyönetim sona erdi.
7. Basın Kanunu'nda yapılan değişiklikler Meclis'te kabul edildi. ☞
8. Amerikalı ünlü sinema yıldızı Gary Cooper İstanbul'a geldi.
9. *Halk* gazetesi toplatıldı.
10. 7. Kore Değiştirme Birliği İzmir'den yola çıktı.
12. Yargıtay başkanı ve üyesi 7 hâkim emekliye sevk edildi. ☞
13. Fenerbahçe futbol takımı, Leningrad'da oynanan maçta Zenith'i 2-1 yendi.
13. Meclis, Kıbrıs'taki terörde Türklerin rolü olmadığının tüm dünya parlamentolarına duyurulmasına ittifakla karar verdi.
14. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek 1 yıl hapis cezasına mahkûm oldu. ☞
15. *Akis* dergisi toplatıldı.
17. Kıbrıs'ta EOKA'cılara ağır darbe indirildi; örgüt elebaşılarından 7'si yakalandı, Grivas son dakikada kaçtı.
19. Dışişleri Bakanı Fuad Köprülü görevinden istifa etti.
19. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in iki basın suçundan yargılanmasına başlandı.
22. *Büyük Doğu* dergisi toplatıldı.
24. Nasır, Mısır cumhurbaşkanı.
27. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun değiştirilmesi Meclis'te kabul edildi; muhalefet Meclis'i terk etti.
29. Muhalefet partileri Meclis'e girmeme kararı aldılar. ☞
29. Polonya'da Poznan'da çıkan isyan kanlı bir şekilde bastırıldı, 113 kişi öldü.

ÖLÜM

15. Siyaset adamı doktor Ekrem Hayri Üstündağ.

İstanbul Milletvekili Mükerrem Sarol son Demokrat Parti kongresinde.

Sarol'a Meclis'te « Hırsız » diye bağırdılar

18 haziran - Demokrat Parti İstanbul Milletvekili ve eski Devlet Bakanı Mükerrem Sarol hakkında açılan Meclis soruşturmasını yürüten Tahkikat Komisyonu'nun hazırladığı raporun görüşülmesi sırasında, Meclis'te tartışmalar çıktı. Görüşmelerde ilk sözü komisyondan daha önce istifa eden Cumhuriyet Halk Partisi Malatya Milletvekili Mehmet Zeki Tulunay aldı. Komisyon çalışmalarının sağlıklı yürütülmesine mâni olacak müdahalelerin vuku bulduğunu ileri süren Tulunay, komisyona Sarol'un suçsuzluğu kararı için büyük baskılar yapıldığını ve komisyon İstanbul'da çalışırken Başbakan Menderes'in Sarol'la başbaşa yemek yediğini söyleyince, Menderes ayağa kalkarak, « Yalan... Yalan... » diye bağırdı. CHP Malatya Milletvekili Ahmet Fırat, Mükerrem Sarol kürsüye çıkarken, « Hırsız! » diye bağırdı, Sarol da Fırat'a, « Hırsız oğlu hırsız... » diye cevap verdi.

Siyasî çevreler, Sarol'u suçsuz bulan komisyon raporu için « Sarol mahkûm edilseydi, Demokrat Parti büyük yara alacak, onun şahsında da bütün partililer mahkûm olacaktı. Bu nedenle Sarol kurtarıldı » yorumunu yaptılar. 10 DP milletvekilinin de lehte oy kullandığı oylama sonucu, Sarol'un Yüce Divan'a sevki DP'lilerin oylarıyla reddedildi.

Yeni kanun gereğince piyasa sıkı kontrolde

27 haziran - Yeni Millî Korunma Kanunu gereğince piyasadaki kontroller sıklaştırıldı. İstanbul'da dükkân önlerinde kuyruklar oluşturulması yasaklandı. Her mala etiket koyma zorunluluğu getirildi. Malını satmak istemeyen ve fatura kesmeyen 2 esnaf adliyeye sevk edildi. Kontrollerle ilgili olarak bir açıklama yapan İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay, « Ticarî ahlak mutlak surette kurulacaktır. Artık astronomik rakamlarla konuşmak ve eğlenmek yasaktır » dedi. İzmir'de yapılan kontrollerde de 54 esnaf hakkında takibata geçildi. Eğlence yerlerine de tarifeler asılmaya başlandı.

İktisat ve Ticaret Bakanı Zeyyat Mandalinci, yeni Millî Korunma Kanunu'yla « fazla kazanç sahiplerinin normal kazançlı insanlar haline getirileceğini » söyledi.

Muhalefet Meclis'i terk etti

29 haziran - Büyük Millet Meclisi'nin 27 haziran günkü oturumunda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu tasarısı görüşülürken salonu terk eden muhalefet partili milletvekilleri, bundan böyle Meclis'e girmeme kararı aldılar. Muhalefet partileri bu kararı, Büyük Millet Meclisi'ne terk ettikleri andan itibaren, yetkili organlarıyla geceli gündüzlü toplantılar yaptıktan sonra verdiler. Meclis'in, muhalefet milletvekillerinin boykotu nedeniyle boş kalan sıraları iktidar milletvekilleri tarafından işgal edildi.

27 hazirandaki oturumda konuşan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Aramızdaki farkı bilelim. Biz mutlakiyetten bugüne geldik. Siz bugünden mutlakiyete gidiyorsunuz » diyerek hükûmeti uyardı.

Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, eğer bu tasarı kabul edilirse demokratik rejimin parça parça tahrip ve yok edileceğini ileri sürdü.

Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da DP milletvekillerini hırsızlıkla suçladı ve « Millî şeref ve haysiyeti olmayanlar hükûmet edemez » dedi. Bölükbaşı'nın bu sözleri zabıttan çıkarıldı. Bu konuşmanın ardından muhalefet partileri milletvekillerinin hepsi salondan ayrıldı.

Bütün bu konuşmalardan sonra kürsüye gelen, Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes, « Biz kendimizi insafsız muhalefete ve ölçüsüz basına beğendirmek mecburiyetinde değiliz » diyerek suçlamaları cevaplandırdı.

Daha sonra oylamaya geçildi. Tasarı 2 ret oyuna karşı 281 oyla kabul edildi.

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda yapılan değişikliğe göre siyasî partiler, yalnızca seçim propagandası döneminde serbestçe açık hava toplantısı yapabilecekler, diğer zamanlarda toplantı için izin almaları gerekecek.

Vurguncuların idamına ret

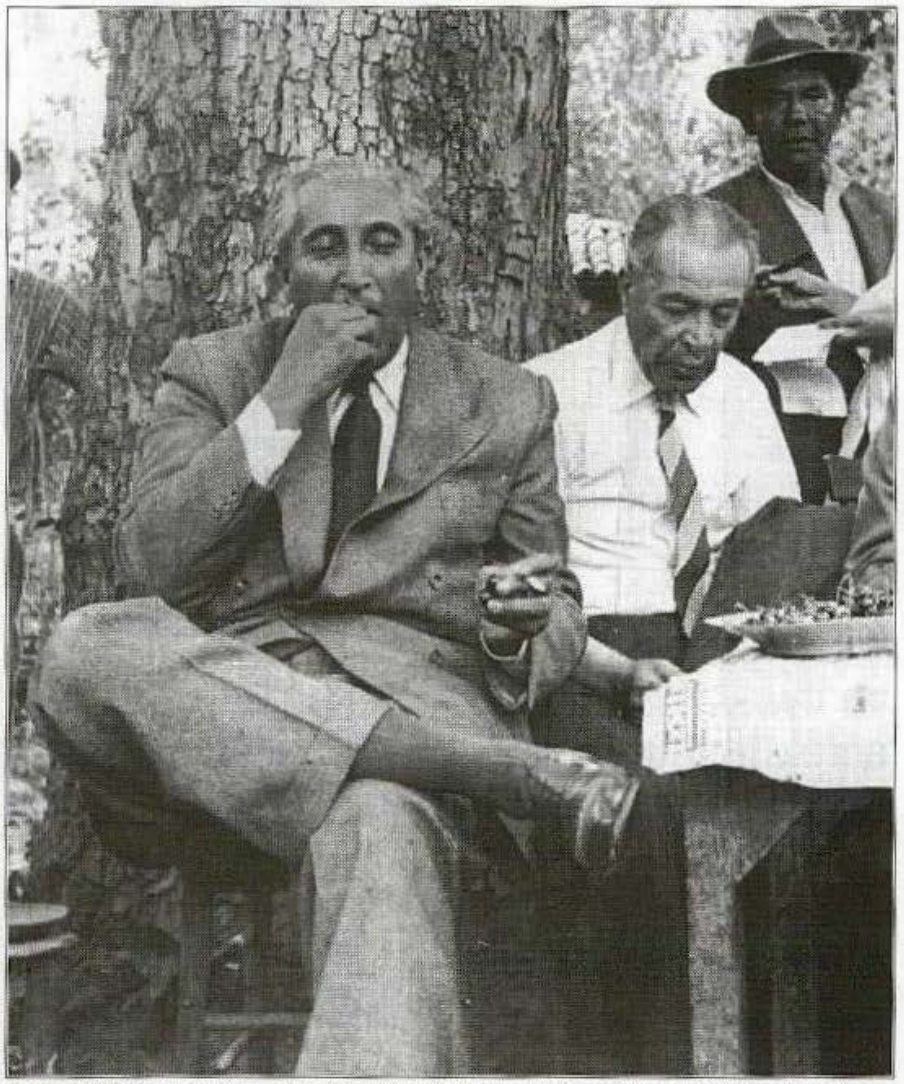
1 haziran - DP Afyon Milletvekili Kemal Özçoban ve 41 arkadaşı, vurgunculara idam cezası verilmesini istediler. Oylamaya sunulan önergeye muhalefet ve bazı DP milletvekilleri ret oyu kullandı, sonuçta önerge, 82 kabul ve 3 çekimser oya karşılık 102 oyla reddedildi.

CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek.

Kasım Gülek mahkûm oldu

14 haziran - Büyük Millet Meclisi'nin manevî şahsiyetini tahkir ettiği iddiasıyla İstanbul 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in gizli olarak devam eden duruşması sona erdi. Suçlu görülen Gülek, temyiz yolu açık olmak üzere 1 yıl hapse, 4 ay süreyle Bursa'da gözetim altında bulundurulmaya ve 36 000 lira ilam harcı ödemeye mahkûm edildi. CHP'liler duruşmadan çıkan Genel Sekreter Gülek'e sokakta tezahürat yaptılar. Bu olayda kanuna aykırı hareketleri görülenler hakkında da soruşturma açıldı.

Osman Bölükbaşı İzmir'in Allahdiyen Köyü'nde vatandaşların ikram ettiği kirazları yiyor.

Bölükbaşı halka teyp dinletiyor

10 haziran - Çıktığı yurt gezisinde Aydın'da bir konuşma yapan Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen son kanunlara değinerek, halka Meclis'te yaptığı konuşmaları teypten dinletti. Böylece Demokrat Parti iktidarını zahmetsizce, kalabalığa Meclis zabıtlarındaki konuşmasını dinleterek eleştiren Bölükbaşı, bazı kişilerin sözünü kesmeleri üzerine polisten yardım istedi.

1956

Basın Kanunu, Meclis'te kavgalı oturumda kabul edildi

7 haziran - Basın Kanunu'nda yapılacak değişikliklerle ilgili yeni kanun tasarıları Büyük Millet Meclisi'nde 16,5 saat süren gergin görüşmeler sonucunda, 48 ret oyuna karşı 274 oyla kabul edildi.

Görüşmeler sırasında bir konuşma yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « İktidar bizi milletçe ihtiyacımızın tam zıddı yollara sevk ediyor. Kurulan irtica rejimi başarılı olamayacaktır. Bu rejim, sonunda bugün en çok kızdığı basından en ağır cezayı alacaktır » dedi.

Hürriyet Partisi adına konuşan Kocaeli Milletvekili Turan Güneş, « Bu kanun dünyanın hiçbir yerinde yoktur demiştik, düzeltirim, Peron Arjantini'nde vardı. Zira Güney Amerika'da siyaset adamları bir defa iktidara geldiler mi her ne pahasına olursa olsun ayrılmama yolunu ararlar » dedi.

Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da, yeni kanun tasarısı konusunda, « Bu gidişle memleket karanlık bir uçuruma sürükleniyor. Demokrat Parti'nin başında bulunanların bu zihniyetle nerede duracaklarını bilemeyiz » dedi.

Büyük Millet Meclisi'ndeki görüşmeler sırasında zaman zaman kavgalar oldu, bir milletvekilinin diğerlerine fırlattığı çantanın içinden bir tabanca çıktı. Çantanın sahibi Hürriyet Partisi Diyarbakır Milletvekili Mustafa Ekinci, çantayı kendisinin fırlatmadığını ve tabancanın yalnızca kötü bir tesadüf neticesi çantasında bulunduğunu açıkladı.

Yargıtay başkanı ve üyesi 7 hâkim emekli edildi

12 haziran - Emeklilik Kanunu'nun 39. maddesinin b fıkrası gereğince, Yargıtay başkanı ile ikinci başkanı, Türkiye Cumhuriyeti başsavcısı ve 4 Yargıtay üyesi Adalet Bakanlığı tarafından emekliye sevk edildi.

Altın vurguncuları takipte

5 haziran - Son günlerde altın fiyatlarındaki anormal yükseliş, yetkililer tarafından yakın takibe alındı. Defterdarlık, yalan haberler yayarak altın fiyatlarının yükselmesine neden olanlara karşı kontrollerin sürdürüldüğünü, yakalanan şahıslardan birinin ucuza aldığı altınları, yalan haberler yayarak fiyatın yükselmesini sağladıktan sonra satmak suretiyle tam 125 000 lira haksız kazanç sağladığının tespit edildiğini açıkladı.

Temmuz

1. Türkiye, İngiltere'nin Kıbrıs'ta kendi kaderini tayin hakkı isteğini reddetti.
2. İngiltere Genelkurmay Başkanı Templer Ankara'ya geldi.
2. CHP'li 4 milletvekilinin dokunulmazlığı kaldırıldı. ☞
2. Polonya Poznan'daki isyanda 1 000 kişi öldürüldü.
4. *Akis* dergisi hakkında yeni bir dava açıldı.
5. 7. Değiştirme Birliği Kore'ye vardı.
6. İspat hakkı teklifi Meclis'te reddedildi.
8. Muhalefet partileri (CHP, CMP, HP) yayımladıkları ortak bildiride, demokrasi için mücadelelerine azimle devam edeceklerini açıkladılar.
9. ABD Başkan Yardımcısı Nixon Ankara'ya geldi.
10. Sümerbank pamuklu fiyatlarını yüzde 15 oranında indirdi.
11. Muhalefet partileri Meclis oturumlarına katılma kararı aldılar. ☞
11. Meclis ara seçimin ertelenmesini kabul etti.
12. Millî Korunma Dairesi Başkanlığı kuruldu.
13. Gider Vergisi Kanunu tasarısı Meclis'te kabul edildi.
13. İngiltere-Portekiz arasındaki yarışta Türk bandıralı Rüyam adlı kotra birinci oldu.
15. Pakistan Cumhurbaşkanı İskender Mirza, Ankara'ya geldi.
16. İskender Mirza, Türkiye'nin Kıbrıs tezini desteklediğini açıkladı.
22. *Akis* dergisi toplatıldı.
24. CHP Genel Başkanı İnönü, Kıbrıs'ın statüsünde yapılacak bir değişikliğin Lozan Antlaşması'nı ihlal edeceğini belirtti.
25. Başbakan Afganistan'a gitti.
25. Kıbrıs'ta bir Türk öldürüldü, bir Türk polis de ağır yaralandı.
26. Stockholm ve Andrea Doria transatlantikleri Atlantik'te çarpıştı; Andrea Doria battı.
26. Mısır Süveyş Kanalı'nı devletleştirdi. ☞
31. Dokunulmazlığı kaldırılan CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın savcılıkta ifadesi alındı.

Nâsır Süveyş'e el koydu

Mısır halkı, Süveyş'i millileştiren Nâsır'a sevgi gösterisinde bulunuyor.

26 temmuz - Mısır Cumhurbaşkanı Nâsır, İngiliz-Fransız denetimindeki Süveyş Kanal Şirketi'nin millileştirildiğini açıkladı.

Nâsır, Kral Faruk'un devrilişinin 4. yıldönümünde İskenderiye'de halka hitaben yaptığı duygusal konuşmada, kanaldan elde edilecek gelirin Mısır'ın ekilebilir alanlarını yarıdan fazla artıracak ve büyük miktarda hidroelektrik enerji sağlayacak Assuan Barajı'nın inşasında kullanılacağını söyledi. Eğer emperyalist güçler bu karardan hoşlanmazlarsa « kendi öfkelerinde boğulacaklarını » da sözlerine ekleyen Nâsır, çoğu İngiliz olan kanal işçilerini, işlerini bıraktıkları taktirde tutuklamakla tehdit etti.

Öte yandan Mısır polisi, Kanal Şirketi'nin Kahire ve İsmailiye'deki binalarına el koydu. Nâsır'ın, Kanal Şirketi hissedarlarına tazminat ödemeye ve kanal trafiğine hiçbir şekilde karışmamaya söz veriyor olmasına rağmen, İngiltere ve Fransa'nın Nâsır'a karşı harekete geçmeleri bekleniyor.

4 CHP'li hakkında soruşturma

2 temmuz - Büyük Millet Meclisi, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri Sırrı Atalay, İbrahim Us, Kamil Kınkoğlu ve Osman Alişiroğlu'nun dokunulmazlıklarını kaldırdı.

Bu milletvekilleri, çeşitli yerlerde yapmış oldukları konuşmalarda hükûmetin manevî şahsiyetini tahkir etmekle suçlanıyor. Kars Milletvekili İbrahim Us'u savunmak için 200 avukat müracaatta bulundu.

Muhalefet partileri Meclis'e geri döndü

11 temmuz - 27 haziranda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu tasarısı görüşülürken Meclis'i terk eden muhalefet partileri, Meclis'e döndüler. Başbakan Menderes bu hareket üzerine, « Tıpış tıpış döndüler » dedi. CMP Genel Başkanı Bölükbaşı vaktiyle DP'nin de Meclis'ten çekildiğini hatırlatınca Menderes, « Bizden çok defalar rica ettiler. Davet ettiler. Onlan sonra geri döndük » cevabını verdi.
Öte yandan Meclis'te ara seçimin bu yıl yapılıp yapılmayacağı konusu görüşüldü. CHP Genel Başkanı İnönü, Anayasa gereği seçimin bu yıl yapılmasını talep etti ve « Ekseriyet vatandaş, azınlıkta bulunan vatandaş kitlesine insan hakları dışında muamele edemez » dedi. Bu sözler Meclis'i karıştırdı. DP milletvekillerinin « Ne demek istiyorsun? » diye bağırmaları üzerine İnönü, çıkarılan kanunların vatandaş haklarına aykırı olduğunu ileri sürdü. Meclis Başkanı Koraltan, İnönü'nün konu dışına çıktığını ileri sürerek konuşmasının kesilmesini oya sundu ve bu teklif DP milletvekilleri tarafından kabul edilerek İnönü kürsüden indirildi. Muhalefetin eleştirilerine cevap veren Başbakan Menderes, « Mesele haddi zatında çok basittir. Bu sene ara seçimleri yapmak caiz değildir. Çünkü ekseriyet böyle istiyor. Siz ekseriyette olduğunuz zaman aksine karar verebilirsiniz. Ama şimdi ekalliyette bulunuyorsunuz. İşte bütün muhalifler şurada olduğunuz kadarsınız » dedi.
Büyük Millet Meclisi, açık oylama sonucunda 42 ret oyuna karşılık 242 oyla ara seçimin ertelenmesini kabul etti.

Karaköy açılıyor

26 temmuz - İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı, Karaköy'deki bazı binaların yıkılarak meydanın 15 günde açılması için emir verdi.
Öte yandan Şişli'den Mecidiyeköy İETT Garajı'na kadar olan yol boyundaki binalarda çirkin görünümleri nedeniyle yıkılacak.
Nusretiye Camii'nin yanındaki binalar için de yıkım kararı alındı.

Stokçu tutuklandı

12 temmuz - İstanbul Tahtakale'de kâğıt ticareti yapan Levi Albana adlı bir tüccar, kendisinden simli kâğıt almak isteyenlere elinde bu maldan olmadığını söyledi. Ancak İktisat ve Ticaret Bakanlığı kontrolörleri Levi Albana'ya ait depoda arama yaparak simli kâğıt buldular. Levi Albana İstanbul 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nce tutuklandı.
Şişli'de Çiftnal Bakkaliyesi hakkında da 5 liralık çocuk mamasını 45 liraya sattığı gerekçesiyle soruşturma açıldı.

Kahve bakkallarda

26 temmuz - İstanbul Valiliği'nde yapılan toplantıda kahve dağıtım şekli değiştirildi. Her vatandaşın dağıtımdan yararlanabilmesi için, daha önce şekerde olduğu gibi, kahvenin de semt bakkalları tarafından dağıtılması kararlaştırıldı.

İnşaat izni 9 kata çıkarıldı

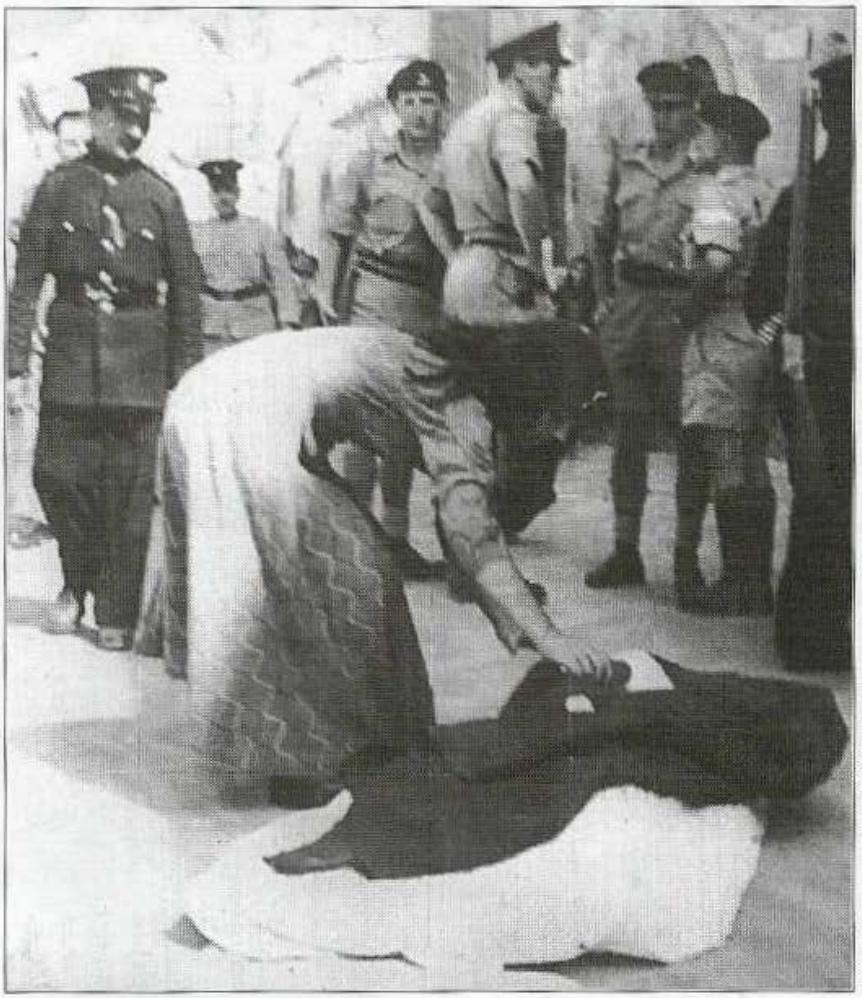
8 temmuz - Büyük Millet Meclisi, Yapı ve İmar Kanunu tasarısını kabul etti. 61 maddelik kanun, 85 yıllık eski mevzuatın yerine ikame olundu. Yeni kanun, imar faaliyetleri konusundaki bütün kontrolleri ve icra yetkisini belediyelere veriyor ve 6 katlık inşaat iznini 9 kata çıkarıyor.

Doktor vizite ücreti sınırlandırıldı

7 temmuz - Millî Korunma Kanunu'nu uygulayan komisyon, doktor vizite ücretini İzmir'de asgarî 5, azamî 10 lirayla sınırladı. Bu kanuna dayanılarak genelev ücretlerinde de yüzde 35 indirim yapıldı.

Et ve peynir fiyatları yeniden belirlendi

5 temmuz - İstanbul Belediyesi, Millî Korunma Kanunu'nun verdiği yetkiyle tam yağlı beyaz peynirin kilosunu 290, Karaman etinin kilosunu 480, kıvırcığın kilosunu 500, dana etinin kilosunu da 380 kuruş olarak yeniden düzenledi.

Kıbrıs'ta gerilim devam ediyor. Geçen ay Magosa'daki çatışmalardan ve bir Türk polisin ölümüne, bir diğerinin de yaralanmasına sebep olan hadiselerden sonra İngiliz polisi EOKA'cılara ağır bir darbe indirdi. Ancak bu durum, 25 temmuzda bir Türk'ün daha ölmesiyle sonuçlanan yeni çatışmalara engel olmadı.

1956

Ağustos

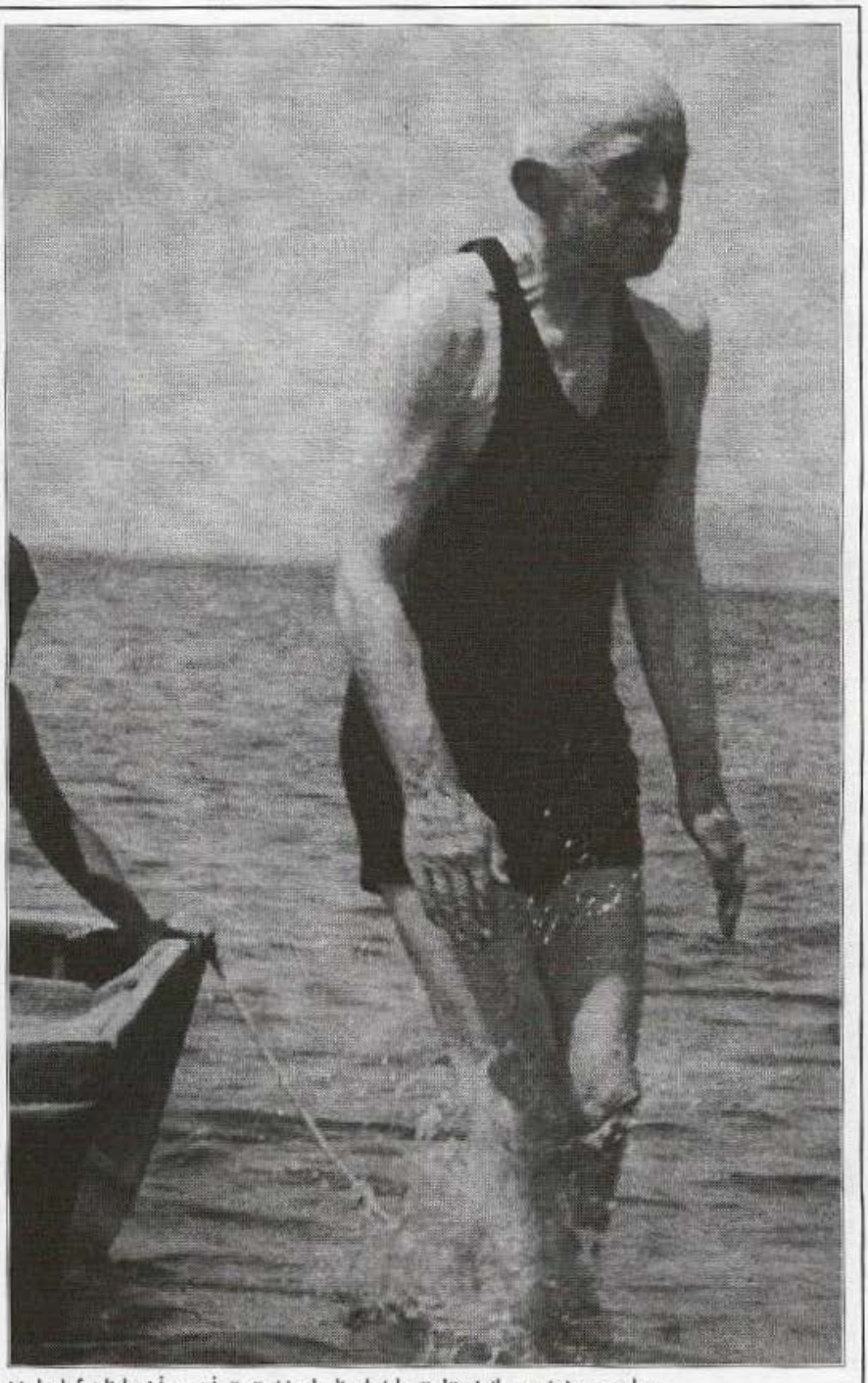
1. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na aykırı hareket etmekten Rize'de mahkemeye verildi.
1. Başbakan Menderes, Pakistan, İran ve Afganistan'a yaptığı ziyaretlerden döndü.
3. Kıbrıs'ta 72 köy yasak bölge ilan edildi.
4. *Ulus* gazetesi toplatıldı.
5. Türkiye, Süveyş Kanalı'yla ilgili konferansa davet edildi.
6. Libya Kralı İdris es-Senusî, Türkiye'den gönderilen Savarona yatıyla İstanbul'a geldi.
7. İki yıl önce yanan Kapalıçarşı'nın üçüncü kısmı da açıldı.
7. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, 90. defa hâkim huzuruna çıktı, Basın Savcılığı'nca ifadesi alındı.
8. CHP Genel Sekreteri Gülek, Rize'de 6 ay hapse mahkûm oldu; cezası ertelendi. ☞
9. Trabzon Valiliği, CMP İl Kongresi'ne izin vermedi.
9. *Demokrat İzmir* gazetesi davasına başlandı.
12. Mısır Cumhurbaşkanı Nasır, Londra'da Süveyş Kanalı'yla ilgili konferansa katılmayacağını açıkladı.
15. 1943'te Özalp'te 33 vatandaşın kurşuna dizilmesi olayıyla ilgili olarak, İnönü hakkında Meclis soruşturması açılması istendi.
16. Türkiye, Süveyş Kanalı için Londra'da toplanan konferansa katıldı.
18. Hürriyet Partisi Meclis'e gensoru verdi.
21. Yunanistan Kıbrıs konusunu Birleşmiş Milletler'e yeniden götüreceğini açıkladı.
22. Maliye Bakanı Nedim Ökmen görevinden istifa etti.
24. Adıyaman sel felaketine uğradı; 79 kişi öldü. ☞
25. CHP Parti Meclisi bir bildiri yayımlayarak iktidarı eleştirdi.
26. Ankara'daki Yunanistan Büyükelçiliği'nde hırsızlık oldu, bazı önemli evrak çalındı.

Basın davaları mahkûmiyetle bitti

31 ağustos - *Akis* dergisi hakkında açılan davada yazı işleri müdürü Ziya Ademhan 6 ay hapis ve 500 lira para cezasına mahkûm oldu. *Ankara Telgraf* gazetesi yazarı Aydın Köker ile sorumlu müdürü Tuğrul Aşuroğlu da, Emlak Bankası Genel Müdürü Medeni Berk'e yayın yoluyla hakaretten 5'er ay hapis ve 4 170'er lira para cezasına çarptırıldılar.

İnönü'ye verilecek ziyafet yasaklandı

3 ağustos - İstanbul Valiliği, CHP Bakırköy İlçe Başkanlığı'nın İstanbul'a gelen Genel Başkan şerefine vereceği ziyafete izin vermedi. Ziyafet için hazırlanan yemekler Sultanahmet Cezaevi'ndeki mahkûmlara gönderildi. Ancak cezaevi müdürü, cezaevine sokulacak yemeklerde sınırlama olduğu gerekçesiyle gönderilen yemekleri kabul etmedi.

Muhalefet lideri İsmet İnönü, Heybeliada'da ünlü çivilemesini yaparken.

Gülek tekrar mahkûm oldu

8 ağustos - İzinsiz gösteri yürüyüşü yaptığı iddiasıyla 6761 sayılı kanuna muhalefetten yargılanan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Rize Asliye Ceza Mahkemesi'nce 6 ay hapis ve 1 000 lira para cezasına çarptırıldı. Mahkeme Gülek'in sabıkası olmaması ve bu kanunun ilk defa uygulanması nedeniyle cezaların ertelenmesine karar verdi.
Kasım Gülek, daha önce İstanbul 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde 1 yıl ağır hapis, 4 ay Bursa'da sürgün ve 36 000 lira para cezasına mahkûm edilmişti. Yargıtay'da bulunan bu ceza kesinleştiği takdirde, Gülek cezasını her iki ceza birleştirilerek çekecek.

Ankara Valiliği'nin şaşırtıcı kararları

10 ağustos - Ankara Valiliği, Ankara'ya gelen Hürriyet Partisi il başkanlarının, Genel İdare Kurulu üyeleriyle yapacağı toplantıya izin vermedi. Valiliğin bu kararını İçişleri Bakanlığı da onayladı. Ankara Valisi Cemal Göktan, il başkanlarının Anıtkabir'e çelenk koymalarına da izin vermedi. Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu'nun il başkanlarına şerefine vereceği yemek de yasaklandı. Vali Göktan bu yasaklamaları, « Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun ihlal edilmesi » gerekçesiyle açıkladı. Valilik, Hürriyet Partisi Cebeci İlçe İdare Kurulu'nun açılış töreni için yapılan başvuruyu da reddetti. Hürriyet Partisi il başkanları, getirilen yasaklar sonucu hiçbir toplantıya katılamadan dönmek zorunda kaldılar. Konuyla ilgili olarak Başbakanlığa yapılan başvuruya da bir cevap alınamadı.

Karaköy Meydanı'nı genişletme çalışmaları, Belediye'ye ait binaların yıkımıyla başladı.

Doktorların vizite ücretleri yeniden belirlendi

2 ağustos - İstanbul Belediyesi, Millî Korunma Kanunu gereğince diş, ameliyat, doğum ve röntgen azamî vizite ücretlerini yeniden belirledi. Buna göre diş çekimi 10, küçük ameliyatlar 200 ve büyük ameliyatlar da 500 lira oldu. Tarifelerden hoşnut olmayan bazı doktorlar, « Fiyatların dondurulması halkın aleyhine tecelli edecektir » dediler.

Adıyaman'da sel felaketi; 79 ölü

24 ağustos - Şiddetli yağışlar Güneydoğu Anadolu'da büyük can ve mal kaybına yol açtı. Adıyaman İli'nde, 39'u Çelikhan İlçesi'nde, 40'ı Kâhta İlçesi'nde olmak üzere 79 vatandaşımız sel sularına kapılıp boğularak öldü. Sel felaketi yöredeki ürünü harap etti; bu arada yüzlerce hayvan da telef oldu.
Bu arada henüz felaket bölgelerinin tamamına ulaşılmadığı ve bu nedenle ölü sayısının artmasından korkulduğu bildiriliyor.

Osman Bölükbaşı konuşurken. Genel Başkan'ın sağında Ahmet Tahtakılıç oturuyor.

Bölükbaşı'yı alkışlayanlar karakolluk oldular

7 ağustos - Cumhuriyetçi Millet Partisi Giresun İl Kongresi'nde olaylar çıktı. Polis, geniş güvenlik önlemlerinin alındığı kongre salonuna delegelerin dışında kimseyi sokmadı. Görüşmeleri savcı ile 6 sivil komiser ve birçok polis izledi. Savcı, kongre başkanlığına, partililere konuşmacıları alkışlamamaları ve tezahürat yapmamaları gerektiğini bildirmesini istedi. Havanın sıcak olmasına rağmen, salondaki konuşmaların dışarıdan duyulmaması için kapılar ve pencereler kapalı tutuldu. Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin, kanunda alkışlamaya dair bir madde olmadığı konusunda polislerle tartışırken salona giren Genel Başkan Osman Bölükbaşı çok kısa süren ama şiddeti yüksek bir alkış aldı. Bunun üzerine savcının polislere emir vermesiyle, genel başkanlarını alkışlayan 15 delege karakola götürülerek ifadeleri alındı, 9'u hakkında soruşturma açıldı.

1956

Ünlü ses sanatçısı Zeki Müren mahkûm oldu

25 ağustos - Araba vapuruyla Üsküdar'dan Kabataş'a geçerken sırayı bozduğu için trafik polisi Abidin Taş'la tartışan ve hakaret ettiği iddiasıyla Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesi'ne verilen Zeki Müren ile şoförünün davası sona erdi. Suçu sabit görülen Müren, 1 ay hapis, 150 lira para cezası ve 1 000 lira tazminat ödemeye mahkûm edildi. Mahkeme cezayı ertelerken, Zeki Müren'e, « Sıra gözetmeksizin her vapura binebilir » şeklinde belge veren Trafik Şubesi amirlerinden İhsan Özmen hakkında da soruşturma açıldı.

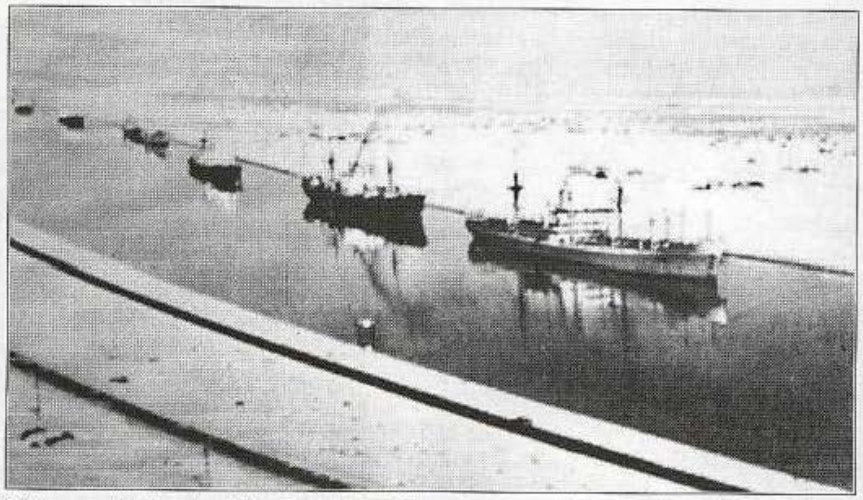
Trafik polisine hakaretten yargılanan Zeki Müren duruşmada.

Ankara'da kahve vesikayla

8 ağustos - Ankara'da kahvenin vesikayla dağıtımına karar verildi. Her aile, muhtarların dağıtacağı vesikayla bir defaya mahsus 100 g kahve alabilecek.

Karikatüre tekzip

18 ağustos - İstanbul Belediye Başkan Yardımcısı Ferruh İlter bir karikatüre tekzip gönderdi. Karikatürde, belediyelerin lokantalardaki pirzola fiyatını indirmesiyle porsiyonun da küçüldüğü belirtilmekteydi. İlter, porsiyonların küçülmediğini açıkladı.

26 temmuzda kanalı millîleştiren Nâsır, Süveyş'ten geçecek gemilerden alınan ücretle 5 yıl içinde Assuan Barajı'nı bitirmeyi planlıyor. Ancak, bu durumda Basra Körfezi'yle Avrupa arasındaki petrol taşımacılığının durmasından çekinen Fransa ve İngiltere'nin, Mısır'ın yarattığı bu oldubittiye tepki göstermesi beklenebilir.

Eylül

1. Meclis, muhtarlık seçimlerini 2 yıl erteledi.
3. Kâr hadlerini değiştiren kararname yayımlandı.
5. Adlî yıl ilk defa törensiz başladı.
5. *Halk* gazetesi davasının gizli celsede görülmesi kararlaştırıldı.
7. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Karamürsel'de mahkemeye verildi; beraat etti.
8. Banka kredileri yüzde 20 oranında arttırıldı.
9. Süveyş'le ilgili görüşmelerden sonuç alınamadı.
12. 6-7 Eylül Olayları davası başladı.
13. *Ulus* gazetesi davasına Ankara'da başlandı; yargılananlar arasında CHP Genel Sekreteri Gülek de var.
13. Ortaokullarda okutulacak din derslerine ait kararname yayımlandı.
14. *Akis* dergisi toplatıldı.
17. Adana'da Celal Tekiner'in yazdığı « Haksızlığa İsyan » adlı şiir kitabı toplatıldı.
19. Süveyş Kanalı Konferansı Londra'da başladı.
20. ABD'nin verdiği 10 adet F-84 savaş uçağı Hava Kuvvetlerimize teslim edildi.
21. Soprano Leyla Gencer ABD'de büyük ilgi gördü.
21. İzmir'de Kula Mensucat Fabrikası yandı.
22. Kıbrıs'ta 3 Rum teröristin asılması adada ve Yunanistan'da olaylara neden oldu.
23. Selanik'te Atatürk'ün doğduğu evin bombalanması olayına adı karışan Oktay Engin Türkiye'ye iltica etti.
23. Başbakan Menderes İstanbul'un imarına başlanacağını açıkladı.
25. İstanbul'da istimlak: Aksaray Garajı etrafındaki küçük binalar yıkılıyor, Eyüpsultan Camii civarı açılıyor.
28. Maliye Bakanlığı, İstanbul'da Hazine'ye ait 10 000 arsa ve 500 binayı satışa çıkardı.
28. CHP, Hürriyet Partisi'yle işbirliğine karar verdi.

Hürriyet Partisi'yle işbirliği yapma kararı alan Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi toplantı halinde.

Hürriyet Partisi kurucu meclis talebinde bulundu

28 eylül - Hürriyet Partisi'nin muhalefet partileri arasında yapılacak işbirliği konusundaki çağrısını incelemek ve bu konuda karar vermek için Genel Başkan İnönü tarafından toplantıya çağrılan Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi, yaklaşık 6,5 saat süren çalışmadan sonra, teklifi kabul etme kararı aldı.

36 üyenin hazır bulunduğu toplantıda Genel Başkan İsmet İnönü'nün, ağırlığını partiler arası işbirliğinden yana koyduğu bildiriliyor. Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi'nde işbirliği konusundaki görüşmeler uzun sürdü, ancak sakin bir havada geçti.

Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki bu gelişmelere karşılık, Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin, Hürriyet Partisi'nin muhalefet partileri arasındaki işbirliği çağrısı konusunda takınacağı tavır, ancak ekim ayında yapılması planlanan parti Genel İdare Kurulu toplantısında belli olacak.

3 muhalefet partisi arasında uzlaşma ve işbirliği çağrısı yapan Hürriyet Partisi'nin teklifleri arasında en fazla tartışma yaratması beklenen, 108 tarafsız milletvekilinden oluşacak bir kurucu meclis talebi. Hürriyet Partisi, böylece oluşturulacak kurucu meclisin bağımsız cumhurbaşkanını ve meclis başkanını da seçmesini istiyor. Meclis'te, 108 tarafsız milletvekilinden arta kalacak 433 sandalye partiler arasında taksim edilecek. Kurucu meclis 18 aylık bir süre içinde Anayasa'yı değiştirdikten ve demokratik kurumları kurduktan sonra dağılacak.

Amerika Birleşik Devletleri'ne giden İktisat ve Ticaret Bakanı Zeyyat Mandalinci.

1956 yılında 150 milyon dolarlık dış borç ödemesi yapılacak

21 eylül - Türkiye adına Uluslararası Para Fonu (IMF) toplantılarına katılmak için için Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'a giden İktisat ve Ticaret Bakanı Zeyyat Mandalinci, 1956 yılı içinde dış borçların 150 milyon dolarlık bölümünün ödeneceğini açıkladı.

İktisat ve Ticaret Bakanı Mandalinci ayrıca, hükûmetin,Dünya Bankası'nın yüzde bir komisyondan vazgeçmesini ve yardımlarını artırmasını talep ettiğini açıkladı.

Yeni tip kahve

20 eylül - Ali Salgan adında bir kimyager, kahveye kakao yağlı kahve esansı ve incir gibi bazı maddeler katarak yeni bir kahve türü yaptı. İstanbul Hıfzıssıhha Enstitüsü'nden olumlu rapor alınan bu kahvenin üretimine geçildiğinde önemli döviz tasarrufu sağlanacak.

Gazete satıcısı mahkemede

20 eylül - Ankara Basın Mahkemesi'nde 15 yaşındaki bir gazete satıcısı çocuğun yargılanmasına başlandı. Liseli gazete satıcısının suçu, gazeteyi istifa eden bir bakana ait haberin başlığını bağırarak satması gösterildi.

1956

Ekim

1. Elazığ ve Malatya şeker fabrikaları açıldı.
3. Kıbrıs'ta 3 000 İngiliz askeri, EOKA lideri Albay Grivas'ı aramaya başladı.
6. Batman'da petrol üretimi günde 1 000 tona çıkarıldı.
7. Üzüm üretiminde dünya birincisiyiz.
12. Bayındırlık Bakanı Muammer Çavuşoğlu istifa etti.
14. Türkiye-İran Ticaret Antlaşması imzalandı.
16. Dokunulmazlığı kaldırılan CHP Kars Milletvekili İbrahim Us'un yargılanmasına başlandı.
17. Türkiye Şeker Fabrikaları'nda üretilen şeker ilk defa ihraç edildi.
18. Başbakan Menderes, İzmir'de yaptığı konuşmada, muhalefet partilerinin birleşme çalışmalarını eleştirdi. ☞
20. Yunanistan, Türkiye'ye yapılan ABD yardımının artırılmasına itiraz etti.
21. Polonya'da SSCB aleyhine gösteriler yapıldı. Gomulka, Komünist Parti birinci sekreterliğine getirildi.
23. Macaristan'da, Polonya'yla dayanışma gösterileri başladı.
24. Bedii Faik, Cumhurbaşkanı'na edep dışı yayından 6 ay hapse mahkûm oldu.
24. Kasım Gülek'in Tarsus'taki mahkemesine başlandı.
25. CMP 2. Kurultayı toplandı. Osman Bölükbaşı yeniden CMP genel başkanı seçildi.
27. CHP Genel Başkanı İnönü, İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada Menderes'in İzmir konuşmasına cevap verdi.
28. Türkiye, Macaristan'ı SSCB işgaline karşı desteklediğini açıkladı.
30. Sina'ya giren İsrail kuvvetleri Süveyş'e 30 km kadar yaklaştı.
31. İngiliz ve Fransızlar Mısır'a karşı taarruza geçti; ABD taarruzu onaylamadı. ☞
31. Macaristan'da 23 ekimde başlayan öğrenci gösterileri ayaklanmaya dönüştü. ☞

ÖLÜM

13. Şair Cahit Sıtkı Tarancı. ☞
21. Gazeteci Hakkı Tarık Us. ☞

Macaristan Sovyetler'e karşı ayaklandı

29 ekim günü Budapeşte sokaklarından manzaralar.

31 ekim - Macaristan'da 23 ekimde öğrencilerin düzenlediği barışçı gösteriler, göstericilere ateş açılmasından sonra, halkın da katılmasıyla Sovyetler'e karşı bir ayaklanmaya dönüştü. Kayıpların şimdiden önemli bir sayıya ulaştığı sanılıyor, Sovyet tanklarının, tek silahları ellerindeki bayraklar olan göstericilere ateş açtığı görülürken, halk da ayaklanmaya katılan ordu birliklerinin yardımıyla silahlanmaya başladı.

24 ekimde Başbakanlığa getirilen İmre Nagy, yaptığı radyo konuşmasında halka, halen Macaristan'da bulunan Sovyet birliklerinin geri çekilmesi için görüşmelere başlama taahhüdünde bulundu. Nagy, silahlı ayaklanma bastırıldıktan sonra böyle bir talepte bulunacağını söyledi ve demokratikleşmenin gecikmeden gerçekleştirileceğine dair söz verdi. Ayrıca politik sistemin bütün demokratik güçlerin en geniş anlamda temsil edilmesine imkân verecek biçimde yeniden düzenleneceğini belirtti.

Sovyet tanklarının sınıra doğru geri çekildiği öğrenildi. Bazı mahalleleri çatışmalarda ciddî biçimde zarar gören başkent Budapeşte'nin denetimi isyancıların elinde.

Başkentteki isyancılar 30 ekimde, 8 yıldır hapiste bulunan, Sovyet Birliği, egemenliğine karşı muhalefetin lideri Kardinal Mindszenty'yi serbest bıraktılar. Olayların bundan sonra nasıl gelişeceği bütün dünyada dikkatle izleniyor.

Macarlar sokaklarda SSCB bayraklarını yakıyor.

Süveyş'te savaş: İngiltere, Fransa ve İsrail, Mısır'a karşı taarruza geçti

31 ekim - 29 ekim gecesi Mısır sınırını geçerek Sina Yarımadası'nda ilerleyen İsrail kuvvetleri, Süveyş Kanalı'na 30 km kadar yaklaştı. Bunun üzerine Mısır, ülkede seferberlik ilan etti. İngiltere ve Fransa 30 ekimde her iki tarafa da ültimatom vererek savaşı durdurmalarını istedi. Ayrıca Süveyş Kanalı'nın korunması için İngiliz ve Fransız askerlerinden oluşturulacak bir birliğin İsmailiye'ye ve Port-Said'e indirilmesi istendi. İsrail, Mısır'ın da çekilmesi koşuluyla bunu kabul etti. Mısır Cumhurbaşkanı Nasır ise, « Mısır'ın haklarına ve haysiyetine bir tecavüz » olarak nitelediği bu isteği, tanınan 12 saatlik süre bitmeden reddetti. Bunun üzerine bugün Kıbrıs'taki üslerden havalanan İngiliz ve Fransız uçakları Mısır'daki askerî üsleri bombaladı. İngilizler ve Fransızlar eylemlerini, Kanal'ın uluslararası trafiğe açık tutulmasının hayatî bir önem taşıdığı gerekçesine dayandırıyorlar. Öte yandan İngiltere ve Fransa'nın kendilerine haber vermeden Mısır'a karşı harekete geçmeleri ABD'de büyük tepki uyandırdı. Konu Birleşmiş Milletler'de de gündeme getirildi. ABD'nin Güvenlik Konseyi'ne sunduğu önergede iki yakın müttefikinin adını anmaksızın, « bütün Birleşmiş Milletler üyelerinin kuvvete veya tehdite başvurmaktan ve İsrail'e yardım etmekten » kaçınması istendi.

Saldırılar sırasında batırılan gemiler yüzünden tıkanan Süveyş Kanalı'nın son durumu.

Başbakan Menderes muhalefete ateş püskürdü

18 ekim - İzmir'de halka hitap eden Demokrat Parti Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes, Cumhuriyet Halk Partisi ile Hürriyet Partisi'nin işbirliği yapma girişimleri hakkındaki görüşlerini açıkladı. Başbakan Menderes işbirliğinden, « mezbuhane ve seviyesizce bir teşebbüs » diye söz etti ve « Birleşseler ne olacak, birleşmeseler ne olacak? » diye sordu. Menderes, « Afyonhanelerde kendi kendilerine gelin güvey olarak bir an için iktidara geldiklerini sananlar, daha şimdiden ganimet kavgasına başlayıp cumhurbaşkanı kim olacak tartışması yapmaktadırlar » dedi. Menderes, muhalefetin köşe bucak dolaşarak, « Şekere koşunuz, çimentoya koşunuz, yokluk olacak » şeklinde konuşmaları sonucu sunî darlıklar yaratıldığını, iç ve dış düşmanların şuurlu veya şuursuz bir müşterek cephe, « bir meşum koalisyon » oluşturduğunu ileri sürdü.

CHP ve Hürriyet Partisi anlaşamadı

10 ekim - Hürriyet Partisi'nin işbirliği çağrısına cevap veren CHP, kendilerine sunulan tekliflerden bazılarını kabul ettiğini açıkladı. Bazıları üzerindeyse ilerde görüşebilecekleri kaydıyla olumlu veya olumsuz bir görüş bildirmedi. Hürriyet Partisi bu cevaba sıcak bakmadı. Hürriyet Partisi kurmayları muhalefet partilerine verdiği muhtırayı 8 ekimde kamuoyuna açıkladı. Yayımlanan bildiride CHP'nin cevabına da yer verildi.

Demokrat İzmir toplatıldı

12 ekim - Aylık kâğıt istihkakının 15 tondan 20 tona çıkarılması talebi kabul edilmediğinden sayfa sayısını 6'dan 4'e indiren *Demokrat İzmir* gazetesi, bu kararının nedenini açık mektupla Devlet Bakanı Emin Kalafat'a bildirince savcılıkça toplatıldı.

Gıda maddeleri kâr haddi dışı bırakıldı

23 ekim - İktisat ve Ticaret Bakanlığı, yaş meyve ve sebze, çiçek, yumurta, süt, yoğurt, peynir ve tereyağı gibi maddelerin kâr haddi dışında bırakıldığını açıkladı.

Hakkı Tarık Us öldü

21 ekim - Gazeteci ve yazar Hakkı Tarık Us 67 yaşında İstanbul'da öldü. Hakkı Tarık, Hukuk Mektebi'ni bitirdikten sonra Mercan ve Galatasaray liselerinde öğretmenlik yaptı; *Tanin*, *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tasvir-i Efkâr* gazetelerinde çalıştı. 1917'de çıkardığı *Vakit* gazetesindeki yazılarıyla ve Mim Mim grubuna yardımıyla Kurtuluş Savaşı'nı destekledi. 1923-1939 arasında Giresun milletvekili olarak TBMM'de bulundu. Matbuat Cemiyeti'nin ve Basın Birliği'nin kurucuları arasında yer aldı; bu örgütlerin başkanlığını da yaptı. 1951'den 1954'e kadar Türk Dil Kurumu'nun başkanıydı.

1956

Cahit Sıtkı Tarancı öldü

13 ekim - Ünlü şair Cahit Sıtkı Tarancı 46 yaşında tedavi görmekte olduğu Viyana'da öldü. 1931'de Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra Mülkiye ve Yüksek Ticaret okullarında okuyan Tarancı, 1939'da Paris'e giderek siyasal bilimler öğrenimine başladı. İkinci Dünya Savaşı çıkınca yurda dönmek zorunda kaldı. Ankara'da çeşitli kurumlarda tercüman olarak çalıştı.

Tarancı'nın ilk şiirleri 1930'da *Mubit* ve *Servetifunun* dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinde hece veznine serbest şiirin söyleyiş rahatlığını kazandıran Tarancı, 1946'da CHP'nin şiir yarışmasında « Otuz Beş Yaş » adlı şiiriyle birincilik ödülünü kazandı; şiirlerini bu ad altında kitap halinde yayımladı. Şair bu kitabında, ölüm, aşk gibi temaların yanı sıra, güçlü bir yaşama sevincini dile getirdi; tabiata sevgiyle bağlanmıştı; yurt ve dünya olayları karşısında okuru düşünmeye çağırırken, özellikle barış, eşitlik kavramlarının altını çiziyordu.

Şiiri « kelimelerle güzel biçimler kurmak » diye tanımlayan, yapıya büyük önem veren, şiirin kaynağını hayatta arayan Tarancı, iki yıldan beri felç tedavisi görüyordu.

Cahit Sıtkı Tarancı.

Otuz Beş Yaş Günü toplantısına izin verilmedi

20 ekim - 13 ekimde kaybettiğimiz şair Cahit Sıtkı Tarancı'yı anmak için Türk Ocağı binasında yapılması kararlaştırılan « Otuz Beş Yaş Günü » toplantısı, Ankara Valiliği'nin tertip komitesine gönderdiği bir bildiriyle yasaklandı. Sanat çevresi bu yasağa büyük tepki gösterdi.

Kasım

1. Mısır'da savaş şiddetlendi; Süveyş Kanalı kapandı, Mısır ordusu geri çekiliyor.
1. *Akis* dergisi sahibi Metin Toker mahkûm oldu. ☞
3. İsrail birlikleri Gazze Şeridi ve Sina'yı kontrol altına aldı.
3. DP İzmir Milletvekili Cihat Baban partisinden istifa etti.
3. Kıbrıs'ta terör nedeniyle sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
4. Sovyet birlikleri, Macaristan Parlamentosu'nu basarak hükûmet üyelerini esir aldılar. ☞
5. SSCB, İngiltere ve Fransa'yı askerî müdahaleyle tehdit etti.
6. İngiliz ve Fransız birlikleri kanal bölgesinin denetimini ele geçirdiler.
6. Eisenhower, ABD başkanlık seçimini yeniden kazandı.
7. Birleşmiş Milletler, İngiltere, Fransa ve İsrail'in Mısır'dan çekilmesini istedi.
8. Kanal bölgesinde askerî harekât sona erdi. ☞
9. BM, SSCB'den Macaristan'ı terk etmesini istedi.
10. Gaz, benzin ve motorin dağıtıma tâbi tutuldu.
12. ABD'den 46 milyon dolarlık hububat alımı kararlaştırıldı. ☞
12. Meclis'in ilk oturumunda iktidarla muhalefet çatıştı; muhalefet partileri komisyon seçimlerine katılmadı.
13. Birleşmiş Milletler Barış Gücü Mısır'a vardı.
14. SSCB Macar direnişini ezdi. ☞
17. Menderes Bağdat'a gitti.
20. İngiltere Başbakanı Eden geçici olarak görevinden çekildi.
22. Olimpiyat Oyunları Avustralya'nın Melbourne şehrinde başladı.
23. Yargıtay, Kasım Gülek için verilen 1 yıl hapis cezasını bozdu; karar ittifakla alındı.
23. Meclis, emekliye sevk edilen hâkimlerle ilgili gensoru önergesini reddetti.
23. Bağdat Konferansı sona erdi.
26. Türkiye, İsrail büyükelçisini geri çekti.
28. Ekonomi ve Ticaret Bakanı Zeyyat Mandalinci istifa etti.

Profesör Turhan Feyzioğlu.

Nabza göre şerbet vermeyiniz!...

28 kasım - Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu hakkında soruşturma açtı. Feyzioğlu'nun fakültenin 1956-1957 ders yılı açılış töreninde yaptığı konuşma siyasî mahiyette görüldü. Ayrıca Profesör Feyzioğlu'nun, *Zafer* gazetesinde yayımlanan bir yazıya da cevap verdiğinden politikayla uğraştığı ileri sürüldü.

2 kasımdaki üniversite açılış konuşmasında Feyzioğlu, ekonomik yönden azgelişmiş ülkelerde her şeyden çok ve her şeyden önce bilgiye ihtiyaç olduğunu belirterek şöyle demişti: « Yılmadan çalışınız, öğreniniz, bildiğinizi ve Türk milletinin hayrına olduğuna inandığınız şeyleri menfaat hesabı yapmadan söyleyiniz. Bu memleket en çok nabza göre şerbet sunan, kötü olduğunu bildiği hareketlere fetva veren sözde aydınlardan zarar gördü ».

Gıda maddelerinin azamî fiyatları belirlendi

13 kasım - Bazı gıda maddelerindeki narhın kaldırılmasıyla görülen anî fiyat artışları karşısında nihayet yeni tedbirler alındı ve gıda maddelerinin azamî fiyatları belirlendi.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı'nın tespit ettiği fiyatlar bütün yurtta geçerli olacak. Buna göre yumurta 20, süt 80, peynir 330, yağ 650 ve tereyağ 900 kuruşa satılacak.

Sovyet tankları Macar direnişini ezdi

4 kasım sabahı, Macaristan'ın başkenti Budapeşte sokaklarında Sovyet tankları.

14 kasım - Macarların Sovyet egemenliğinden kurtulup bağımsız olma umutları Kızıl Ordu tanklarının paletleri altında ezildi. Olaylar, Başbakan İmre Nagy'nın 1 kasımda Varşova Paktı'ndan çekildiğini açıklaması ve Birleşmiş Milletler'den Macaristan'ın büyük güçlerin ortak koruması altında bağımsız bir devlet olarak tanınmasını istemesinden sonra hız kazandı. Nagy'nin açıklaması Sovyet yöneticilerine tehlikeyi açıkça gösterdi. Sınırlara çekilmiş olan tanklar, başka birliklerle de takviye edilerek yeniden harekete geçirildi. 3-4 kasım gecesi Macaristan'daki önemli merkezlerin etrafında mevzilenen tanklar 4 kasım sabahı Budapeşte'ye girdiler. Sovyet saldırısına karşı koymak imkânsızdı; yaklaşık 1 000 tank şafaktan önce belirli noktalara saldırdı ve başkentin çevresindeki siperlere girmiş Macar birlikleriyle şiddetli bir savaştan sonra, saat 06.00 civarında ilk Sovyet birlikleri Budapeşte'ye girdi. Şehirdeki çatışmalar Savunma Bakanlığı ile Parlamento binası çevresinde yoğunlaştı. Parlamento binası saat 09.00'dan önce düştü. Sesi son olarak 05.15'te Budapeşte Radyosu'ndan yaptığı ve Sovyet saldırısını duyurduğu konuşmada duyulan Başbakan İmre Nagy'nin kaderi ise henüz bilinmiyor. Budapeşte Radyosu, son olarak 08.10'da yaptığı bir yardım çağrısından sonra sustu.

Öğle vakti Moskova Radyosu, Macaristan karşı devriminin ezildiğini ilan ettikten sonra, Janos Kadar başkanlığında bir devrimci işçi ve köylü hükûmeti kurulduğunu açıkladı. On gün içinde her türlü silahlı direniş kırıldı. Toplu tutuklamalar başladı.

Macar başkaldırısının acımasızca ezildiği haberleri Batı'yı şaşkınlık içinde bıraktı. ABD Başkanı Eisenhower, SSCB Başbakanı Bulganin'e bir mesaj göndererek şaşkınlığını ifade etti. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu da Sovyet birliklerinin geri çekilmesini ve Birleşmiş Milletler gözlemcilerinin Macaristan'a girmesine izin verilmesini istedi. Ancak bu protestoların herhangi bir etki yapması beklenmiyor. Doğu Avrupa'da gittikçe artan huzursuzluk karşısında SSCB, demir yumruğunu hemen gösteriyor.

Başbakan İmre Nagy Budapeşte Radyosu'ndan halka hitap ediyor.

1956

Süveyş'te askerî harekât durdu

8 kasım - Birleşmiş Milletler'in isteğine uyan İngiltere ve Fransa, kanal bölgesinde askerî harekâtı durdurdu. İngiliz ve Fransız birlikleri, Birleşmiş Milletler'in gözetimindeki uluslararası güçler yerlerini alıncaya kadar bulundukları yerde kalacak. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Dag Hammarskjöld, bölgeye gönderilmek üzere Danimarka, İsveç, Norveç, Kanada, Kolombiya, Finlandiya ve Hindistan'dan toplam 6 000 asker talep etti.
5-6 kasımda Port Said ve Port Fuad'a çıkarma yapan İngiliz ve Fransız birlikleri, kanal bölgesinin büyük bölümünün denetimini ele geçirmişlerdi. Ancak, Mısır'ın hava kuvvetleri etkisizleştirilmiş ve kara ordusunun direnişi kırılmışken kanal bölgesinin bütünü işgal edilmeden askerî harekâtın durdurulması, müttefiklerin ABD ve Birleşmiş Milletler baskısına boyun eğdiğini gösteriyor. Sovyetler'in « modern ve korkunç » silahlar kullanarak müdahale edeceği tehdidiyse Londra ve Paris'te pek ciddîye alınmadı. Çünkü Sovyetler'in amacının dikkatleri Macaristan'dan başka yerlere çekmek olduğu düşünülüyor.
İngiliz ve Fransız birlikleri Mısır'dan ayrılmak için Barış Gücü'nün gelmesini bekliyor.

İngiliz-Fransız işgali altında bulunan Port Said şehrinin son çatışmalardan sonraki durumu.

Gazyağı karneyle dağıtılacak

25 kasım - Gazyağı ve benzinin karneyle dağıtılması için hazırlıklar tamamlandı. Özel arabalar da ticarî taksiler gibi benzin alacak. Hafif tonajlı arabalar 6, ağır tonajlılar ise 8 litre benzin alabilecek. Gazyağı dağıtımında evlerini petrol lambasıyla aydınlatanlara öncelik verilecek. Kömür alanlara gaz verilmeyecek.

Kaza yapan Kasım Gülek bir adamın ölümüne neden oldu

2 kasım - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, kendi kullandığı 8279 plakalı özel otomobiliyle Ankara'da evine giderken Ali Rıza Ergin adında bir kişiye çarparak ölümüne neden oldu. Kazayla ilgili olarak soruşturma başlatıldı.

Metin Toker'e 7 ay 23 gün hapis

1 kasım - *Akis* dergisi sahibi ve başyazarı Metin Toker, yazılarında DP İstanbul Milletvekili ve eski Devlet Bakanı Mükerrem Sarol'a hakaret ettiği gerekçesiyle yargılandığı davada, 7 ay 23 gün hapse mahkûm oldu.

Amerika'dan 46 milyon dolarlık hububat alıyoruz

12 kasım - Bu yıl Türk çiftçisinin yeterli hububat ürünü elde edememesi üzerine, ABD'den 46 milyon 300 bin dolarlık hububat alınmasına ilişkin bir anlaşma imzalandı. Alınacak hububatın bedeli Türk parası olarak ödenecek. ABD böylece bize, üçüncü defadır Türk lirası karşılığı ziraî ürün vermiş oluyor.

Aralık

1. Suriye Türkiye'yi Birleşmiş Milletler'e şikâyet etti.
1. CHP hükümetin Ortadoğu politikasını eleştirdi.
1. Maliye bakanlığına Hasan Polatkan atandı.
1. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu bakanlık emrine alındı.
1. Melbourne Olimpiyatları'nda, Mustafa Dağıstanlı ile Hamit Kaplan şampiyon oldu. ☞
2. Sarıyar Barajı ve Hidroelektrik Santralı açıldı. ☞
3. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciler dersleri boykot etti.
4. İngiliz ve Fransız askerî birlikleri Mısır'ı terk etmeye başladı.
6. Melbourne Olimpiyatları'nda grekoromen güreşte Mithat Bayrak şampiyon oldu. ☞
7. *Ulus* gazetesi toplatıldı.
8. 22 kasımda başlayan Melbourne Olimpiyatları sona erdi.
13. NATO Kıbrıs konusunu görüştü. ☞
13. Menderes, Paris'te İngiltere Dışişleri Bakanı Lloyd'la Kıbrıs konusunu görüştü.
19. Karikatürcü Ratip Tahir Burak 1 yıl 4 ay hapse mahkûm oldu.
19. Üniversiteden art arda istifalar ve Profesör Turhan Feyzioğlu'nun bakanlık emrine alınması tepki yarattı. ☞
19. İngiltere, Kıbrıs'a özerklik veren anayasa tasarısını açıkladı; Yunanistan tasarıyı reddetti. ☞
20. Kasım Gülek 1 yıl hapse mahkûm oldu.
23. İçişleri bakanlığına Namık Gedik atandı.
26. Dokunulmazlığı kaldırılan CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın yargılanmasına Ödemiş'te başlandı.
29. Hürriyet Partisi, Meclis Başkanı Koraltan ve Başbakan Menderes'i protesto etti.

ÖLÜM

7. Yazar Reşat Nuri Güntekin. ☞
17. Yazar Ercüment Ekrem Talû. ☞

Üniversiteden istifalar başladı

19 aralık - Büyük Millet Meclisi, üniversiteye özerklik ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu'nun bakanlık emrine alınması konusunu 5 saat süren oturumda görüştü. Meclis'e verilen 3 sözlü soru önergesine, Millî Eğitim ve Adalet bakanları ile Başbakan cevap verdi. Başbakan Menderes, Ankara Üniversitesi'nden istifa eden genç bilim adamlarını partizanca politika yapmakla suçladı. Muhalefet partileriyse bu görüşü yakışıksız ve üzüntü verici buldular.
Ankara Üniversitesi'ndeki istifalar konusu 4 aralıkta DP Meclis grubunda da ele alındı ve grup, « öğretim kurumlarını bozguncu siyaset oyunlarının sahnesi yapmaya teşebbüs edenlerin tasfiyesi » kararını aldı. Bu toplantıda Menderes, bazı profesör ve doçentlerin günlük politikaya karışarak İstanbul ve Ankara'da öğrencileri tahrik ve hatta ayaklanmaya teşvik ettiğini söyledi. DP Meclis grubunun tasfiye kararından sonra, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki istifalar Hukuk Fakültesi'ne de sıçradı; Doçent Münci Kapani, görevinden istifa etti. Profesör Feyzioğlu'nun bakanlık emrine alınmasından sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden sırayla Doçent Aydın Yalçın, Doçent Muammer Aksoy, Asistan Coşkun Kırca ve Asistan Şerif Mardin istifa ettiler. Feyzioğlu'nun görevden alınması üzerine öğrenciler derslere girmeyerek boykot yaptılar. 3 aralıktaki boykota katılan 300 öğrencinin ifadesi alındı. 4 aralıkta Siyasal Bilgiler Fakültesi 4. sınıfında dersler tatil edildi. Fakültenin 9 öğrencisine okuldan uzaklaştırma cezası verildi.

İngiltere Kıbrıs'a özerklik kararı aldı

20 aralık - İngiltere, Kıbrıs için hazırladığı anayasa tasarısını Avam Kamarası'nda görüşmeye başladı. İlk sözü alan Sömürgeler Bakanı Boyd, Kıbrıs'ta Rumların terör eylemleri sona erince bu anayasanın yürürlüğe konacağını açıklayarak, bundan sonra da hemen seçimlere gidileceğini söyledi. Türkiye'nin bazı şartlarla anayasa tasarısını kabule taraftar olmasına karşılık, Yunanistan tasarıyı kabul etmeyeceğini resmî bir bildiriyle açıkladı. 15 aralıkta anayasa tasarısının açıklanmasından önce Başbakan Menderes, İngilizlerle bir görüşme yaptı. Görüşmede İngiltere'ye, Türkiye'deki 300 000 Kıbrıslının adaya nakli teklifi de yapıldı.
Kuzey Atlantik Paktı Teşkilatı (NATO) Bakanlar Konseyi toplantısı için Paris'e giden Başbakan Menderes, 12 aralıkta Kıbrıs konusunda Türkiye'nin görüşünü belirten bir konuşma yaptı. 13 aralıktaki toplantıda Kıbrıs konusunda sert tartışmalar oldu, Menderes, İngiltere Dışişleri Bakanı Lloyd'la da bir görüşme yaptı.

Melbourne'da serbest ve grekoromende takım halinde ikinciyiz

6 aralık - Melbourne Olimpiyatları'nda Serbest ve Grekoromen Güreş Millî takımlarımız ikinci oldu. 1 aralıkta yapılan serbest güreş finallerinde, 57 kiloda Mustafa Dağıstanlı ve ağırda Hamit Kaplan altın madalya kazanırken, İbrahim Zengin gümüş, Hüseyin Akbaş bronz madalya elde etti. Grekoromendeyse 6 aralıktaki finallerde 73 kiloda Mithat Bayrak altın, 67 kiloda Rıza Doğan gümüş, 52 kiloda Dursun Ali Eğribaş bronz madalya elde etti.

Sarıyar Barajı ve Hidroelektrik Santralı açıldı

2 aralık - Türkiye'nin en büyük ve Avrupa'nın sayılı barajlarından biri olan Sarıyar Barajı ve Hidroelektrik Santralı, Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes tarafından işletmeye açıldı. Tesislerin açılışında konuşan Başbakan, Türk-Amerikan işbirliğini övdü ve « Kimsenin toprağında gözümüz yok » dedi. Baraj ve tesisler 210 milyon liraya mal oldu.

Ercüment Ekrem Talû öldü

17 aralık - Ünlü mizah yazarı, romancı, gazeteci Ercüment Ekrem Talû 68 yaşında İstanbul'da öldü. Recaizade Ekrem'in oğlu olan Ercüment Ekrem Talû, 1905'te Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra bir süre Paris'te Siyasal Bilimler Okulu'na devam etti. Matbuat umum müdürlüğü, cumhurbaşkanlığı kâtipliği, Fransızca ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1908 yılından başlayarak pek çok gazete ve dergide özelliklle mizah türünde fıkra, makale, sohbet yazıları ve hikâyeleri yayımlandı.
Ercüment Ekrem, « Evliya-yı Cedit » (1920), « Zeyl-i Evliya-yı Cedit » (1925) adlı eserinde Evliya Çelebi'nin anlatımından yararlanarak çağdaş dünyadaki çarpık, çelişkili yaşamı, toplumsal düzensizlikleri sergiledi. Karagöz ve ortaoyunundan yola çıkarak eğlenceli şive taklitlerine, sevimli abartmalara yer verdiği bir dizi romanında İran Azerbaycanı'ndan gelme kahramanı Meşhedî'nin maceralarını konu edindi. Romanlarında eski İstanbul yaşamını yerel tipler, gelenek ve görenekler, eğlenceleriyle canlandırdı.
Batılılaşmanın yanlış anlaşılması, kadınların okutulmamış olmasının sonuçları, kimsesiz çocuklar, bürokrasi gibi sorunlar üzerinde duran Ercüment Ekrem, ciddî konuları işlerken de mizahtan yararlanan, okur topluluğuyla ilişkiler kurabilmiş bir halk yazarı olarak tanınıyordu.

DP'lilere ABD yardımı

11 aralık - ABD tarafından ihtiyaç sahibi yoksul halka dağıtılmak üzere Türkiye'ye gönderilen yiyecek maddelerinin DP ocakları vasıtasıyla partililere dağıtıldığı haberleri üzerine, Hürriyet Partisi Diyarbakır Milletvekili Yusuf Azizoğlu, Başbakan'ın cevaplaması talebiyle Meclis'e sözlü soru önergesi verdi.

Reşat Nuri Güntekin öldü

Reşat Nuri Gültekin.

7 aralık - Ünlü romancı, hikâye ve oyun yazarı Reşat Nuri Güntekin, kanser tedavisi gördüğü Londra'da, 67 yaşında öldü. İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi'ni bitirdikten sonra öğretmenlik ve Millî Eğitim müfettişliği yapan, 1939-1943 arası milletvekili olarak TBMM'de bulunan, 1947-1954 yıllarında Paris kültür ateşeliği görevini üstlenen Reşat Nuri, 1922'de yayımlanan « Çalıkuşu » romanıyla büyük ün kazandı, giderek geniş bir okur kitlesi edindi ve daima sevilerek okundu. Reşat Nuri'nin romanlarında birbiriyle iç içe ve birbirini zenginleştiren iki öğe ağır basar: duygusallık ve her yönüyle, insanları, doğası ve gelenekleriyle Anadolu. Yazarın yaşı ilerledikçe romanlarının içeriği de zenginleşecek, toplumsal sorunlar ön plana geçecek, ancak bu konuları gerçekçi ama yumuşak bir yaklaşımla ele alan Reşat Nuri, yargılayıcı olmaktan daima uzak duracaktır. Hikâyelerinde de gene duygusal temaları daha mizahî bir anlayışla ele alan yazar, oyunlarını genellikle ahlakî veya toplumsal bir tezi temel alarak yazdı.

1957

Ocak

2. Başbakan Menderes Kıbrıslı Türk liderlerle görüştü.
7. Millî Türk Talebe Birliği hükûmetten rock and roll ve striptizin yasaklanmasını istedi.
7. İstanbul'daki ampul fabrikası hammadde yokluğundan üretimini durdurdu.
8. Adalet Bakanı Hüseyin Avni Göktürk Basın Kanunu'ndaki cezaların yetersiz olduğunu söyledi.
9. İngiltere Başbakanı Anthony Eden görevinden istifa etti.
10. İngiltere'de Macmillan başbakan oldu.
11. Yardımın kullanılmasını inceleyecek ABD heyeti Ankara'ya geldi.
16. Yeni İmar Kanunu yürürlüğe girdi.
18. Toz şekere 40, küp şekere 50 kuruş zam yapıldı.
18. Irak Veliahtı Prens Abdülilah İstanbul'a geldi.
19. Bağdat Paktı toplantısı Ankara'da yapıldı; Türkiye, Irak, İran ve Pakistan başbakanları ve dışişleri bakanları katıldı.
19. Kıbrıs'ta 1 Türk polis öldürüldü.
20. İstanbul'da bir veteriner fakültesi kurulacak.
22. Meclis'ten Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Güzel Sanatlar Akademisi'ne sert eleştiriler.
23. Meclis, Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin kurulmasını kabul etti.
24. CHP Kocaeli Milletvekili Nihat Erim Kıbrıs anayasasını görüşmek üzere Londra'da.
25. Emanat-ı Mukaddese'nin Eyüp'teki Zalmahmud Camii'nde ziyarete açılması kararlaştırıldı.
27. Hürriyet Partisi İzmir İl Başkanı hakkında soruşturma başlatıldı.
28. Başbakan Menderes Libya'ya gitti.
28. Devlet Şûrası'na ilk defa iki kadın üye seçildi.
31. Başbakan, Libya Kralı İdris es-Senusi'yle görüştü.

ÖLÜM

13. Hukukçu Ebulula Mardin. ☞
29. Şair Ziya Osman Saba. ☞

Muğla milletvekili Natık Poyrazoğlu.

DP'li Poyrazoğlu: Ordumuzda tabur imamı ve alay müftüsü olmalı

3 ocak - Büyük Millet Meclisi'nde Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi görüşüldü. Bu görüşmeler sırasında söz alan Demokrat Parti Muğla Milletvekili Natık Poyrazoğlu, orduda tabur imamı ve alay müftüsü olmamasından şikâyet etti. Aynı oturumda bir konuşma yapan Demokrat Parti Zonguldak Milletvekili Sebati Ataman da, daha önce ortaokullara konmuş olan din derslerinin liselere de yaygınlaştırılmasını istedi.

İstanbul'da et ve ekmek sıkıntısı baş gösterdi

12 ocak - İstanbul'da bir süredir baş gösteren ekmek ve et kıtlığı sorununa sonunda hükûmet el koymak zorunda kaldı. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Devlet Bakanı Emin Kalafat, şehre un sevkiyatı yapıldığını ve İstanbul'un et ihtiyacını karşılamak üzere 10 000 baş hayvan kestirildiğini bildirdi. Ete zam yapılmayacağını da açıklayan Bakan Kalafat, hükûmetin, şehirde sıkıntısı çekilen diğer gıda maddeleriyle ilgili sorunlarla da ilgileneceğini ifade etti.
Öte yandan İstanbul Valiliği de kasaplar ve fırıncılarla bir toplantı yaparak, onların görüşlerini aldı.

Gazetelerin ikinci baskı yapması yasak

11 ocak - Gazetelerin sayfa sayısını sınırlayan kararname, bazı yeni maddelerle genişletilerek yeniden düzenlendi. Buna göre gazetelerin ikinci baskı yapması yasaklandı. Gazeteler aylık baskı ve iade miktarlarını da, her ay sonu basından sorumlu Devlet Bakanlığı'na bildirecekler.

Akaryakıt dağıtımı

22 ocak - İstanbul Belediyesi aldığı bir kararla, borulu gaz sobalarına 3 günde 7, borusuz sobalara da 4 litre gazyağı dağıtımını kararlaştırdı. Yeni gazyağı ve benzin karnelerindeki fişler 3 günlük olacak.

9 ocakta sağlık nedeniyle görevden ayrılan İngiltere Başbakanı Sir Anthony Eden'ın yerine başbakanlık görevine getirilen Harold Macmillan, Buckingham Sarayı'ndan ayrılırken.

Kasım Gülek.

Gülek yabancılarla neler konuşuyor?

19 ocak - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in, yardımın kullanılmasını yerinde incelemek için Türkiye'ye gelen ABD heyetinin başkanı Benjamin Fairless'le yaptığı görüşme, Başbakan Menderes tarafından Meclis'e getirildi. Meclis'in 18 ocaktaki oturumunda, Menderes, Gülek'in Fairless'le yaptığı görüşmeye ilişkin bir soru üzerine, bu konuda ABD Büyükelçiliği'nden bilgi istendiğini, alınan bilgiye göre görüşme isteğinin Gülek'ten geldiğini, Gülek'in ülkemize gelen yabancıları ziyareti alışkanlık haline getirdiğini ve bu mesele üzerinde dikkatle durmak gerektiğini söyledi. Menderes, Gülek'in kapalı kapılar ardında konuşmasının şüphe uyandırdığını, onun bu konuşmayı hükûmete bildirmesi gerektiğini ileri sürdü.
Menderes'e cevap veren Gülek, « Fairless'le neler konuştuğumu hükûmete bildirmek mecburiyetinden haberdar değilim. Bundan sonrası için tedbir alacaklarmış. Acaba el sıkma yasağı gibi yabancılarla konuşma yasağı da mı çıkacak? » diye sordu. Gülek, « Ben ancak millet ve yurt hayrına konuşurum » dedi.

Başbakan Menderes Ankara Esenboğa Havaalanı'nda, Bağdat Paktı görüşmeleri için Türkiye'ye gelen, (soldan sağa) Pakistan Başbakanı Hüseyin Suhraverdi, İran Başbakanı Hüseyin Ala ve Irak Başbakanı Nuri Said Paşa'yı karşılarken.

Başbakan Adnan Menderes, İETT'nin yaptığı zamları iptal etti

4 ocak - Başbakan Adnan Menderes, İETT Genel Müdürü Kâmuran Gürün'ü İstanbul Valiliği'ne çağırarak kendisinden, kurumun yaptığı son zamlar hakkında bilgi aldı. Genel müdürün gösterdiği zam gerekçelerini yeterli görmeyen Başbakan Menderes, tramvay ve otobüs biletlerine yapılan zamlar ile, Kadıköy ve Yedikule gazhanelerine bağlı abonelerin kullandığı havagazının fiyatına yapılmış olan zamları iptal etti.
İETT'nin (İstanbul Elektrik, Tramvay ve Tünel İşletmeleri) yaptığı zamlar halka 2 ocak günü açıklanmış ve İstanbullular tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştı.
Üniversite profesörleri de 3 ocakta zam konusunda görüşlerini belirterek, işletmenin durumunun umulduğunun aksine yapılan zamlarla değil, bunun yerine kurumun rasyonel bir biçimde yönetilmesi suretiyle düzeltilebileceğini söylemişlerdi.

Üniversitelilere borç

6 ocak - Malî güçlükler dolayısıyla yükseköğrenim yapamayan gençlere, öğrenimlerine devam etmeleri için yardım sağlamak amacıyla bazı bakanlar, milletvekilleri ve üniversite hocaları tarafından, Üniversitelerde Borçla Okutma Cemiyeti kuruldu.

Ebulula Mardin öldü

13 ocak - Hukukçu Ebulula Mardin 76 yaşında İstanbul'da öldü.
Mardin, 1903 yılında İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitirdikten sonra, ticaret ve hukuk mahkemelerinde üyelik yaptı. 1910'da Hukuk Mektebi'ne öğretim üyesi oldu. Meclis-i Mebusan'da Niğde (1914-1915) ve Mardin (1920) milletvekili olarak görev yapan Mardin, 1922 yılında Türk ordusu İstanbul'a girince, şehrin yönetimi için kurulan danışma kurulunda yer aldı. Isviçre Medenî Kanunu'nun Türkiye'ye uygulanması için kurulan komisyonda çalıştı. 1933'ten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde dersler veren Mardin, 1951'de emekliye ayrılmıştı.

Ziya Osman Saba öldü

29 ocak - Şair Ziya Osman Saba 47 yaşında İstanbul'da öldü.
Galatasaray Lisesi'ni (1931) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1936) bitiren Saba, şiir yazmaya lise yıllarında başladı. İlk şiiri *Servetifünun* dergisinde yayımlandı. Bu dergideyken Yedi Meşale topluluğuna katıldı. Çoğunluğunu hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde, çocukluk anıları, ev ve aile sevgisi, acıma duygusu, iyilik düşüncesi, küçük mutlulukların sevinci, Tanrı'ya şükran ve ölüm gerçeğini kabulleniş gibi konuları işledi. Ziya Osman Saba anılarının ağırlık kazandığı hikâye kitapları da yazmıştı.

1957

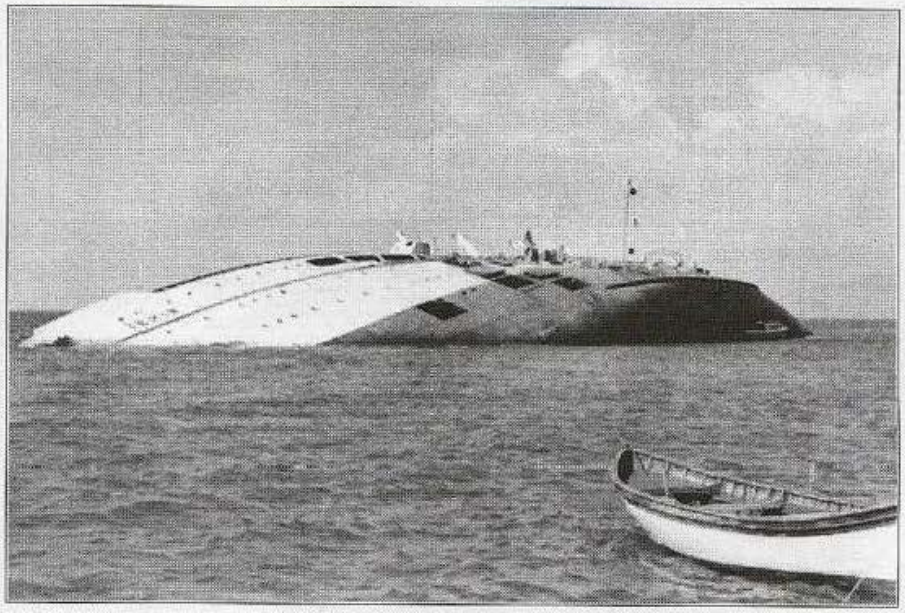
Şubat

1. Başbakan Libya'dan döndü.
2. Türk Hukuk Kurumu'nun Ankara'da düzenlediği konferans yasaklandı.
3. İzmir yolcu vapuru, İzmir açıklarında Amerikan Howel Lykes şilebiyle çarpışarak battı; 4'ü yolcu 5 kişi öldü. ☞
5. *Akis* dergisi hakkında dava.
8. Yeni Gelir Vergisi Kanunu tasarısı Meclis'te kabul edildi.
9. Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu değiştirildi; otomobil ithal yasağında son açık kapı da kapatıldı.
10. Türk heyeti, Washington'da ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'a Kıbrıs tezini anlattı.
11. Atina'da Türkiye aleyhine gösteriler yapıldı; binlerce Yunanlı Türk Büyükelçiliği'ne yürüdü.
12. İlk Macar mülteci kafilesi İstanbul'a geldi. ☞
15. Eski Başbakan Şemsettin Günaltay'ın konferansı İstanbul Valiliği'nce yasaklandı.
17. Türk Ordu Millî Futbol Takımı ABD'yi 19-0 yendi.
18. Kıbrıs konusu Birleşmiş Milletler'de görüşüldü.
21. DP'den ihraç edilen Zonguldak Milletvekili Cemal Kıpçak, Hürriyet Partisi'ne girdi.
22. Yunanistan, Birleşmiş Milletler'de yenilgiye uğradı; Kıbrıs'la ilgili teklifini geri çekmek zorunda kaldı.
24. Fenerbahçe basketbol takımı Karagücü'nü 181-31 yenerek rekor kırdı.
26. Birleşmiş Milletler Kıbrıs sorununun ilgili taraflar arasında çözülmesini önerdi.
26. Ankara'da bir Sovyet casusu idama mahkûm edildi.
27. DP Bilecik Milletvekili İsmail Selçuk Çakıroğlu partiden çıkarıldı.
28. Muamele vergisinin yerine gider vergisi getirildi.
28. Özel Otomobil Vergisi Kanunu Meclis'ten çıktı; en düşük vergi 300, en yüksek 1 800 lira.

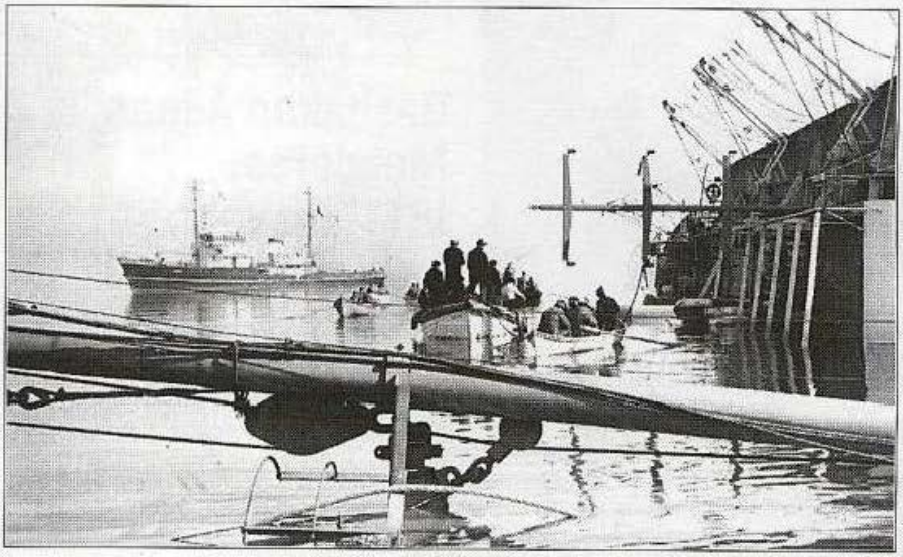
ÖLÜM

20. Tarihçi, hukukçu ve siyaset adamı Sadri Maksudi Arsal.

Şileple çarpışan İzmir vapuru battı

İzmir vapurunun tamanen battıktan sonraki durumu.

İzmir'in battığı yerde ilk keşfi yapan heyet, dalgıcın mikrofonla verdiği bilgileri kaydediyor. Keşfe iştirak edenlerin belirttiğine göre geminin kurtarılması mümkün.

3 şubat - Denizcilik Bankası'na ait İzmir isimli yolcu vapuru, İzmir Körfezi'nde, Narlıdere Yenikale önlerinde, Howel Lykes adlı bir Amerikan şilebiyle çarpışarak battı. Çarpışma sırasında içinde 244 yolcu bulunan vapurda 4 yolcu ile mürettebattan 1 kişinin boğularak öldüğü bildirildi.

Almanya'da inşa edilmiş olan 6 042 grostonluk vapur, çarpışmadan 5,5 saat sonra tamamen sulara gömüldü. İfadesine başvurulan İzmir vapuru süvarisi Tahir Candaş, düdükle yapılan tüm ikazlara rağmen Amerikan şilebinin üzerlerine gelerek « göz göre göre » çarptığını söyledi. Türk ve Amerikalı 6 kaptan gözaltına alındı. Maddî zararın 20 milyon lira olduğu bildirildi.

Gazeteci Metin Toker hapiste

11 şubat - Yargıtay, Demokrat Parti İstanbul Milletvekili ve eski Devlet Bakanı Mükerrem Sarol ile *Akis* dergisi arasındaki davada 7 ay 23 gün hapis cezasına çarptırılan gazeteci Metin Toker'in mahkûmiyetini onayladı. Toker tutuklanarak cezaevine kondu.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Damadımın tutuklanması haberi karşısında üzülmedim, bu şerefli bir mahkûmiyettir » dedi.

Bir süre İstanbul'da misafir edilecek olan Macar mülteciler.

507 Macar mülteci Türkiye'ye yerleşecek

27 şubat - Ülkemizde yerleşecek 500 Macar mültecinin son kafilesi de uçakla İstanbul'a geldi. Sovyetler Birliği'nin Macaristan'ı işgali sırasında yurtdışına kaçan Macarlara, birçok ülke gibi Türkiye de kucak açtı ve 500 kişilik bir göçmen kontenjanı ayırdı, bu sayı daha sonra 507'ye çıkarıldı. İlk Macar mülteci kafilesi 12 şubatta gelmişti.

İstanbul'daki ilk kadın zabıta amiri

23 şubat - İstanbul Belediyesi Zabıta Müdürü'nün, göreve başladığı 1 şubattan bu yana 8 174 esnafı denetlediği bildirildi. Aynı zamanda İstanbul'da görev yapan Türkiye'nin ilk kadın zabıta amiri olan Muazzam Sepetçioğlu'nun verdiği bilgiye göre, yapılan kontrollerde 6 645 esnaf uyarı cezasına, 48 esnaf da kapatma cezasına çarptırıldı. Para cezaları 430 esnaftan peşin olarak tahsil edildi. Muazzam Sepetçioğlu, gerçekleştirilen kontroller sırasında, en az cezanın Adalar'da yazıldığına da dikkat çekti.

İmar hamlesi

9 şubat - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, İstanbul'daki imar hamlesinin millete mal olmuş önemli rejim sorunlarını unutturamayacağını söyledi. Gülek ayrıca, evi veya işyeri yıkılan İstanbullu vatandaşların, inşaat için gerekli şeylerin çok güç bulunduğu bir dönemde nasıl ev ve işyeri yapacakları sorununun da ele alınmasını talep etti.

Başbakan Adnan Menderes muhalefetin plansız ve programsız bir imar hamlesi yapıldığına ilişkin iddialarına cevap vererek, İstanbul'un yıllardır ihmal edildiğini belirtti ve her şeyin planlı yapıldığını söyledi.

İthalattan Hazine hissesi alınacak

28 şubat - İthalattan Hazine hissesi alınmasına ilişkin kanun tasarısı Büyük Millet Meclisi'nde sert tartışmalara neden oldu. Muhalif milletvekillerinin yanı sıra Demokrat Partili milletvekilleri arasında da tasarıya şiddetle karşı çıkanlar olduğu görüldü. Eski İktisat ve Ticaret Bakanı Zeyyat Mandalinci de tasarıya ret oyu verenler arasındaydı. Ancak bütün bu itirazlara rağmen kabul edilen yeni kanuna göre 356 kalem maddeden Hazine hissesi alınacak. Bunlardan bir kısmı sanayide kullanılan hammadde ve kimyevî maddeler, bir kısmı tüketim maddesi ve bir kısmı da yatırım mallarıdır.

Meclis'teki bütçe görüşmelerinde 4 saatlik mütareke!

26 şubat - Büyük Millet Meclis'inde bütçe görüşmeleri tamamlandı.

20 şubatta başlayan görüşmelerin ilk gününde, çokpartili siyasî hayatımızda ilk defa görülen bir olay yaşandı. Meclis Başkanı İhsan Baç, Hürriyet Partisi adına bütçe hakkındaki görüşlerini açıklayan Kocaeli Milletvekili Ekrem Alican'ın bazı sözlerinin zabıttan çıkarılması önerisini, iktidar partisinin bütün milletvekillerinin desteğine ve ısrarına rağmen oya sunmayarak oturumu tatil etti. Ekrem Alican'ın konuşmasında yer verdiği ve büyük tartışmalara yol açan cümle şöyle: « Asırlar boyu tecrübeler ispat etmiştir ki, çeşitli diyarlarda, 'Evvela iktisadî kalkınma, sonra hürriyet' diyerek istibdat zihniyetinin uşaklığını yapanlar, büyük menfaat gruplarının, büyük suiistimal şebekelerinin bedbaht aletleri veya ortakları olduklarını gizli bırakmak imkânını hiçbir zaman bulamamışlardır ».

Ertesi gün Cumhuriyet Halk Partisi ve Cumhuriyetçi Millet Partisi milletvekilleri birbiri ardına söz alarak, bütçeyi eleştiren konuşmalar yaptılar.

22 şubattaki oturumun büyük bölümü Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı ile İçişleri Bakanı Namık Gedik arasındaki söz düellosu şeklinde geçti.

Büyük Millet Meclis'i, 23 şubatta bütçenin tümünü kabul etti. Bu oturumda, Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın muhalefete verdiği cevabın radyodan yayınlanması sert tartışmalara neden oldu.

25 şubattaysa Basın Kanunu hakkındaki eleştiriler Demokrat Parti ile Hürriyet Partisi'ni karşı karşıya getirdi, Meclis başkanı kavgayı engellemek için oturuma ara vermek zorunda kaldı. Meclis'teki havanın daha da gerginleşmesi üzerine Başbakan Adnan Menderes'in girişimi ve muhalefet partileri liderlerinin de buna katılmasıyla hava yumuşatıldı. Ancak zar zor sağlanan bu yakınlaşma yalnızca 4 saat sürdü, gece oturumunda şartlar eski haline döndü.

1957

Mart

1. Ankara Valiliği, Doçent Sahir Erman'ın konferansını yasakladı.
1. *Ulus* gazetesi yazarı Şinasi Nahit Berker 1 yıl hapse mahkûm oldu.
2. Kıbrıs'ta Rum teröristler bir Türk polisi öldürdü.
3. Kıbrıs'ta EOKA terör örgütünün ikinci adamı Gregoris, İngiliz kuvvetlerince öldürüldü.
4. İsrail, Mısır'dan çekileceğini açıkladı.
5. Suriye'nin eski Cumhurbaşkanı Çiçekli Türkiye'ye iltica etti.
5. DP Zonguldak Milletvekili Sabih Duralı istifa etti.
5. Irak Veliahtı Prens Abdülilah Menderes'le görüştü.
6. İsrail ordusu Mısır'dan çekilmeye başladı.
7. BM Barış Gücü, Gazze'yi İsrail kuvvetlerinden devraldı.
8. Yunanistan, Kıbrıs için « üçlü müzakere »den kaçındı.
8. İsrail, Akabe bölgesini de boşalttı.
9. Türk ordusunun ilk kadın doktoru Ülkü Sema Aran orduya katıldı.
11. CHP Genel Başkanı İnönü iç politikada huzur istedi.
13. Kıbrıs'ta bir Rum terörist idam edildi.
14. EOKA, Makarios'un sürgün cezası kaldırıldığı takdirde şiddete son vereceğini açıkladı.
14. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek Karamürsel'deki davasında beraat etti.
16. Dünyanın en büyük uçak gemisi Forrestal İstanbul'a geldi.
22. ABD, Bağdat Paktı Askerî Komitesi'ne gireceğini açıkladı.
23. Almanya Savunma Bakanı Strauss Ankara'ya geldi.
24. DP Konya İl Kongresi'nde boşanmaların dinî kurallara göre yapılması istendi.
28. İngiltere, sürgündeki Kıbrıs Başpiskoposu Makarios'u serbest bıraktı.

ÖLÜM

2. Sporcu ve yönetici Selim Sırrı Tarcan.
30. Ressam ve şair Arif Dino.

Avrupa Ortak Pazarı kuruldu

Almanya heyetinin başkanı Konrad Adenauer Roma Antlaşması'nı imzalarken.

25 mart - İtalya'nın başkentinde biraraya gelen 6 Avrupa ülkesinin (Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg) temsilcileri Roma Antlaşması'nı imzalayarak Avrupa Ortak Pazarı'nı kurdu. Toplam 160 milyonluk bir nüfusa sahip olan bu ülkeler arasındaki işbirliği önümüzdeki 15 yıl içinde, aşamalar halinde geliştirilecek. Ortak Pazar, üye ülkeler arasında insanların, malların ve paranın serbest dolaşımını amaçlıyor. Bu amaçla bu altı ülkenin birbirine uyguladıkları gümrük tarifeleri de kaldırılacak.

Tezgâhtarsız satış mağazası

25 mart - Millî bankalar ile resmî ve özel birçok kuruluşun katılımıyla kurulan Gıda ve İhtiyaç Maddeleri TAŞ (GİMA), Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından açıldı.

Yeni mağazada satışlar tezgâhtarsız yapılacak, yani müşteriler istedikleri malı raflardan kendileri seçip-beğenip alacak, ancak ondan sonra kasada ödeme yapacak.

Ahlak zabıtasına hakaret eden dansöz Nana tutuklandı

25 mart - Bir süredir Adana'da sahneye çıkmakta olan ünlü dansöz Nana, açık saçık dans ettiği suçlamasıyla kendisini mahkemeye sevk eden ahlak zabıtası komiserine hakaret ettiği gerekçesiyle tutuklanarak cezaevine kondu.

CHP-DP yumuşaması

23 mart - Ankara'da toplanan CHP Parti Meclisi bugün bir bildiri yayımlayarak, Genel Başkan İnönü'nün muhalefetle iktidarı yakınlaştırma çabalarını onayladığını açıkladı. Bildiride, « Cemiyetimiz rejim davalarından bir an evvel kurtulmalıdır. Partiler için emniyet mevzuunun vuzuh ile anlaşılmasında fayda vardır » denildi.

İktidar ve muhalefet partileri arasındaki yumuşama havası, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'nün 11 martta İzmir İl Kongresi'nde yaptığı konuşmayla başladı. İnönü burada « iç politikada huzur » istedi. İnönü'yü Hürriyet Partisi Genel Başkanı Karaosmanoğlu izledi. Başbakan Menderes, 15 martta İstanbul'da yaptığı basın toplantısında, « Havayı bozmak isteyenler bizden başkaları olacak » diyerek, İnönü'nün büyük bir gayret gösterdiğini belirtti ve « Bunun diğer muhalefet partilerine, nasıl mücadele edileceği hakkında örnek teşkil etmesi beklenir » dedi. 17 martta, CHP-DP yakınlaşmasından bahseden Hürriyet Partisi Genel Başkanı Karaosmanoğlu, « Kimseye yalvarmayacağız » derken, Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Bölükbaşı, « Sarfedilen gayretlerin neticelerini zaman ortaya koyacak » diye görüş bildirdi. 20 martta Tekirdağ'da yaptığı bir konuşmada CHP-DP arasındaki « bahar havası »na değinen Bölükbaşı, « Havayı bozmamak gibi bir formülle yeni bir taassup mevzuu ihdas etmek ve hakikatlerin söylenmesine set çekecek bir rehavet ve uyuşukluk devresi açmakta memleket için fayda görmüyoruz » dedi.

Kıbrıs'a dönmemek şartıyla serbest bırakılan Başpiskopos Makarios.

Başpiskopos Makarios serbest

28 mart - İngiliz yönetimi tarafından, halkı tahrik ettiği gerekçesiyle mart 1956'da Seyşel Adaları'na sürgüne gönderilen Kıbrıs Başpiskoposu Makarios serbest bırakıldı. Bu karar Yunanistan ve Kıbrıs'ta bayram havası yaratırken, İngiltere'de kabineyi sarstı. Lordlar Kamarası Başkanı Lord Salisbury istifa etti. Salisbury, « Bu hareketin Türkiye'yle olan yakın ve samimî ilişkilerimize bir haksızlık teşkil edebileceğinden korkmaktayım » dedi. Makarios serbest bırakılınca, « Adaya dönmeden müzakere yok » diyerek İngilizlere kafa tuttu ve Kıbrıs Türklerine garanti vermeye hazır olduğunu söyledi. Ancak Makarios'un Kıbrıs'a girmesi şimdilik yasak. Ankara, Makarios'un serbest bırakılacağının 10 gün önceden bilindiğini ve İngiltere'nin Türkiye'ye teminat verdiğini açıkladı. Bu arada İngiliz hükûmeti, Kıbrıs Rumlarının temsilcisi olarak Makarios'la görüşmelere başlanacağını da açıkladı.

Türk ordusunun ilk kadın subayı Doktor Ülkü Sema Aran teğmen rütbesiyle orduya katıldı. 22 haftalık bir kurs için Amerika'ya giden Teğmen Aran, ABD ordusunda görevli Doktor Yüzbaşı Carl E. Stracener ile birlikte görülüyor.

Sabunda zeytinyağına son

19 mart - İktisat ve Ticaret Bakanlığı, sabun yapımında zeytinyağı kullanımını yasakladı. Bakanlık konuyla ilgili bir bildiri yayımlayarak, sabun yapımı için gereken donyağının yurtdışından ithal edildiğini belirtti ve önemli bir ihtiyaç ve ihraç maddesi olan zeytinyağının sabun yapımında kesinlikle kullanılmamasını istedi.

Selim Sırrı Tarcan öldü

2 mart - Türkiye'de çağdaş beden eğitiminin ve modern spor dallarının gelişmesine öncülük eden, eğitimci Selim Sırrı Tarcan 82 yaşında İstanbul'da öldü. Harbiye Nezareti'nce gönderildiği İsveç'te beden eğitimi dalında uzmanlık eğitimi gören Selim Sırrı, yurda dönüşünde beden eğitimi öğretmeni olarak çalışmaya başladı; bir süre sonra özel bir jimnastik okulu açtı. Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi'nin kurucuları arasında yer alan ve Komite'nin 1930 yılına kadar başkanlığını üstlenen Selim Sırrı Tarcan'ın spor ve beden eğitimi konularında çok sayıda kitabı bulunmaktadır.

1957

Nisan

1. Milletvekillerinin mal beyanına tâbi tutulmasına ilişkin kanun teklifi Meclis Adalet Komisyonu'nda reddedildi.
1. İstanbul'un imarı konusu Meclis'te görüşüldü. ☞
2. Alman Şansölyesi Adenauer, Türkiye'ye bir saatlik bir ziyarette bulundu.
2. Kıbrıslı Türk liderler Ankara'ya geldi.
4. Eskişehir Çimento Fabrikası açıldı.
4. DP Isparta Milletvekili İrfan Aksu partisinden istifa etti.
9. Hürriyet Partisi ile CMP'nin birleşmesi « suya düştü ».
9. Kıbrıslı Türk liderler Başbakan Menderes'le görüştüler.
11. İngiltere, Kıbrıs konusunu adadaki toplum liderleriyle konuşmaya karar verdi.
11. *Halk* gazetesi sahibi Ratip Tahir Burak tutuklandı.
11. CHP Kars Milletvekili İbrahim Us, Başbakan Menderes'e hakaretten mahkûm oldu.
12. Millî Eğitim Bakanı Ahmet Özel istifa etti; yerine Tevfik İleri getirildi.
13. *Yeni Halk* gazetesi toplatıldı.
14. Fener Patrikhanesi, Kıbrıs Başpiskoposu Makarios'u kınamıyor.
17. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios, Atina'ya geldi.
18. Başbakan Menderes, İngiltere'nin Başpiskopos Makarios'u serbest bırakmakla isabetsiz davrandığını söyledi.
20. Ankara İşçi Sendikaları Birliği ve Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu kapatıldı. ☞
23. Kıbrıs'ta Türklerin protesto mitinginde gençler polisle çatıştı.
25. Fethiye'de deprem; 19 kişi öldü, sağlam ev kalmadı.
25. *Akis* dergisi yazı işleri müdürü Zeki Ademhan tutuklandı.
27. Hürriyet Partisi, Kıbrıs konusunda Meclis'te genel görüşme istedi.
28. Fethiye'de yeniden deprem oldu; rıhtım 3 m denize gömüldü.

İstanbul'un imarı Meclis'te görüşüldü

HP Trabzon Milletvekili Emrullah Nutku.

Devlet Bakanı Mehmet Cemil Bengü.

1 nisan - Hürriyet Partisi Trabzon Milletvekili Emrullah Nutku'nun, İstanbul'un imar sorunuyla ilgili olarak Meclis'e verdiği sözlü soru önergesi, tartışmalı bir oturumda görüşüldü. Emrullah Nutku, imar konusunda hükûmetin bir programının olup olmadığını, zarar gören vatandaşların kaybının nasıl giderileceğini ve istimlak bedellerinin hangi kaynaktan sağlanacağını sordu. Nutku, Meclis'teki konuşmasında vatandaşların kendisine gönderdikleri yıkımla ilgili dert ve şikâyetleri içeren mektupları da okudu. Nutku'nun konuşması Demokrat Partili milletvekillerince sık sık gürültülerle kesildi. Hükûmet adına Nutku'ya cevap veren Devlet Bakanı Mehmet Cemil Bengü, Başbakan Adnan Menderes'in imarın finansmanı konusunda daha önceki bir oturumda kullandığı « Bu bir Kristof Kolomb yumurtasıdır ki onu siz bilemezsiniz... » şeklindeki sözlerini bir başka tarzda tekrarladı ve hiçbir vatandaşın imar hareketinden zarar görmediğini ileri sürdü.

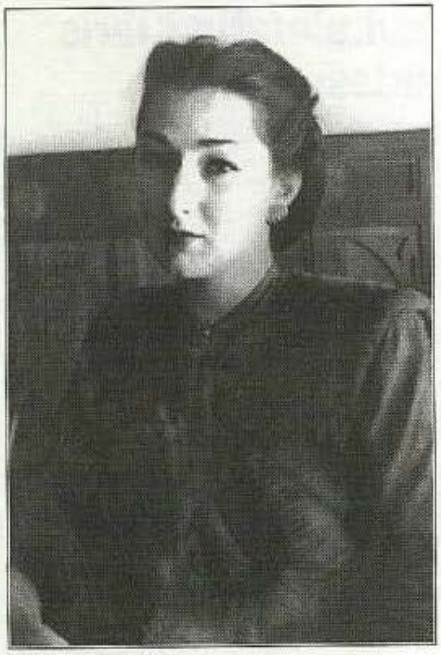
17 nisanda geldiği Atina'da bir devlet başkanı gibi karşılanan Kıbrıslı Rumların lideri Başpiskopos Makarios, Küçük Saray'ın balkonundan halkı hitap ederken.

Deprem Fethiye'yi yerle bir etti. Hemen hiçbir evin ayakta kalmadığı kasabada, 19 kişi enkaz altında kalarak öldü.

Prenses Neslişah Türk vatandaşı

14 nisan - Bakanlar Kurulu, sakıt Osmanlı Hanedanı'na mensup son Veliaht Ömer Faruk Efendi'nin kızı Prenses Neslişah'ın Türk vatandaşlığına alınmasıyla ilgili talebi uygun görerek kabul etti.

Prenses Neslişah.

Sendikalar kapatıldı

20 nisan - Ankara İşçi Sendikaları Birliği ve Eskişehir'deki Sakarya Bölgesi İşçi Sendikaları Federasyonu mahkeme kararıyla kapatıldı. Ankara İşçi Sendikaları Birliği'nin avukatı Hüsamettin Cindoruk, Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ne başvurarak Ankara İşçi Sendikaları Birliği ile ilgili kapatma kararına resmen itiraz etti.

Vaktiyle kanun ve nizamnamelere uygun görülen ve bu nedenle kurulmaları mümkün olan işçi federasyon ve birliklerinin şimdi çeşitli gerekçelerle birer birer kapatılması, kamuoyunda hayretle karşılandı. Bu durum özellikle sendika üyesi işçileri üzdü ve endişeye sevk etti.

Radyoda ramazan

12 nisan - İstanbul Radyosu, günümüzde artık unutulmuş olan eski ramazan eğlencelerini yaşatabilmek amacıyla « Özel Ramazan Programı » hazırladı. Sanatçıların, banda alınan programa o dönemin kıyafetleriyle katıldıkları bildirildi.

Listeyle kahve

8 nisan - İstanbul'da, muhtarlıkların daha önce hazırlamış olduğu listelere göre hane başına 100 gram kahve dağıtımına başlandı. Dağıtım sırasında kahve alanların, bir yanlışlığa meydan vermemek için listeyi imzalamaları gerekiyor.

Hukuk hocalarından demokrasi dersi

30 nisan - İstanbul Üniversitesi Rektörü ve Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Enstitüsü Müdürü Ordinaryüs Profesör Sıddık Sami Onar, bir dersinde devletin hukuka bağlılığı ve devlet-hukuk ilişkileri üzerinde durarak, devletin olağanüstü hallerde bile hukukun üstüne çıkamayacağını söyledi.

Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Profesör Hüseyin Nail Kubalı da, bir ders sırasında demokrasi biçimleri konusuna değinerek, « Halk artık pasif değildir. Halk, hak ve hürriyet anlayışına uygun olmadığı halde adına çıkarılan kanunları şüpheyle karşılamaktadır » dedi. Kubalı konuşmasını, « Teşri organının kararlarında umumî efkârın büyük bir tesiri vardır. Umumî efkârı yüksek olan cemiyetlerde antidemokratik kanunlarla fert hak ve hürriyetlerini tahdit etme gayretleri beyhudedir » diye bitirdi.

Yurtta ehliyetli şoför sayısı: 210 082

6 nisan - İstanbul'da düzenlenen Trafik Haftası'nın açılışında konuşan hatipler, Türkiye'de 1956 sonu itibariyle 210 082 ehliyetli şoför olduğunu açıkladılar. Konuşmacılar ayrıca, 1950 yılında 54 663 olan motorlu araç sayısının 1956 yılında 136 598'e yükseldiğini de bildirdiler.

1957

Mayıs

3. Türkiye, Kıbrıs için son kararını açıkladı: adanın taksimi.
5. Almanya Cumhurbaşkanı Heuss Ankara'ya geldi.
7. Kapatılan işçi federasyonu sayısı 7'yi buldu.
7. DP'den ihraç edilen Bilecik Milletvekili Selçuk Çakıroğlu Hürriyet Partisi'ne girdi.
8. Türkiye-Almanya Kültür Antlaşması imzalandı.
9. DP'den istifa eden Isparta Milletvekili İrfan Aksu, Hürriyet Partisi'ne girdi; böylece Hürriyet Partisi'nin milletvekili sayısı 34'e yükseldi.
11. *Zaman* gazetesi sahibi Nusret Safa Coşkun ve yazı işleri müdürü Rıfat Ekinci 1'er yıl hapse mahkûm oldular.
16. Bağdat Paktı İktisadî Konseyi toplandı.
17. CMP seçim kampanyasını başlattı.
17. Basın Kanunu, Uluslararası Basın Enstitüsü Kongresi'nde tartışma konusu oldu.
19. Türk Millî Futbol Takımı Varşova'daki maçta Polonya'yı 1-0 yendi.
20. Polis, CMP Perşembe İlçe Kongresi'ni dağıttı.
21. İstanbul Çubuklu'da Dalgıç Okulu açıldı.
23. Jandarma ve polis, CMP Görele İlçe Kongresi'ni dağıttı.
23. Denizcilik Bankası Genel Müdürü Yusuf Ziya Öniş görevinden istifa etti.
24. CHP Parti Meclisi Genel Başkan İnönü başkanlığında toplandı.
24. İçişleri Bakanı Namık Gedik CHP Genel Başkanı İnönü'yü evinde ziyaret etti.
25. Başbakan Menderes erken seçim yapılacağını açıkladı.
26. Adana Çimento Fabrikası açıldı.
26. Bolu'da deprem; 56 kişi öldü.
27. *Demokrat İzmir* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı.
29. Başbakan Bağdat'a gitti.

ÖLÜM

17. Yazar Nurullah Ataç. ☞
24. Araştırmacı ve yazar İbnülemin Mahmud Kemal İnal. ☞

İktidar ile muhalefet arasındaki bahar havası sona erdi

28 mayıs - Üç gün süren CHP Parti Meclisi toplantısı sonunda yayımlanan bildiri, CHP ile DP arasında üç aydır süren « bahar havası »nı sona erdirdi. Bildiride, iktidar ile CHP arasındaki anlaşmazlıkların başında insan hakları ve demokratik rejimin temel prensiplerinin yer aldığı belirtildikten sonra, « Bu anlaşmazlıkların karşılıklı anlayış havası içinde halledilmesine bağlanan ümitler, geçen süre içinde netice getirmemiştir » denildi. Bildiride hayat pahalılığı ve geçim sıkıntısının büyük halk kitlelerine verdiği acıların da arttığı ileri sürüldü. Başbakan Menderes 19 mayıstaki bir demecinde, buğday alım fiyatına 10 kuruş zam yapıldığını, afyon ve pancar alım fiyatlarının da artırılacağını söyledi. Bu vaatler, siyasî çevrelerce erken seçim için bir işaret sayıldı. Bu arada CMP Genel Başkanı Bölükbaşı da, olası bir erken seçime hazırlıklı olmak amacıyla yurt gezisine çıktı. Ordu'nun Perşembe İlçesi'nde jandarmalar tarafından yolu kesilen Bölükbaşı'yla kaymakam arasında sert tartışma çıktı, ilçe kongresi dağıtıldı. Bölükbaşı, Giresun Bulancak'ta DP'ye çatarak, « Mücadelemizi neticelendirecek kılıç değil oydur » dedi. 16 mayısta Burdur'da Hürriyet Partisi'nin toplantısı dağıtıldı. Milletvekili Fethi Çelikbaş'ın konuşması savcılığa bildirildi. Çelikbaş'ın Burdur'a gelişinde 24 Hürriyet Partili gözaltına alındı. Davaya bakan hâkim duruşmadan çekildi.

Osman Bölükbaşı.

Fethi Çelikbaş.

CHP seçim hilelerine dair kitap bastırıyor

5 mayıs - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Edirne İL Kongresi'nde yaptığı konuşmada, teşkilatı seçim hazırlığına davet etti ve seçim hileleri konusuna değinerek şunları söyledi: « Aman dikkat ediniz. Zarfçılık yalnız zabıtayı ilgilendirmez. Politika hayatında da olur. Seçimler geldi mi zarfçılık da alır yürür. Sandık başlarında zarfları iyi kontrol ediniz. Biz, seçim hilelerinin yer aldığı bir kitap bastırıp pek yakında teşkilata dağıtacağız. Okur ve öğrenir, yapmaz, fakat yapılmasını önlersiniz. »

Prost'un fikri

7 mayıs - İstanbul'un imar planını hazırlarken görevine son verilince ülkesine dönen Fransız mimar ve şehircilik uzmanı Profesör Henri Prost, Başbakan Menderes'in daveti üzerine yeniden Türkiye'ye gelerek incelemelerde bulundu. Prost, İstanbul Boğazı'na köprü yerine su altı tüneli yapılmasını önerdi.

İktidar ile muhalefetin Kıbrıs anlaşmazlığı

10 mayıs - Başbakan Adnan Menderes'in Bursa'da yaptığı konuşma, muhalefetten sert tepki aldı. Menderes bu konuşmasında Kıbrıs sorununa değinerek, bu konuda bir politika değişikliği ortaya koydu ve Kıbrıs konusunda taksime razı olunacağını açıkladı. Hükûmetin Kıbrıs politikasındaki bu değişiklik Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Melih Esenbel tarafından Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'ye iletildi. CHP'nin bu konudaki görüşü, Genel Sekreter Kasım Gülek tarafından Edirne İl Kongresi'nde açıklandı. Gülek de Hürriyet Partisi'nin daha önce açıkladığı görüşe katılarak, tüm muhalefetin Kıbrıs davasında ortak hareket etmesini istedi. Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da Zeytinburnu İlçe Kongresi'nde Kıbrıs'ın iktidar tarafından iç politika malzemesi haline getirildiğini ileri sürdü. Muhalefet partileri Kıbrıs sorununun iç politika malzemesi olarak kullanılmaması konusunda fikir birliği yapmış durumdalar.

Feridun Ergin.

Meclis mal beyanını kabul etmedi

24 mayıs - Milletvekillerinin mal beyanına tâbi tutulmaları için Hürriyet Partisi Manisa Milletvekili Muammer Alakant ve 5 arkadaşının Meclis'e sunduğu önerge, bazı Demokrat Partili milletvekillerinin desteğine rağmen, iktidar partisine mensup diğer milletvekillerinin oylarıyla reddedildi. Başbakan Adnan Menderes de önergeye şiddetle karşı çıktı. Bu arada konuyla ilgili söz alan Hürriyet Partisi Urfa Milletvekili Feridun Ergin'in, « Merak etmeyin... » diye başlayan cümlesi fırtına kopardı. Ergin, « Bir Amerikan mecmuası Türk devlet adamlarından birinin suiistimalini yazdığı için toplatıldı » demişti.

Lastik isteyen şoför, Başbakan Menderes'in yakasına yapıştı

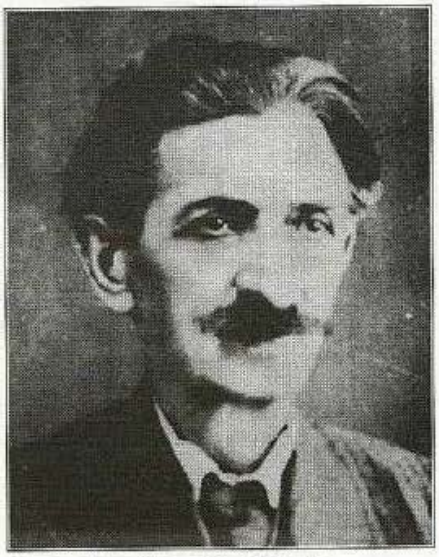
15 mayıs - Hürriyet Partisi Trabzon Milletvekili Emrullah Nutku, Meclis'te yaptığı konuşmada, Muğla Köyceğiz'de Başbakan Menderes'e yaklaşıp, « 50 000 liralık arabam lastiksizlikten yatıyor » diyen şoför bir vatandaşın karakola götürülüp dövüldüğünü söyledi. Bu suçlamaya cevap veren İçişleri Bakanı Namık Gedik, şoförün sarhoş olduğunu iddia etti. Tartışmada adının geçmesi nedeniyle söz alan Başbakan Adnan Menderes de, « Bu kişi sarhoştu, kendisine neden sabah sabah bu kadar içtiğini bile sordum. Üç kere yolumu kesip yakama sarıldı. Polis bunun üzerine müdahale etti » dedi. Bunun üzerine Emrullah Nutku yeniden kürsüye gelerek, « Bu hadise göstermiştir ki artık polis devleti kuruldu » cevabını verdi.

Basketçiler sınırda alıkondu

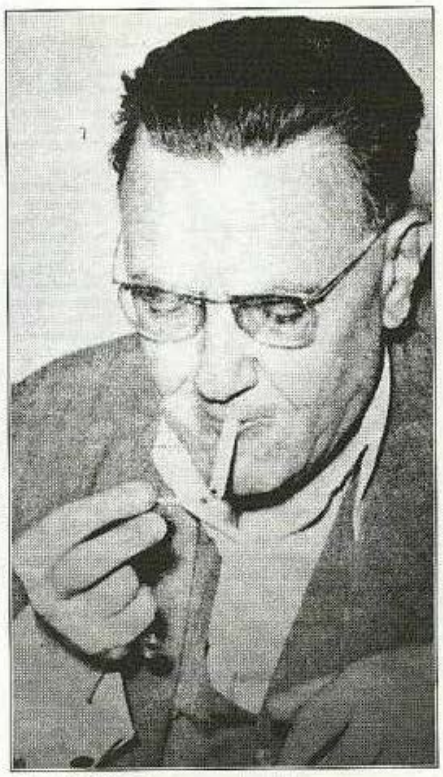
17 mayıs - Kısa süreli bir Avrupa turnesine çıkmakta olan Basketbol Millî Takımımız, 16 mayısta Edirne gümrüğünden çıkarak Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya giderken, üzücü bir olay meydana geldi.
Formalite hatası yüzünden Millî Takım antrenörü Samim Göneç ve basketbolculardan Vefalı Güner Yalçıner, « üzerlerinde çok fazla miktarda para bulundurdukları » gerekçesiyle turneden alıkonulup, Edirne Sorgu Hâkimliği'ne sevkedildiler. Burada yapılan soruşturma sonucu, basketçilerin suçlu olmadıkları, yalnızca bir formalite hatası yapılmış olduğu tespit edildi. Antrenör Samim Göneç ve basketbolcu Güner ancak bundan sonra kafileye katılabildiler.

İbnülemin Mahmud Kemal İnal öldü

24 mayıs - Ünlü tarihçilerimizden İbnülemin Mahmud Kemal İnal 87 yaşında İstanbul'da öldü. Mühürdar Mehmed Emin Paşa'nın oğlu olan Mahmud Kemal, Şehzade Rüştiyesi'ni bitirdi; Mülkiye Mektebi'ni hastalığı nedeniyle yarıda bıraktı. Arapça, Farsça ve Fransızca dersleri aldı. 1889'da Sadarat Dairesi'nde göreve başladı; 1908'de kalem müdürü oldu. II. Abdülhamid'in tahttan indirilişinden sonra resmî evrak ve jurnalleri kontrol eden komisyona seçildi. Böylece tarihî ve siyasî olayları kaynaklarından inceleme imkânı buldu. İlk yazısı « İbnülemin » imzasıyla *Tarik* gazetesinde çıktı; Namık Kemal'in « Cezmi »sine benzeterek « Sabih » adlı bir roman yazdıysa da, eseri « ihtilalname » olarak jurnallendiğinden toplatıldı. Edebiyat, biyografi, bibliyografya ve tarih alanında pek çok araştırma yapan, kitap ve makaleler yazan Mahmud Kemal'in en önemli eserleri şunlardır: « Son Asır Türk Şairleri », « Son Sadrazamlar », « Son Hattatlar » ve Osmanlı bestecilerinin hayatını ve eserlerini tanıttığı « Hoş Sada ».

İbnülemin Mahmud Kemal İnal.

Nurullah Ataç.

Nurullah Ataç öldü

17 mayıs - Deneme ve eleştiri yazarı Nurullah Ataç 59 yaşında Ankara'da öldü. Edebiyat dünyasına Yahya Kemal'in yönettiği *Dergâh* dergisinde yayımlanan şiirleri ve tiyatro eleştirileriyle giren Ataç, eski Türk edebiyatıyla birlikte Batı edebiyatını, özellikle Fransız edebiyatını yakından izledi; çok sayıda çeviri yaptı. Çeşitli gazete ve dergide basındaki dil yanlışlarını eleştiren yazılar yazdı. Kalıplaşmış, akıldışı yargılara daima karşı çıktı. Okurunu uyaran, önceden kabul edilmiş yargılar üzerinde yeniden düşünmeye çağıran bir eleştiri anlayışı getirdi. Parlak ün kazanmış bazı değersiz yazarların gerçek yüzlerini gösterdi. Türk şiirinde önemli yerleri olan şairlerin (Ahmet Haşim, Necip Fazıl Kısakürek, Nâzım Hikmet vb) eserlerini değerlendiren eleştirileriyle tanındı. Dilin yanlışsız, kolay kavranacak biçimde kullanılmasını başlangıçtan beri başlıca kaygı edinen Ataç, 1944 yılından başlayarak dil devriminin etkin bir savunucusu oldu. Dilimizde kullanılacak terimlerin mutlaka Türkçe köklerden türetilmesini zorunlu sayıyordu. Yazılarında kullandığı, birçoğu kendi üretimi olan Türkçe kelimelerin dilde yerleşmesi için özel bir çaba harcadı.
Nurullah Ataç, Türk Dil Kurumu yayın kolu başkanlığı görevini sürdürmekteydi.

1957

Haziran

1. Liman vergisi artırıldı.
2. Başbakan Menderes, Atina-Makarios işbirliğini sert bir dille kınadı.
3. Türk Güreş Millî Takımı Dünya Güreş Şampiyonası'nda, serbest stilde şampiyon oldu.
7. Pakistan, Türkiye'nin Kıbrıs tezini desteklediğini açıkladı.
8. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu CHP'ye girdi.
8. Cumhurbaşkanı Bayar, « Türkiye'de irtica geri gelemez » dedi.
8. Fenerbahçe Spor Kulübü'nün 50. kuruluş yıldönümü şenlikleri sönük geçti.
9. Kıbrıs'ta Rum belediye başkanları şiddeti teşvik etmekle suçlandılar.
10. Meclis'te, dinin siyasete alet edilmesi konusunda sert tartışmalar oldu. ☞
11. İşçi Sigortaları Kurumu Genel Kurulu Ankara'da toplandı.
12. Cumhurbaşkanı Bayar, Ege'de siyasî konuşmalar yaptı. ☞
12. Kırşehir'in yeniden il yapılması teklifi Meclis'te kabul edildi.
14. Genelkurmay Başkanı İsmail Hakkı Tunaboylu, Paris'te İngiltere Genelkurmay Başkanı Templer'le Kıbrıs konusunu görüştü.
17. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Kırşehir'de ziyafete gittiği ev 1,5 saat taşlandı.
19. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in yargılanmasına gizli olarak devam edildi.
20. Hürriyet Partisi, Basın Kanunu'nun kaldırılması için Meclis'e kanun teklifi verdi.
23. İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay 3 ay izin aldı.
24. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı Meclis'te kaldırıldı. ☞
25. Emekliye sevk edilen 3 yüksek hâkim CHP'ye girdi.
29. İstanbul Maltepe Sigara Fabrikası'nın temeli atıldı.

İstanbul'da istimlak çalışmaları başladı

Vilayetin karşısında istimlakine başlanan lokanta ve yanındaki bina.

Eminönü'nde yıkılan beton bir bina.

4 haziran - İstanbul Belediyesi Şehir Meclisi'nin son oturumunda imar çalışmaları görüşüldü. Bir üye, plan yokluğundan şikâyet ederek, « Mal sahipleri şaşkın, kiracılar endişe içinde. Ne gün nerede hangi binaların yıkılacağını kimse bilmiyor » dedi. Bir başka üye de, « Programın sürati bizi şaşırttı. Takip edemiyoruz » diyince, Vali ve Belediye Başkanı Gökay, İstanbul'un bir şantiye haline geldiğini söyledi. Bir üye de, tarihte görülmemiş bir yıkım yapıldığını, zor durumda kalan kiracılara tazminat ödenmesi gerektiğini ileri sürdü.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Ege gezisi

Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Ege gezisi sırasında vatandaşlarla konuşurken.

12 haziran - Ege illerini kapsayan bir yurt gezisine çıkan Cumhurbaşkanı Celal Bayar gittiği yerlerde yaptığı siyasî konuşmalarla dikkat çekti. Bayar, Tire'deki konuşmasında, « İktidarda bulunan ideal arkadaşlarımın size her şeyi vermek yolunda olduklarını görerek iftihar ediyorum » dedi. Bayar, aynı gezi sırasında ziyaret ettiği Ödemiş'te de, « Programımız Türk milletinin itimadına mazhar olmuştur » şeklinde konuştu.

Gülek Kilis'te 2 000 kişinin elini sıktı

3 haziran - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in Güneydoğu illerine yaptığı gezisi devam ediyor. Gülek, geçen seçimlerden sonra CHP'lilerin sokulmadığı, hatta taşlandığı Gaziantep'in Kilis İlçesi'ne de uğradı.
Gülek, Kilis'te parti merkezinde bir masanın üstünde konuştu. « Basmanın fiyatını 25 kuruşa indireceğini vaat eden Demokratlar, devlet idare etmekten acizdirler » diyen Gülek daha sonra, kendisini dinleyen yaklaşık 2 000 kişinin elini teker teker sıktı.

Meclis'e alınacak tablolar

11 haziran - Büyük Millet Meclisi'nin duvarlarını süslemek için alınacak tablolar konusu Meclis'te görüşüldü. DP Antalya Milletvekili Burhanettin Onat, konuyla ilgili olarak Güzel Sanatlar Akademisi'ne başvurulduğunu söyledi. Onat konuşmasında şöyle dedi: « Bir jürinin seçtiği 100 kadar ressamın, memleketimizin güzelliklerini aksettirdiklerini ümit ediyorduk. Sergi açıldıktan sonra hayal kırıklığına uğradık. Yeniliği, Batı'nın iyi kötü bütün usullerini aldığımız bu devirde sanat ihmal edildi ve dejenere oldu. Büyük Millet Meclisi'nin hassasiyeti karşısında küstahça hareket ettiler. Bu abstre sanatçılar güzel sanatlar diye, resim diye çirkin ve dejenere resimler sergilediler ».

Meclis'te sert tartışmalar

10 haziran - Büyük Millet Meclisi, dini siyasete alet ettiği gerekçesiyle 10 ay hapis cezasına çarptırılan vaiz Fevzi Bayar'ın affı konusunu nihayet karara bağladı ve oybirliğine yakın çoğunlukla bu şahsın affedilmemesine karar verdi. CHP Genel Başkanı İnönü, üç oturumdur Meclis'i meşgul eden konu hakkında Adalet Bakanı Hüseyin Avni Göktürk'ü ağır bir dille suçlayarak, « Hâkimlerin vicdanını tesir altında, tehdit altında tutan, şereflerini tehlikeye sokan, ekmek ve istikballerini tehlikeye koyan bu adam irticanın ta kendisidir » dedi.
Dinin siyasete alet edilmesini şiddetle eleştiren İnönü, 7 hazirandaki konuyla ilgili ilk oturumda da Göktürk için, « Osmanlı ve Türk tarihinde böyle bir adalet cihazı, milleti temsil eden bir Meclis önünde sorumluluktan bu kadar uzak bir Adalet bakanı görülmemiştir » demişti. Bu söz üzerine çıkan tartışmalar nedeniyle Başkan Agâh Erozan oturumu önce tatil etmiş, sonra ertelemek zorunda kalmıştı.

Berber Hayri asıldı

6 haziran - 3 yıl önce 6 yaşındaki sağır ve dilsiz bir kız çocuğuna tecavüz ettikten sonra feci şekilde öldüren Hayri Uyumaz adlı berberin idam kararının 29 mayısta Meclis'te onaylanmasından sonra hüküm nihayet yerine getirildi. Berber Hayri Sultanahmet Meydanı'nı dolduran binlerce kişinin gözleri önünde asılarak idam edildi.

CMP Genel Başkanı Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırıldı

24 haziran - Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı, Büyük Millet Meclisi'nde çok sakin bir havada geçen oturumun ardından, 49 ret oyuna karşı 247 kabul oyuyla kaldırıldı. Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı oy verenler arasında, muhalefet partili milletvekillerinin dışında, 4 de Demokrat Partili milletvekili bulunuyor.
Karardan sonra konuyla ilgili bir konuşma yapan Hürriyet Partisi Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin, « Zülum eseri olan böyle bir kararı alanların düşmesi yakındır » dedi. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet Inönü de dokunulmazlık müessesesini savundu. Osman Bölükbaşı tepkisini kürsüde söylediği « Zalimlerin uşakları » sözleriyle ortaya koyarken, Meclis koridorunda da Demokrat Parti Balıkesir Milletvekili Ahmet Kocabıyıkoğlu'yla sert bir şekilde tartıştı.
Büyük Millet Meclisi'nin manevî şahsiyetini tahkir ettiği öne sürülen Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının kaldırılması konusu, 21 haziranda Anayasa ve Adalet komisyonlarından oluşan Karma Komisyon'da ele alınmış, yapılan tartışmaların ardından 11'e karşı 13 oyla Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmişti.
Öte yandan aralarında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin eski dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu'nun da bulunduğu 2 000 kadar avukatın Osman Bölükbaşı'yı savunmak için Cumhuriyetçi Millet Partisi'ne başvurduğu bildirildi. Bu arada Osman Bölükbaşı, kendisine sorulan dokunulmazlığıyla ilgili bir soruya, « Kararları mübarek olsun » diye cevap verdi.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin eski dekanı Profesör Turhan Feyzioğlu, Osman Bölükbaşı'yı savunmak için başvuranlar arasında.

1957

Temmuz

1. Kırşehir'de olaylar çıktı; halk, CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'yı gözaltına alan emniyet müdürü ve polislere hücum etti.
1. Kırşehir yeniden il oldu.
2. Bölükbaşı tutuklandı.
2. Meriç ve Tunca nehirleri taştı; tarım alanları sular altında kaldı, ürün mahvoldu.
3. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'yı cezaevinde ziyaret etti.
4. Üç muhalefet partisinin lideri CMP Genel Merkezi'nde buluştu.
4. Bölükbaşı'nın tutuklanmasını protesto eden DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü görevinden alındı.
5. İstanbul Gazeteciler Sendikası kapatıldı.
11. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, cezaevindeki CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'yla görüştürülmedi.
11. DP İstanbul il başkanlığına Hayri Gönen seçildi.
12. Yargıtay, gazeteci Bedii Faik'in 6 aylık hapis cezasını onayladı.
15. Süreyyapaşa İşçi Sanatoryumu İstanbul Maltepe'de açıldı.
18. Eski DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü partisinden istifa etti. ☞
23. Bölükbaşı tahliye edildi.
23. Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin temeli atıldı.
25. Bölükbaşı tekrar tutuklandı. ☞
25. Tunus'ta cumhuriyet ilan edildi; Habib Burgiba cumhurbaşkanı.
25. Bir askerî uçak Bursa'da şehrin üzerine düştü. ☞
28. Fatin Rüştü Zorlu Devlet bakanı oldu.
29. CHP bir bildiri yayımlayarak, muhalefetin işbirliğinden yana olduğunu açıkladı. ☞
30. İkinci Dünya Savaşı'na ait, Türkiye'yle ilgili gizli Alman belgeleri açıklandı.

ÖLÜM

11. İsmailiye mezhebi lideri Ağa Han.

CHP, CMP ve Hürriyet Partisi'nin ileri gelenleri, İsmet İnönü'yle toplantıda: (soldan sağa) İbrahim Ökten (HP), Nurettin Ardıçoğlu (CMP), Fuat Arna (CMP), Kasım Gülek (CHP), İsmet İnönü (CHP), Turgut Göle (CHP), Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu (HP) ve Enver Güreli (HP).

Muhalefette işbirliği

29 temmuz - Üç günden beri toplanan CHP Parti Meclisi, çalışmalarını tamamlayarak bir bildiri yayımladı. Cumhuriyet Halk Partisi'nin muhalefet partileri arasında samimî bir işbirliği istediği açıklanan bildiride, « Kanunlar değişmedikçe, yargı bağımsızlığı temin edilmedikçe, bir serbest seçim ihtimalinin kalıp kalmayacağını CHP Parti Meclisi ciddî bir endişeyle tetkik etmiştir » denildi. Bildiriye ilk olarak karşılık veren Cumhuriyetçi Millet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin işbirliği önerisini benimsedi.

4 temmuzda, üç muhalefet partisinin lideri ve önde gelenleri Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin Ankara'daki genel merkezinde toplanarak işbirliği konusunu görüşmüşlerdi. Bu toplantıya Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Hürriyet Partisi Burdur milletvekilleri Fethi Çelikbaş ve İbrahim Öktem, Cumhuriyetçi Millet Partisi'nden Ahmet Tahtakılıç, Fuat Arna ve Kırşehir Milletvekili Ahmet Bilgin katıldı. Bu toplantı yapıldığı sırada, Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı cezaevindeydi. Toplantıdan sonra İnönü, « Hep beraber salim bir yol bulacağız » dedi.

İsmet İnönü, 21 temmuzda partisini İstanbul İl Kongresi'nde yaptığı konuşmada da, « Bu bahiste yenilmesi güç olan mâniler, kanun yolundaki imkânsızlıklar ve partilerin bünyesinde güçlükler vardır » dedi. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreter Kasım Gülek de, muhalefetin kader birliği yapması gerektiğini söyledi.

Bursa'da askerî uçak düştü; 16 ölü

25 temmuz - Balıkesir'deki üslerinden havalanan 3 askerî jet uçağından biri, Bursa üzerinden geçmekte olduğu sırada, saat tam 12.20'de, bilinmeyen bir nedenle Ulu Mahalle'ye düştü. Meydana gelen feci kazada 16 kişi öldü, bazıları ağır olmak üzere 19 kişi de yaralandı.

Uçağın pilotu Teğmen Ayhan Baysal, bir düğmeye basarak oturduğu pilot koltuğunun dışarı fırlamasını sağladı, ancak o sıradaki uçuş yüksekliğinin çok az olması nedeniyle paraşütünü açamadan yere çakıldı ve şehit oldu. Bu arada düşen uçak bazı ev ve dükkânlara çarptı ve infilak ederek yangın çıkmasına neden oldu. Büyük bir kısmı yıkılan ev ve dükkânlarda bulunan insanlar, olayda feci şekilde can verdiler.

DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü istifa etti

18 temmuz - Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın tutuklanarak cezaevine konulmasına « üzüldüğünü » söylediği gerekçesiyle, İl İdare Kurulu tarafından 4 temmuzda görevinden alınan Demokrat Parti İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü, Genel Başkan ve Başbakan Adnan Menderes'e gönderdiği, içinde « İşlerin düzeleceği hakkında esasen çok zayıflamış bulunan kanaatim tamamıyla yok oldu » gibi sitemlerin de bulunduğu bir mektupla istifa etti. Köprülü, İl İdare Kurulu'nun kararını kabul etmemiş, bu arada 11 temmuzda yapılan seçimde Köprülü'nün yerine Hayri Gönen getirilmişti.

1957

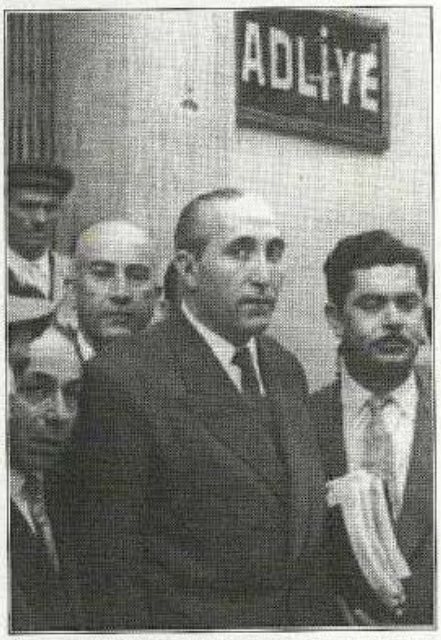
Bölükbaşı tahliye edildi, sonra tekrar tutuklandı

25 temmuz - 24 haziranda dokunulmazlığı kaldırılan CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, 2 temmuzda Meclis'in manevî şahsiyetini tahkir ettiği gerekçesiyle tutuklandı. Akşam saat 19.44'te evinde ziyaretçilerle görüşürken tutuklanan Bölükbaşı, tutuklanma şekline itiraz etti, ancak savcılık bu itirazı kabul etmedi. Saat 20.53'te cezaevi arabasıyla yola çıkarılan Bölükbaşı saat 21.00'de Ankara Cezaevi'ne kondu.

Tutuklanmasından bir gün önce Kırşehir'in yeniden il olması nedeniyle düzenlenen törene katılan Bölükbaşı, burada da istenmeyen olaylarla karşılaşmıştı. Kırşehir emniyet müdürü, kollarından tuttuğu Bölükbaşı'yı sürüklemeye çalışınca halk polisin üzerine hücum etmiş, Bölükbaşı'nın ikazlarıyla olayların büyümesi engellenmişti. Polis halkı dağıtmak için cop kullanmıştı.

3 temmuzda Bölükbaşı'yı cezaevinde ziyaret eden CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, gazetecilerin, « Saçları kesilmiş mi? » sorusuna, « Yooo... Hayır... » diye cevap verdi.

23 temmuzda, tutuklama kararını veren 3'üncü Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi Adil Güneşoğlu'nun reddi hâkim talebine rağmen bu kararı verdiğini göz önünde tutan Keskin Ağır Ceza Mahkemesi, reddi hâkim talebini yerinde bularak Bölükbaşı'nın tahliyesine karar verdi. Bölükbaşı aynı gün saat 14.50'de cezaevinden çıkarıldı. Tahliyeden sonra ailesiyle İstanbul'a gelerek Hilton Oteli'ne yerleşen Bölükbaşı, Ankara Sorgu Hâkimliği'nin kararıyla tekrar tutuklandı ve polis refakatinde ciple Ankara'ya gönderildi.

Osman Bölükbaşı tahliye edildiği sırada. Bölükbaşı'nın hemen arkasında Mehmet Mahmutoğlu, solunda Pertev Beşikoğlu.

Ağustos

1. CHP Parti Meclisi üyesi Halil Sezai Erkut tutuklandı.
2. ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles, Londra Büyükelçimiz Nuri Birgi'yle Kıbrıs konusunu görüştü.
2. Altın fiyatları yükseldi; 1950'de 36 lira olan altının gramı bugün 140 lira.
5. CHP muhalefet partilerini acele toplantıya çağırdı.
8. 42 komünist Ankara'da askerî mahkemede mahkûm oldu.
8. Kastamonu Şeker Fabrikası'nın temeli atıldı.
8. Ankara Cezaevi'nde yatan CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı rahatsızlandı.
9. Başbakan Menderes, « Seçimleri bir emrivaki halinde hissetmeye başladık » dedi.
12. Muhalefet partilerinin liderleri ortak bir toplantı yaptılar.
16. İngiltere, Türkiye'ye 4 zırhlı vereceğini açıkladı.
19. Kıbrıs Türktür Partisi Genel Başkanı Fazıl Küçük Ankara'ya geldi.
19. İzmir Fuarı'nın açılışıyla ilgili olarak bir SSCB ticaret heyeti Türkiye'ye geldi.
20. Hürriyet Partisi yayın organı *Yenigün* gazetesi toplatıldı.
21. Muhalefet partileri işbirliği konusunda anlaştı. ☞
21. *Ulus* gazetesi hakkında iki dava açıldı.
22. Ürdün Kralı Hüseyin Türkiye'ye geldi.
23. Jandarma ve polis, CHP Genel Başkanı İnönü'nün Kars'taki karşılanmasında halkı cop ve dipçiklerle dağıttı.
23. Eski DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü Hürriyet Partisi'ne girdi.
24. CHP Genel Başkanı İnönü, Kars'ta muhalefetin işbirliğinin ilk adımını attı.
25. İçişleri Bakanı Namık Gedik muhalefetin işbirliğine karşı tedbir alınacağını açıkladı.
26. Afganistan Kralı Zahir Şah Türkiye'ye geldi.
29. Kıbrıs'ta Türk memurların tasfiyesine başlandı.

Muhalefetin işbirliği kararı iktidarı sertleştirdi

21 ağustos - CHP, CMP ve Hürriyet Partisi liderleri İstanbul'da yaptıkları 5 saat süren yedinci işbirliği toplantısından sonra nihayet anlaşmaya vardılar. Toplantı sonrası gazetecilere yapılan açıklamada, « Üç muhalefet partisi arasındaki işbirliği gerçekleşmiştir » denildi. Liderler kabul edilen ilkelerin uygulanış biçimlerini görüşmek üzere 3 eylülde Ankara'da tekrar bir araya gelerek, Büyük Millet Meclisi'ndeki havaya ve işbirliğine karşı alınacak tedbirlere göre bir hareket tarzı belirleyecekler.

Muhalefet liderlerinin « Yuvarlak Masa » adı altında yaptıkları toplantıların ilki 12 ağustosta gerçekleşti. İlk iki günkü toplantılar sonrası üç muhalefet partisi adına CHP Genel Başkanı İnönü'ye hükûmetle yapılacak temaslarda temsil yetkisi verildi. Toplantılar devam ederken DP yayın organı *Zafer* gazetesinde sert makaleler yayımlandı ve iktidarın işbirliğine karşı tedbirler alacağı belirtildi.

Toplantılar İstanbul'da aralıksız devam ederken, Bakanlar Kurulu 14 ağustosta yine İstanbul'da Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında bir toplantı yaptı. Toplantıda muhalefetin yaptığı işbirliği konusunun ele alındığı bildirildi.

Tereyağı yerine karışık yağ

8 ağustos - Son günlerde İstanbul'da karaborsa ve vurgunculuk « hortladı », sıkıntısı çekilen yağ ve peynir el altından yüksek fiyatlarla satılmaya başlandı. Tüccarlar, 7 lira olan narha uyabilmek için tereyağı yerine karışık yağ satıyor, çünkü 1 kg saf tereyağının gerçek fiyatı 18 lira.

Asya gribi salgını

25 ağustos - İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü'nden yapılan bir açıklamada, bir süredir tüm yurtta baş gösteren Asya gribi salgını nedeniyle İstanbul'da 50 000 kişinin yatağa düştüğü bildirildi. Bursa, Balıkesir ve civarındaki bölgelere de İstanbul'dan yardımcı doktor ve hemşire gönderildiği açıklandı.

1957

Mehdi-i Al-i Resul mahkemede

15 ağustos - Bursa Ulucamii'de, imamı zorla kürsüden indirerek cemaate hitap ederek bir konuşma yapan ve kendisinin Mehdi-i Al-i Resul olduğunu iddia eden Mehmet Ali Bingül ile kendisine yardımcı olan arkadaşlarının yargılanmasına, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Mahkeme sırasında olay çıkmaması için Bursa yerine Ankara'da yargılanan 13 sanıktan 5'i, ilk duruşmadan sonra tahliye edildi.

Afyon kaçakçısı din hocası

5 ağustos - Uşşakî tarikatına üye 58 yaşında bir din hocası, bir sabıkalıyla birlikte afyon ticareti yapmaya çalışırken yakalandı.
İsmail Gümüş adındaki hoca, elinde bir bavul ve yanında uyuşturucu kaçakçılığından sabıkalı biri olduğu halde Sirkeci Garı'nda şüphe üzerine polis tarafından çevrildi. Bavulu arayan polis memurları, 7 kilo afyonla karşılaşınca yakaladıkları iki şahsı Emniyet Müdürlüğü'ne götürdüler.
Emniyet Müdürlüğü'nde ifade veren hoca: « Beni Mehmet kandırdı. Afyonu Toprak Mahsulleri Ofisi'ne serbestçe satabileceğimizi söyledi. Siz beni suçlu olarak yakalayabilirsiniz, fakat büyük Allah'ın huzurunda her zaman günahsızım » dedi.

Giresun'da yangın: 235 ev kül oldu

21 ağustos - Giresun'un Bektaş Yaylası'nda çıkan yangın sonucu, yaylada bulunan 500 evden 235'i tamamen yandı.
Yangın saat 20.45'te bir evde ocaktan sıçrayan kıvılcımların, zemindeki tahtaları tutuşturmasıyla başladı. Rüzgârın da etkisiyle kısa zamanda büyüyen yangın, çam ağacından yapılmış yayla evlerini bir anda sardı. Yaylanın orta kısmında başlayan yangın giderek aşağı ve yukarı mahallelere de yayıldı ve bu kesimdeki evleri de kül haline getirdi. Yaklaşık 1,5 saat süren yangın sonucu can kaybı olmazken, 2 milyon liralık maddî hasar meydana geldiği bildirildi.

Hürriyet Partisi'nin yayın organı *Yenigün* toplatıldı

20 ağustos - Hürriyet Partisi yayın organı, *Yenigün* gazetesi nöbetçi mahkemenin kararıyla toplatıldı. Gazetenin yazı işleri müdürü Erdoğan Tokatlı, « Devletin itibarını sarsacak mahiyette neşriyatta bulunmak » suçuyla mahkemeye verildi. Suç unsuru görülen yazının, Hürriyet Partisi İzmir Milletvekili Cihat Baban'ın Balıkesir'de yaptığı konuşmaya dair bir haber olduğu bildirildi.

Hürriyet Partisi'ne giren eski Demokrat Parti İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü, Enver Güreli tarafından tebrik ediliyor.

Eylül

4. DP Genel İdare Kurulu erken genel seçimlerin 27 ekimde yapılacağını açıkladı.
4. Muhalefet partileri ortak bir bildiriyle işbirliğinin esaslarını açıkladılar.
6. DP Konya milletvekilleri Rüştü Özal ile Muammer Obuz partiden istifa ettiler.
6. Eski DP İstanbul İl Başkanı Orhan Köprülü Hürriyet Partisi İstanbul il başkanı oldu.
7. Kurucu üyelerden İstanbul Milletvekili Fuat Köprülü DP'den istifa etti. ☞
8. DP, muhalefet partilerinin işbirliği bildirisini « tahrik vasıtası » diye değerlendirdi.
9. CHP 13. Kurultayı başladı.
9. DP Çankırı Milletvekili Celal Boynuk partisinden istifa etti.
10. Hapiste olan Osman Bölükbaşı'nın bir kızı oldu; çocuğa Hürriyet adı verildi.
11. Büyük Millet Meclisi, kavgalı bir oturum sonunda erken genel seçim kararı aldı. ☞
11. CHP 13. Kurultayı sona erdi.
11. Ankara'da sel; 133 ölü. ☞
11. DP Bolu Milletvekili Fahri Belen partisinden istifa etti.
12. Üç muhalefet partisinin liderleri Ankara'da toplandı.
14. Hürriyet Partisi 1. Kurultayı Ankara'da toplandı.
15. Ataköy Sitesi'nin temeli Cumhurbaşkanı Bayar tarafından atıldı.
16. 3 Sovyet casusu sınır dışı edildi.
18. CMP Olağanüstü Kurultayı'nda, CHP Genel Başkanı İnönü ve Hürriyet Partisi Genel Başkanı Karaosmanoğlu da konuştular.
20. Üç muhalefet partisi ayrı ayrı bildirilerle, işbirliğinin neden uygulamaya konulamadığını kamuoyuna açıkladılar. ☞
21. CHP Genel Başkanı İnönü seçim kampanyasını Malatya'da başlattı.
23. İzinli olarak Avrupa'ya giden İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Fahrettin Kerim Gökay yurda döndü; Gökay, « İstifayı düşünmüyorum » dedi.
28. CMP Ankara mitinginde olay çıktı; 5 kişi tutuklandı. ☞

Millet Meclisi seçim kararı aldı

11 eylül - Büyük Millet Meclisi, yaptığı kavgalı bir oturum sonunda, erken genel seçimin 27 ekimde yapılmasını kabul etti. Muhalefet partilerinin işbirliğini önleyici hükümlerin görüşülmesi sırasında iktidar ve muhalefet partileri milletvekilleri birbirlerine girdiler. CHP Kars Milletvekili Turgut Göle, bir konuşmacıya müdahale ettiği için Meclis Başkanı Agâh Erozan tarafından oturumdan çıkarıldı. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, Başkanlık Divanı'nın taraf tuttuğunu söyleyince kendisine ihtar verildi. İhtardan sonra DP'liler ile CHP'liler yumruk ve tekme tokatla birbirlerine girdiler, çantalar ve dosyalar havada uçuştu. Meclis, verilen kısa bir aradan sonra yeniden toplanınca, İsmet İnönü, partiler arasında yapılacak işbirliğinin millî bir görev olduğunu söyledi. İktidar, Seçim Kanunu'nda yaptığı değişikliklerle partiler arasında işbirliğini hemen hemen imkânsız hale getirdi. Buna göre, seçime giren her parti, örgütünün bulunduğu bütün seçim bölgelerinde seçime katılacak; her parti, her seçim bölgesine ayrılan milletvekili sayısı kadar aday gösterecek; bir partinin üyesi bağımsız aday olamayacak veya bir başka partiden adaylığını koyamayacak; son altı ay içinde bir partiden istifa eden kimse başka bir partiden aday gösterilemeyecek.

Meclis daha sonra oylamaya geçti. Muhalefet partilerinin katılmadığı oylama sonucunda erken genel seçimin 27 ekimde yapılması kararlaştırıldı.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Meclis'in 11 eylüldeki oturumunda konuşuyor.

DP'den istifa eden Fuad Köprülü.

Köprülü DP'den istifa etti

7 eylül - DP'nin, Celal Bayar, Adnan Menderes ve Refik Koraltan ile birlikte dört kurucusundan biri olan İstanbul Milletvekili ve eski Dışişleri Bakanı Profesör Fuad Köprülü, « Programından ayrılmış, eski hüviyetini tamamen değiştirmiş olan bugünkü zihniyetiyle uyuşmak benim için imkânsız olduğu cihetle Demokrat Parti'den çekiliyorum » diyerek, partisinden istifa etti.

Kuru fasulye fiyatı 4 yılda 4 kat arttı

2 eylül - Son 4 yıl içinde gıda maddeleri fiyatlarında büyük artışlar olduğu, özellikle kuru fasulye, pirinç ve zeytin fiyatlarının görülmemiş seviyeye ulaştığı gözlendi. Yapılan istatistiklere göre kuru fasulyenin kilosu 1954'de 97,16 kuruş iken, 1955'te 95,75 kuruş, 1956'da 124,12 kuruş oldu, bu yıl ise 350 kuruşa yükselerek 4 yılda yaklaşık 4 kat artmış oldu.

Ankara'da sel felaketi: 133 ölü

11 eylül - Ankara şimdiye kadar eşine rastlanmadık bir sel felaketine maruz kaldı. Öğleden sonra sağnak halinde başlayan yağmur, civardaki derelerin taşmasına sebep oldu. Bu arada tepelerden inen sular da felaketin büyümesine yol açtı. Önce Elmadağ ve Lalahan'da başlayan su baskını, zamanla Kayaş, Mamak-Akköprü, Dışkapı, Yenimahalle ve Bent Deresi civarını tamamen istila etti. Su seviyesi bazı semtlerde 10 metreye kadar yükseldi. Sel sularının özellikle Bent Deresi çevresinde büyük tahribat yaptı; İstanbul Caddesi, Et ve Balık Kurumu ve mezbaha sular altında kaldı. Sel felaketi sırasında 133 vatandaşımız sulara kapılarak boğuldu, 3 000 ev sular altında kaldı. Maddî hasarın 100 milyon lira civarında olduğu, kurtarma ve yardım çalışmalarının devam ettiği bildirildi. Sel fekaleti bütün yurtta matem havası yaratırken, radyolar hafif müzik yayınlarını programdan kaldırdı.

İşbirliği suya düştü!

20 eylül - Uzun zamandır işbirliği üzerinde çalışan üç muhalefet partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi ve Hürriyet Partisi, ayrı ayrı bildiriler yayımlayarak fiilî işbirliğinin neden uygulamaya konulamadığını kendi açılarından kamuoyuna açıkladılar.

CHP bildirisinde, Seçim Kanunu'nda yapılan son değişikliğin işbirliğine giden bütün yolları tıkamış olduğu belirtildi.

Hürriyet Partisi'yse yayımladığı bildiride açıkça CHP'yi suçladı ve bu partinin seçime yalnız girmek istediği ileri sürüldü.

CMP bildirisi de aynı şekilde CHP'yi suçlayarak, « Cumhuriyet Halk Partisi'nin durumunda meydana gelen bu anî değişiklik bizce açıklanamaz bulunmuştur » denildi.

CMP'nin Ankara mitinginde çatışma

28 eylül - Cumhuriyetçi Millet Partisi'nin Ankara mitinginde çıkan olaylar sırasında gözaltına alınan CMP'lilerden 5'i çıkarıldıkları mahkemece tutuklandı; cezaevine gönderilen bu kişiler, polise fiilen tecavüz ve dayak atma suçundan yargılanacaklar.

Olaylardan sonra gece saat 22.00'de savcılığa çağrılan CMP Genel İdare Kurulu üyelerinden Nurettin Ardıçoğlu, ifadesi alındıktan sonra serbest bırakıldı, ancak ertesi sabah saat 04.30'da üç sivil polis tarafından tekrar evinden alınarak karakola götürüldü. 08.30'a kadar karakolda bekletilen Ardıçoğlu, daha sonra savcılığa gönderildi. Savcılığın 10 sanıkla birlikte nöbetçi mahkemeye gönderdiği Ardıçoğlu, sorgulamasının ardından serbest bırakıldı.

Nurettin Ardıçoğlu'nun neden olmakla suçlandığı olaylar Ankara Fidanlık Meydanı'nda meydana geldi. Miting başlarken kürsünün üzerine konan Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın fotoğrafının polis tarafından indirilmek istenmesi, meydanda toplanmış olan halkı galeyana getirdi. Polisle halk arasında çıkan arbede aralarında 1. Şube müdür yardımcısının da bulunduğu birçok polis ve sivil yaralandı. Olay yerine gelen motorlu polisler çatışmanın büyümesini önledi.

Taksiler takozda

25 eylül - İstanbul Şoförler Cemiyeti'nin Umumî Heyet Toplantısı'nda yapılan bir konuşmada, İstanbul'da her yıl 127 000 otomobil lastiğine ihtiyaç duyulduğu, buna karşılık ancak 40 000 lastik dağıtımı yapıldığı belirtildi. Şoförler, lastik ve yedek parça sıkıntısı nedeniyle taksilerin takoza çekildiğini söylediler.

Kral Faysal bir İngiltere ziyareti sırasında.

Irak Kralı Faysal Prenses Fazıla'yla nişanlandı

15 eylül - Irak Kraliyet Sarayı Kral Faysal'ın, Osmanlı Hanedanı'ndan Prenses Fazıla'yla nişanlandığını açıkladı. 22 yaşındaki Kral, nişanlısıyla İstanbul'da tanıştı. Irak Başbakanı Ali Cevdet, yanında iki saray nazırı olduğu halde özel bir uçakla İstanbul'a gelerek Prenses Fazıla'nın İstinye'deki muhteşem yalısına gitti, Kral Faysal'ın gönderdiği zümrüt taşlı nişan yüzüğünü ve ortasında fındık büyüklüğünde bir zümrüt bulunan 11 pırlantalı bir broşu takarak saadetler diledi.

Beşiktaş sonunculuğa düştü

23 eylül - Beşiktaş futbol takımı, Galatasaray'la oynadığı maçı 3-0 kaybedince ligin dibine düştü. Yılların takımı Beşiktaş'ın bu durumu, siyah-beyaz renklere gönül veren binlerce taraftarı çok üzdü.

Ekim

1. Gazetelerin İstanbul'da seçim anketi yapması yasaklandı.
1. DP Antalya Milletvekili Burhanettin Onat partisinden istifa etti.
2. DP Ankara Milletvekili Dağıstan Binerbay partisinden istifa etti.
4. İstanbul'da ilk seçim mitingini Hürriyet Partisi yaptı.
4. SSCB, yapay uydu Sputnik I'i uzaya gönderdi. ☞
5. Sanayi Bakanı Samet Ağaoğlu ve Devlet Bakanı Mehmet Cemil Bengü'nün arabasına Kayseri-Ankara yolunda ateş açıldı; olayda ölen veya yaralanan olmadı.
5. DP İzmir Milletvekili Mehmet Ali Sebük partisinden istifa etti.
7. Partiler aday listelerini açıkladı.
7. *Yenigün* gazetesi toplatıldı.
8. Türkiye-Suriye sınırında çatışma oldu.
9. Suriye Türkiye'yi içişlerine karışmakla suçladı.
11. Afyon Çimento Fabrikası açıldı.
12. DP Genel Başkanı ve Başbakan Menderes seçim kampanyasını başlattı.
16. CHP Genel Sekreteri Gülek, Osmaniye mitinginde bayıldı.
16. CHP Genel Başkanı İnönü, Konya'da « Demokrat Parti'nin şansı varsa sağlığımda iktidarı kaybeder » dedi.
16. Hürriyet Partisi İstanbul mitingine 10 000 kişi katıldı.
20. Simplon Ekspresi ile Edirne motorlu treni çarpıştı. ☞
23. Seçim propaganda dönemi sona erdi; Menderes 5 045, İnönü 5 170 km yol katetti.
24. Başbakan Menderes, ABD Büyükelçisi'yle Suriye konusunu görüştü.
27. Genel seçim yapıldı.
29. Seçim sonrası Gaziantep ve Mersin'de olaylar çıktı. ☞

ÖLÜM

2. Siyaset adamı Mustafa Abdülhalik Renda.
18. Gazeteci-yazar ve siyaset adamı Hüseyin Cahit Yalçın. ☞

Seçimi DP kazandı.

Cumhurbaşkanı Celal Bayar seçim kampanyasında.

Seçimi DP kazandı

30 ekim - Erken genel seçim 27 ekim pazar günü tüm yurtta yapıldı. Yüksek Seçim Kurulu'nun açıkladığı kesin sonuçlara göre, oyların yüzde 47,70'ini alan iktidardaki DP, 417 milletvekili çıkararak seçimi kazandı. Oyların yüzde 40,82'sini alan CHP 173, yüzde 7,19'unu alan CMP ve yüzde 3,85'ini alan Hürriyet Partisi 4'er milletvekilliği kazandı, 2 de bağımsız milletvekili seçildi. Katılımın yüzde 76,6 olduğu seçim sonuçları DP'yi de CHP'yi de memnun etmedi.

Halen cezaevinde bulunan CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da Kırşehir'den milletvekili seçildi.

Muhalefet partileri arasında işbirliğine izin verilseydi, muhalefet adına tek başına seçime girecek CHP 356 milletvekilliği kazanacaktı. Nispî temsil sistemi uygulansaydı sonuçlar epeyce farklı olacak, DP 295, CHP ise 255 milletvekili çıkaracaktı. Ancak bugünkü durumda oyların yüzde 52'sini alan muhalefet partileri 181, oyların daha azını, yüzde 47,70'ini alan DP ise 419 (2'si bağımsız) milletvekilliği kazandı.

Seçim kampanyasını CHP Genel Başkanı İnönü Malatya'da, DP Genel Başkanı Menderes ise Erzurum'da başlatmıştı. Propaganda boyunca her iki parti lideri de birbirlerini ağır bir dille suçladılar. Menderes, böyle bir muhalefetle çalışamayacakları için erken seçime gittiklerini belirterek, « Ülke bir buhran içinde değil, buhran İsmet Paşa'nın kafasında » dedi. Konuşmalarında, « Türkiye siyasî ve ekonomik buhran içindedir » temasını işleyen İnönü ise, « Bugünkü iktidarı başlarına gelecek akıbetten ben kurtarabilirim » dedi.

Seçim sonrası bazı şehirlerde üzücü olaylar yaşandı. Gaziantep, Mersin, Kayseri, Çanakkale, Samsun ve diğer bazı şehirlerde gösteriler yapıldı, partililer arasında kavgalar oldu. Kayseri'de çıkan olaylarda 16 kişi yaralandı. Gaziantep ve Mersin'deki olayların gazetelerde yayımlanması mahkeme kararıyla yasaklandı. İnönü olaylardan DP'yi, Menderes ise CHP'yi sorumlu tuttu. Ankara ve İstanbul radyoları, Başbakan Menderes'in vatandaşları her türlü taşkınlıktan uzak durmaları konusunda uyaran bir konuşmasını yayımladı. Menderes bu konuşmasında CHP'yi halkı tahrik etmekle suçladı. Bu arada İstanbul'da kamyonlara binmiş çok sayıda DP'li bütün gece gösteriler yaptılar. Aralarında sarhoşların da bulunduğu gruplar, muhalefet partilerinin merkezleri önünde taşkınlıklarda bulundular. Diyarbakır'da muhalefet partilerinin seçim sonuçlarına yaptıkları itirazlar haklı görülerek seçimin yenilenmesi kararlaştırıldı. İstanbul İl Seçim Kurulu ise yapılan itirazları reddetti. Kastamonu'da seçimler nedeniyle çıkan olaylar seçim sonrası da devam etti, olaylar sırasında 2 CHP'linin tabancayla yaralandığı, DP'li bir ilçe başkanının da tutuklandığı bildirildi.

Gazeteci Metin Toker 8 ay 10 gün hapis yattığı Ankara Cezaevi'nden tahliye oldu.

Bölükbaşı davası başladı

9 ekim - Meclis'in manevî şahsiyetini tahkir etmekle suçlanan Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmasına başlandı. Olayla ilgili yayın yasağı bulunduğundan, davayla ilgili haberler basında yer almıyor.

7 yılda 15 000 cami yapıldı

18 ekim - Başbakan Menderes, Et ve Balık Kurumu Elazığ Kombinası'nın temel atma töreninde yaptığı konuşmada, Demokrat Parti iktidarı döneminde yurt çapında 15 000 cami yapıldığını söyledi.

Sovyetler uzayda

4 ekim - SSCB, Sputnik I adlı yapay uyduyu uzaya fırlattı. Dünyadan uzaklığı 230-942 km arasında değişen bir yörüngede dolaşan yapay uydu, yörüngeyi 95 dakikada katediyor. Bir radyo vericisi taşıyan Sputnik I 83,6 kg ağırlığında.

Fuad Köprülü Başbakan Menderes'e çattı

22 ekim - Demokrat Parti'nin dört kurucusundan biri olan, ancak 7 eylülde partisinden istifa eden İstanbul Milletvekili ve eski Dışişleri Bakanı Profesör Fuad Köprülü, Hürriyet Partisi'nin Balıkesir mitingine katılarak bir konuşma yaptı. Köprülü eski dava arkadaşı Başbakan ve Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes'e şiddetle çatarak, « Bu seçim mücadelesi, kanaatime göre, tek parti, tek şef sistemini yeniden canlandırmak isteyen bir insana karşı koca bir milletin maddî ve manevî işbirliğinin mücadelesidir ve bu şuur memleketin her tarafına yerleşmiştir » dedi.

Brezilya'dan 300 ton kahve geldi

22 ekim - Tekel Genel Müdürlüğü tarafından Brezilya'dan ithal edilen 300 ton kahve İstanbul'a getirildi. Getirilen bu son parti kahveyle kişi başına dağıtılacak kahve miktarı 12 gramı buldu. Ancak kahvenin halka dağıtımı konusunda bazı meseleler çıktı. Alınan bilgilere göre, Tekel Genel Müdürlüğü kahvenin dağıtımı işini üstlenmeye yanaşmıyor, bu işi İktisat ve Ticaret Bakanlığı'nın yapmasını istiyor.

Trakya'da feci tren kazası: 98 ölü

22 ekim - Son yılların en korkunç tren kazası 20 ekimde Trakya'da meydana geldi. Edirne garından saat 16.00'da hareket eden bir motorlu tren ile, Sirkeci'den 21.05'te hareket etmiş olan Simplon Ekspresi, saat 22.40-22.50 civarında, Ispartakule ile Yarımburgaz istasyonları arasında çarpıştı. Feci kazada 89 kişi öldü, 108 kişi ağır yaralı olarak İstanbul'daki çeşitli hastanelere kaldırıldı, 50 kişi de ayakta tedavi edildi. Kazada motorlu tren devrilip parçalandı, Avrupa'ya giden ekspresin yalnız bir vagonunun ön kısmı hasara uğradı. Yapılan soruşturmada Yarımburgaz ve Ispartakule hareket memurlarının ihmali görülerek ikisi de tutuklandı. 20 ekim günü ölen yaralılarla kayıp sayısı 98'e yükseldi.

Simplon Ekspresi ile Edirne motorlu treni Ispartakule-Yarımburgaz arasında çarpıştı.

1957

Hüseyin Cahit Yalçın.

Hüseyin Cahit Yalçın öldü

18 ekim - Gazeteci-yazar ve siyaset adamı Hüseyin Cahit Yalçın 83 yaşında İstanbul'da öldü. Hüseyin Cahit, Mülkiye'yi bitirdikten sonra Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yaptı. Tevfik Fikret'in *Servetifünun*'dan ayrılması üzerine derginin yönetimini üstlendi. Ancak bir çevirisinden dolayı dergi kapatıldı. 1908 yılında Tevfik Fikret ve Hüseyin Kâzım Kadri'yle birlikte *Tanin* gazetesini kurarak, İttihak ve Terakki Cemiyeti'nin görüşlerini savundu. 31 Mart ayaklanmasında matbaası gericiler tarafından basıldı; öldürülmek istendi, ancak yanlışlıkla başkası öldürüldü. İstanbul mebusu olarak Meclis-i Mebusan'a seçildi; 1920 yılında İstanbul işgal edilince İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya sürgüne gönderildi.

1922 yılında sürgünden dönen Hüseyin Cahit, *Tanin*'i yeniden çıkardı; ancak özgürlük ve demokrasi düşüncelerini savunan siyasî yazılarıyla sert bir muhalefet uygulaması üzerine İstiklal Mahkemesi'nce tutuklanarak Çorum'a sürgüne gönderildi. 1926 yılında affa uğrayarak İstanbul'a döndü. 1933-1940 yılları arası *Fikir Hareketleri* dergisini çıkardı. 1935 ve 1939'da Çankırı, 1943 ve 1946'da İstanbul, 1950'de İstanbul milletvekili seçilerek TBMM'de görev yaptı. 1943-1947 yılları arasında *Tanin*'i yeniden çıkardı; *Ulus* gazetesinde başyazarlık yaptı. Hüseyin Cahit üç yıl önce, 80 yaşındayken, Demokrat Parti yönetimine yönelik eleştirileri yüzünden hapse mahkûm olmuş, ancak ilerlemiş yaşı ve hastalığı nedeniyle cezası kaldırılmıştı.

Kasım

1. Büyük Millet Meclisi'nin seçim sonrası ilk oturumu olaylı geçti.
1. Eski İktisat ve Ticaret Bakanı Cemil Sait Barlas tutuklandı. ☞
2. DP Genel Başkanı Adnan Menderes, Cumhurbaşkanı Bayar tarafından yeni hükûmeti kurmakla görevlendirildi.
3. SSCB, içinde köpek bulunan bir uyduyu uzaya fırlattı.
3. CMP bir bildiri yayımlayarak, muhalefetin seçimlerde iktidardan daha fazla oy aldığını belirtti.
5. Bilecik'te seçim yenilenecek.
5. Vatan Partisi Genel Başkanı Hikmet Kıvılcımlı, dini siyasete alet ederek komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklandı.
11. İtalya Cumhurbaşkanı Gronchi Ankara'ya geldi.
14. Altın fiyatları yükseldi; Reşat altını 152,50 liraya satılıyor.
16. CHP, muhalefetin iktidardan 380 000 fazla oy aldığını ileri sürdü.
16. Diyarbakır İl Seçim Kurulu hakkında soruşturma açıldı.
18. CHP, Meclis'te kabine buhranından şikâyet etti; hükûmet 17 gündür kurulamadı.
19. İç politikada hava sertleşti; iktidar CHP'nin faaliyeti hakkında araştırma açılması için önerge hazırladı.
20. İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Gökay, İsviçre büyükelçiliğine atandı.
20. Eski Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan İstanbul valisi ve belediye başkanı oldu.
20. *Dolmuş* dergisi toplatıldı.
22. Pamuk sıkıntısı baş gösterdi; ihracat durduruldu, ithalat yapılacak. ☞
22. Fasulye 290, un 65 kuruştan yukarı satılamayacak.
25. Beşinci Menderes hükûmeti kuruldu. ☞
29. Bölükbaşı tahliye edildi. ☞

ÖLÜM

13. Siyasetçi ve işadamı Nuri Demirağ.
29. Bestekâr Necip Celal Antel.

Bölükbaşı tahliye edildi

29 kasım - 149 günden beri cezaevinde bulunan Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, tahliye edilerek özgürlüğüne kavuştu. Ankara 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi, tahliye kararını 35 dakikalık bir toplantı sonunda oybirliğiyle aldı.

Osman Bölükbaşı cezaevinden çıkarken.

Halk istediği gazeteye ilan veremeyecek

25 kasım - Bakanlar Kurulu aldığı bir kararla ticarî gazetelerin ilanlarını da dağıtıma tâbi tuttu. Alınan karara göre, halk istediği gazeteye ilan veremeyecek. Karar basına karşı yeni bir baskı olarak değerlendiriliyor. Muhalefet partileri de kararı Anayasa'ya aykırı buldular. CHP bir bildiri yayımlayarak, özel ilanlara ait kararın basının mevcudiyetini tehlikeye soktuğunu ileri sürdü. CMP'li Fuat Arna da karara tepki göstererek, gazetelerin adeta bir mayın tarlasında görev yaptıklarını söyledi.

Beşinci Menderes Hükûmeti kuruldu (23. hükûmet)

25 kasım - 2 kasımda Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından hükûmeti kurmakla görevlendirilen Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes, 23 gün sonra Türkiye'nin 28. hükûmetini açıkladı. 7 yeni bakanın alındığı kabinenin çoğunluğu hukukçulardan oluşuyor. Kabinenin en genç bakanları Hasan Polatkan ve Hayrettin Erkmen (42), en yaşlı bakanıysa Lütfi Kırdar (68). Yeni hükûmette iki de yeni bakanlık var: İmar ve İskân Bakanlığı ve Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı.
Beşinci Menderes Hükûmeti'nde şu isimler yer alıyor:
Başbakan: Adnan Menderes
Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı: Tevfik İleri
Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı, İmar ve İskân Bakanı: Medeni Berk
Devlet Bakanı ve Sanayi Bakanı: Samet Ağaoğlu
Devlet Bakanı: Emin Kalafat
Devlet Bakanı: Muzaffer Kurbanoğlu
Adalet Bakanı: Esat Budakoğlu
Millî Savunma Bakanı: Şemi Ergin
İçişleri Bakanı: Namık Gedik
Dışişleri Bakanı: Fatin Rüştü Zorlu
Maliye Bakanı: Hasan Polatkan
Bayındırlık Bakanı: Ethem Menderes
Millî Eğitim Bakanı: Celal Yardımcı
Ticaret Bakanı: Abdullah Aker
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı: Lütfi Kırdar
Gümrük ve Tekel Bakanı: Hadi Hüsman
Tarım Bakanı: Nedim Ökmen
Ulaştırma Bakanı: Fevzi Uçaner
Çalışma Bakanı: Hayrettin Erkmen
Basın Yayın ve Turizm Bakanı: Sıtkı Yırcalı
Koordinasyon Bakanı: Sebati Ataman

İstanbul'da görülen en uzun kuyruk: ucuz radyo kuyruğu

7 kasım - İthal malı radyo satan İstanbul Galata'daki bir mağazanın önünde meydana gelen kuyruk, İstanbul'da şimdiye kadar görülenlerin en uzunu oldu. Mağazadan 350 liraya ithal radyo alan bazı kişilerin bunları daha sonra karaborsada 650 liraya kadar sattıkları öğrenildi.

Narenciye ihracatı yasaklandı; pamuk için ithal yoluna gidilecek

22 kasım - Bir süre önce pamuk fiyatlarını indiren ve daha sonra da ihracatı durdurma kararı alan Ticaret Bakanlığı, kısa süre sonra fiyatları yeniden artırdı.
18 kasımda 365 ve 380 kuruş olarak belirlenen fiyatlar, 4 gün sonra 435 ve 450 kuruşa çıkarıldı. Bu arada Bakanlar Kurulu aldığı bir kararla, Ticaret Bakanlığı'nı lüzum gördüğü bütün maddelerin fiyatını belirleme konusunda yetkili kıldığını bildirdi.
Son günlerde pamuk fiyatlarında görülen artış, altın fiyatlarını da etkiledi; kısa süre önce 127 liraya kadar düşmüş olan Reşat altını 152,50 liraya yükseldi.
Ticaret Bakanı Abdullah Aker, 23 kasımda rekolte düşüklüğü nedeniyle pamuk ithal edileceğini söyledi. Öte yandan narenciyeden prim kaldırıldı. İç piyasanın ihtiyacı karşılanmadıkça narenciye ihracatına da izin verilmeyecek.

Cemil Sait Barlas.

Cemil Sait Barlas tutuklandı

1 kasım - İkinci Saka Hükûmeti'nde İktisat ve Ticaret Bakanı, Günaltay Hükûmeti'nde Devlet Bakanı olarak görev yapmış olan, Cumhuriyet Halk Partisi Meclisi üyesi Cemil Sait Barlas, genel seçim sonrasında, milletvekili adayı olduğu Gaziantep'te çıkan olaylarla ilişkisi olduğu gerekçesiyle Ankara'da tutuklandı ve ifadesi alınmak üzere Adana'ya gönderildi.

Seyircilere kahve atan İranlı sporcular

16 kasım - Futbol ve güreş müsabakalarına katılmak üzere bir kafileyle Türkiye'ye gelen İranlı sporcular, Bursa Stadyumu'nda oynanacak futbol maçı öncesi halka plastik ambalajlar içinde çekilmiş kahve attılar. İçinde 100 gram kahve bulunan paketler, 5 liraya kadar alıcı buldu.

Sandviç fiyatlarına zam geldi

30 kasım - Hükûmetçe alınan kararlara göre gıda maddelerinin fiyatları dondurulurken, mamul yiyecek fiyatları yükseldiği bildiriliyor. Un, peynir, yağ ve et gibi maddelerden yapılan sandviç, tost, kanape fiyatları 75 kuruşa kadar çıktı.

Cahide Sonku mahkemede.

Cahide Sonku eski eşi İhsan Doruk aleyhine dava açtı

13 kasım - Tanınmış tiyatro ve sinema sanatçısı Cahide Sonku, eski eşi tütün tüccarı İhsan Doruk aleyhine 1 milyon liralık maddî ve manevî tazminat davası açtı. Cahide Sonku parayı bir hayır kurumuna vereceğini söyledi. İhsan Doruk ise eski eşini kendisini dolandırmakla suçladı.

1957

Aralık

1. CHP Genel Başkanı İnönü, tahliye edilen CMP Genel Başkanı Bölükbaşı'yla görüştü.
2. Maliye Bakanı Hasan Polatkan yeni bütçeyi açıkladı; bütçe 586 milyon lira artışla 5 567 612 585 lira oldu.
2. CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı Meclis'te yemin etti.
5. Kıbrıs'ta 3 Türk öldürüldü.
10. Kıbrıs'ta iç savaş tehlikesi baş gösterdi; Rumlar bir Türk polisi yaralayınca çatışmalar oldu.
11. Gaziantep olaylarıyla ilgili soruşturmaya Yozgat'ta başlandı.
11. Türkiye, Kıbrıslı Türklerin güvenliğinin sağlanması için İngiltere'ye nota verdi.
12. Türkiye Birleşmiş Milletler'i uyararak, Yunan tezi kabul edilirse Kıbrıs'ta iç savaş çıkacağını hatırlattı.
13. Yunan tezinin Birleşmiş Milletler Siyasî Komisyonu'nda kabulü Ankara'da tepki yarattı.
14. Menderes, NATO toplantısına katılmak üzere Paris'e gitti.
15. BM Genel Kurulu, Kıbrıs'la ilgili karar suretini reddetti.
15. Irak'ın, Birleşmiş Milletler'de Yunanistan'a destek vermesi Ankara'yı şaşırttı.
18. Başbakan Menderes, Paris'te Başkan Eisenhower'la görüştü.
18. ABD Türkiye'den krom alımını durdurdu.
20. DP'liler ekonomik gidişi eleştirdi.
21. Suriye Türkiye'ye nota verdi.
22. Kıbrıs'ta İngiliz Genel Valisi Harding, EOKA üyesi 100 teröristi serbest bıraktı.
23. Yunanistan, Kıbrıs'a ilişkin üçlü görüşmeyi kabul etmedi.
24. Menderes, Türkiye'nin Kıbrıs'ın taksimi tezinde ısrarlı olduğunu açıkladı.
30. Kıbrıs Türktür Partisi Genel Başkanı Fazıl Küçük, Türkiye'ye geldi.
31. CHP Parti Meclisi üyesi Cemil Sait Barlas, Yozgat Cezaevi'nden tahliye edildi.

ÖLÜM

9. Asker ve siyaset adamı Ali İhsan Sabis.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü.

İnönü Meclis'te, seçim sonrası çıkan olayları anlattı

4 aralık - Meclis'te yeni hükûmet programı görüşülürken bir konuşma yapan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, genel seçim sonrası Gaziantep, Mersin ve Giresun'da meydana gelen olayları anlattı. İnönü, Gaziantep'teki olayların valinin kışkırtmasıyla başladığını söyledi ve şehrin üzerinden jet uçaklarının uçurulması hakkında da, « Tayyare harp zamanında bile düşman halkı aleyhine kullanılamaz. Tayyare, askerî hedefe kullanılır » dedi. İnönü, Gaziantep halkının düşman muamelesi görmesinin haksız, adaletsiz ve çılgınca bir hüküm olduğunu ileri sürdü.
İnönü Mersin'deki olaylara da değinerek, bir CHP'linin sokak ortasında birkaç DP ileri geleni tarafından « nişan tahtasına kurşun atanların rahatlığı içinde » öldürüldüğünü söyledi. Giresun'da da idarenin partizanca hareketlerine işaret eden İnönü, ülkede hukuk rejiminin kurulmasının gerektiğini söyledi.

Rumlar gidiyor

20 aralık - İstanbul'un Yunan uyruklu Rum ahalisi Atina'ya gidiyor. İstanbul'da halen 8 000 civarında Yunan uyruklu Rum yaşıyor. Türkiye'yi terk ederken mallarını da satan Rumlar arasında ünlü çocuk doktoru Fakaçelli de var.

Meclis'te kavgalı oturum

4 aralık - Beşinci Menderes hükûmeti, Meclis'te 403 oyla güvenoyu aldı. Muhalefet, hükûmet programını incelemek için süre istedi, bu istek reddedilince Meclis karıştı. CHP Genel Başkanı İnönü iki defa ihtar aldı. İki oturum Meclis'e katılmama cezası alan CHP Ankara Milletvekili Hüseyin Balık, idare amirlerinin zoruyla salondan çıkarıldı. Menderes, memlekette manevî asayişin bozulduğunu söyleyerek gereken tedbirlerin alınacağını açıkladı. Bu arada millî korunma üzerinde önemle durulacağı ve dış politikada Kıbrıs'ın taksimi tezinde ısrar edileceği belirtildi. Hükûmet programında basına da yer verilerek şu açıklama yapıldı: « Demokrasilerde matbuat rejimlerinin haiz olduğu ehemmiyeti izahtan müstağni addederek, matbuata ait mevzuat ve tatbikatta da bizzat hürriyet nizamını zedeleyecek bazı boşlukların ve eksikliklerin mevcudiyetine işaret etmek lüzumuna kaniyiz. Bunların süratle gözden geçirilerek halledilmesini ele alacağız ».

Vatandaş Türkçe konuş!

16 aralık - Türk vatandaşı azınlığın halka açık yerlerde Türkçe konuşmasını sağlamak için Millî Türk Talebe Federasyonu'nca bastırılan afişler toplatıldı. Gençler afişleri azınlıklara ait dükkânların vitrinlerine asmışlardı.

İstifçiler yakalandı

18 aralık - Üç günde 2 500 esnafı denetleyen İstanbul Zabıta Müdürlüğü ekipleri, Fatih'te bir evde 7 çuval fasulye, Rumelihisarı'nda bir evde de 70 teneke zeytinyağı ele geçirdiler.

Meclis, içtüzük değişikliğini kabul etti

27 aralık - Meclis içtüzüğünün değiştirilmesi, 170 ret oyuna karşılık 381 oyla onaylandı. CHP Ordu Milletvekili Ferda Güley, « Bu değişiklikle hâkimiyet Meclis'ten çıkıp hükûmetin olacaktır » dedi. Demokrat Parti Rize Milletvekili Osman Kavrakoğlu da, içtüzüğün kanun olmadığını belirten CHP'lilere cevap verirken, « Ama içinde kanun kokusu vardır » dedi. Kavrakoğlu ayrıca, « Biz gideceğiz, siz peşimizden geleceksiniz. Biz iktidarız » diye ekledi.
Yeni içtüzükle Hürriyet Partisi ve CMP grupları dağıldı. Sözlü sorulara bakanlar lüzum görürlerse cevap verecekler. Meclis'te cezalar da artırıldı: sövme suçunun cezası kınama olacak; bakana hakaret edenler Meclis'ten geçici olarak (3-12 oturum) çıkarılacak.
İçtüzüğün değiştirilmesiyle ilgili ilk görüşmenin yapıldığı 25 aralıkta, Hürriyet Partisi Burdur Milletvekili Behçet Kayaalp, « Türkiye'de birçok hürriyetler kısıtlanmıştır. Fakat Büyük Millet Meclisi'nde de bunun tatbik edileceğini düşünmemiştik » dedi. Muhalefet partileri görüşmeler sırasında Meclis'i terk etti.

1958

Ocak

4. Hükûmet bazı gazetelerin kâğıt kontenjanını azaltı.
4. *Demokrat İzmir* gazetesi toplatıldı.
7. DP İstanbul il başkanlığına, eski Devlet Bakanı Mehmet Cemil Bengü seçildi.
9. İngiltere'nin Kıbrıs planı, Ankara'da tepki uyandırdı; Dışişleri Bakanı Zorlu, Türkiye'nin görüşü alınmadan verilecek hiçbir kararın kabul edilmeyeceğini açıkladı.
10. 16 500 köyde okul olmadığı açıklandı.
13. Türkiye, Kıbrıs'taki İngiliz Genel Valisi Foot'un adadan ayrılmasını istedi.
14. Kıbrıs Başpiskoposu Makarios Türkiye'ye gelmek için vize istedi; Ankara bu isteği, « pervasızca küstahlık » olarak nitelendirdi.
15. Avustralya'dan 500 000 koyun ithal edilmesine karar verildi.
16. İstanbul'da 9 subay tutuklandı.
19. Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin istifa etti; yerine Etem Menderes atandı. ☞
20. Burdur'da, Hürriyet Partisi'nin 20 üyesi hapse mahkûm edildi.
20. Yüksek rütbeli subaylar arasında yer değiştirmeler ve atamalar yapıldı.
23. Millî Savunma Bakanlığı temsil büroları lağvedildi.
25. İstanbul'da, aralarında Vatan Partisi Genel Başkanı Hikmet Kıvılcımlı'nın da bulunduğu 25 komünist tutuklandı.
26. Kıbrıs'taki İngiliz Genel Valisi Foot, Ankara'ya çağrıldı. ☞
27. Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi Ankara'da toplandı. ☞
28. Kıbrıs'ta İngiliz askerleri Türklere ateş açtı; 8 Türk öldürüldü. ☞

ÖLÜM

17. Felsefeci Mustafa Şekip Tunç. ☞
24. Yönetici ve hekim Cemil Topuzlu. ☞

Kıbrıs'ta olaylara müdahale eden İngiliz askerleri.

Kıbrıs'ta İngiliz askerleri Türklere ateş açtı

30 ocak - Kıbrıs'ta 28 ocakta İngiliz askerlerinin ateş açması sonucu ölen 8 Türk'ün cenazesi, hazin ve muhteşem bir törenle Lefkoşa'da toprağa verildi. Ayyıldızlı bayraklara sarılı tabutlar, 20 000 kişi tarafından eller üzerinde taşındı.

28 ocak günü, adanın taksimini savunan Kıbrıslı Türklerin düzenlediği miting sırasında İngiliz askerleri halka rastgele ateş açtı, bir askerî kamyon da kasten halkın üzerine sürüldü. Olayda, biri 7 yaşında bir erkek çocuk olmak üzere 8 Türk hayatını kaybetti.

Bu üzücü olay üzerine Başbakan Adnan Menderes, Kıbrıslı Türklere üzüntü ve taziyetlerini bildiren bir açıklama yaptı, İngiltere'nin de dikkatini çekti. Türkiye'deki gazeteler de olayı siyah başlıklarla yayımlayarak, masum insanlara ateş açan İngiliz askerlerinin bu tutumunu protesto ettiler.

Kıbrıs'ın İngiliz Genel Valisi Foot, 26 ocakta Türkiye'ye gelerek, o sırada Ankara'da bulunan İngiltere Dışişleri Bakanı Lloyd'la görüşmüştü. İngilizlerin Ankara'da Türk hükûmeti ile yaptıkları temaslarda, Genel Vali Foot tarafından hazırlanan özerklik planı üzerinde ısrar ettikleri ve valiyi bu nedenle çağırttıkları öğrenildi. Bu durumda görüşmelerden sonuç alınması mümkün olmadı.

ABD'nin yardım politikasını eleştirdik

16 ocak - Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Suat Hayri Ürgüplü, New York Ticaret Odası'nın düzenlediği toplantıda bir konuşma yaptı. Ürgüplü, Türkiye'nin, uygulamaya konmuş bir kalkınma planı olmadığı gerekçesiyle eleştirildiğini belirttikten sonra, « Amerikan yardımının da bir planı yoktur » dedi. Büyükelçi Ürgüplü, Avrupa ülkelerinde uygulanan ve çok sözü edilen « kemer sıkma » programlarının Türkiye için adeta bir « lüks » olduğunu söyleyerek, « Bir Amerikan askeri için yılda 5 500 dolar harcanıyor, bir Türk askeriyse hükûmete her yıl yalnızca 138 dolara mal oluyor » dedi.

Bakanlık emrine alınan Profesör Kubalı'ya öğrenciler sahip çıktı

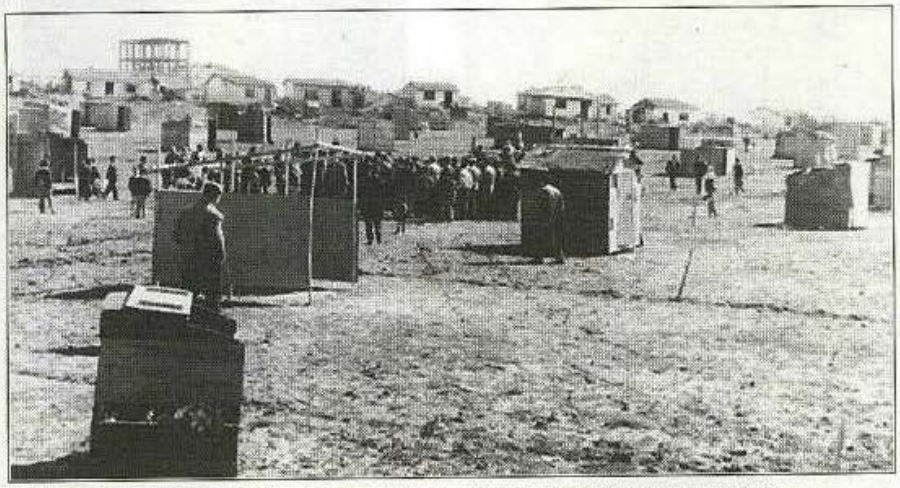
31 ocak - İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Profesör Hüseyin Nail Kubalı anî bir kararla bakanlık emrine alındı.
Profesör Kubalı geçtiğimiz aralık ayında Meclis içtüzüğünün değiştirilmesi tartışmaları sırasında konuyla ilgili bir açıklama yaparak, « Meclis içtüzüğü kanun değildir » demişti. Kubalı ayrıca, içtüzükte kabul edilen hükümlerden bazıları gibi basın hürriyetini ilgilendiren hükmün de hukuken « katmerli bir sakatlıkla malûl » olduğunu belirtmişti.
Profesör Kubalı'nın bu sözleri üzerine Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul Üniversitesi Senatosu'ndan görüş istedi, açıklamanın siyasî olup olmadığının belirlenmesi için de Hukuk Fakültesi'nden 3 kişilik bir komisyon kurdu. Bu arada Radyo Gazetesi de Profesör Kubalı aleyhine yayınlar yaptı, ancak öğrencileri hocalarına sahip çıktılar, Kubalı'nın 7 ocaktaki dersine 2 000 öğrenci katıldı ve lehte tezahürat yaptı. Profesör Kubalı öğrencilere, « Bu alkışınız Atatürk devrimlerine ve fikir hürriyetine olan inancınızın tezahürüdür » dedi.
30 ocakta İstanbul Üniversitesi Senatosu hazırladığı raporu Millî Eğitim Bakanlığı'na sundu. Senato raporunda, Profesör Hüseyin Nail Kubalı'nın açıklama ve yazılarının siyasî olmadığına karar verilmesine rağmen 31 ocakta Kubalı Bakanlık emrine alındı.

Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi toplandı

30 ocak - Bağdat Paktı Bakanlar Konseyi, Suriye bunalımını, Sovyet yayılmacılığını ve İsrail sorununu görüşmek üzere 27 ocakta Ankara'da, ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles da katılımıyla toplandı. Dulles, ABD'nin paktta üye ülkelerle ekonomik ve askerî işbirliğine hazır olduğunu söyledi. Toplantı sonrasında yayımlanan bildiride, SSCB'nin Ortadoğu'ya hâkim olma çabalarını Türkiye'ye yönelttiği belirtilerek, « Bu tazyiklere karşı Türkiye'nin soğukkanlı ve cesur tutumu dostlarının takdirini celbetmiştir » denildi.
Konsey, Korgeneral Ekrem Akalın'ı Müşterek Planlama Kurmay başkanlığına tayin etti.

Yeni et fiyatları *Resmî Gazete*'de yayımlandı

23 ocak - Yeniden düzenlenen et ve canlı hayvan fiyatları *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Buna göre Türkiye'nin hiçbir yerinde perakende koyun eti fiyatı 470, sığır eti fiyatı da 310 kuruşu geçmeyecek.
Et ve Balık Kurumu'nda kıyma 620, kuşbaşı et de 645 kuruştan satılacak.
Öte yandan et sıkıntısı nedeniyle birçok ilde lokantaların kapandığı bildirildi.

Bir gecekondu mahallesinde yıkım ekipleri ve onlara engel olmaya çalışan halk.

İstanbul'da gecekondu yıkımını Başbakan Menderes durdurdu

8 ocak - Büyük şehirlerdeki gecekondu sorunuyla ilgili bir açıklama yapan İçişleri Bakanı Namık Gedik, İstanbul'da 45 000, Ankara'da 40 850 ve İzmir'de 4 575 olmak üzere, 3 büyük şehirde toplam 90 425 gecekondu bulunduğunu bildirdi.
Bu arada Başbakan Adnan Menderes, İstanbul Levent'te 3 748 kişinin oturduğu 520 gecekondunun İstanbul Belediyesi tarafından yıkımını durdurdu. Menderes, « Hiçbir gecekondunun tüten bacası yıkılmayacaktır » diyerek halka bu konuda bir söz verdi.

Millî Korunma Mahkemesi'nde bir yılda 761 dava

8 ocak - Millî Korunma Mahkemesi, yıllık dava bilançosunu açıkladı. Açıklamaya göre mahkemeye 1957 yılında 761 dava intikal etti, ancak bunlardan sadece 366'sı karara bağlandı. En büyük mahkûmiyet, floresan lamba vurgunculuğundan yargılanarak 12 yıl hapse mahkûm olan Bernard Şvardz'a verildi.

Savunma Bakanı Ergin istifa etti

Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin.

19 ocak - Anadolu Ajansı, Millî Savunma Bakanı Şemi Ergin'in sağlık nedenleriyle görevinden istifa ettiğini açıkladı. Ergin'in yerine Bayındırlık Bakanı Etem Menderes atandı.
Ergin'in istifasının, 16 ocakta İstanbul'da tutuklanan 9 subayla ilgili olduğu söyleniyor. Anadolu Ajansı, aynı gün orduda çok sayıda tutuklama yapıldığı yolundaki dedikoduları yalanlayarak, sadece 9 subayın tutuklandığını duyurmuştu. Tutuklananlar arasında biri emekli 3 albay ve bir de yüzbaşı var. Anlaşıldığına göre tutuklamalar, bir subayın bazı ihtilal hazırlıkları olduğu yönündeki ihbarı üzerine yapıldı. Soruşturma gizli yürütülüyor.

Mustafa Şekip Tunç öldü

17 ocak - Felsefeci ve yazar Mustafa Şekip Tunç 75 yaşında İstanbul'da öldü. Mülkiye Mektebi'ni bitirdikten sonra, Cenevre Üniversitesi J.-J. Rousseau Pedagoji Enstitüsü'nde okuyan Tunç, dönüşünde bir süre edebiyat öğretmenliği yaptı; daha sonra Edebiyat Fakültesi'nin Pedagoji kürsüsüne atandı. 1919'da profesörlüğe yükselen Tunç, 1952'de ordinaryüs profesörken aynı fakültede emekliye ayrıldı.
Tunç'un tartışma sahnesine çıktığı yıllarda, Türkiye'de sosyoloji, felsefe, pedagoji gibi konular yeniydi. Bergson'un eserlerini Türkçe'ye çeviren Tunç, Bergsonculuğu benimsedi, yazılarında zihinciliğe ve pozitivizme cephe aldı. Ona göre din, düşüncenin, bilimsel gerçeklerin, hatta sanat ve ahlakın, bir bakıma da hürriyet kavramının temel unsuruydu.

1958

Cemil Topuzlu öldü

24 ocak - Türkiye'de modern cerrahînin kurucusu, hekim ve yönetici Cemil Topuzlu İstanbul'da 90 yaşında öldü. 1886 yılında çok genç yaşta yüzbaşı rütbesiyle Askerî Tıbbiye'yi bitiren Cemil Bey, 1887 yılında Paris'e giderek cerrahî uzmanlığı eğitimi gördü. Yurda dönüşünden itibaren Haydarpaşa Hastanesi'nde operatör, Tıbbiye'de müderris yardımcısı ve müderris olarak görev yaptı. Zeynep Kâmil Hastanesi'ni yeniden düzenledi ve ilk özel hastane olarak hizmete açtı. 1897'deki Türk-Yunan savaşı sırasında yaralanan 2 000'i aşkın askerin ameliyatını büyük bir özveriyle yaptığı ve ölüm oranının yüzde 3 seviyesinde kalmasını sağladığı için ferik (korgeneral) rütbesine yükseltildi. 1905 yılında II. Abdülhamid'in oğluna başarılı bir ameliyat yaptığı için rütbesi padişah tarafından müşirliğe (mareşallik) yükseltildi. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra çıkarılan yasayla rütbesi tekrar miralaylığa indirilince askerlikten ayrıldı.

1911 yılı ortalarında İstanbul belediye başkanlığına atanan Cemil Paşa, 3,5 yıl kaldığı bu görevde şehrin yiyecek ihtiyacının karşılanması, yolsuzlukları önlemek için tedbirler alınması gibi, yıllardır üzerinde durulmadığı için almış yürümüş meselelere çareler aradı. Gülhane Parkı'nın halka açılması, atlı tramvayın yerine elektrikli tramvayın getirilmesi, yolların genişletilip ağaçlandırılması gibi başarılı çalışmalar yaptıysa da, o sırada iktidarda olan İttihatçılarla anlaşamayarak görevden ayrıldı.

Anılarını « 80 Yıllık Hatıralarım » adı altında toplayan Cemil Topuzlu, Türkiye'de çağdaş cerrahînin kurucusu olduğu gibi, şehircilik çalışmalarının da öncülerinden biridir.

Cemil Topuzlu.

Şubat

1. İlk Amerikan uydusu Explorer uzaya fırlatıldı.
2. Kıbrıs Genel Valisi Foot, halkı EOKA terörüne karşı uyardı; İngiltere adaya yeni kuvvet gönderilmesini kararlaştırdı.
2. Cumhurbaşkanı Bayar resmî bir ziyaret için Gemlik zırhlısıyla Libya'ya gitti.
3. Genel Af Kanunu teklifi Meclis'e sunuldu.
5. Mersin'deki « seçim cinayeti » davasına başlandı. ☞
6. İngiltere lig şampiyonu Manchester United futbol takımı uçak kazası geçirdi.
8. Sanayi bakanlığından ayrılan Samet Ağaoğlu Devlet bakanlığına getirildi.
9. Bütçede kısıtlama yapıldı; giderlerin artırımı 88 milyondan 42 milyon liraya indirildi.
11. Kıbrıs konusundaki İngiltere-Yunanistan görüşmeleri Atina'da başladı.
12. Yüksek Seçim Kurulu, CHP'nin itirazını reddetti; İstanbul'da seçim yenilenmeyecek.
12. *Halk* gazetesi sahibi ve başyazarı Ratip Tahir Burak beraat etti.
13. Cumhurbaşkanı Bayar, Libya gezisinden döndü.
14. Irak ile Ürdün birleşti.
14. ABD'den alınan buğday yola çıkarıldı; buğdayın 90 000 tonu İstanbul'a tahsis edildi.
15. CHP Meclis grubunun açık toplantısına izin verilmedi.
17. Yüksek Seçim Kurulu, yapılan itirazların tümünü reddetti.
18. Mısır kuvvetleri Sudan'a girdi.
20. Anvers'te bir yolcu gemisiyle çarpışan Aydın şilebi battı.
21. Suriye ile Mısır, plebisit sonucu birleşerek, Birleşik Arap Cumhuriyeti adını aldı; Nasır, devlet başkanı seçildi.
27. Başbakan Menderes Meclis'te CHP'lilere « robot » deyince kavga çıktı. ☞
28. 1958 yılı bütçesi Meclis'te kabul edildi. ☞

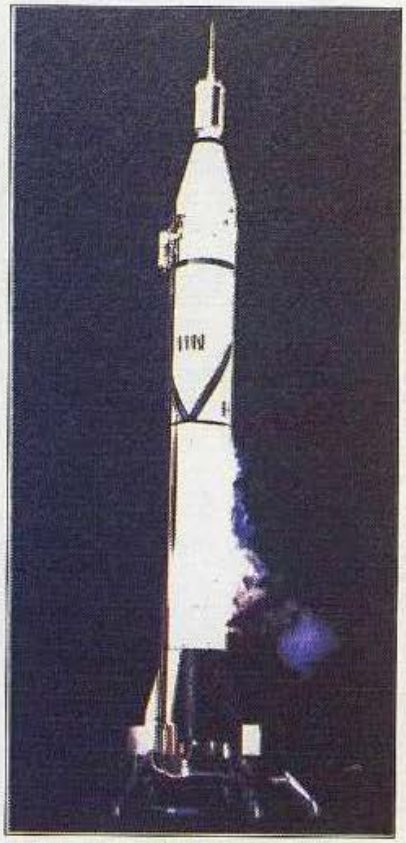
ÖLÜM

15. Siyaset adamı ve diplomat Numan Menemencioğlu. ☞

Başbakan dekanlarla görüştü

6 şubat - İstanbul Üniversitesi rektörü ile Hukuk ve Tıp fakülteleri dekanları, Başbakan Adnan Menderes'in davetlisi olarak Ankara'ya gittiler. Görüşme sonrası profesörler, « Başbakanla samimî sohbetlerde bulunduk » derken, toplantıda, hazırlanmakta olan yeni Üniversiteler Kanunu'nun görüşüldüğü ileri sürüldü.

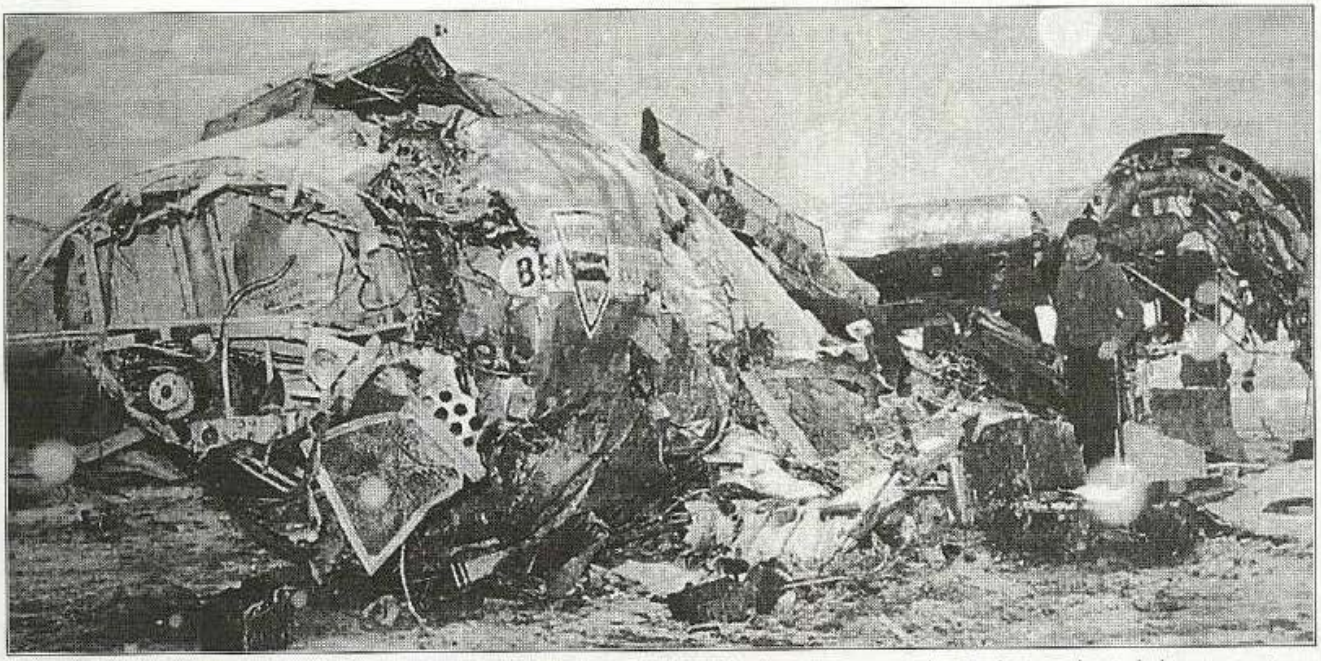
Öte yandan Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Profesör Hüseyin Nail Kubalı'ya bakanlık emrine alındığı resmen bildirildi. Bu tebliğden bir gün önce İstanbul'a gelen Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Vali ve Belediye Başkanı Mümtaz Tarhan ile emniyet müdürünün de katıldığı bir toplantı yaptı.

İlk ABD uydusu Explorer uzayda.

Menderes Bulganin'e cevap verdi

24 şubat - Başbakan Adnan Menderes, SSCB Başbakanı Bulganin'in 14 aralık ve 9 ocak tarihlerinde gönderdiği mesajlara cevap verdi. Başbakan Menderes, cevabî mesajında NATO, CENTO ve SEATO'nun kuruluş amaçlarını anlatarak, « Alınan tedbirler memleket müdafaasının gerektirdiği ölçüler içinde kalmıştır » dedi.

Belgrad'daki Avrupa Kupası çeyrek final maçından dönen Manchester United takımını taşıyan uçak, Münih Havaalanı'nda buz tutan pistten çıktı. Uçaktaki 44 kişiden 21'i ölürken, 17 oyuncudan yalnızca 8'i sağ kaldı. Kazada 8 de gazeteci hayatını kaybetti.

Mersin cinayeti davasına başlandı

5 şubat - 1957 genel seçimlerinden iki gün sonra, 29 ekim günü Demokrat Parti Mersin İl Başkanlığı binasının karşısında işlenen cinayetle ilgili davaya, Kayseri Ağır Ceza Mahkemesi'nin davadan çekilme kararı alması üzerine, Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı.

Sanıklar, Demokrat Parti Mersin İl Başkanlığı kurucularından Zeki Budur ile arkadaşı Murat Sevim, duruşmaya tutuklu olarak getirildi. Sanık Budur ifadesinde, kendisinin Demokrat Parti'ye hizmet etmesi nedeniyle, para karşılığında tutulan maktul Mahmut Baytunç tarafından öldürülmek istendiğini, üzerine kasaturayla saldıran maktulü kendini savunma amacıyla vurmak zorunda kaldığını söyledi ve beraatini istedi, ancak bu istek reddedildi. Mahkeme duruşmayla ilgili yayın yasağını da kaldırdı.

Numan Menemencioğlu öldü

15 şubat - Diplomat, siyaset ve devlet adamı Numan Menemencioğlu 65 yaşında Ankara'da öldü. 1914'te Lozan Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitiren Menemencioğlu, aynı yıl Viyana Büyükelçiliği'nde üçüncü kâtip olarak diplomatlık mesleğine başladı. Paris, Atina, Budapeşte elçiliklerinde çalıştı, Beyrut başkonsolosluğu yaptı. 1935'te Gaziantep milletvekili seçildi. 1942'de İkinci Dünya Savaşı'nın en sıcak çatışmalarının yaşandığı bir sırada Dışişleri bakanı oldu. İngiltere ve ABD'nin Türkiye'yi Müttefiklerin yanında savaşa sokma girişimleri karşısında ustaca direndi. 1944'te Dışişleri bakanlığından istifa etti; aynı yıl Paris büyükelçisi oldu, bu görevdeyken emekliye ayrıldı. Menemencioğlu geçen yıl DP'den İstanbul milletvekili seçilmişti.

Numan Menemencioğlu.

1958 yılı bütçesi Büyük Millet Meclisi'nde onaylandı

28 şubat - 1958 yılı bütçesi, 167 ret oyuna karşılık 408 kabul oyuyla Büyük Millet Meclisi'nde onaylandı. Bütçenin oylanmasından önce söz alan Cumhuriyet Halk Partisi Ankara Milletvekili Faik Ahmet Barutçu, « Memlekette iktisadî bir kriz var. Halkın karnını istatistik rakamları doyurmaz » dedi. Barutçu'nun bu konuşmasına cevap veren Maliye Bakanı Hasan Polatkan, « Bu tedhiş havasına kâti olarak son vereceğiz » dedi. Bütçeyi onaylayan Meclis tatile girdi.

Bütçe görüşmeleri sırasında Meclis'in bazı oturumlarında milletvekilleri arasında kavga çıktı. Dünkü oturumda Başbakan Menderes'in CHP'lilere « robot » diye hitap etmesi üzerine ortalık karıştı. Menderes bu sözü, CHP milletvekillerinin kürsüde doğrudan ellerindeki kâğıtları okumaları üzerine kullandığını söyledi. Sert tartışmalar sonucu 3 CHP milletvekiline Meclis'ten uzaklaştırma cezası verildi. 26 şubatta CHP Kars Milletvekili Mehmet Hazer'e 6 oturum Meclis'ten uzaklaştırma cezası veren Meclis Başkan Yardımcısı Agâh Erozan'ı DP milletvekilleri de eleştirdi. Hatasını kabul eden Başkan Erozan, cezanın affı yoluna gittiyse de içtüzük buna imkân vermedi.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesinin görüşüldüğü 24 şubattaki oturumda Başbakan Menderes'in, « O Halk Partisi ki, senelerce milletin aziz dinini inkâr etti » diyen DP Tekirdağ Milletvekili Zeki Erataman'ı alkışlamasıyla ortalık birbirine girdi, yarım saat süren kavgada kürsüler kırıldı, bazı milletvekillerinin hafif yaralandı. CHP Ankara Milletvekili Selim Soley, mevlitlerde DP için de dua edildiğinden bahsederek, « Mevlit mevtaya okunduğuna göre bunda şaşılacak bir şey olmasa gerekir » dedi. DP milletvekillerinin bu konuşmayı protesto etmesi üzerine olaylar daha da büyüdü.

1958

Mart

1. Üsküdar yolcu vapuru İzmit'te battı. ☞
6. CHP, Devlet, İçişleri ve Adalet bakanları hakkında Meclis soruşturması açılmasını istedi.
11. Ekrem Şerif Egeli İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanlığından istifa etti.
11. Türkiye, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni tanıdı.
12. Gaziantep'te genel seçim sonrası çıkan olaylarla ilgili davaya Yozgat'ta başlandı.
14. İstanbul Üniversitesi'ni ziyaret eden Başbakan Menderes profesörlerle görüştü.
14. İran Şahı Rıza Pehlevî eşi Kraliçe Süreyya'dan boşandı.
15. Birleşik Arap Cumhuriyeti Devlet Başkanı Nasır, Gazze'ye özerklik tanıdı; Filistinli mülteciler bölgede devlet kuracak.
17. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu Türkiye'nin Ortak Pazar'a katılacağını söyledi.
17. Gaziantep olaylarının sanıkları Yozgat'taki duruşmada tahliye edildi.
17. Kıbrıs'ta Rum terörü şiddetlendi; 2 İngiliz üssünün su tesisleri bombalandı.
18. Kıbrıs'ta bir Türk öldürüldü.
21. Türkiye, ABD'den 1 350 ton buğday aldı.
23. Anadolu Ekspresi'nin lokomotifi heyelan nedeniyle Sapanca Gölü'ne uçtu; can kaybı olmadı. ☞
23. CMP ile Hürriyet Partisi birleşme çabası içinde.
24. Meclis dine karşı suçlarla ilgili tasarıyı komisyona iade etti. ☞
24. Kıbrıs'ta 8 Türk tutuklandı.
27. SSCB Başbakanı Bulganin azledildi; Komünist Parti birinci sekreteri Hruşçev başbakanlık görevini de üstlendi.
29. Yeni Tahsis ve Tevzi Dairesi kuruldu.

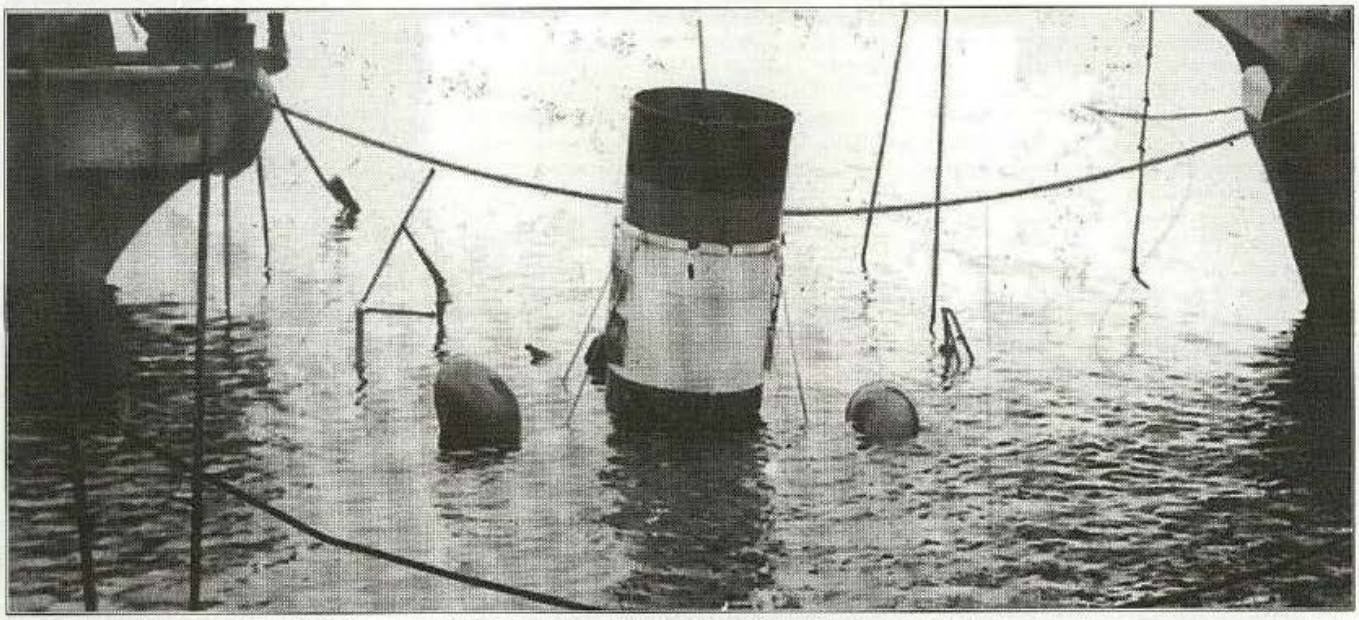

Üsküdar faciası kurbanlarından biri denizden çıkarılırken.

Halkın da var gücüyle katıldığı arama çalışmaları günlerce devam etti.

Üsküdar vapuru İzmit Körfezi'nde battı; 160 ölü, 42 kayıp

Tamamen sulara gömülmesi 3 dakika süren Üsküdar vapuru dibe oturdu, geride sadece bacası kaldı.

19 mart - Yakın tarihimizin en büyük deniz faciası İzmit Körfezi'nde meydana geldi. 1 martta Üsküdar yolcu vapuru, İzmit Körfezi'nde şiddetli lodos nedeniyle battı. İzmit İskelesi'nden aldığı yolcularla saat 12.20'de yola çıkan Üsküdar vapuru, Klor Fabrikası ile Petrolofisi arasındaki Soğucak mevkiinde lodosa yakalandı. Yolcularının büyük kısmını okuldan evlerine dönmekte olan ortaokul, lise ve Kız Sanat Enstitüsü öğrencilerinin oluşturduğu vapur, 3 dakika içinde sulara gömüldü. İlk günkü belirlemelerde 121 kişinin öldüğü, 37 kişinin de kurtulduğu anlaşıldı. Ölüm haberleri Karamürsel, Gölcük ve Derince'de birçok aileyi perişan etti.

Bir gün sonra Üsküdar vapurunun kaptanı Mehmet Aşçi'nın cesedi kıyıya vurdu. Kaptan, kaza sırasında hızı saatte 70 kilometreyi bulan fırtınadan kurtulmak için gemiyi kumluğa oturtmaya çalışmışsa da başarılı olamamıştı.

4 martta İzmit Valisi Ekmel Çetinel, denizden bütün cesetlerin çıkarıldığını açıkladı, ancak balıkadamlar ve balıkçılar 8 martta denizden yeni cesetler çıkardılar.

19 martta Deniz Kuvvetleri, Başbakan Menderes'in emri üzerine batık vapur su üstüne çıkardı. Gemiden çıkarılan cesetlerle birlikte kazada ölü sayısı 160'ı buldu, kayıp sayısı 42, kurtulanların sayısı da 40 olarak açıklandı.

İçindeki çamurlu sular boşaltılan Üsküdar vapuru bir motorun yedeğinde Gölcük askerî fabrikalar rıhtımına getirilerek bağlandı. 1927 yılında Almanya'da inşa edilen geminin, yapılacak incelemeler tamamlandıktan sonra Denizcilik Bankası'na teslim edileceği açıklandı. Birçok kişi olayda Denizcilik Bankası'nın ihmali olduğunu düşünüyor.

19 martta çıkarılan Üsküdar vapuru Gölcük askerî fabrikalar rıhtımına çekildi.

1958

Dinin istismarı konusunda DP ve CHP görüş birliğinde

24 mart - Türk Ceza Kanunu'nun 175. maddesinin değiştirilmesini öngören tasarı Meclis'te görüşüldü.
Tasarıda Allah'a, peygamberlere, mukaddes eşyalara sözle veya yazıyla hakaret edenler için yeni müeyyideler konulması veya yürürlükteki cezaların artırılması isteniyor. Görüşmeler sırasında ilk sözü alan DP Diyarbakır Milletvekili Halil Turgut, Başbakan Menderes'in manevî cepheyi takviye hususunda gösterdiği ilgiyi şükranla anarak, ABD ve İngiltere'de kalplerin dinle beslendiğini söyledi. Teklif sahibi DP Nevşehir Milletvekili Münip Hayri Ürgüplü, « Vereceğiniz karar insaniyet ve İslamiyet için mübarektir » dedi.
Teklif aleyhine bir konuşma yapan DP Afyon Milletvekili Kemal Özçoban'ın sözleriyse CHP'lilerce alkışlandı. Özçoban, « Anayasamızın kabul ettiği dinler bulunmadığına göre, devletin kabul ettiği dinler diye Türk Ceza Kanunu'na madde koymak Anayasa'ya aykırıdır » dedi. CHP Ordu Milletvekili Ferda Güley de, « Hakikî Müslümanlıkta bir kimse diğer bir kimsenin dini için hüsnüzanla memurdur. Hüküm Allah'a mahsustur. Bugün, asırlardan beri her türlü fenalığı getiren hurafeler meselesi vardır. Bilhassa seçim zamanlarında partilerimizi ve şahıslarımızı kazandırmak için yaptığımız şeyler yüz kızartıcıdır » dedi.
Görüşmeler sonunda tasarı komisyona iade edildi; bazı DP'liler, « Bir daha geri gelmesin » diye bağırdı.

Göle uçan lokomotif

Göle uçan lokomotifin kurtarma çalışması.

23 mart - Sapanca Gölü civarında meydana gelen tren kazası, mucize eseri can kaybı olmadan atlatıldı. Akşam saat 18.10'da Haydarpaşa Garı'ndan Ankara'ya hareket eden Anadolu Ekspresi'nin lokomotifi gece 22.40'ta Sapanca Gölü'ne uçtu. Olaya, trenin üzerine tepelerden kayarak inen taş ve toprak yığını neden oldu. Lokomotifin, çekmekte olduğu vagonlardan kurtulması büyük bir faciayı engelledi. Göle uçan makinist ve ateşçi kurtarıldı.

Kuzu eti fiyatı resmen belirlendi

24 mart - İstanbul, Ankara ve İzmir belediye sınırları içinde kesilen kuzu etinin fiyatları belirlendi. *Resmî Gazete*'de yayımlanan tarifeye göre, etin kilosu Ankara ve İzmir'de azamî 600 kuruşa, İstanbul'da 650 kuruşa satılacak.

CMP-Hürriyet Partisi birleşme çalışmaları

23 mart - 18 martta CMP'li Ahmet Tahtakılıç Hürriyet Partisi'yle birleşmek için temaslarda bulunulduğunu açıkladı. Ancak en pratik yol olan bir partinin diğerine katılması fikri kabul edilmediğinden görüşmeler yarıda kesildi.

Nisan

1. Kıbrıs'ta EOKA'cılar savaş ilan etti; EOKA lideri Grivas, Türkleri de tehdit etti.
6. Kıbrıs Genel Valisi Foot, EOKA'yı « şımarttı »; Radyo Gazetesi, Foot'a karşı sert eleştirilerde bulundu.
7. ABD, Türkiye'ye tarım makineleri ve traktör için yedek malzeme alımında kullanılmak üzere 1 milyon dolar ayırdı.
7. Profesör Kubalı görevine iade edildi. ☞
7. Eskişehir'in Mihalıççık İlçesi'nde 7 Ticanî tutuklandı.
10. Gaziantep'te seçim sonrası çıkan olayların zanlısı 10 kişi tekrar tutuklandı.
14. İstanbul'da dolmuş şoförleri yüzde 100 zam istedi.
15. Günde 40 000 yolcu taşıyan İstanbul'daki tünele yeni kayış getirilmeyince seferler 1 ay süreyle tatil edildi.
16. Kıbrıs'ta 2 Türk'ü ezerek öldüren İngiliz Binbaşı Boyd beraat etti.
16. DP İstanbul İl Başkanı ve eski Devlet Bakanı Mehmet Cemil Bengü trafik kazasında öldü.
19. Başbakan Menderes Uzakdoğu gezisine çıktı. Önce Japonya'ya gitti. ☞
23. Türkiye-Japonya ekonomik görüşmeleri Tokyo'da başladı.
25. Altın fiyatları yükseldi; 134 lira olan Cumhuriyet altını 151 liraya çıktı.
25. Başbakan Menderes Güney Kore'ye geçti.
26. Başbakan Menderes, Güney Kore Cumhurbaşkanı Rhee ile görüştü ve Tarafsızlar'ı eleştirdi. ☞
27. Başbakan Güney Kore'de Türk Birliği'ni ziyaret etti.
27. İstanbul Büyükçekmece belediye seçimini DP kazandı.
28. Malta Adası'nda İngilizlere karşı isyan başladı.
29. Ankara'da 5 Nurcu tutuklandı.
29. Altın fiyatı düştü; 151 liraya çıkan Cumhuriyet altını 133 liraya indi.
29. Başbakan Menderes Milliyetçi Çin lideri Çan Kay-şek'le Formoza'da görüştü. ☞
30. İzmir Ticaret Odası ticarî rejimi eleştirdi. ☞

Menderes, Kore'deki Türk birliğini ziyaret etti

Başbakan Menderes Kore'deki Türk birliğini denetliyor.

Başbakan Menderes, şerefine verilen kabulde, Japon İmparatoru Hirohito (soldan birinci), İmparatoriçe Nagako ve Veliaht Prens Akihito'yla birlikte.

29 nisan - 19 nisanda Uzakdoğu ülkelerini kapsayan bir geziye çıkan Başbakan Adnan Menderes, aynı gün gittiği Japonya'da, 22 nisanda İmparator Hirohito ve İmparatoriçe Nagako ile Veliaht Prens Akihito tarafından kabul edildi ve birlikte öğle yemeği yedi. Bir gün sonra da Tokyo'da Türkiye-Japonya ekonomik görüşmeleri başladı. Başbakan Menderes aynı gün Japon sanayi tesislerini de gezdi. 24 nisanda Güney Kore'ye geçen Menderes'e, Cumhurbaşkanı Rhee tarafından, Güney Kore'nin en yüksek millî nişanı, Liyakat Madalyası takıldı. Başbakan Menderes, Güney Kore'deki Türk birliğini de denetledi. Başbakan 29 nisanda da Formoza'ya geçerek, Milliyetçi Çin lideri Çan Kay-şek'le görüştü.

Ulus gazetesi üçüncü defa kapatıldı

9 nisan - Ankara Basın Mahkemesi, Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı *Ulus* gazetesini, üçüncü defadır bir ay süreyle kapattı. Bu karara, Ankara Milletvekili Bülent Ecevit'in bir yazısı neden oldu. Öte yandan aynı mahkeme, gazetenin sorumlu müdürü Ülkü Arman'ı bir yıl, karikatürcüsü Halim Büyükbulut'u da bir yıl iki ay hapse mahkûm etti.

Havagazından şikâyetler artıyor

11 nisan - Havagazı abonelerinin şikâyetleri her geçen gün artıyor. Aboneler, kendilerine iddia edildiğinin aksine 4 000 kalori yerine 3 200 kalorilik gaz verildiğini, bu nedenle de yemeklerin bir saat yerine bir buçuk saatte piştiğini söylüyorlar. Havagazı yetkilileriyse, kendilerine verilen kömür cinsinin kötü olmasından ve ocaklar ile makinelerin revizyon ihtiyacından şikâyetçi. Bu meseleler halledilmedikçe, abonelere gerektiği gibi hizmet vermenin mümkün olmadığını da açıkca söylüyorlar.

İhracat karşılığı kahve ithal edilebilecek

24 nisan - İktisat ve Ticaret Bakanlığı, piyasadaki bazı malların sıkıntısını hafifletmek amacıyla yeni bir karar aldı. Yeni uygulamaya göre, bakanlıkça daha önce tespit edilmiş olan belirli sanayi maddelerinden başka, 35 kalem ihtiyaç maddesinin de ithal edilmesine izin verildi. İthal edilecek mallar arasında kauçuk, otomobil, kamyon lastiği, çuval, kanaviçe, sunî elyaf, demir ve çelik de bulunuyor. Ayrıca ihracat yapanlar, karşılığında kahve de ithal edebilecekler.

Hamamlarda kalış süresi kısıtlandı

10 nisan - İstanbul Belediyesi'nin aldığı yeni bir karara göre, müşteriler hamamda bir saatten fazla kalamayacaklar. Kararın alınmasına bazı müşterilerin hamama sabah erken saatlerde gelerek akşama kadar kalmaları ve hamama ödedikleri ücretin en az beş altı misli su harcamaları neden oldu. Bilhassa kadınların gruplar halinde gelerek saatlerce kalıp hamamı bir « toplantı yeri » haline getirmeleri, İstanbullu hamamcıların şikâyetine yol açtı. Şehirde hamamlar ihtiyacı karşılamadığından, karar hamamcılar arasında sevinç yarattı.

Profesörler arsa karşılığı mı susturuldular?

5 nisan - Türkiye'nin dört bir yanından gelen avukatlar, Türkiye Barolar Birliği'nin kurulması amacıyla İzmir'de bir toplantı yaptılar. Toplantı hayli tartışmalı geçti. İstanbul Barosu Başkanı Orhan Arsal, son günlerde İstanbul Üniversitesi'nde meydana gelen olaylara değinerek, konuyu Profesör Hüseyin Nail Kubah'nın iktidarla olan mücadelesine getirdi ve « Korkaklar yaşayamazlar... Biz üniversitelerden de kuvvetliyiz. Çünkü bir arsa fiyatına taviz verecek insanlardan değiliz » dedi. Arsal, Başbakan Menderes'in profesörleri susturmak için Etiler'de bir arsayı konut inşa etmeleri için yok pahasına kendilerine verdiğini ima etti.

Tarikatçılarla mücadele

30 nisan - Din ve Vicdan Hürriyeti Kanunu çıktığından beri faaliyetleri durmuş görünen tarikatların son günlerde yeniden harekete geçtikleri görülüyor.
Tokat'ın Almus İlçesi'nde müftünün yönettiği bir Nakşibendî ayinine suçüstü yapıldı. Yakalanan müftü, nüfus ve zabıt kâtipleri hakkında soruşturma açıldı. Ayrıca Eskişehir'in Mihalıççık İlçesi'nde 7 Ticanî yakalandı. Aydın ve Nazilli'de de buna benzer tutuklamalar yapıldı. Son olarak Ankara'da Said Nursî'nin müritleri olarak bilinen 5 kişi bir matbaada risale basarken yakalandı. Elebaşlarının Diyanet İşleri Başkanlığı vaizlerinden birinin olduğu anlaşıldı. Bir açıklama yapan Diyanet İşleri Başkanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, « Bu hareket dine hizmet değildir » dedi.

Profesör Hüseyin Nail Kubalı.

İzmir Ticaret Odası ticarî rejimi eleştirdi

30 nisan - İzmir Ticaret Odası'nın hazırladığı « Ticaret Âlemimizin Bugünkü Durumu » başlıklı raporda, mevcut ticarî rejim şiddetle eleştirilerek, alınması gerektiği düşünülen tedbirler açıklandı.
Raporda hükûmetin art arda aldığı bazı kararlarla rekabet mekanizmasının yok edildiği belirtilerek, « Fiyat tespiti ve dağıtımla ilgili kararnameler kaldırıldığı ve ticaret serbest bırakıldığı takdirde, karaborsanın kaybolacağına ve gerekli maddelerin bulunacağına kaniyiz » denildi.

Karaköy'deki belediyeye ait binaların yıkımı devam ediyor.

Karaköy'de Domuz Sokağı açıldı

24 nisan - İstanbul Karaköy Domuz Sokağı'ndaki sıra binalar belediye ekiplerince yıkıldı. Yüksekkaldırım'ın Karaköy tarafında yıkılan binalardan açılan alan Karaköy Meydanı'na katılacak.
Öte yandan Tophane'de de istimlak çalışmaları süratle devam ediyor. Nusretiye Camii'nin yanındaki binaların yıkımına başlandı. Eminönü-Unkapanı arasındaki binaların yıkımı da sürüyor.

Profesör Kubalı'ya bir ay derse girmeme cezası verildi

17 nisan - İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yönetim Kurulu, öğrencilerin 15 nisanda Profesör Hüseyin Nail Kubalı lehinde bir saat boyunca yaptıkları gösteriyle ilgili soruşturmayı genişletti. Olayla ilgili olarak 25 öğrenci ifade vermeye çağrıldı. Bunlardan 5'inin sorgusu tamamlanırken, 2 öğrencinin üniversiteye girmesi geçici olarak yasaklandı. Polis, üniversite önünde geniş güvenlik önlemleri aldı.
Olaylar 4 nisanda Profesör Hüseyin Nail Kubalı konusunun Büyük Millet Meclisi'nde görüşülmesinden sonra zincirleme gelişti. Meclis'te bir konuşma yapan Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, İstanbul Üniversitesi Senatosu'nun Profesör Kubalı'nın beyanlarının siyasî olmadığı hakkında görüş bildirdiğini açıkladı. Bakan Yardımcı, « Ancak bakanlık, senatonun bu mütalaasıyla kendisini mukayyet saymamaktadır » dedi. Bunun üzerine söz alan muhalefet milletvekilleri, Bakan Yardımcı'yı istifaya davet ederek, « Hüseyin Nail Kubalı Anayasa hukuku profesörüdür. Eğer rejim buhranı var demişse vardır » dediler.
9 nisanda bakanlık, Profesör Kubalı'yı İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki kürsüsüne iade etti. Millî Eğitim Bakanı Yardımcı, bakanlık emrinin devamına gerek görülmediğini ve bu işin böylece kapandığını açıkladı.
Karar hakkında fikrini söyleyen Profesör Kubalı, doğru bildiği yoldan ayrılmayacağını belirterek, « Vicdanımın bana emrettiği meşru görevi en ufak bir yılgınlık eseri göstermeden yerine getirmeye devam edeceğim tabiîdir » dedi. Bu demeç, iktidarın tepkisine yol açtı. İstanbul Üniversitesi Senatosu, 12 nisanda toplanarak Profesör Kubalı'ya ihtar ve 1 ay süreyle derse girmeme cezası verdi. İktidar bu kararı memnuniyetle karşılarken, muhalefet tepki gösterdi. Kubalı, karara itiraz edeceğini açıkladı.

1958

Mayıs

1. Başbakan Menderes Yeni Delhi'de Nehru'yla görüştü.
2. *Akis* dergisi sahibi A. Tarık Halulu 1 yıl 4 ay hapse mahkûm oldu; dergi 1 ay süreyle kapatıldı.
4. CHP Parti Meclisi, ekonomik durumu ve gericilik olaylarını ele alan bir bildiri yayımladı.
6. *Ulus* gazetesi yazı işleri müdürü Nihat Subaşı cezaevine girdi.
7. Cumhurbaşkanı Bayar Almanya'ya gitti.
7. Reşat altını 157 liradan 153 liraya düştü.
7. *Ulus* gazetesi yazarı Şinasi Nahit Berker tutuklandı.
8. Darphane piyasaya 7 000 altın sürdü.
9. *Yenigün* gazetesi yazı işleri müdürü Altan Öymen 10 ay hapse mahkûm oldu.
11. Heybeliada vapuru yandı.
12. Kıbrıs'ta, Rum teröristler bir Türk'ü öldürdü.
14. *Ankara Telgraf* gazetesi yazı işleri müdürü Fethi Giray ile *Hâkimiyet* gazetesi yazı işleri müdürü Faruk Taşkıran tutuklandı.
14. Kıbrıs'ta Türk gizli teşkilatı Volkan harekete geçti; İngilizlerin kaldığı bir binanın yanında bomba patladı, 3 Türk tutuklandı.
15. İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Mümtaz Tarhan, görevinden istifa etti.
16. İstanbul valiliği ve belediye başkanlığına Ethem Yetkiner atandı.
16. Türk besteci Adnan Saygun Londra'da Jean Sibelius Ödülü'nü aldı.
24. Çankırı'yı sel bastı; 18 kişi öldü, 500 ev yıkıldı.
24. İstanbul Barosu Başkanı Orhan Arsal görevinden istifa etti.
28. *Akis* dergisi yazı işleri müdürü Zeki Ademhan, 3 yıl 4 ay hapis cezasına mahkûm oldu.
30. DP yayın organı *Zafer* gazetesi mahkûm oldu; yazı işleri müdürü Fatin Fuat 1 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırıldı; 3,5 yıldır süren *Dünya-Zafer* davasında *Dünya*, *Zafer*'e ispat hakkı da tanımıştı.

Orduyu isyana teşvik ettikleri iddia edilen 9 subay yargılanıyor

1. Ordu Askerî Mahkemesi'nde yargılanan, biri emekli 9 subay duruşmada: (ön sıra soldan sağa) Samet Kuşçu, Hasan Sabuncu, İlhami Barut, Cemal Yıldırım, (ikinci sıra) Ahmet Dalkılıç, Kâzım Özfırat, Ata Tan, Faruk Güventürk, (üçüncü sıra) Naci Aşkın.

26 mayıs - Yaklaşık 6 ay önce orduyu isyana teşvik ettikleri gerekçesiyle haklarında soruşturma açılan 9 subayın yargılanmasına 1. Ordu Askerî Mahkemesi'nde başlandı. Sanıklardan Kurmay Binbaşı Samet Kuşçu, Tümgeneral Cemal Tural'ın başkanlığındaki mahkeme heyetine güveni olmadığını söyleyerek reddi hâkim talebinde bulundu, ancak bu talep kabul edilmedi. İddianamenin okunması toplam 6 saat sürdü. İddiaya göre seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisi'nden aday olan Cemal Yıldırım, Samet Kuşçu'ya hükûmeti devirme teklifinde bulundu. Bu görevi kabul eden Kuşçu'nun, Kurmay Albay Naci Aşkın, Kurmay Albay İlhami Barut, Kurmay Yüzbaşı Kâzım Özfırat, Topçu Yarbay Faruk Güventürk, Piyade Binbaşı Ata Tan, Piyade Binbaşı Ahmet Dalkılıç ve Piyade Yüzbaşı Hasan Sabuncu'yla işbirliği yaptığı ve kovuşturmanın yine Kuşçu tarafından Başbakan Adnan Menderes'e yapılan bir ihbar sonucu başladığı ileri sürüldü.

Tümgeneral Cemal Tural.

Basın suçlarının affı teklifi reddedildi

28 mayıs - Basın suçlarının affı hakkındaki teklif, Meclis'te DP milletvekillerinin oylarıyla reddedildi. Tartışmalı geçen oturumda CHP Adana Milletvekili Suphi Baykam, « Hiçbir dönemde bu kadar insan hürriyetinden mahrum edilmemiştir » dedi. Baykam, sözlerini şöyle sürdürdü: « Basın hür olacak ve haksızlıkları yazacaktır. Basının bugün zulüm içerisinde görev yapmasını takdirle karşılıyoruz. Gazeteciler suiistimalleri yazacaklardır. Buna imkân vermeyen rejim demokrasi değildir ». Baykam'ın son cümlesi Meclis başkanınca zabıtlardan çıkarıldı. DP adına söz alan Çorum Milletvekili Kemal Biberoğlu, basına alabildiğince hürriyet verildiğini, ancak bunun suiistimal edildiğini söyledi. DP Sakarya Milletvekili Nusret Kirişçioğlu da, Türkiye'deki basın cezalarının hür ve demokratik ülkelere göre daha hafif olduğunu iddia ederek, ortada af için bir neden bulunmadığını ileri sürdü.

1958

Kahve satışlarını Kızılay yapacak

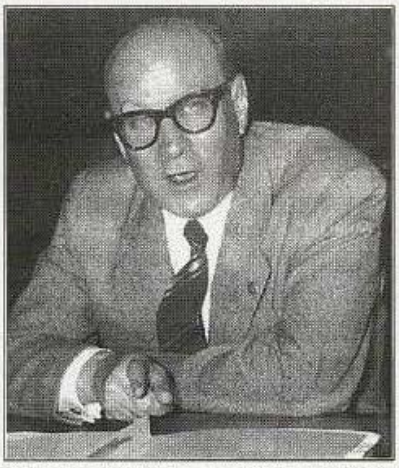
29 mayıs - Genel seçimden kısa bir süre önce ithal edilen ve uzun süredir gümrükte bekletilen 300 ton kahvenin satış ve dağıtım şekli nihayet belirlendi. Bakanlar Kurulu kararına göre Tekel Genel Müdürlüğü'nce Kızılay'a devredilen kahvelerin satışı, Millî Korunma Kanunu hükümlerinden de ayrı tutulacak. Kahvenin kâr haddini, satış fiyatını ve satış şeklini Kızılay belirleyecek.

100 000 kişilik stadyum

4 mayıs - Başbakan Menderes, İstanbul'da istimlak ve imar alanlarını gezdi. Çukurbostan'a giden Menderes, yetkililerden burada yapılacak olan 100 000 kişilik stad hakkında bilgi aldı. Başbakan yetkililerden stadın temelinin 15 gün içinde atılmasını istedi.

Şairin vaazı

5 mayıs - Bayram tatilini geçirmek üzere Ayvalık'a giden şair Behçet Kemal Çağlar, istek üzerine bayram namazından sonra camide vaaz verdi. Hıncahınç dolu camide Çağlar, « Dini yobazların elinde menfaatlere alet olmaktan kurtaran, Allah ile kul arasına hiçbir simsarın girmesine fırsat vermeyen Atatürk'ü dinsizlikle kötüleyen kara kuvveti Allah, Kahhar ismiyle kahretsin » deyince bütün cami « amin » sesleriyle inledi. Şair, halka, « Sizin toprağınızı, varlığınızı, ırzınızı, namusunuzu düşmanın pençesinden kurtaran halife midir? Hain hilafet ordusu mudur? Mustafa Kemal'in idam fetvasını veren yobazlar mıdır? » diye sorunca camidekiler, « Mustafa Kemal ve arkadaşlarıydı » diye cevap verdiler.

20 kasım 1957'den beri İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı olan eski Çalışma Bakanı Mümtaz Tarhan, uygulamaları beğenilmeyince 15 mayısta istifa etti.

Haziran

2. Kömüre ve Sümerbank ürünlerine zam yapıldı; kalorifer kömürünün tonu 45 liradan 128 liraya, patiskanın metresi 250 kuruştan 530 kuruşa çıkarıldı.
2. Ankara Kapalı Spor Salonu çöktü; can kaybı yok.
2. CHP Genel Başkanı İnönü'nün demecine yayın yasağı kondu.
3. Demire yüzde 100, kâğıda yüzde 30-40 oranında zam yapıldı.
8. Kıbrıs'ta Türkler ile Rumlar arasında çatışma çıktı; 4 Rum öldü, 5 Türk yaralandı.
10. Türkiye, Kıbrıs'taki olaylar konusunda İngiltere'yi protesto ederek, üzücü olayların önlenmesini istedi.
11. Tren, uçak ve vapur ücretlerine yüzde 60-100 oranında zam yapıldı.
12. Ankara'daki « Kıbrıs » mitinginde 150 000 kişi adanın taksimi için ant içti; mitingde ABD de kınandı.
14. Gazete fiyatları 15 kuruştan 25 kuruşa çıktı.
16. DP İstanbul il başkanlığına Servet Sürenkök getirildi.
16. Macaristan'ın eski Başbakanı İmre Nagy idam edildi.
17. Kızılay, kilosu 88 liradan kahve satışına başladı.
20. Kıbrıs'ta bir Türk öldürüldü.
21. İngiltere, Kıbrıs'a 40 000 kişilik askerî kuvvet yığdı. ☞
23. İstanbul'da Şehir Hatları yolcu vapur ücretlerine yapılan yüzde 100 zam, yüzde 20'ye indirildi.
24. İstanbul'da benzin sıkıntısı başladı; taksilerin üçte biri çalışamadı.
25. Mardin'de yol kesen haydutlar, 100 kişiyi soyup bir karakola saldırdılar.
25. *Ulus* gazetesi yazı işleri müdürü Ülkü Arman, CHP Ankara Milletvekili Bülent Ecevit'in bir yazısından dolayı bir yıl hapse mahkûm oldu.
25. Ara seçim ertelendi. ☞
27. Tutuklu 9 subaydan, ihbarcı Kurmay Binbaşı Samet Kuşçu dışındakiler serbest bırakıldı.

Ara seçim ertelendi

25 haziran - Büyük Millet Meclisi, 4 ay 5 günlük yaz tatiline kavga, gürültü içinde girdi. İktidar ile muhalefet partileri arasındaki olaylar ara seçimlerin ertelenmesine ilişkin önergenin görüşülmesi sırasında çıktı. Tartışmalı oturum 3,5 saat sürdü. İlk sözü alan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « Ara seçimlerin bu yıl yapılmasında hususî bir zaruret vardır. Umumî ıstırap hepimizi rahatsız edecek şekildedir. Kuyrukların mesut bir hadise olduğunu söylüyorsunuz; ara seçim bunun mesut bir hadise olup olmadığını gösterecektir » dedi. İnönü'ye cevap veren Devlet Bakanı Samet Ağaoğlu, « Tarihte aleyhine sayfalar dolusu iddialar bulunan Muhterem İnönü... » diye söze başlayınca CHP'lilerin çok şiddetli protestolarına maruz kaldı; Ağaoğlu hiç konuşmadan 15 dakika kürsüde bekledi. Bu arada iktidar ve muhalefet milletvekilleri birbirlerine girdiler. Milletvekilleri yatıştırıldıktan sonra söz alan CHP Ankara Milletvekili Faik Ahmet Barutçu, seçimin ertelenmesinin Anayasa'ya aykırı olacağını söyledi. Bu konuşmaya cevap veren DP Zonguldak Milletvekili Sebati Ataman, Barutçu'nun kendisine, « Lekeli adam » dediğinden yakındı. Meclis Başkanı Refik Koraltan, bu sözünden dolayı Barutçu'ya kınama cezası verdi. CHP Sivas Milletvekili Turhan Feyzioğlu da, « Meclis, Anayasa'yı değiştirmeye mezundur. Ama çiğnemeye mezun değildir » dedi. Ara seçimin ertelenmesi, muhalefetin tüm karşı çıkmalarına rağmen, DP milletvekillerinin oylarıyla kabul edildi.

Faik Ahmet Barutçu.

İstimlak yolsuzluğu sanıkları mahkûm

25 haziran - İstanbul Millî Korunma Mahkemesi, Fatih 1 No'lu Takdir Komisyonu Başkanı Ali Şahin ve bazı üyeleri, gayrimenkullerinin değerini olduğundan daha fazla gösterme vaadiyle vatandaşlardan rüşvet almak suçundan cezalandırdı. Komisyon Başkanı Ali Şahin ve 2 üye 9'ar yıl 4'er ay, diğer 2 üye de 4'er yıl 8'er ay hapis cezasına çarptırıldı.

İngiltere'nin Kıbrıs ile ilgili Macmillan Planı'nı kabul etmedik

28 haziran - Başbakan Adnan Menderes'in, İngiltere Başbakanı Macmillan'ın mesajına verdiği cevap Dışişleri Bakanlığı'nca açıklandı. Başbakan Menderes Macmillan'a, Kıbrıs'taki gerginliğin ancak iki halkın hukuken ve fiilen birbirinden ayrılmasıyla giderilebileceğini söyledi. İngiltere'nin, adaya geçici bir statü teklif eden Kıbrıs planının neden reddedildiğini de açıklayan Başbakan Menderes, « Bu plan uygulamaya konulduğu takdirde iki halk arasında gerginlik artacaktır » dedi ve kesin taksim için İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında ortak görüşmeler yapılması gerektiğini bildirdi.

İngiltere'nin 19 haziran 1958 günü Avam Kamarası'nda açıklanan Kıbrıs planı, adanın 7 yıl süreyle İngiliz yönetiminde kalmasını, hükûmette her iki toplumun da temsil edilmesini öngörüyor. Savunma, dışişleri ve iç güvenlik İngiltere tarafından atanacak bir valinin sorumluluğunda kalacak; bu valinin Türk ve Rum danışmanları olacak. Valinin yetkisi dışındaki işler, Türkiye ve Yunanistan temsilcileriyle, Rum cemaat meclisinden 4, Türk cemaat meclisinden 2 üyeden kurulu bir konsey tarafından yürütülecek. Yedi yıl sürecek bu yönetimden sonra tarafların isteğine bağlı olarak ada bölünecek.

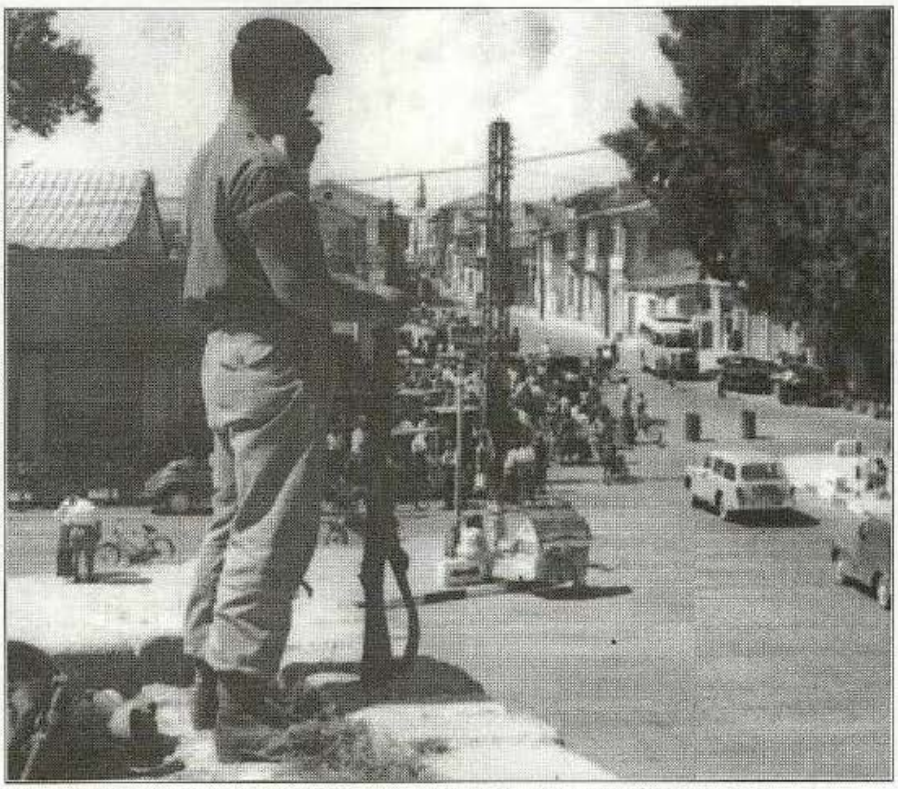
Macmillan Planı, Atina'da bulunan Kıbrıs Rum toplumunun sürgündeki lideri Başpiskopos Makarios tarafından da reddedilmişti.

Öte yandan Türkiye'de son bir ay içinde yurdun hemen her yerinde Kıbrıs'ın taksimi yönünde mitingler yapıldı. 8 mayısta İstanbul Beyazıt'ta yapılan mitinge 300 000 kişi katıldı. 12 mayısta Ankara'da yapılan mitinge katılanların sayısıysa bunun yarısıydı.

Bütün bu gelişmeler sırasında Kıbrıs'ta şiddet daha da arttı. 8 haziranda Lefkoşa'da Türklerle Rumlar arasında çıkan çatışmada 4 Rum öldü, 5 Türk yaralandı. 20 haziranda bir Türk genci öldürüldü. İngiltere, asayişi sağlamak için adaya 40 000 kişilik askerî bir kuvvet gönderdi. Türk hükûmeti, İngiltere'den adada Türklerin güvenliği için alınan tedbirlerin artırılmasını istedi. Ancak İngilizler, tersine bir davranışla Türk gençlerine karşı baskıyı artırdılar.

EOKA tarafından öldürülen birTürk gencinin cenaze merasimi.

Lefkoşa'nın Türk mahallelerinde bir damın üzerinde nöbet tutan İngiliz askeri.

İlaç sıkıntısı tehlikeli hale geldi

26 haziran - Türk Tabipler Birliği Kongresi'nde konuşan doktorlar, ilaç sıkıntısından şikâyet ettiler. İlaç sıkıntısı nedeniyle hekim olarak görevlerini yapamaz hale geldiklerini, hastaların ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu belirten doktorlar, devlet büyüklerine saygı (!) telgrafı çekilmesi teklifine de, « Masrafa değmez » diyerek karşı çıktılar.

Atatürk filmi çevrilemiyor

5 haziran - Universal International film şirketi tarafından çevrilmesine karar verilen « Atatürk » filmiyle ilgili anlaşmasının şirket tarafından feshedildiği bildirildi. Anlaşıldığına göre, Universal şirketinin bu kararı alma nedenleri arasında, Türkiye'de anlayan anlamayan herkesin filme müdahale etmesi de bulunuyor.

Kolej soruları çalındı

18 haziran - Türkiye'deki bütün kolejlerin ve Galatasaray Lisesi'nin 25 haziranda yapılacak giriş sınavlarına ait sorular Millî Eğitim Bakanlığı'nca iptal edildi. Test sorularının iptaline, postayla gönderilen soru torbalarının ağızlarındaki mühürlerinin değişik çıkması sebep oldu. Okul idarelerinin şüphelenerek durumu Millî Eğitim Bakanlığı'na bildirmesi üzerine, sınavlar yeni sorular hazırlanana kadar bakanlıkca iptal edildi.

1958

Temmuz

1. Kıbrıslı Türkler, İngiliz Genel Valisi Foot'a ültimatom verdiler; Türk belediyeleri 15 gün içinde tanınmazsa İngiliz yönetimiyle ilişkiler kesilecek.
2. Kıbrıs'ta Türklerle Rumlar arasında çatışma çıktı; bir Rum öldü, 2 Türk yaralandı.
2. Ankara'da benzin vesikaya bağlandı.
2. Altın fiyatları yükseldi; Cumhuriyet altını 156 liradan 168 liraya çıktı.
7. Kıbrıs'ta pusuya düşürülen 2 Türk dövülerek öldürüldü.
9. İstanbul'da şeker ve gazyağı sıkıntısı başladı.
10. Sıtkı Yırcalı Sanayi bakanı, Server Somuncuoğlu Basın-Yayın ve Turizm bakanı oldu; yeni kurulan Koordinasyon bakanlığına da Sebati Ataman getirildi.
11. İstanbul Belediye Meclisi, Ankara Valisi Kemal Aygün'ü İstanbul belediye başkanı seçti.
11. Kıbrıs'ta 2 Türk öldürüldü.
12. Kıbrıs'ta Rumlar bir otobüsü pusuya düşürüp 5 Türk'ü öldürdü, 20'sini yaraladı.
14. Irak'ta ihtilal oldu; Kral Faysal, Kral Naibi Abdülilah ve Başbakan Nuri Said Paşa öldürüldü. ☞
14. Ankara'da bir araya gelen Türkiye, Pakistan ve İran devlet başkanları Irak'taki ihtilali görüştü.
15. ABD Lübnan'a asker çıkardı; Türkiye çıkarmayı onayladı.
18. ABD, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne sert bir uyarıda bulundu; Nâsır acele Moskova'dan Şam'a döndü.
24. İngiltere, Kıbrıs'a Türk askeri gönderilmesi talebini reddetti.
24. Kapalı olan Türkiye-Irak sınırı açıldı; el konulan Toros Ekspresi serbest bırakıldı.
25. Kıbrıs'ta bir ayda 25 Türk'ün öldürüldüğü açıklandı.
26. Başbakan Menderes Paris'e gitti.
30. CHP, Meclis'i toplantıya çağırdı.
31. Türkiye yeni Irak hükûmetini resmen tanıdı. ☞

Irak'ta kanlı darbe: Kral Faysal öldürüldü

14 temmuz - Irak'ta, General Abdülkerim Kasım yönetimindeki ihtilalci ordu birlikleri sabahın erken saatlerinde kanlı bir hükûmet darbesi yaparak yönetimi ele geçirdiler. Gelen haberlere göre, halkın saraya hücum ettiği, sarayın yakıldığı ve ihtilalcilerin Kral Faysal, Prens Abdülilah ve Başbakan Nuri Said Paşa'yı vahşice öldürdükleri bildirildi.

Kendisini « Irak Cumhuriyet Radyosu » olarak ilan eden Bağdat Radyosu, Irak'ta krallık rejiminin yıkılarak cumhuriyet kurulduğunu açıkladı. Radyo, General Kasım'ın başkanlığında « İhtilal Hâkimiyet Konseyi » kurulduğunu, Konsey'in Kral Faysal'ın bütün yetkilerine sahip olduğunu da bildirdi.

Bu arada General Kasım yeni hükûmeti kurarak başbakanlık ve Millî Savunma bakanlığı görevlerini üzerine aldı. General Kasım yaptığı açıklamada ordu içinde geniş çapta tasfiye hareketine girişildiğini, Genelkurmay Başkanı General Arif ile yüksek rütbeli subayların ordudan uzaklaştırıldıklarını, bir kısmının da tutuklandığını söyledi. Genelkurmay başkanlığına Salih Elazm'ın tayin edildiğini ve krallık ailesinin isimlerini taşıyan tümenlerin isimlerinin değiştirildiğini de açıklayan Kasım, 14 temmuzu bayram olarak ilan etti ve « Biz Arap Birliği'ne tam üye ve diğer Arap ve Müslüman devletlerle işbirliği yapan bir Irak Cumhuriyeti kurmaya karar verdik. Bu cumhuriyet Birleşmiş Milletler ve 1955 Bandung Konferansı prensiplerine bağlı olacaktır » dedi.

Diğer taraftan, her yarım saatte bir cumhuriyet ilan edildiğini yayınlayan « Irak Cumhuriyet Radyosu », halkı orduyu desteklemeye davet ederek, cumhurbaşkanının plebisitle seçileceğini ve bu arada yurt çapında sokağa çıkma yasağı ilan edildiğini bildirdi.

Ajanslar, yeni rejimi tanımayan krala bağlı bazı aşiretlerin hâlâ çarpışmaya devam ettiğini haber veriyor.

Irak Kralı Faysal, dayısı Prens Abdülilah'la (solda) birlikte bir tören sırasında.

Irak'taki ihtilal Ankara'da endişe yarattı

31 temmuz - İstanbul'da yapılacak Bağdat Paktı Konferansı'na katılmaları beklenen Irak Kralı Faysal, Kral Naibi Abdülilah ve Başbakan Nuri Said Paşa'nın Bağdat'ta yapılan ihtilalde öldürüldüklerine ilişkin haberler, başta Ankara olmak üzere bütün dünyayı endişeye sevk etti. Misafirleri karşılamak için İstanbul'da bulunan Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes, haber üzerine acele Ankara'ya döndüler. 14 temmuzda ihtilali duyuran Bağdat Radyosu, « Allah'ın düşmanları öldürüldü » demişti. Darbenin, Nasır'dan esinlenen bir grup genç subay tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmış, yeni hükûmet, 20 temmuzda Irak'ın Bağdat Paktı'ndan çıktığını açıklamıştı.

Öte yandan konferans için Türkiye'ye gelen İran Şahı Pehlevî ve Pakistan Cumhurbaşkanı Mirza, Ankara'da Cumhurbaşkanı Bayar'la bir araya gelerek Irak'taki son durumu görüştüler. Darbeyi, « Bağdat Paktı'na karşı yapılmış dış kışkırtmaların bir sonucu » olarak değerlendiren Türk hükûmetinin Irak'a askerî bir müdahaleyi düşündüğü, ancak ABD'nin karşı çıkması üzerine bundan vazgeçtiği öğrenildi. Irak'ın Bağdat Paktı'ndan çekilmesinden sonra Londra'da toplanan Başbakanlar Konseyi'ne Adnan Menderes de katıldı. Konsey, 29 temmuzda yayımladığı resmî bildiride, Bağdat Paktı merkezinin Ankara'ya naklini kararlaştırdı. Türkiye 31 temmuzda yeni Irak hükûmetini resmen tanıdığını açıkladı. Karar sözlü bir notayla Irak'ın Ankara büyükelçisine bildirildi.

İnönü'nün birlik çağrısı

27 temmuz - Güney komşumuz Irak'ta meydana gelen ihtilal ve ABD'nin Lübnan'a asker çıkarmasından sonra Ortadoğu'da istikrarın bir anda bozulması üzerine, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü halkı millî birliğe çağırdı. 20 temmuzdaki basın toplantısında İnönü, « Vatan müdafaası karşısında her meselenin ikinci planda bırakılmasını bütün vatandaşlara tavsiye ederim » dedi. CHP bu arada Meclis'i de olağanüstü toplantıya çağırdı. 139 CHP milletvekilinin teklifi üzerine Meclis Başkanı Refik Koraltan, milletvekillerini Meclis'e davet etti. 26 temmuzda toplanan Meclis'te görüşmeler 45 dakika sürdü ve yalnız hükûmet sözcüleri konuşturuldu. Muhalefete söz hakkı verilmesi isteğiyse reddedildi. Muhalefet partileri bu tavrı şiddetle eleştirdiler. Ertesi gün bir basın toplantısı düzenleyen İnönü, DP'lileri Ortadoğu'nun, özellikle de Irak'ın içişlerine karışmak suretiyle Türkiye'nin güvenliğini tehlikeye atmakla suçladı. İnönü, « Dış tehlike, millî birlik, ekonomik düzen için, önce içeride sağlıklı bir politika yürütülmesi gereklidir » dedi. Hükûmet adına İnönü'ye cevap veren İçişleri Bakanı Namık Gedik, İnönü'yü millî menfaatlere aykırı davranmakla suçladı.

Tükürme ve izmarit cezaları iade ediliyor

1 temmuz - Eski İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Mümtaz Tarhan döneminde başlatılan sokağa tükürme ve sigara izmariti atma yasağına aykırı hareket edenlerden alınan 100 lira para cezası, belediye tarafından ceza kesilenlere iade edilecek. Ceza makbuzlarını getiren vatandaşlara paraları geri verilecek.

Taksiler saat açacak

3 temmuz - İstanbul Valiliği, taksilerin, müşterilerin gidecekleri her yer için saat açmalarını kararlaştırdı. Saat açmak istemeyen şoförlerin ehliyetlerine el konulacak. Dolmuş ve taksilerde fahiş ücret alan şoförler de aynı cezaya çarptırılacak.

Çanakkale Abidesi inşaatı durma noktasında

9 temmuz - Çanakkale şehitleri için yapılmakta olan abidenin inşaatı demir sıkıntısı sebebiyle durma noktasına geldi.
Çanakkale Valiliği tarafından anıtın inşası için 2 gün önce verilen 3,6 ton 8'lik, 1,4 ton 10'luk demir, inşaatın en çok 10 gün daha sürdürülebilmesine yeterli olacak. Anıtın tamamlanabilmesi için hâlâ 49,5 ton demire ihtiyaç olduğu belirtildi.

Lübnan'daki Amerikan kuvvetlerinin komutanı Amiral James J. Holloway (soldan ikinci), çıkarmadan hemen sonra kendisini karşılayan Amerikan Elçisi Robert McClintock (ortada siyah gözlüklü), Lübnan Ordusu Başkomutanı Fuat Şahap (sağdan ikinci) ve Amerikan deniz piyadelerinin Komutanı Generali Wood'la (soldan üçüncü) bir arada.

Ortadoğu'da Amerikan ve İngiliz müdahalesi. ABD, Adana'daki İncirlik Üssü'nü Lübnan'a asker nakletmek için kullandı

20 temmuz - Irak'taki ihtilal, Ortadoğu'nun anî ve tehlikeli bir krize sürüklenmesine yol açtı. İhtilalin hemen ertesinde ABD birlikleri Lübnan'a çıkarken, bir gün sonra da İngiliz birlikleri Ürdün'e müdahale etti.
15 temmuzda Amerika Birleşik Devletleri'nin 6. Filosu'na mensup 1 700 deniz piyadesi, herhangi bir direnişle karşılaşmadan Lübnan kıyılarına çıkarak Beyrut Havaalanı'nı kontrol altına aldı. Amerikan birliklerinin Lübnan'a yaptığı çıkarma, Cumhurbaşkanı Kâmil Şamun'un daveti üzerine gerçekleştirildi. Kâmil Şamun, Birleşik Arap Cumhuriyeti lideri Nâsır tarafından desteklenen isyancı güçleri yenilgiye uğratabilmek amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nden yardım istemişti. Türkiye bu girişimi onayladığını açıkladı. ABD'nin, Lübnan'daki birliklerini takviye etmek için Adana İncirlik'teki üssünü kullandığı öğrenildi. Üsse nakliye ve bombardıman uçaklarıyla getirilen paraşütçüler ile deniz piyadelerinin bir kısmı Lübnan'a gönderildi. Böylece Ortadoğu'daki Amerikan deniz piyadesi sayısının 5 000'e ulaştığı söyleniyor.
16 temmuzdaysa Ürdün Kralı Hüseyin'den gelen yardım çağrısı üzerine, 2 000 İngiliz paraşütçüsü Amman Havaalanı'na indirildi. Kral Hüseyin, Birleşik Arap Cumhuriyeti Devlet Başkanı Nâsır'ın emrindeki Suriye birliklerinin Ürdün'e saldırmasından endişe ediyordu. Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Arap Cumhuriyeti'ne sert bir uyarıda bulunarak, gelecek herhangi bir tecavüzün kötü sonuçlara yol açacağını bildirdi.
Öte yandan ABD ve İngiltere'nin bölgeye askerî müdahaleleri Sovyetler Birliği'nin tepkisine yol açtı. SSCB, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nden, ABD ve İngiliz birliklerinin geri çekilmesi yolunda karar alınması talebinde bulundu.

Lübnan'da karaya çıkan Amerikan tankları.

1958

Ağustos

1. Orgeneral Rüştü Erdelhun Kara Kuvvetleri komutanlığına atandı.
2. Yapılan tüm çağrılar Kıbrıs'ta şiddeti önleyemiyor; 2 Türk, bir İngiliz ve 3 Rum öldürüldü.
4. Yeni ekonomik rejimin esasları açıklandı; 1 Amerikan doları 9,45 lira.
9. İngiltere Başbakanı Macmillan Ankara'ya geldi; Kıbrıs'la ilgili Türk-İngiliz görüşmeleri başladı.
9. CHP'li Şemsettin Günaltay ile Kasım Gülek'in konuşmalarını yayımlayan *Akşam*, *Hürriyet* ve *Milliyet* hakkında dava açıldı.
10. Türk-İngiliz görüşmeleri sona erdi; Kıbrıs sorununa ilişkin kesin bir karara varılamadı.
11. Akaryakıt fiyatları yeniden belirlendi; İstanbul'da benzin 79,20, motorin 57,30 ve gazyağı 56 kuruştan satılacak.
11. Zam spora da yansıdı; profesyonel lig maçlarının bilet fiyatları yüzde 100 artırıldı.
13. SSCB Dışişleri Bakanı Gromiko Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada, « Türkiye'nin oynadığı rol çıkarlarına aykırıdır; Türkiye ateş içinde kalabilir » dedi.
15. İngiltere yeni Kıbrıs planını açıkladı; Kıbrıs'ta belediyeler ayrılacak, derhal seçime gidilecek.
15. Lüks eşya ithali yasaklandı.
20. Meclis olağanüstü toplandı; tartışmalı geçen toplantı gece yarısı sona erdi. ☞
22. Kara Kuvvetleri Komutanı Rüştü Erdelhun Genelkurmay başkanlığına atandı; yerine Orgeneral Cemal Gürsel getirildi.
23. Yeni dış ticaret rejimi açıklandı; ihracat dünya fiyatları üzerinden yapılacak. ☞
23. İstanbul'da 50 yıldır görülmeyen sıcaklar yaşanıyor; sıcaklık 41°C'ye yükseldi.
24. Bursa'da yangın felaketi; çarşı 3 saatte kül oldu. ☞
31. Çarşafla mücadele, gençliğin davası oldu. ☞

Yeni istikrar programı; devalüasyon % 321

23 ağustos - Ticaret Bakanı Abdullah Aker yeni istikrar programını açıkladı, böylece yeni dış ticaret rejimi yürürlüğe girdi. Bakan Aker, Millî Korunma Kanunu'nun hükûmetçe yeniden ele alındığını, iç pazarı sıkıntıya sokan kararname ve sirkülerlerin zamanla iyileştirileceğini söyledi.

Yeni ekonomik rejimin esasları 4 ağustostan itibaren kararnamelerle ilan edilmeye başladı. Prim usulü, yurtdışındaki öğrencilerin tahsisatından başka bütün dövizlere uygulandı ve doların kuru 2,82 liradan 9,45 liraya yükseltildi. Böylece Cumhuriyet tarihinin ikinci ve en büyük devalüasyonu gerçekleşti. İktisadî Devlet Teşekkülleri'nin ise « kendi yağlarıyla kavrulması » kararlaştırıldı. Kararlara ilişkin haberler Amerikan basınına da yansıdı. Amerikan gazeteleri, « Uluslararası Para Fonu (IMF), enflasyonla mücadele ve tediye durumunu kuvvetlendirmek üzere, Türkiye'nin almış olduğu kararları memnuniyetle karşılamıştır » şeklinde yazılar yayımladılar.

İMF, ABD ve Avrupa'dan toplam 359 milyon dolar dış yardım sağlandı

3 ağustos - Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilatı yetkilileriyle Fransa'nın başkenti Paris'te temaslarda bulunan Maliye Bakanı Hasan Polatkan, yurda döndü. Temasları hakkında bir açıklama yapan Bakan Polatkan, 234 milyon doları Amerika Birleşik Devletleri'nden, 100 milyon doları Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilatı'ndan ve 25 milyon doları Uluslararası Para Fonu'ndan da olmak üzere toplam 359 milyon dolar dış yardım sağlandığını açıkladı.

Maliye Bakanı Polatkan açıklamasında ayrıca, tütün, krom, bakır ve afyon ihraç edenlere dolar başına 210 kuruş; üzüm, incir ve fındık ihraç edenlere de gene dolar başına 280 kuruş üzerinden prim verilmesi kararı alındığını bildirdi.

Maliye Bakanı Hasan Polatkan.

DP-CHP arasında bildiri savaşı

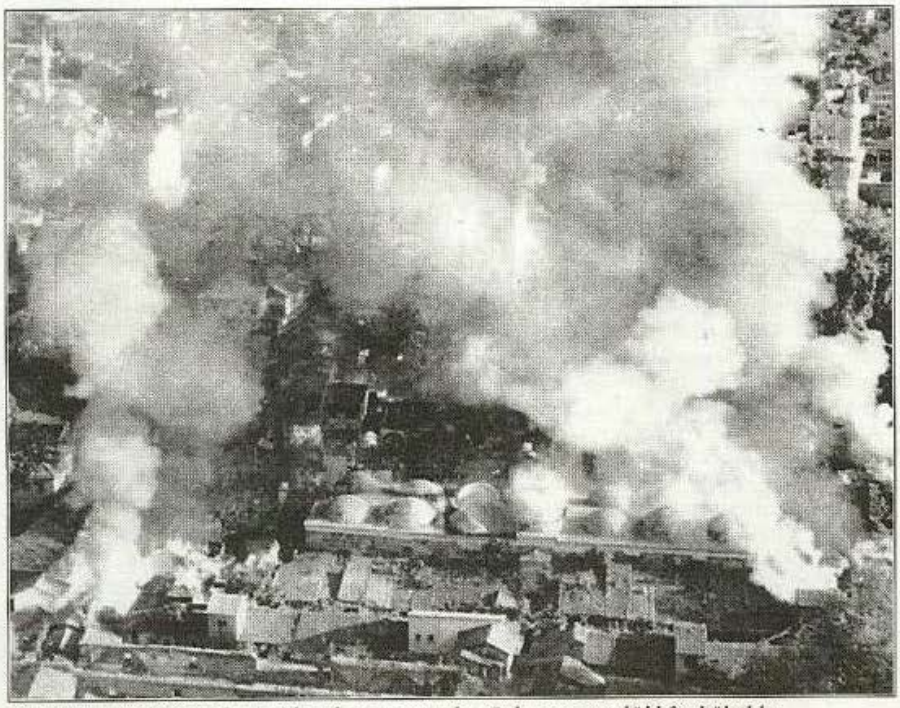
16 ağustos - DP Meclis grubu 11 ağustosta bir bildiri yayımlayarak CHP'ye çok ağır suçlamalarda bulundu. Bildiride CHP, Meclis'e, iktidara ve Türk milletine tecavüzle suçlandıktan sonra, « Böyle bir muhalefetle demokratik idarenin sağlıklı şekilde, tam verimle çalışmasına imkân olmadığı aşikârdır » denildi.

Bu bildiri üzerine 15 ağustosta toplanan CHP Meclis grubu, 16 ağustosta karşı bir bildiri yayımladı. Bildiride, « Meşru ve normal olduğuna inandığımız hareketimize devam edeceğiz » denildi. Bildiride yer alan, « CHP, ihtilali önleyen ve lüzumsuz kılan bir rejim olduğu içindir ki demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesine var gücüyle çalışmaktadır » cümlesi DP'nin tepkisini çekti. CMP ve HP, bildirinin faydalı ve yerinde olduğunu, CHP'yi haklı bulduklarını açıkladılar.

Meclis'te DP-CHP çatışması

20 ağustos - Büyük Millet Meclisi olağanüstü toplantısı tartışmalı geçti. Meclis'te ilk sözü alan Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu CHP'lilere, « Siz millet değilsiniz » deyince kıyamet koptu. Zorlu'dan sonra konuşan Maliye Bakanı Hasan Polatkan, yapılan dış yardımı son zamanlarda ülkede görülen olağanüstü ilerlemelere bağladı. Muhalefet adına söz alan CHP Genel Başkanı İnönü, yardım konusunda, « Istırap halinde bulunan bir memlekete dostlar yardım etmiştir » diyerek, hükûmetin yardım şartlarını açıklamasını istedi. İnönü, ABD'nin Adana İncirlik'teki üssü kullanmasını da eleştirdi. Başbakan Adnan Menderes, muhalefete cevap verirken, « Türkiye'yi mahkûm bulunduğu Ortadoğu memleketleri seviyesinden ileri memleketler seviyesine çıkaracağız » dedi.

Bursa'da tarihî çarşı kül oldu

Bursa'da, tarihî Kapalıçarşı'da çıkan yangında yüzlerce ev ve dükkân kül oldu.

24 ağustos - 632 yıl önce Türk egemenliğine giren eski başkentlerimizden Bursa, yangın felaketine uğradı. Son yılların en büyük yangınında yüzlerce ev ve dükkân tamamen yandı. Bursa Çarşısı 3 saat içinde kül oldu; alevler Ulucami'ye de sıçrayarak minarelerin ahşap merdivenlerinin yanmasına yol açtı. Maddî zararın 1 milyar liraya yakın olduğu bildirildi. Yangının çıkmasına neden olmakla suçlanan mücellit sorgusundan sonra tutuklandı.

Başbakan Menderes, Bursa Valisi İhsan Sabri Çağlayangil'den (sağdan ikinci) yangın hakkında bilgi alırken. Başbakan ile valinin arkasında Maliye Bakanı Hasan Polatkan görülüyor.

Çarşafla mücadele

31 ağustos - Çarşafla Mücadele Haftası nedeniyle Demokrat Parti, Cumhuriyet Halk Partisi ve Hürriyet Partisi gençlik kollarıyla Millî Türk Talebe Birliği ve Hemşireler Cemiyeti, çarşafla mücadele konusunda bir proje hazırlayarak, kanunlaşması için harekete geçtiler. Kanunla ilgili ön projenin ilk maddesi şöyle: « Millî olmayan şekliyle, muasır medeniyet yolunda yürüyen Türk milletini, gülünç ve korkunç manzarasıyla dünyaya küçük ve mahçup düşüren çarşafın giyilmesi bu kanunla yasaklanmıştır ».

Altın spekülasyonu ile mücadele

8 ağustos - İstanbul Sirkeci'deki Doğubank işhanında faaliyet gösteren 60 altın spekülatörünü yakalandı. İfadeleri alınan bu kişilerin vergi durumları inceleniyor.

Tekel'de şişe sıkıntısı had safhada

11 ağustos - Tekel'de baş gösteren şişe sıkıntısı had safhaya ulaşınca, idarenin içki satışlarında azalma oldu. Bunun üzerine Tekel Genel Müdürlüğü, üzerinde Tekel damgası bulunan şişelerin kullanılmasını ve satışını yasakladı. Şişelerin ancak fabrikalara satılabileceğini bildiren müdürlük, ellerinde Tekel damgası silinmiş şişe bulunanların bu şişelerin listesini ayın 14'üne kadar beyan etmelerini istedi. Aksine hareket eden bayiler Millî Korunma Kanunu hükümlerine göre cezalandırılacaklar.

Diyarbakır'da korkunç salgın

16 ağustos - Diyarbakır ve ilçeleri, Bismil'de ortaya çıkan bulaşıcı bir hastalığın haberiyle çalkalanıyor.

Diyarbakır ve çevresinde heyecan uyandıran ve henüz tıbbî mahiyeti anlaşılamayan korkunç hastalık sebebiyle bugüne kadar 120 kişinin öldüğü belirtildi. Çiftçiye dağıtılan eskimiş tohumluk buğdayın yenmesinden kaynaklandığı sanılan hastalığın, özellikle 12-18 yaşlarındaki çocuklarda görüldüğü, hastalığa yakalanan kişilerde oluşan yaraların daha sonra kalın kıllarla kaplandığı bildirildi.

Kâğıda zam

15 ağustos - Döviz kurunun yükseltilmesi kâğıt fiyatlarına da yansıdı. Daha önce 1 000 liraya satılan gazete kâğıdının tonu, kur ayarlamasından sonra 2 500 liraya çıktı. Ancak yeni fiyatların gazeteleri bir hayli zor duruma düşüreceğinin belirtilmesi üzerine hükûmet, zammı yüzde 30 oranında indirdi.

1958

Eylül

2. Devlet Bakanı Emin Kalafat ve Sanayi Bakanı Sıtkı Yırcalı görevlerinden istifa ettiler.
2. Maliye Bakanı Hasan Polatkan ABD'ye gitti.
4. Ticaret bakanlığına Hayrettin Erkmen atandı.
4. Karayolları Genel Müdürü Orhan Mersinli istifa etti.
6. Pamuk fiyatları serbest bırakıldı; 450 kuruşta dondurulan akala, 150 kuruş birden yükseldi.
7. Soma Termik Santralı açıldı.
8. Altın fiyatları yükseldi; 125 lira olan Cumhuriyet altını 133,50 lirayı buldu.
10. Devlet Bakanı Samet Ağaoğlu görevinden istifa etti.
11. Cumhurbaşkanı Bayar, Afganistan'a gitti.
11. ABD'de bulunan Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Dışişleri Bakanı Dulles'la görüştü.
13. ABD, Türkiye'ye eylül ayında 75 milyon dolar kredi vereceğini açıkladı.
16. Kırıkkale Silah Fabrikası'nda patlama; 5 işçi öldü.
16. Pirinç ve fasulye fiyatları dondurulduğu; pirinç 240, fasulye 290 kuruştan satılacak.
17. Yeni ithalat listesinde kahveye yer verilmedi.
18. Ulaştırma Bakanı Fevzi Uçaner görevinden istifa etti.
21. Başbakan Menderes, CHP'yi seçimi beklemeden iktidara gelmeyi istemekle suçladı.
21. CMP ve Hürriyet Partisi Başbakan Menderes'e çattı.
22. İnönü, « Demokrasiye paydos demeye Menderes'in gücü yetmeyecektir » dedi.
23. Irak'ın yeni liderleri Türkiye'yle dostluk istedi.
23. 3 aylık ithalat listesi açıklandı; 20 milyon dolarlık ilaç ithal edilecek, en fazla ödenek otomobil lastiklerine ayrıldı.
24. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Birleşmiş Milletler'de Kıbrıs'ın bağımsız devlet olmasını öngören planı kabul ettiğimizi açıkladı.
28. Fransa'da referandum sonuçları: % 80 evet. General De Gaulle'ün yeni anayasası kabul edildi.

Irak'taki ihtilal Türk parti liderlerini birbirine düşürdü

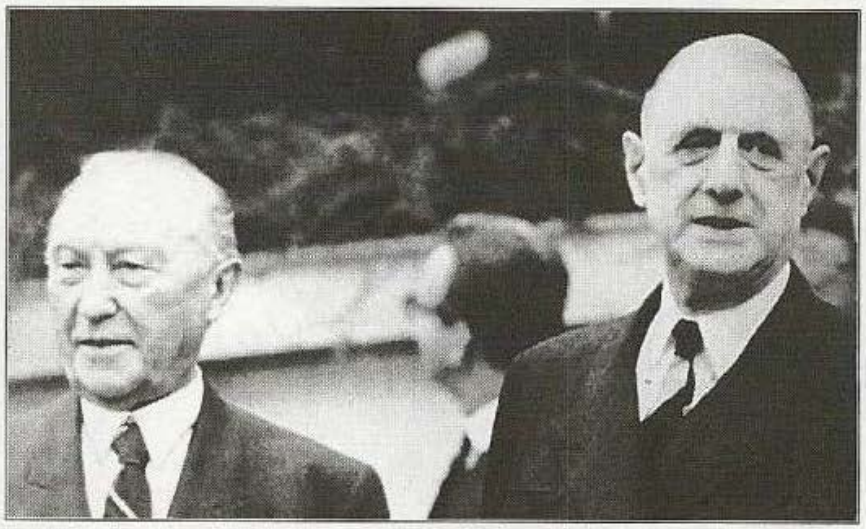
27 eylül - Başbakan Adnan Menderes'in Ege gezisi sırasında yaptığı konuşmalar ve başta CHP Genel Başkanı İsmet İnönü olmak üzere muhalefet liderlerinin bunlara verdiği cevaplar, iç politikayı iyice gerginleştirdi.
Başbakan Menderes 6 eylülde DP Balıkesir II Kongresi'nde yaptığı konuşmada muhalefet için, « Biz onların haddini bildireceğiz » demiş ve Irak'taki ihtilalden bahisle, « Atatürk'e menfur bir suikast yapıldığından hiç bahsetmiyorlar, menfur suikastin müteşebbislerinin idam sehpalarında nasıl can verdiğinden ders alsalar... » şeklinde uyarıda bulunmuştu. CHP Genel Başkanı İnönü bu konuşmaya bir gün sonra, « 1958 Türkiyesi'nde iftira ve tehdit ile yılacak siyaset adamı yoktur » şeklinde cevap vermişti. Başbakan Menderes aynı gün Akhisar'da, « Memleketi ihtilallere, kardeş kavgalarına sürüklememek için katî azim sahibiyiz. Böyle bir hareketi katîyetle ve azamî süratle kahretmeye hazırız » şeklinde konuştu. Menderes, 8 eylülde İstanbul'a geldi ve İnönü'yü gene « ihtilal tahrikçiliğiyle » suçladı. Bu suçlamaları cevaplayan İnönü, tehdit yoluna sapmanın yanlış olduğunu ileri sürerek, « Biz boynumuzda halifenin idam fermanını taşıdık. Tehditler bize oyuncaktan başka bir tesir yapmaz » dedi.
Liderlerin kavgasına 10 eylülde CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek de katıldı. Gülek, Erzurum'da, « İhtilal resimlerinin korku telkin etmesi için insanın kendi icraatından şüphe etmesi lazımdır » şeklinde konuştu.
CHP Parti meclisinin 16 eylülde yayımladığı bildiride, « iktidarın, halkın çekilmez derecede olan hayat pahalılığı üzerindeki dikkatini başka noktalara çekmek için muhalefete ihtilalcilik isnadını yönelttiği » ileri sürüldü. Bu bildiriye hükûmet adına cevap veren Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Server Somuncuoğlu, CHP'yi düzeni bozmakla suçladı.
Başbakan Menderes, 21 eylüldeki İzmir konuşmasında, CHP'nin seçimleri beklemeden iktidara gelmek istediğini söyleyerek iç politikayı daha da gerginleştirdi. 22 eylülde Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu da tartışmaya katılarak, Menderes'i huzuru bozmakla suçladı. Son olarak da CMP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Siyasî ölüleri diriltmek mucizesini Menderes, icraatıyla bu memlekette tahakkuk ettirdi. Kendi düşen ağlamaz » diyerek tartışmanın alanını genişletti.

Surların restorasyonuna 80 milyon harcanacak

11 eylül - Sirkeci-Florya sahil yolunun açılmasından sonra Bizanslılardan kalma tarihî surlar ayrı bir önem kazandı. Turistler için kolayca gezilebilir ve incelenebilir bir hale gelen İstanbul surlarının restorasyon çalışmaları için 80 milyon liralık bir harcama yapılması kararlaştırıldı.

Beyaz, siyah ve gri listedeki memurlar

18 eylül - İstanbul'da belediye zabıtasının gerektiği gibi hizmet verebilmesi için, ahlakî durumları ön planda tutulan memurlar, beyaz, siyah ve gri diye adlandırılan üç listede toplandı. Beyaz listeye dahil memurlar, ahlak ve çalışmalarından emin olunan, siyah listeye dahil memurlar, haklarında soruşturma açılanlar, gri listeye girenler ise şüpheliler. Bu son gruptakilerin durumu etraflıca inceleniyor.

Fransa'nın, bir kere daha bir kurtarıcı gibi karşıladığı Başbakanı De Gaulle, Federal Almanya Şansölyesi Konrad Adenauer'le birlikte.

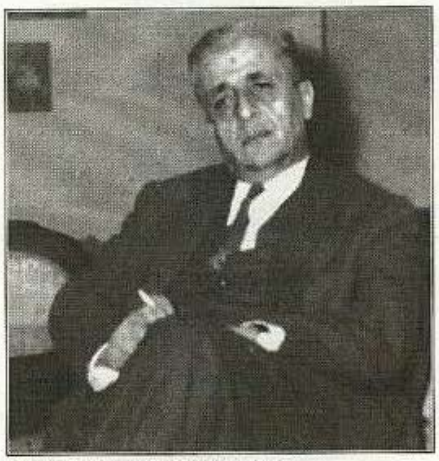
İstanbul'un imarıyla ilgili çalışmalar Karaköy meydanında devam ediyor.

İstanbul'da istimlaklar Menderes'in emriyle durduruldu

15 eylül - İstanbul'a gelen Başbakan Adnan Menderes, şehrin imar çalışmalarını yakından inceleyerek, genel şehir planı hakkında uzman Picanato'dan bilgi aldı.
Bu arada Başbakan'ın, İstanbul'da yapılması düşünülen bazı büyük istimlakları da durdurduğu bildirildi. Taksim Meydanı'ndan Azapkapı'ya kadar açılacak yol ile Denizcilik Bankası'ndan Beyoğlu'na yapılması düşünülen yollar yüzünden çok sayıda binanın istimlak edilmesi gerekeceği, buna da çok para ödeneceği düşüncesiyle şimdilik ertelenmesi kararlaştırıldı. İstanbul'da Belediye'nin istimlak borcunun faizleriyle birlikte 300 milyon lirayı bulduğu açıklandı.

Profesör Kubalı'ya pasaport verilmedi

12 eylül - Polonya'nın başkenti Varşova'da yapılacak Uluslararası Hukuk Kongresi'ne davetli olan İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden « sabıkalı » Anayasa Hukuku Profesörü Hüseyin Nail Kubalı, Dışişleri Bakanlığı'nın pasaport vermemesi üzerine toplantıya gidemedi.
Profesör Kubalı ocak ayı sonunda bakanlık emrine alınmış, ancak yoğun tepkiler üzerine 9 nisanda tekrar görevine iade edilmişti. Bunun üzerine bir demeç vererek unvanının ve vicdanının kendisine yüklediği görevi sürdüreceğini açıkladığı için de üniversite senatosu tarafından disiplin cezasına çarptırılmıştı.

Profesör Hüseyin Nail Kubalı.

Teknik Üniversite'de ihtilal!...

11 eylül - İstanbul Teknik Üniversitesi'nde öğrenciler, yemek ücretlerine yapılan zammı protesto amacıyla okulda yemek boykotu yaptılar ve bir gösteri düzenlediler. Boykot ve gösteriye katılan 1 800 öğrenci hakkında soruşturma açıldı.
Öğrenciler duvarlara, « Kalorili Gıda Yok », « Yatacak Yer Yok » diye pankartlar astılar. Olaya el koyan polis, Öğrenci Birliği Başkanı Atilla Yalçın'ı valiliğe götürdü. Vali Ethem Yetkiner'le görüşen Atilla Yalçın, « ihtilal hazırlamakla » suçlandıklarını söyleyerek, « Masumane bir direniş, siyasî bir vecheye büründürülmek isteniyor » dedi.

1958

Ekim

1. ABD Hazine Bakanı Anderson Türkiye'ye geldi.
2. Eczacıbaşı Porselen ve Seramik Fabrikası, İstanbul Kartal'da Cumhurbaşkanı Bayar tarafından açıldı.
6. Kerestenin metreküpü 480 liradan 600 liraya çıktı.
7. Rumlar Kıbrıs'ta 1 Türk ile 2 İngilizi öldürdü.
10. Çimentonun fiyatı 8,40 liradan 13 liraya çıkarıldı; satışı serbest.
11. ABD Ay'a ilk uyduyu gönderdi.
16. CMP ve Türkiye Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adı altında birleşti.
17. Tokat Zile'de, CHP Genel Başkanı İnönü'nün ziyareti sırasında olaylar çıktı; 6 CHP'li tutuklandı. ☞
17. Hüseyin Cahit Yalçın'ı anma toplantısı yasaklandı.
18. Tokat Zile'de, İnönü'nün karşılanmasında gözaltına alınan 4 kişi serbest bırakıldı.
20. Kıbrıs'ta 48 saatte 4 Türk öldürüldü.
20. İstanbul'da taksi ve dolmuş ücretlerine yüzde 100 zam yapıldı.
21. CHP'liler ile Hürriyet Partililer birleşme konusunda bir toplantı yaptılar.
23. DP Haysiyet Divanı üyesi İhsan Aktürel, CHP'ye geçti.
23. Sovyet hükümetinin yasakladığı « Doktor Jivago » adlı eserin yazarı Boris Pasternak Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.
24. Çankırı'da polis, CHP Genel Başkanı İnönü'yü karşılayan kalabalığı copla dağıttı. ☞
27. *Akis* dergisi 30 gün süreyle kapatıldı; yazı işleri müdürü Tarık Halulu, 16 yıl hapse mahkûm oldu.
29. ABD Savunma Bakanı McElroy Ankara'ya geldi.
30. 1958 yılı hububat rekoltesi tahminlerin altında oldu.

ÖLÜM

15. Şair Asaf Halet Çelebi.

Diyanet İşleri Başkanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu, Türkçe Kuran'la ilgili demeci nedeniyle kendisine geldiğini söylediği 2 metrelik tebrik mektubuyla.

« Kuranı Kerim Türkçe yazılamaz » açıklaması tartışmalara neden oldu

16 ekim - Diyanet İşleri Başkanı Eyüp Sabri Hayırlıoğlu'nun 4 ekim günü verdiği, « Kuranı Kerim Türkçe yazılamaz » şeklindeki demeç ortalığı karıştırdı. Hayırlıoğlu bu açıklamayı, Batı Trakya'da Yunanistan'ın maddî desteğiyle Arapça çıkan, Atatürk devrimleri karşıtı *Sebat* gazetesine yaptı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Profesörü Abdülbaki Gölpınarlı, Diyanet İşleri Başkanı'nın demeci konusunda, « Okunuş, hiçbir zaman esasta değişiklik yapmaz. Türk çocuğu Kuran'ı okumak için mutlaka Arapça mı öğrenmelidir? Bu kadar basit ve dar düşünce olur » derken, İstanbul'da bulunan Ürdün Başkadısı Muhammed Emin de, « Kuranı Kerim'in Latin harfleriyle yazılmasında hiçbir sakınca yoktur ve hatta yazılması da lüzumludur » şeklinde bir açıklama yaptı.

Hayırlıoğlu'nu sadece muhalefet değil, iktidara yakın gazeteler de eleştirerek Diyanet İşleri başkanının istifasını istediler. Gençlik teşkilatları da Hayırlıoğlu'na telgraf çekerek istifaya çağırdılar.

14 ekimde bir basın toplantısı düzenleyen Hayırlıoğlu, istifa etmeyeceğini açıkladı ve Arapça öğretim tavsiye etti. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi profesörleri bu demeç üzerine yaptıkları açıklamada Hayırlıoğlu'na karşı çıktılar ve « Dünyaca tanınmış Arap âlimleri de Kuran'ın başka dilde yazılabileceği fikrindedir » dediler.

Afyon Emirdağ'da yeşil bayrak çekenler yakalandı

22 ekim - 19 ekimde Başbakan Adnan Menderes'in Afyon'un Emirdağ İlçesi'ni ziyareti sırasında cami minaresine bir yüzü yeşil ve tuğralı diğer yüzü de kırmızı bir bayrak çekenler yakalandı. Olayla ilgili olarak mahkemeye çıkarılan 5 kişi tutuklandı. Sanıkların Nurcu olarak tanındıkları bildirildi.

Kızılayın sattığı kahve kapışıldı

8 ekim - Kızılay tarafından fiyatı 88 liradan 38,5 liraya düşürülen kahve kapışıldı. Satış emri alan kahvecilerin önünde uzun kuyruklar oluştu. Ancak bu arada, kuyrukta bekleyen alıcıların birçoğunun kilosunu 38,5 liradan aldığı kahveleri karaborsada 60-70 liradan sattığı ileri sürüldü. Öte yandan, 80 liradan kahve almış olan esnafa aradaki farkın Kızılay tarafından ödeneceği belirtildi.

Menderes «Vatan Cephesi» istedi

24 ekim - Başbakan Adnan Menderes, 12 ekimde yurt gezisi sırasında gittiği Manisa'da halktan « Vatan Cephesi » kurulmasını istedi. Muhalefete sert eleştirilerde bulunan Demokrat Parti Genel Başkanı ve Başbakan Menderes, politika ve ihtirastan kurtulmuş vatandaşların, kin ve husumet cephesine karşı bir « Vatan Cephesi » kurmasını isterken, DP'ye geçecek CHP'lilerin de en derin şefkati bulacaklarını söyledi.

Menderes'in bu teklifine cevap veren Hürriyet Partisi Bursa Milletvekili İbrahim Öktem, « Vatan Cephesi iktidarı zararsız hale getirme istikametinde kurulmalıdır » dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, 18 ekimde Sivas'ta yaptığı konuşmada, « Demokrasiyi getirenler, demokratik rejime inanmamış olanların elinden demokrasiyi kurtaracaklardır » diyerek Başbakan Menderes'e cevap verdi.

« Vatan Cephesi » konusunda CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da, « Vatan Cephesi değil, teslimiyet cephesi. Biz bu cephenin daima karşısında bulunacağız » dedi.

DP ve CHP liderlerinin yurt gezileri devam ederken, 17 ekimde Tokat Zile'de, CHP Genel Başkanı İnönü'yü karşılamaya gelenleri polis cop, asker de dipçik kullanarak dağıttı; sorguya çekilen 45 CHP'liden 6'sı tutuklandı, bunlardan 4'ü daha sonra serbest bırakıldı.

Menderes, Afyon'daki konuşmasında Zile'deki olaylara değinerek, « Bu hareket, politikalarını tehdit ve zorla devam ettirmek istediklerinin delilidir » derken, İnönü Amasya'da, « Halka dipçik ve copla vuranlar bir gün hesap vereceklerdir » dedi. Başbakan Menderes, Bolvadin'de İnönü'ye, « Asıl biz hesap soracağız » diye cevap verdi. Başbakan uçakta da « fitnecilere, bozguncular, nifakçılara » şiddetle çattı. Menderes, Kütahya'da en sert konuşmasını yaparak, « Bu meşum gidişe bu sahtekârlığa son verilecek » dedi. Menderes, muhalefeti « şiddet politikası »yla tehdit etti ve « Mazideki sıfatı ve hizmeti ne olursa olsun, hükûmetin azim ve kararı, memleketin huzuruna hiç kimseyi yan gözle baktırmamaktır » dedi.

24 ekimde Çankırı'ya giden Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İnönü'nün şehre girişi sırasında, halk kendilerini engelleyen polis kordonunu yardı, ancak polis, halkı copla dağıttı. İnönü, Çankırı'dan sonra Kastamonu'ya gitti ve burada halka seslenerek, « Demokrat Parti Genel Başkanı'nın icat edeceği yeni şartların milletçe makbul görülmesine imkân yoktur » dedi.

Zile'de itfaiye su, polis gaz bombası kullanarak halkı dağıtmaya çalışıyor

Zile'de jandarma ve polis olayalara dipçik ve copla müdahale etti.

1958

Kasım

3. *Ulus* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; yazı işleri müdürü İhsan Ada tutuklandı.
5. CHP Urfa Milletvekili Ömer Yüksel partisinden istifa etti.
6. Eskişehir Yüksek Ticaret Okulu açıldı.
8. Türkiye'nin ABD firmalarına olan borçları için bir toplantı yapıldı; ABD, Türkiye'den alacağı olan firmalara, sorumluluk kabul edemeyeceğini bildirdi.
11. Kıbrıs'ta 2 Türk öldürüldü.
13. DP Meclis grubunda seçim yapıldı; « Yaylacılar » denilen muhalefet grubu seçimi az farkla kaybetti.
13. İzmir Emniyet Müdürü Necdet Uğur görevinden istifa etti.
14. Devlet Bakanı Samet Ağaoğlu'nun istifası etti.
17. Erzurum Atatürk Üniversitesi açıldı.
19. Meclis, muhtarlık seçimlerinin ertelenmesini kabul etti.
22. Şeker fiyatları yüzde 45 oranında artırıldı.
23. DP Zonguldak milletvekilleri Mustafa Saraç, Avni Yurdabayrak ve Necati Diken partilerinden istifa ettiler.
23. Maliye Bakanı, Türkiye'nin dış borcunun 680 milyon dolar olduğunu açıkladı.
24. Hürriyet Partisi kendini feshetti; karar 5'e karşı 175 oyla alındı. ☞
24. Başbakan Menderes muhalefet partileri arasındaki güç birliğini eleştirdi.
25. CKMP Kırşehir Milletvekili Fazıl Yalçın CHP'ye geçti.
25. İsyana teşvikten yargılanan 8 subay beraat etti; Binbaşı Kuşçu 2 yıla mahkûm oldu. ☞
29. Burdur'da CHP Genel Başkanı İnönü'yü karşılayan halk, cop ve dipçikle dağıtılmak istendi.
29. Genel Başkan Karaosmanoğlu başta olmak üzere tüm Hürriyet Partililer CHP'ye kaydoldu. ☞
31. *Akis* dergisi başyazarı Metin Toker cezaevine girdi.

ÖLÜM

1. Şair Yahya Kemal Beyatlı. ☞
7. Yazar Aka Gündüz.

Menderes'ten basına ağır suçlamalar

26 kasım - DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes, yurt gezisi sırasında basına ağır suçlamalarda bulundu. Başbakan Menderes, 31 Mart Olayı'nın çıkmasında bile gazetecilerin rol oynadığını ileri sürerek, Atatürk'ün demokrasiyi gerçekleştiremeden ölmesine de gazetecilerin neden olduğunu iddia etti. Menderes, « Atatürk'ün nutkunu okuyunuz. Gazetelerin memleketi nasıl birbirine kattığını görürsünüz » dedi. Başbakan, gazetecilerin şimdi şeref ve haysiyetlere tecavüzü kazançlarına daha uygun gördüklerini iddia ederek, buna müsaade edilmeyeceğini bildirdi.

Başbakan Menderes, Pınarhisar'da yaptığı konuşmada da gazetecilere çattı ve « Bizleri adeta ikiye ayırmak istiyorlar, Kıbrıs'ta nasıl iki cemaat varsa, burada da aynı şekilde hareket ederek iktidarı kaybettiklerinden beri uğraşmaktadırlar » dedi. Saray İlçesi'nde de konuşan Menderes, gazetelerin bir gün başka, diğer gün başka yazdıklarından şikâyet ederek bunlara inanmanın caiz olmadığını söyledi.

Yurt gezisindeki Başbakan Menderes bir konuşma sırasında.

Dinar-Isparta yolunda kanlı soygun; 1 kişi öldü

13 kasım - Dinar-Isparta yolunda 11 kasımda görülmemiş bir dehşet yaşandı, üç kanun kaçağı kanlı bir soygun gerçekleştirdi.

Saat 15.00 sıralarında yoldan geçen araçları durdurmaya başlayan ve 3 kişi oldukları sanılan soyguncular, 13 araçta bulunan yaklaşık 165 kişiyi etkisiz hale getirerek, üzerlerindeki parayı ve kıymetli eşyalarını aldılar, bu arada kaçmaya çalışan bir yolcuyu öldürdüler, 3 yolcuyu da ağır yaraladılar. Soyguncular, daha sonra, gene yoldan geçerken çevirdikleri bir cipe atlayarak olay yerinden hızla uzaklaştılar.

Soygun sırasında yolculardan çalınan para ve mücevheratın toplam değerinin yaklaşık 300 000 liranın üstünde olduğu ve soygunu gerçekleştirenlerin bölgede « Çöl Ovası Canavarları » diye anılan Cevdet Özcan, Aziz Can ve Eşref Kapan adlarındaki üç eşkıya olduğu tespit edildi.

Eşkıyaları yakalamak için 3 000'den fazla asker ve jandarma bölgeye sevk edilerek seferber edildi. Güvenlik kuvvetlerinin iki gün aralıksız devam eden çabaları nihayet sonuç verdi ve 3 eşkıya, 13 kasım günü sabah saat 10.30 civarında Dinar'a bağlı Uluköy'de silahlarıyla birlikte ele geçirildi.

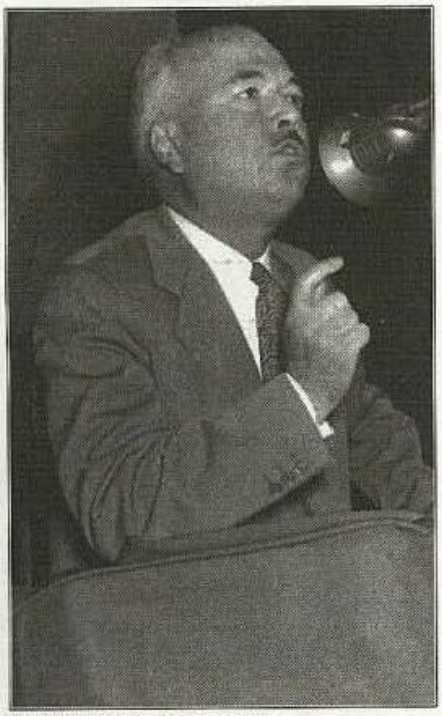
Binbaşı Samet Kuşçu.

İsyancı subaylara beraat kararı

25 kasım - İsyana teşvik ve karışıklık çıkarmak suçundan 1957 sonunda haklarında soruşturma açılan ve geçtiğimiz mayıs ayının 26'sından beri yargılanan biri emekli 9 subaydan 8'i, 1. Ordu Askerî Mahkemesi'nin verdiği kararla beraat etti.

8 subayı ihbar eden Binbaşı Samet Kuşçu ise 2 yıl hapse mahkûm oldu. Askerî mahkeme ayrıca Binbaşı Samet Kuşçu'nun ordudan ihraç edilmesine ve derhal tutuklanmasına karar verdi.

Hürriyet Partisi kendini feshetme kararı aldı

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu.

29 kasım - 17 kasımda Ankara'da Hürriyet Partisi Genel Merkezi'nde yapılan Karaosmanoğlu-İnönü görüşmesinden bir gün sonra İnönü, iki parti arasında kurulacak güç birliğinin esaslarını açıkladı. Birliğin gerçekleşmesine iktidarın engel olamayacağını söyleyen İnönü, « Memleket, insan hakları dışı bir rejimin açıktan ilanı tehlikesi karşısında bulunuyor » dedi. 24 kasımda, bu görüşü göz önüne alan Hürriyet Partisi, kendini feshetti. CHP'yle güç birliğini sağlayacak karar, Hürriyet Partisi Olağanüstü Kongresi'nde 5'e karşı 175 oyla alındı. Hükûmet komiseri, kongrenin bu kararı almasına kanunî imkân olmadığını ileri sürerek zabıt tuttu. Bu kararla Hürriyet Partisi'nin 2 yıl 11 ay 3 gün 22 saat süren siyasî hayatı sona erdi. Kongreden sonra Hürriyet Partisi Genel Merkezi'ne giden İnönü, « Demokratik rejim memlekette yerleşecektir; bunun başka çaresi yok. Akılları varsa kolaylık gösterirler, memleket sarsıntısız huzura kavuşur » dedi.

CHP Genel Merkezi, 26 ekimde teşkilata bir genelge göndererek Hürriyet Partisi teşkilatının CHP'ye katılması için gereken işlemlerin yapılmasını istedi. 29 kasımda, Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Genel Sekreter Turan Güneş ve İkinci Başkan İbrahim Öktem, CHP'ye kaydoldular.

İbrahim Öktem.

Turan Güneş.

Bazı Tekel maddeleri el altından satılıyor

10 kasım - İstanbul'un birçok semtinde, başta çay olmak üzere Tekel maddeleri sıkıntısı baş gösterdi. Bafra, Gelincik, Yeni Harman gibi sigaralar ile votka, şarap, büyük şişe rakı ve bira, hemen hemen tamamen piyasadan çekilmiş durumda.

Tekel Genel Müdürlüğü yetkilileri, çay yokluğunun, bazı gazetelerde çıkan « çay bulunmuyor » haberleri üzerine halkın ihtiyacından fazla çay almasından kaynaklandığını öne sürdüler. Fiyatlara zam yapılmasına rağmen, piyasada zeytinyağı da bulunamıyor; söz konusu maddeler, yöneticilerin bu konuda almaya çalıştığı bütün tedbirlere rağmen piyasada hâlâ el altından ve zammın üstünde fiyatla satılıyor.

Bayar'ın Ordu'yla ilgili konuşması tepki yarattı

5 kasım - Cumhurbaşkanı Bayar'ın 1 kasımda Meclis'in açılışında yaptığı konuşma tepkilere yol açtı. Bayar'ın, konuşmasında iç politikaya değinerek, « Günün arz ettiği endişe verici haller üzerinde hassasiyetle durulacaktır » demesi ve « Subayların geçim sıkıntısı çekmemeleri için hükûmet kararını tasvip ve teşvik etmekteyim » sözleri muhalefetin protestolarına neden oldu. CHP Genel Başkanı İnönü, « Eğer basın toplantılarını men ederlerse konuşurum. Onu da men ederlerse yazarım » diyerek, subayların terfi konusunun iç politika malzemesi yapıldığını, ama bunun bir işe yaramayacağını belirtti. « Anlaşılmıştır ki, 1954'ten beri DP Genel Başkanı tarafından kurulan ve daha arkası tasavvurda olan rejimin başlıca ilhamcısı Sayın Cumhurbaşkanı'dır » dedi.

Leyla Gencer Washington'da olay yarattı

16 kasım - Soprano Leyla Gencer Washington'daki Türk Büyükelçiliği'nde bir resital verdi. *Washington Post* konser hakkında « Türk Büyükelçiliği'nde olanlar çok zevkli dakikalar geçirdi » derken, *Washington Star* da Leyla Gencer'in çok kaliteli bir sanatçı, verdiği resitalin de kusursuz olduğunu yazdı.

Soprano Leyla Gencer.

1958

Yahya Kemal Beyatlı.

Yahya Kemal öldü

1 kasım - Türk şiiri büyük bir ustasını kaybetti. 74 yaşındaki Yahya Kemal Beyatlı, Cerrahpaşa Hastanesi'nde bağırsak kanamasından öldü. Son yıllarını Park Otel'de geçiren Yahya Kemal, yakalandığı müzmin bağırsak kanamasının tedavisi için geçen yıl Paris'e gitmiş, ancak tam olarak iyileşememişti.
Yahya Kemal'in şiiri, kendisinden önceki Türk şiir geleneğiyle köklü bir hesaplaşmanın ürünü olduğu halde hiç yadırganmadan benimsenmiş, geniş kitlelere mal olmuştur. Türkçe'nin divan şiirinde bir görünüp bir kaybolan gerçek sesini arayan Yahya Kemal, şiiriyle kendine özgü bir hayat, toplum ve medeniyet anlayışını dile getirir. Onun şiiri bir anlamda estetize edilmiş tarih ve kültürdür. Anadolu Türklüğünün, Malazgirt Savaşı'nın açtığı bu coğrafyada yarattığı medeniyetin aynası olarak gördüğü İstanbul'a ait güzellikler, incelmiş bir duyarlığa dayanan sevgi anlayışı, geçmişe uzanan özlemler, aydınlık bir dil ve ahenkli bir sesle anlatılır.
Yahya Kemal'in cenazesi Boğaziçi Mezarlığı'nda toprağa verilecek.

Kadınlar tarlaya benzer

18 kasım - Erkeklere bazı şartlarda ikinci bir evlenme hakkı tanıyan bir kanun teklifinin sahibi Demokrat Parti Trabzon Milletvekili Osman Nuri Lermioğlu, bu konudaki eleştirilere cevap verdi. Memleketin birçok yerinden tebrik telgrafları aldığını belirten Lermioğlu, « kadınların bir tarlaya benzediklerini ve mahsul verdikleri nispette hüsnü kabul göreceklerini » söyledi. Lermioğlu medenî kanunun tadili çalışmalarının henüz bitmediğini de kaydetti.

Aralık

1. 1959 yılı bütçesi açıklandı; 6 247 603 155 lira olan bütçede, 1958 yılına göre yüzde 35 artış var.
5. Kıbrıs davasının Türkiye'yi ilgilendirdiği, Birleşmiş Milletler'de resmen onaylandı; Yunanlılar karara ateş püskürüyor.
6. Tekstil sanayii krize girdi.
7. CHP Genel Başkanı İnönü'nün Gaziantep gezisinde olaylar çıktı; polis ve jandarma halka karşı cop kullandı.
8. Kömür ihracına başlandı; Fransa'ya tonu 40 liradan 85 ton kokkömürü gönderildi.
9. DP Meclis grubu, iç politika sorunlarıyla ilgili olarak bir « Tedbirler Tesbit Komisyonu » kurulmasını kararlaştırdı; 15 DP'li milletvekilinden oluşan komisyon teklifleri inceleyecek. ☞
13. Türkiye'den 121 milyon dolar alacaklı olan ABD firmaları, borcun 10 yıl süreyle ertelenmesine yanaşmadılar.
16. DP Afyon Milletvekili Kemal Özçoban, basın suçlarının affı için Meclis'e bir tasarı verdi. ☞
18. Basın Affı tasarısı, Tedbirler Komisyonu'na havale edildi. ☞
20. Yangından sonra yeniden inşa edilen Bursa çarşısı açıldı.
21. CHP Genel Başkanı İnönü, Eskişehir'de yaptığı konuşmada, « Baskı tedbirleri vahim bir teşebbüstür » dedi. ☞
21. De Gaulle, Fransa'nın 17. cumhurbaşkanı seçildi.
26. Millî Korunma Kanunu'nun kaldırılmasına karar verildi.
29. 15 DP milletvekilinden oluşan Tedbirler Tespit Komisyonu çalışmalarını tamamladı.
29. Kıbrıs için Türkiye-Yunanistan görüşmeleri başladı; Dışişleri Bakanı Zorlu, Yunanistan Büyükelçisi Pesmazoğlu'yla 2 saatlik bir görüşme yaptı.
30. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, İngiltere Büyükelçisi'yle « üçlü konferans » meselesini görüştü.
31. DP Kocaeli Milletvekili Sadettin Yalım partisinden istifa etti.

Son sekiz yılda gazeteciler için 811 mahkûmiyet kararı verildi

18 aralık - Demokrat Parti Afyon Milletvekili Kemal Özçoban'ın basın suçlarına ilişkin af teklifi, Meclis'te kurulan Tedbirler Tespit Komisyonu'na havale edildi. Özçoban'ın teklifini bazı Demokrat Parti milletvekilleri de desteklediler. Özçoban'ın, bu teklif dolayısıyla DP Haysiyet Divanı'na sevk edileceği söylentileriyse yalanlandı.
Kemal Özçoban ve 23 arkadaşının teklifi üzerine bir açıklama yapan Adalet Bakanı Esat Budakoğlu, son 8 yıl içinde basın mensupları hakkında çeşitli nedenlerle 2 324 kovuşturma açıldığını, bunlardan 811'inin mahkûmiyetle sonuçlandığını açıkladı.

Ticanî şeyhi Kemal Pilavoğlu.

Ticanî şeyhi sürgünde

22 aralık - 7 yıl önce Ticanî tarikatı şeyhliği yaptığı gerekçesiyle hapis ve sürgün cezasına çarptırılan Kemal Pilavoğlu, sürgün cezasını çekmek için polis arabasıyla Bozcaada'ya sevk edildi. 5 yıl Bozcaada'da kalacak olan Pilavoğlu, 5 yıl da İmroz Adası'nda ceza çekecek.

Demokrat Parti iktidarı, basına « ispat hakkı » vermek istemiyor

9 aralık - İktidarın almayı kararlaştırdığı iç politika tedbirlerini belirleyecek olan Tedbirler Tespit Komisyonu, 15 DP milletvekilinden oluşturuldu. Komisyon başkanlığına Konya Milletvekili Halil Özyörük getirildi.
Öncelikle bütün olarak iç politika meselelerini ele alan komisyon, DP Meclis grubunun 8-9 aralık tarihlerinde yaptığı toplantıda aldığı bir karar üzerine kuruldu. DP'li bir kısım milletvekilleriyse ülkenin bugünkü durumuna geçmişte alınan sert tedbirlerin sebep olduğunu, bunlara yenilerinin eklenmesinin durumu daha da kötüleştireceğini söylediler.
Çalışmalarını büyük bir gizlilik içinde yürüten komisyonun üzerinde durduğu başlıca konular şunlar:
1. Basın hürriyetini sınırlamak.
2. Siyasî parti toplantılarını ve siyasî gösterileri daha dar bir açı içinde yeniden düzenlemek.
Komisyon, DP Meclis grubunun ve hükûmetin isteklerini tespit etti. Hükûmet, basına ispat hakkı vermek istemiyor.

Afyon'da kaya yuvarlandı; 14 ölü

7 aralık - Afyon'a 25 km mesafedeki Seydiler Köyü'nde inanılmaz bir olay yaşandı.
Gece saat 02.00 sıralarında, köyün eteklerinde bulunduğu tepe üzerindeki bir kaya, şiddetli yağmurlardan sonra meydana gelen heyelan yüzünden yuvarlandı. Yüzlerce ton ağırlığındaki kaya, Mehmet Çelik, İbrahilm Karaboğa, Abdullah Oslu adlı şahısların evlerini yıktı. Kaza sırasında evlerde bulunan ve uyumakta olan 14 kişi enkaz altında kalarak feci şekilde can verdi.
Kayanın bulunduğu tepe civarında iskân izni verilmemesi için mahallî gazetede 10 yıl önce yayınlar çıkmış olduğu bildiriliyor.

Hakkâri'de hiç eczane yok

2 aralık - Türk Eczacılar Birliği Başkanı Profesör Salahattin Tandal, Türkiye'de 200 ilçede ve Hakkâri İli'nde halen eczane bulunmadığını açıkladı.

Espri yasağı

4 aralık - Bazı sanatçıların gazinolarda, Tekel maddelerine ve şekere yapılan zamlarla ilgili espri yapmaları yasaklandı. Komedyenlik yapan Balanları adlı ikiliye bu gibi esprilere son vermeleri emredildi.

İnönü: Baskı tedbirleri vahim bir teşebbüstür

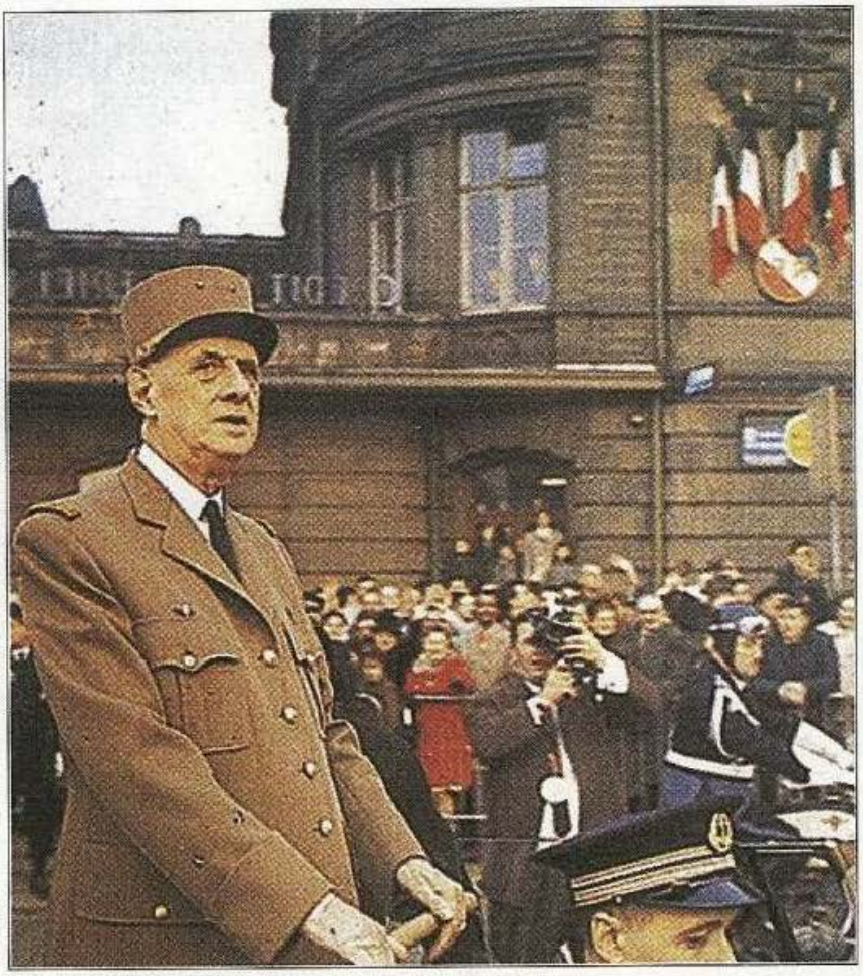
21 aralık - CHP Eskişehir İl Kongresi'nde konuşan Genel Başkan İsmet İnönü, Tedbirler Tespit Komisyonu'nun kurulmasını sert bir dille eleştirerek, « Baskı tedbirleri vahim bir teşebbüstür » dedi. Eskişehir'e 300 kadar otomobilden oluşan bir konvoyla giren İnönü'yü büyük ve coşkulu bir kalabalık karşıladı. İnönü konuşmasında, bütün uzlaştırıcı kurumların insafsız bir partizanlık hastalığıyla işleyemez hale geldiğini ileri sürdü.

Tekstilde kriz

22 aralık - Tekstil sanayii büyük bir krize girdi. Sigortasız olarak dokuma tezgâhlarında çalışan işçilerden, işsiz kalanların sayısı 10 000'i geçti. Sendikacılar, halkın alım gücünün büyük oranda düşmesi nedeniyle stokların elde kaldığını belirttiler. İşverenler, çalıştırdığı işçilerin yevmiyelerini ödeyemez duruma geldiler.

10 aralıkta Stockholm'de Nobel ödülleri sahiplerine dağıtıldı. Ancak bu yıl Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülen Rus yazar Boris Pasternak, SSCB'de yol açtığı tepkiler nedeniyle ödülünü reddetmek zorunda kaldı.

Charles De Gaulle, Fransa'nın 17. cumhurbaşkanı seçildi.

1959

Ocak

1. Küba diktatörü Batista ABD'ye kaçtı; Fidel Castro Havana'ya girdi.
3. Ankara'da, İngiltere ve Yunanistan büyükelçileriyle Kıbrıs konusunu görüşen Dışişleri Bakanı Zorlu, İstanbul'a gelerek Başbakan Menderes'e bilgi verdi.
4. Başbakan Menderes, Yunanistan büyükelçisiyle Kıbrıs konusunu görüştü.
6. İstanbul Cağaloğlu'nda bir handa depolanan dinamitler patladı; 23 kişi öldü. ☞
12. CHP 14. Kurultayı Ankara'da toplandı. ☞
13. İskenderun'da, dünyanın üçüncü büyük tankeri Mirador'da patlama; İmroz tahlisiye gemisi yandı; 6'sı Türk, 13 denizci öldü.
13. İstanbul'da suya yüzde 50 oranında zam yapıldı.
14. Fethiye'de deprem oldu.
15. CHP 14. Kurultayı'nda İnönü genel başkan, Gülek genel sekreter seçildi. ☞
16. Bakanlar Kurulu memur maaşlarına yüzde 100 zammı kabul etti.
16. Kâğıt fiyatlarına yüzde 30-40 oranında zam yapıldı.
18. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Yunanistan Dışişleri Bakanı Averof'la Paris'te 2,5 saat süren bir görüşme yaptı.
22. CKMP'nin « sosyalist parti » haline getirilmesini isteyen Alaattin Tiritoğlu, « Sosyalist parti kurmanın zamanı geldi » dedi.
23. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu Kıbrıs konusunda, « Görüşmeler olumlu gelişiyor » dedi.
24. İstanbul Küçükyalı'da bir sinema çöktü. ☞
24. Başbakan Menderes, Pakistan'a gitti.
26. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, gazetecilere kelepçe takılmamasını istedi.
29. İstanbul'da otobüs, tramvay ve tünel ücretlerine yapılan zamlar yürürlüğe girdi.
29. Başbakan Menderes, Tahran'da İran Şahı Rıza Pehlevî'yle görüştü.

CHP'nin 14. Kurultay'ında « İlk Hedefler Beyannamesi » ilan edildi

15 ocak - 12 ocakta Ankara'da toplanan Cumhuriyet Halk Partisi 14. Kurultayı çalışmalarını tamamlayarak sona erdi. Kurultayın ilk gününde bir konuşma yapan Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Artık memleket kendi kaderini korumasını bilecektir ve iradesiyle haksızlıkları düzeltecek bir kudrete sahip olduğunu gösterecektir » dedi.

Kurultayın ikinci gününde Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, yerini korumak için savaştığı rakiplerini ağır bir yenilgiye uğrattı. Ancak kurultayın Parti Meclisi'ne, gerekli gördüğü durumlarda genel sekreteri görevden alma yetkisi vermesi, Kasım Gülek'in durumunu sarsan bir gelişme olarak yorumlandı.

Kurultay çalışmalarının üçüncü günün, hazırlanan « İlk Hedefler Beyannamesi » ilan edildi. Beyannameyi eski Hürriyet Partisi Genel Sekreteri Turan Güneş okudu. Güneş, Büyük Millet Meclisi'nde çoğunluğu kazandıklarında bütün antidemokratik kanunların kaldırılacağını söyledi.

Kurultayın dördüncü günü seçimler yapıldı. 1 224 delegeden 1 217'sinin oyunu alan İsmet İnönü bir kere daha Cumhuriyet Halk Partisi genel başkanlığa seçildi. Genel sekreterliğe yeniden seçilen Adana Milletvekili Kasım Gülek de 1 038 oy aldı.

İkinci başkanlığa seçilen eski Hürriyet Partisi Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu kurultaya katılan delegelerden büyük tezahürat aldı.

Kurultayın üçüncü gün kabul ettiği « İlk Hedefler Beyannamesi »nde ikinci bir meclis, anayasa mahkemesi, yüksek hâkimler kurulu, yüksek iktisat şûrası gibi kurumların oluşturulması öngörülüyor. Beyannamede, basın özgürlüğünün ve sosyal adaletin anayasa teminatına bağlanması, üniversite özerkliğinin eksiksiz sağlanması vurgulanıyor.

İlk Hedefler Beyannamesi şu sözlerle son buluyor: « Cumhuriyet Halk Partisi tahakküm ve baskı zihniyetinin millî irade tarafından tasfiye edileceğine, hakkın, adaletin, hürriyetin mutlaka zafere ulaşacağına kesin olarak inanmaktadır ».

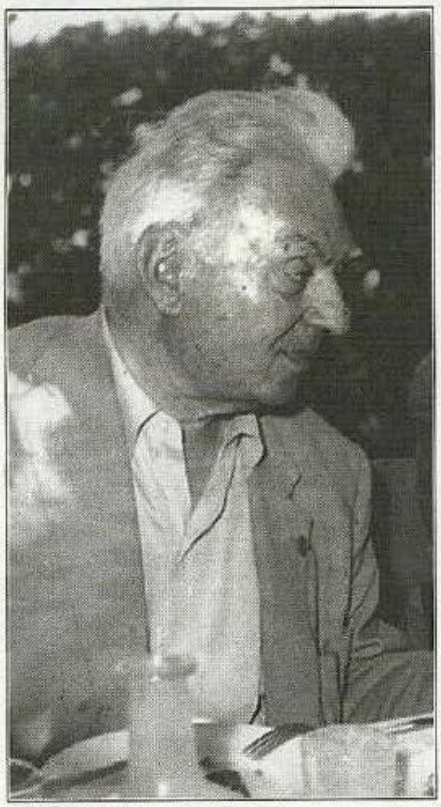
Sinema çöktü; 37 ölü

Küçükyalı'da çöken sinemada yıkıntı altında kalan seyirciler.

25 ocak - İstanbul Küçükyalı'da, Fırın Sokak'ta bulunan Neşe Sineması son seans sırasında, 24 ocak gecesi saat 22.15 civarında birdenbire çöktü. O sırada sinemada « Çayhane » filmini seyretmekte olan 300 seyirciden 37'si yıkıntıların altında kalarak hayatını kaybetti, 47 kişi de yaralandı. Ertesi gün olay yerine gelerek inceleme yapan bilirkişi heyeti sinemanın, inşaat yapılırken eksik malzeme kullanılmış olması nedeniyle çöktüğünü belirledi. Polis, proje mimarını ve inşaat kalfasını gözaltına aldı.

Refii Cevat Ulunay.

Aziz Nesin (sol üstte). *Peyami Safa.*

Basında polemik

18 ocak - Basında zaman zaman görülen yazarlar arasındaki « kalem kavgası », bu defa da Aziz Nesin ile Peyami Safa arasında başladı, bu kavgaya daha sonra Refii Cevat Ulunay da katıldı. Üç ünlü yazar arasındaki kavga okurlar tarafından ilgiyle izleniyor. Giderek sertleşen kavgada yazarlar birbirlerine yönelik ağır suçlamalarda bulunurlarken, yazılarında da fikirlerden çok « küfür edebiyatı » ağırlık kazanmaya başladı.
Kavga, Peyami Safa'nın bir yazısında Öztürkçecilerden « Kuş beyinliler » diye bahsetmesiyle başladı. Aziz Nesin'in Öztürkçecilere arka çıkması üzerine Peyami Safa, saldırısını ona yöneltti. Peyami Safa, Nesin'i « habis » olarak nitelendirdi ve komünistlikle suçladı. Aziz Nesin de, Peyami Safa'nın « faşist », « tiridi çıkmış bunak » olduğunu ileri sürdü. Bu iki yazar arasındaki kavga devam ederken, Refii Cevat Ulunay da Mevlana hakkında yazdığı bir yazısı nedeniyle Aziz Nesin'e çatınca, bu defa da Aziz Nesin ile Refii Cevat Ulunay arasında kavga çıktı ancak, bu kavga daha kısa sürdü.

Sirkeci'de bir handa patlama: 36 ölü

6 ocak - İstanbul Sirkeci'de, Ebussuud Caddesi üzerindeki Neyyir Han'ın ikinci katında faaliyet gösteren bir maden arama şirketinin deposunda bulunduğu anlaşılan 250 kilo dinamitin patlaması sonucu büyük bir facia yaşandı. Sabah saat 10.17'de meydana gelen olayda, 36 kişi öldü, bazıları ağır olmak üzere 57 kişi de yaralandı.
Hanın hemen yanında bulunan Tan Matbaası binası da, meydana gelen patlamadan büyük hasar gördü. Neyyir Han'daki patlama sırasında, Tan Matbaası'nda hazırlanmakta olan *Istanbul Ekspres* gazetesinin sekreterlerinden gazeteci Özdemir Tuncer de hayatını kaybetti.
Facianın hemen ardından başlatılan enkaz kaldırma çalışmalarının greyderler yardımıyla yapılması, yıkıntıların altında hâlâ yaşayan insanlar olabileceğini düşünen halkın büyük tepkisine yol açtı.

Yurtdışına kaçırılan paralar Meclis'te tartışıldı

30 ocak - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek, yurtdışına kaçırılan paraların, ülkedeki ekonomik sıkıntıyı giderecek kadar çok miktarda olduğunu ileri sürdü. Gülek, bu sonuca Avrupa'da yaptığı temaslar sonucu vardığını belirterek, yurtdışına kaçırılan paraların Amerika Birleşik Devletleri'nde Avrupa'dakinden daha fazla olduğunu iddia etti. Gülek, « Türkiye'den dışarıya kaçırılmış paraları bulmak, zannedildiği kadar zor değildir » dedi.
Gülek'in bu iddialarına cevap veren Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri'nin bu beyanatını « hafiflik »le nitelendirdi. Kasım Gülek'in, kendi yöneticilerine bile sır vermeyen yurtdışındaki bankalardan böyle bir şey öğrenmesinin mümkün olmadığını da sözlerini ekledi.
Maliye Bakanı Hasan Polatkan, dış borçlar konusuna da değinerek, yapılan görüşmeler sonucu borçların yüzde 3 faizle 12 yıllık bir ödeme planına bağlandığını açıkladı. Eski Başbakan Şemsettin Günaltay ise, borçların yalnız faizinin ödenmesinin bile büyük fedakârlıklara mal olacağını, borçların ülkenin itibarını zedelediği gibi dış siyasetini de etkilediğini söyledi.

İstanbul'da imar çalışmaları sürüyor: Eminönü-Unkapanı yolu açıldı

3 ocak - Büyük çapta istimlakler yapılmasını gerektiren ve 5 milyon 800 bin lira harcanarak tamamlanan Eminönü-Unkapanı yolu sonunda trafiğe açıldı. Böylece, bugüne kadar Unkapanı'nda sona eren Eyüp otobüs seferlerinin, Eminönü Meydanı'na kadar uzatılması da mümkün olacak.
Yeni yolun, 1950 yılından sonra nüfusu bir milyonu aşan ve motorlu taşıt ulaşımı hızla gelişen İstanbul'un, giderek büyüyen trafik sorunlarına kısmî de olsa bir çözüm getirmesi bekleniyor.

1959

Şubat

6. Başbakan Menderes, Zürich'te Yunanistan Başbakanı Karamanlis'le Kıbrıs konusunu görüştü. ☞
6. Almanya, Türkiye'ye malî yardımı durdurdu.
7. Türkiye ve Yunanistan dışişleri bakanları Zürich'te Kıbrıs konusunu görüştüler. ☞
8. Zürich'te, Kıbrıs anayasası konusunda anlaşmaya varıldı. ☞
8. Milletvekili maaşı 3 100 liraya çıkarıldı.
11. Türkiye ile Yunanistan, Kıbrıs konusunda anlaştı. ☞
12. Londra'da Kıbrıs için üçlü görüşmeler başladı. ☞
13. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in dokunulmazlığı Meclis Anayasa Komisyonu'nda kaldırıldı.
13. *Yenigün* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; gazeteci Cihat Baban ile Mehmet Ali Kışlalı 1'er yıl hapse mahkûm oldu.
15. Kıbrıslı toplum liderleri Küçük ve Makarios Londra'ya gittiler.
17. Başbakan Menderes'i Londra'ya götüren THY uçağı düştü; 16 kişi öldü, Adnan Menderes kurtuldu. ☞
17. Londra'daki Kıbrıs görüşmeleri, Türk heyetini taşıyan uçağın düşmesi üzerine 2 gün için durduruldu.
19. Londra Antlaşması imzalandı. ☞
21. Londra uçak kazasında ölenlerin cenazeleri Türkiye'ye getirildi. ☞
23. Başbakan Menderes hastaneden taburcu oldu.
23. Banka açmayı yasaklayan kararname kaldırıldı.
23. Meclis'te kavga; 50 milletvekili birbirine girdi. ☞
26. Londra'da uçak kazasından kurtulan Başbakan, yurda dönüşünde büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. ☞
27. Memur maaşlarına yüzde 100 zam Meclis'ten geçti.
28. Başbakan Menderes'i, Ankara'da CHP Genel Başkanı İnönü de karşıladı. ☞
28. Büyük Millet Meclisi, bütçeyi 151 ret oyuna karşılık 363 kabul oyuyla onayladı.

Londra Antlaşması imzalandı

23 şubat - Kıbrıs'ta 4 yıldır 500'ün üstünde insanın hayatını kaybetmesine yol açan çatışmalara son veren Londra Antlaşması'nın metni açıklandı. Antlaşma, Başbakan Menderes'in Londra yakınlarında geçirdiği uçak kazası nedeniyle yattığı Londra Kliniği'nin 325 no'lu odasında, 19 şubatta imzalanmıştı.

Antlaşma, İngiliz egemenliğinin bir yıl içinde kurulacak Kıbrıs Cumhuriyeti'ne devredilmesini öngörüyor. Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve anayasal düzeni Türkiye, İngiltere ve Yunanistan tarafından garanti ediliyor. Yürütmenin başı olan cumhurbaşkanı Rumlardan, yardımcısı da Kıbrıs Türklerden seçilecek; 10 kişilik bakanlar kurulunun 3 üyesi Türk olacak. Adanın savunması Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan tarafından, ortak bir güçle sağlanacak. Öte yandan İngiltere'nin adadaki iki üssünü korumasına ve üslere gelebilecek herhangi bir tehdide karşı yeterli kuvvet bulundurmasına izin veriliyor.

Antlaşmanın esasları Türkiye ve Yunanistan başbakanlarının 5-11 şubat tarihleri arasında Zürich'te yaptıkları görüşmelerde belirlendi; Menderes ve Karamanlis, Kıbrıs'ın geleceği konusunda bir anlaşmaya varıldığını, ancak antlaşma metninin İngiltere'nin katılımı sağlandıktan sonra açıklanacağını bildirdiler.

Zürich Konferansı kararlarına geçerlik kazandıracak Londra Konferansı, Menderes'in geçirdiği uçak kazası nedeniyle gecikmeli olarak başladı. Konferansa Türkiye, İngiltere ve Yunanistan başbakanları Menderes, Macmillan ve Karamanlis'in yanı sıra Kıbrıs Türk toplumu lideri Fazıl Küçük ve Kıbrıs Rum toplumu lideri Makarios da katıldı.

Yunan Dışişleri Bakanı Averof, Fatin Rüştü Zorlu ve İngiliz Dışişleri Bakanı Lloyd.

Adnan Menderes'i Londra'ya götüren THY'nin SEV uçağı yola çıkmadan birkaç dakika önce.

Altimetresi bozularak Londra yakınlarında düşen uçağın enkazı.

23 şubatta İstanbul'a gelen Adnan Menderes, olağanüstü sevgi gösterileriyle karşılandı.

Başbakan Menderes ölümden döndü

28 şubat - İngiltere'de bir uçak kazası geçiren Başbakan Adnan Menderes Ankara'ya döndü.

Aralarında Başbakan Adnan Menderes'in de bulunduğu Londra Konferansı'na katılacak Türk heyetini taşıyan THY'nın SEV adlı uçağı, 17 şubatta kötü hava şartları nedeniyle Londra yakınlarında düşmüştü. Kazada 16 kişi hayatını kaybederken, içlerinde Başbakan Menderes'in de bulunduğu 10 kişi kurtulmuştu. Müessif kazada ölen 16 kişi arasında Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Server Somuncuoğlu, eski Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu, Başbakanlık Özel Kalem Müdürü Muzaffer Ersü, Türk Hava Yolları Genel Müdürü Abdullah Parla ve gazeteci Burhan Tan da bulunuyor.

22 şubatta, kazada hayatlarını kaybeden 16 kişinin cenazeleri yurda getirildi.

Uçak kazasından burnu bile kanamadan kurtulan Başbakan Menderes, 23 şubatta hastaneden taburcu edildi. Kazaya uçağın irtifaını ölçen altimetrenin bozulmasının neden olduğu bildirildi.

Yurtta büyük üzüntü yaratan uçak kazasının ardından 18 şubatta Büyük Millet Meclisi'nde konuşan DP'li, CHP'li ve CKMP'li konuşmacılar üzüntülerini belirttiler.

26 şubatta İstanbul'a gelen Başbakan Adnan Menderes, büyük sevgi gösterileriyle karşılandı. Menderes, Eyüpsultan'da kurban kestirdikten sonra trenle Ankara'ya gitti. Başbakan Menderes'i Ankara Garı'nda karşılayanlar arasında Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü de vardı. İnönü Başbakan Menderes'e, « Geçmiş olsun, çok üzülmüştük... Ama şükür Allah'a... » dedi.

1959

Meclis'te kavgalı bütçe görüşmesi

23 şubat - Meclis'teki bütçe görüşmeleri çok « hareketli » geçti; iktidar ve muhalefet partilerinden 50 milletvekili sille tokat birbirlerine girdi. Sıra kapaklarının da havada uçuştuğu kavgada Meclis salonu savaş alanına döndü.
Kürsüdeki konuşması sırasında laf atılmasına kızan, kapatılan Türk Milliyetçiler Derneği'nin eski Başkanı Sait Bilgiç, CHP Kars Milletvekili Sırrı Atalay'a, « Hastasın... Dininle imanınla Türk olamazsın » diye bağırınca ortalık karıştı. Ortam gerginleşince Başkan Mahmut Goloğlu oturuma 10 dakika ara vermek zorunda kaldı, daha sonra da iki milletvekilini cezalandırdı. Buna tepki gösteren CHP milletvekilleri ayağa fırladılar. CHP Malatya Milletvekili Ahmet Fırat, DP Aydın Milletvekili Hüseyin Coşkun'u tokatladı. Bu arada CHP Urfa milletvekilleri Yaşar Alhaş ve Abdurrahman Odabaşı sırtlarını sıralara dayayarak üzerlerine gelen 30'a yakın DP milletvekilini tekmelediler. Olayda kimin kimi tekmelediği veya yumrukladığı belli olmadı. CKMP Genel Başkanı Bölükbaşı, kavgacıları ayırmak isterken düşerek altlarında kaldı.

İçerdeki ve dışardaki deliler !

27 şubat - İstanbul Belediyesi Şehir Meclisi'nde bir konuşma yapan üye Doktor Rahmi Duman, « Tımarhanenin içinden çok dışında deli var » dedi. Ülkede 70 000 akliye yatağına ihtiyaç olduğunu belirten Duman'ın bu sözleri tepki yarattı. Bu görüş üzerine fikri sorulan Vali Ethem Yetkiner, « Ben sokaklarda deli görmedim » dedi.

Radyoya savaş açanlar mahkemede

9 şubat - Mahkemeye verilen, Radyo İstasyonlarından Ajans Haberlerini ve Partizan Neşriyatı Dinlemeyenler Derneği kuruculanının duruşmasında hâkim sanıklara, « Dernek kuracağınız yerde düğmeyi çevirip radyoyu kapamanız daha pratik olmaz mıydı? » diye sordu. Dernekler Kanunu'na aykırı hareketten yargılanan sanıklardan Bedrettin Çalışkur duruşmada, radyo haberleri dinlemekten sinir hastası olduğunu söyledi.

5 kuruş fazla alan kasap tutuklandı

11 şubat - İzmir'de müşterisinden 5 kuruş fazla para alan bir kasap tutuklandı. Tilkilik'teki dükkânında dalgınlıkla fazla para aldığını söyleyen Veda Aktuğ, Millî Korunma Kanunu hükümlerine göre tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Mart

1. Makarios Kıbrıs'a döndü; Kıbrıs Türkleri, Rum mallarını boykota devam kararı aldı.
4. CHP, Meclis'te Londra Antlaşması'na karşı çıktı. ☞
4. Kıbrıs'ta Makarios, Küçük ve Foot arasında görüşmeler başladı.
7. Hükümet, dolar kurunun 12,60 liraya çıkarılacağını yalanladı.
9. CHP Tokat Milletvekili Kerametttin Gençler, partisinden istifa etti.
9. Irak'ta komünistler ile milliyetçiler arasında çatışma.
10. Irak'ta çatışmalar sürüyor; Albay Şevvaf taraftarı 3 000 kişi Türkiye'ye sığındı, Başbakan Kasım isyanı bastırdı, Şevvaf öldürüldü.
10. Elektriğe yüzde 100 zam geldi.
11. *Ulus* gazetesi 1 ay kapatıldı.
12. Eyüpsultan Camii ibadete açıldı.
17. Kıbrıs'taki terör örgütü EOKA'nın lideri Albay Grivas Yunanistan'a döndü.
18. Yunanistan, Grivas'ı korgeneralliğe yükseltti.
19. Gençlik irticayı lanetledi; *Büyük Doğu* dergisi aleyhine yapılacak mitinge İstanbul Valiliği izin vermedi. ☞
20. *Büyük Doğu* dergisi sahibi Necip Fazıl Kısakürek'in savcılıkta ifadesi alındı. ☞
23. Meclis çalışmaları kavgalı başladı; ABD'ye kamulaştırma garantisi veren tasarı tartışma yarattı. ☞
24. Irak Bağdat Paktı'ndan resmen ayrıldı.
25. Necip Fazıl Kısakürek 1 yıl hapse mahkûm oldu. ☞
27. Kıbrıs'ta geçici kabine açıklandı; savunma, sağlık ve tarım bakanları Türk olacak.
27. ABD'ye kamulaştırma garantisi veren kanun kabul edildi. ☞
28. CHP dinsizlik suçlamasını reddetti. ☞
28. Kısakürek tahliye edildi. ☞

ÖLÜM

14. Siyaset adamı Faik Ahmet Barutçu. ☞
27. Tiyatro ve sinema sanatçısı Süavi Tedü.

CHP, Londra Antlaşması'na karşı

4 mart - Büyük Millet Meclisi, 4,5 saat süren görüşmelerden sonra Londra Antlaşması'nı 138 ret ve 2 çekimser oya karşılık 347 kabul oyuyla onayladı.
Enosis yolunun, taksimin aksine fiilen kapatılmadığını öne süren CHP antlaşmaya ret oyu verdi. Genel Başkan İnönü, « Taksim tezi hukuken ve fiilen bertaraf edilmiştir » dedi. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, iki ülke arasındaki antlaşma bozulursa bundan zararlı çıkanın Türkiye olmayacağını ileri sürdü. CHP Genel Sekreteri Gülek de yaptığı konuşmada İnönü'nün değinmediği iki noktayı hatırlatarak, « Bu antlaşma NATO'daki ikiliği giderdi. Çok önemlidir. Yalnız adada askerî üssümüz yok. Bu bakımdan İngiltere'nin garantisi şarttır. Rumlar Türklere ait toprakları parayla alabilirler. Girit de muhtariyetle ayrılmıştı » dedi. Öte yandan konu Meclis'te görüşülürken söz hakkını kullanamayan CKMP Genel Başkanı Bölükbaşı, « Yunan Parlamentosu konuyu dört gün görüştü. Bizdeyse bir muhalif parti liderine partisinin görüşlerini açıklama imkânı verilmeden mesele kapatılmak istendi. Bu tutumdan hayır beklemek beyhudedir » dedi.

17 martta Yunanistan'a geri dönen, Kıbrıs'taki terör örgütü EOKA'nın lideri Albay Grivas, adanın bir gün Yunanistan'la birleştirileceğini söyledi.

Büyük Doğu dergisinin sahibi ve başyazarı Necip Fazıl Kısakürek cezaevinin kapısında.

Büyük Doğu'nun yayınları tepki yaratıyor

28 mart - Necip Fazıl Kısakürek'in sahibi ve başyazarı olduğu *Büyük Doğu* dergisinin Atatürk ve devrimleri aleyhine yaptığı yayınlar bütün yurtta tepkilere yol açtı. Eskişehir Yüksek İktisat Okulu öğrencileri, dergide yer alan, « Tanzimat'tan beri devam eden sahte inkılaplarınız ve bu inkılapların türettiği sahte kahramanlar... » satırlarında Atatürk ve devrimlere açıkça saldırıldığını belirterek, bu « kara » zihniyetle mücadele edeceklerini açıkladılar. 19 martta İstanbul Valiliği'ne başvuran Türkiye Millî Talebe Federasyonu miting için izin istedi. Ancak Vali Ethem Yetkiner, ilgili makamların dergi hakkında soruşturma açtıklarını belirterek bu isteği reddetti. 20 martta konuyla ilgili bir basın toplantısı düzenleyen CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, « 1959'da hilafetin geri gelmesi mümkün değil » dedi. İçişleri Bakanı Namık Gedik de, « İrtica yok » açıklamasını yaptı. Bu açıklamayı yeterli görmeyen İnönü, 21 martta Bakan Gedik'e, « Halkın huzursuz olduğu bir harekete kayıtsız kalmak asla doğru değildir » diye cevap verdi.

20 martta savcılıkça ifadesi alınan Necip Fazıl Kısakürek, *Büyük Doğu*'daki yazısından dolayı 25 ekimde basın mahkemesince 1 yıl hapis cezasına mahkûm edildi. 26 ekimde Bolu'da bir trafik polisi tarafından yakalanan Kısakürek, aynı gün İstanbul'a getirilerek cezaevine kondu. 2 gün 2 saat 2 dakika cezaevinde kalan Kısakürek tahliye edildi.

CHP dinsizlik suçlamasını reddetti

28 mart - CHP bir bildiri yayımlayarak, partiye yöneltilen « dinsizlik » suçlamalarını kesin bir dille reddetti. Bildiride, suçlamanın Türkiye'nin en köklü ve en çok oy almış bir partisine yapılmış olduğuna dikkat çekilerek, « Bu hem dinin icaplarına, hem de kanunlara aykırıdır » denildi.

Gene gazeteciye mahkûmiyet

11 mart - *Vatan* gazetesinden iktibas ettiği bir yazıdan dolayı, Ankara Toplu Basın Mahkemesi'nde yargılanmakta olan *Ulus* gazetesi Yazı İşleri Müdürü Ülkü Arman 1 yıl 4 ay hapse, 4 000 lira ağır para cezasına mahkûm edildi. Ayrıca *Ulus*'da 1 ay süreyle kapatıldı.

Bir kolej kapatıldı

12 mart - Ankara'da 17 aydan beri faaliyette bulunan Mithatpaşa Özel Koleji Millî Eğitim Bakanlığı'nca kapatıldı. Bakanlık müfettişleri tarafından « tedrisatın kifayetsizliği » iddiasıyla faaliyetten men edilen kolej, geçen sene Hasan Fehmi Ergin adlı bir öğretmen tarafından açılmıştı. Faaliyeti bakanlıkça henüz onaylanmamış olan kolejde son günlerde disiplinsiz hareketlerin devamlı şikâyet konusu olduğu ve kolejin ilgililerce devamlı kontrol altında tutulduğu öğrenildi.

Okullarının kapatılmasını protesto eden öğrenciler okulun cam ve çerçevelerini taşlayarak kırdılar. Okulun önünde toplanan 200 kadar kızlı erkekli öğrencinin devam eden taşkın hareketleri güvenlik güçleri tarafından kontrol altına alınmaya çalışıldı. Okul idaresini protesto eden öğrencilerden bir kısmı Millî Eğitim Bakanlığı'na gitmeye teşebbüs edince, polis grubun üzerine giderek dağıtmak zorunda kaldı.

ABD'ye kamulaştırma garantisi verildi

27 mart - Amerika Birleşik Devletleri'ne kamulaştırma garantisi veren kanun Meclis'te kabul edildi. Kanuna göre, Türkiye'de yatırım yapan ABD şirketlerinin tesislerinin kamulaştırılması halinde, Türkiye bunun karşılığını ABD'ye ödeyecek. 23 marttaki görüşmeler sırasında Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun kanuna karşı çıkan muhalefeti « aşağılık duygusu »yla suçlaması kavgaya yol açtı. Muhalefet, kanunun Türkiye'nin egemenlik haklarına müdahale ettiğini ileri sürdü.

Faik Ahmet Barutçu.

Faik Ahmet Barutçu öldü

14 mart - Ünlü siyaset adamlarımızdan Faik Ahmet Barutçu 65 yaşında Ankara'da öldü. 1918'de İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitiren Barutçu, aynı yıl Trabzon'da Millî Mücadele'yi destekleyen *İstikbal* gazetesini çıkardı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Trabzon'da avukatlık yaparken 1930'da CHP'ye üye oldu. Bu, hareketli bir siyaset hayatına geçişin başlangıcıydı. Barutçu 1939'da Trabzon'dan CHP milletvekili seçildi; birinci ve ikinci Hasan Saka hükûmetlerinde devlet bakanlığı ve başbakan yardımcılığı görevlerinde bulundu. Siyaset sahnesindeki ününüyse CHP'nin iktidarda olmadığı 1950-1954 döneminde kazandı. Barutçu bu dönemde, ana muhalefet partisi durumuna düşen CHP'nin grup başkan vekili olarak partisi adına yaptığı konuşmalarıyla, DP'nin çeşitli uygulamalarına karşı çıkmış, demokrasiyi ve basın özgürlüğünü savunmuştu.

1959

Nisan

2. Geçici Kıbrıs hükûmetinde Sağlık bakanlığına Osman Örek, Tarım bakanlığına Fazıl Cümer, Savunma bakanlığına Niyazi Maniyere getirildi.
4. Deniz Kuvvetleri Komutanı Fahri Korutürk NATO'nun, Karadeniz savaş yönetimi sorumluluğunu Türkiye'ye verdiğini açıkladı.
6. CHP, iktidarı, mahallî ve ara seçimleri zamanında yapmaya davet etti.
8. Bursa'da 6 Nakşî ayin yaparken yakalandı.
8. 35 kuruşa satılacak Üçüncü sigarasını piyasada.
8. *Ulus* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; yazı işleri müdürü Beyhan Cenkçi, 1 yıl hapse mahkûm oldu.
11. Başbakan Menderes İspanya'ya gitti.
12. Turgutlu'nun Ahmetli Bucağı'nda CHP'liler ile DP'liler arasında kavga çıktı; 2 kişi ağır yaralandı.
14. 102 üniversite öğrencisi Kürtlük iddiasında bulundu. ☞
16. Türkiye-İspanya Dostluk Antlaşması imzalandı; Franco Başbakan Menderes'le görüştü.
20. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Meclis'te Avrupa Konseyi için yapılan seçimin haksız olduğunu Konsey'e iletti.
20. İstanbul Valisi Ethem Yetkiner parti toplantılarında davul, zurna çalınmasını ve hoparlör kullanılmasını yasakladı.
21. İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nın başına Muhsin Ertuğrul getirildi.
21. Kasım Gülek'in Avrupa Konseyi'ndeki konuşması DP ile CHP'nin arasını açtı.
24. Endonezya Devlet Başkanı Ahmet Sukarno Ankara'ya geldi. ☞
24. Başbakanlık, İnönü'nün dokunulmazlığının kaldırılmasını istedi.
28. 700 Iraklı mülteci, Hakkâri'den Türkiye'ye girerek iltica etti.
29. İnönü Ege illerini kapsayan bir yurt gezisine çıktı.
30. İnönü'nün Uşak gezisinde olaylar çıktı. ☞

Sukarno: İlhamımı Atatürk'ten aldım

Sukarno Anıtkabir'de. Arkasında Cumhurbaşkanı Bayar ve Dışişleri Bakanı Zorlu görülüyor.

26 nisan - Resmî bir ziyaret amacıyla 24 nisanda Ankara'ya gelen Endonezya Devlet Başkanı Ahmet Sukarno, Büyük Millet Meclisi'nde bir konuşma yaptı. Sukarno, « Üç yüz sene evvel Türkler bize asker ve silah yardımı yapmıştı. Buna Endonezya devlet başkanı olarak burada teşekkür ederim » dedi. Sukarno, Anıtkabir'i ziyaretinde gençlere de hitap ederek, « Kemal Atatürk sizin liderinizdi. Fakat bütün büyük insanlar yalnız kendi milletlerine ait değildir, insanlığa aittir. Hepimiz Endonezya'da Atatürk'e büyük saygı ve sevgi beslemekteyiz. Çünkü O'nun içinde yaşayan fikirler hepimize ait ortak fikirlerdir. Ben şahsen gençliğimde, ilhamımı Kemal Atatürk'ten almıştım » dedi.

3 hoca hakkında takibat

1 nisan - Karabük'te Hamdi Kurt adındaki hoca bir mevlit sırasında dua ederken, « Atatürk İngiliz, İnönü Rus casusudur » deyince mevlidi dinleyenler adalete başvurdular.
Akşehir'de sadece kadınlara vaaz veren bir hoca sinemaya gidenlerin gavur sayılacaklarını söyledi. Olay polise intikal ettirilince, hoca hakkında takibata geçildi.
Tire'de de Necati Yorgancı adlı bir cami imamı, oruç tutmayanların Müslüman sayılmayacağını söylediğinden savcılığa verildi.
Bu arada Cumhuriyet Halk Partisi Erzincan Milletvekili Adil Sağıroğlu Meclis'e verdiği bir önergede, Ödemiş'te vaaz veren bir hocanın, Erzincan depreminden bir gece önce zamanının ileri gelenlerinin camide çıplak kadın oynattıklarını ve böylece depreme neden olduklarını söylediğini kaydederek, bu vaiz hakında takibata geçilip geçilmediğini sordu.

CHP Genel Sekreteri Gülek Meclis'te Konsey için yapılan seçimin haksız olduğu iddiasıyla Avrupa Konseyi'ne başvurdu.

Yolsuzluklar için kara liste yapılacak

18 nisan - Cumhuriyet Halk Partisi bünyesinde, yolsuzluk olaylarını soruşturmak ve yapanları ortaya çıkarmak için bir Yolsuzlukları Tetkik Komisyonu kuruldu.
Komisyon, soruşturulması gereken yolsuzlukları tespit ederek bir « kara liste » tutacak. CHP Genel Merkezi'nde ayrıca, taraflı tarafsız bütün vatandaşların yolsuzluklarla ilgili ihbarlarını dinleyecek ve değerlendirecek bir de büro kuruldu.

1959

CHP Niğde Milletvekili Asım Eren.

Meclis'e çekilen, « Kürt gençleri » imzalı telgraf

14 nisan - Irak, Kerküklü Türkmenlere baskı yapabilmek için Sovyetler Birliği'nde eğitilmiş komünist Kürtleri bu bölgeye gönderiyor; bu amaçla bölgede 400 ev inşa edilecek. Silahlı Kürtler, Irak hükûmetince Türkmenlerin bölgeyi terk etmelerini sağlamak amacıyla kullanılacak.

Kerkük'te Türkmenlere yapılan baskılar Cumhuriyet Halk Partisi Niğde Milletvekili Asım Eren tarafından Büyük Millet Meclisi'ne getirildi. Eren, sözlü soru önergesinde, Irak'ta Kürtlerin Türkmenlere yaptığı baskıya Türkiye'nin misilleme yapıp yapmayacağını sordu. Önerge Iraklı Türkmenleri memnun ederken, İstanbul'da Kürt olduklarını ve üniversitede okuduklarını söyleyen Türk uyruklu 102 öğrenci, postaneye giderek Eren'e protesto telgrafı çektiler. Öğrencilerin imza yerine « İstanbul'da yükseköğrenim gören Kürt gençleri » cümlesini kullanmaları dikkat çekti. Telgrafta, « Vatan menfaatlerinin ihlalinde Türkiye Kürtlerinin hassasiyeti, namus ve dindarlığı sizinkiyle kıyas kabul etmez. Onlar vatan için her tehlikenin karşısındadır » denildi. Cumhuriyet Halk Partisi Meclis grubuna çekilen ikinci telgrafta da Niğde Milletvekili Eren'in Kürt vatandaşları tehdit ettiği ileri sürüldü.

Mayıs

1. Uşak'ta CHP Genel Başkanı İnönü'nün başı, atılan bir taşla yarıldı. ☞
1. Başbakan Menderes, İstanbul'da Ürdün Kralı Hüseyin'le görüştü.
2. İzmir'de İnönü'yü karşılayanlar jandarma tarafından dağıtıldı; 10 kişi yaralandı. ☞
2. CHP Genel Başkanı İnönü İçişleri Bakanı Namık Gedik'i, Gedik de CHP'yi suçladı. ☞
3. Halk İzmir'de *Demokrat İzmir* gazetesi ile DP İl Başkanlığı binasına saldırdı. ☞
3. Eğirdir'de yangın; 250 ev yandı.
3. CHP İzmir İl Kongresi valilik tarafından yasaklandı.
3. İran Şahı Rıza Pehlevî, İstanbul'da Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes'le görüştü.
4. DP'liler İstanbul Topkapı'da, CHP Genel Başkanı İnönü ve yanındakilere saldırdılar. ☞
4. Son olayları protesto eden CHP'liler Meclis'e katılmadı.
5. 3 000 kişilik bir aşiret Irak'tan Türkiye'ye iltica etti.
5. Almanya Ekonomi Bakanı Erhard, Ankara'da Başbakan Menderes'le görüştü.
7. Yunanistan Başbakanı Karamanlis, Ankara'ya geldi.
8. Karamanlis, İnönü'yü evinde ziyaret etti.
9. Ankara'daki Türk-Yunan görüşmeleri sona erdi.
13. Meclis'te olay; CHP'liler oturumu terk ettiler. ☞
20. CHP bir bildiri yayımlayadı: « Güvenli seçime dayanan demokratik rejim için çalışıyoruz ».
22. Trabzon ve Rize'de sel felaketi; 20 kişi öldü. ☞
27. İzmir'de 13 komünistin yargılanmasına başlandı.
28. Uzaya gönderilen iki maymun sağlıklı olarak dünyaya döndü.
30. *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman ve oğlu gazeteci Tunç Yalman 1'er yıl hapis cezasına mahkûm edildiler.
31. Ankara'da yayımlanan *Zafer* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı.

CHP kanundışı faaliyetle suçlandı

6 mayıs - DP Meclis grubu,"CHP Genel Başkanı İnönü'nün Ege illerini kapsayan yurt gezisiyle ilgili bir toplantı yaptı.

Toplantının ardından yayımlanan bildiride, « Son günlerde CHP'nin 'Büyük Ege Taarruzu' diye adlandırdığı kanundışı zorlamalar, memleketin huzur, asayiş ve güvenliğinin bozulması niteliğindeki zincirleme suçlar dizisi hakkında hükûmet tarafından verilen açıklama dinlenmiş ve hükûmetin hareket çizgisi oybirliğiyle onaylanmıştır » denildi.

Millet Meclisi'nde CHP-DP kavgası

13 mayıs - Büyük Millet Meclisi oturumunda, muhalefet partilerinden yaklaşık 200 milletvekili, « Hürriyet... Hürriyet... » diye bağırdı. Muhalefetin bu tezahüratına iktidardaki DP'liler, « Yuh... » sesleriyle karşılık verdiler. Meclis Başkanı Refik Koraltan'ın, CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin'e cevap hakkı vermemesi üzerine kavga çıktı. Başkan CHP'den Yetkin, Feyzioğlu ve Baykam'ı cezalandırdı. Olayların ardından Meclis hiçbir konu üzerinde görüşemeden dağıldı.

Baba oğul iki gazeteci, Ahmet Emin Yalman (üstte) ve Tunç Yalman birer yıl hapis cezasına mahkûm oldular.

İsmet İnönü ve Osman Bölükbaşı.

Osman Bölükbaşı ve Başbakan Adnan Menderes.

Bölükbaşı'nın arabuluculuğu işe yaramadı

30 mayıs - CKMP'nin Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın CHP ile DP arasındaki gerginliği azaltmak için birkaç defa liderlerle görüşerek yaptığı arabuluculuk bir sonuç vermedi. CKMP, CHP Genel Başkanı İnönü'nün Uşak'ta taşlanmasıyla had safhaya varan CHP ile DP arasındaki çekişmeye bir son verebilmek için arabuluculuk yapma kararı almış, Bölükbaşı da bu karar üzerine Başbakanlık'ta Menderes'i ziyaret etmişti.
Bölükbaşı, 17 mayısta Başbakan Adnan Menderes ile İçişleri Bakanı Namık Gedik'in de hazır bulunduğu 3 saatlik bir toplantı yapmış, daha sonra İsmet İnönü'yü ziyaret ederek 1,5 saat kadar görüşmüştü.
26 mayısta tekrar İsmet İnönü'yü ziyaret eden Osman Bölükbaşı, « İki tarafı incitmeden meselenin halline gidiyoruz » açıklamasını yapmıştı. Üçüncü görüşmeyse 29 mayısta CKMP Genel Merkezi'nde yapılmıştı.
Ne var ki DP ve CHP arasındaki buzların çözülmesi için harcanan çabalar bir sonuç vermedi ve sonunda CKMP arabuluculuktan vazgeçtiğini açıkladı.

Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis Ankara'da

12 mayıs - Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis ve Dışişleri Bakanı Evangelos Averof, 7 mayıs günü saat 11.30'da özel bir uçakla Ankara'ya geldiler. Havaalanında Başbakan Adnan Menderes tarafından karşılanan Karamanlis ve beraberindekiler kısa bir süre dinlendikten sonra, görüşmelere hemen başlandı. Kıbrıs konusunun yanı sıra, işlemez hale gelen Balkan Paktı'nın da ele alındığı görüşmelere 8 mayısta da devam edildi ve Kıbrıs konusunda tam bir fikir birliğine varıldığı bildirildi. Karamanlis ile Averof aynı gün CHP Genel Başkanı İnönü'yü ziyarete gittiler, ancak grup toplantısında olduğu için evde bulunmayan İnönü'yle görüşemediler. Ankara'daki Türk-Yunan görüşmeleri 9 mayısta sona erdi ve ortak bir bildiri yayımlandı. Bildiride, Türkiye ile Yunanistan'ın Kıbrıs'taki bayındırlık tesislerini beraber inşa edecekleri ve azınlıklar konusunda da her türlü dostane gayreti gösterecekleri belirtildi. Karamanlis ve beraberindekiler 10 mayısta İstanbul'a geçtikten sonra 12 mayısta, ülkemizden ayrıldılar.

Ankara'ya gelen Karamanlis Başbakanlık'ta: (soldan sağa) Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis, Başbakan Adnan Menderes ve Yunanistan Dışişleri Bakanı Evangeliste Averof.

İnönü, Uşak'ta başına atılan taşla yaralandı

Uşak'ta halk gibi güvenlik kuvvetleri de gergin.

5 mayıs - CHP Genel Başkanı İnönü'nün Ege gezisi olaylı geçti. 1 mayısta Uşak'a giden İnönü ve beraberindekiler, burada DP'liler tarafından çeşitli hakaretlere maruz bırakıldılar ve hırpalandılar. İnönü istasyonda, atılan bir taşla başından yaralandı. Konvoyun şehirden ayrılışı sırasında milletvekilleri Turhan Feyzioğlu ve Osman Alişiroğlu'yla geziyi izleyen gazeteciler DP'liler tarafından dövüldü ve taşlandı. Olaylarla ilgili haberlere sansür konulması nedeniyle, gazeteler birinci sayfalarında yer alan ancak yasak kapsamına giren bu haberleri çıkarttıklarından, bu yerler boş ve beyaz olarak çıktı. Olaylarla ilgili bir açıklama yapan İçişleri Bakanı Namık Gedik, « Tertipçiler, Ege taarruzunu hazırlayanlardır » dedi. 2 mayısta İzmir'de konuşan İnönü, Gedik'i ağır bir dille eleştirdi. İnönü'nün İzmir'deki karşılanmasında da jandarma dipçik darbeleriyle 10 kişiyi yaraladı. Halk *Demokrat İzmir* gazetesi ile DP İl Başkanlığı binasına saldırdı. Bu saldırı haberlerinin yayımlanması da yasaklandı. İçişleri Bakanı Gedik, yaptığı açıklamada, « Cumhuriyet Halk Partisi, hükûmeti düşman yerine koyuyor » dedi. 4 mayısta uçakla İstanbul'a gelen İnönü'nün yolu Topkapı'da bir grup DP'li tarafından kesildi, otomobilinin camları kırıldı. Olayın daha fazla büyümesini tesadüfen orada bulunan bir askerî birlik önledi. Bu olayın da basında yer almaması yasaklandı.

5 mayıs sabahı İstanbul Taşlık'taki evinde bir basın toplantısı düzenleyen Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü, « Şikâyetlerimizi süratle Büyük Millet Meclisi'ne götüreceğiz. Hepimiz güvenlik içinde yaşamak istiyoruz » dedi.

Cumhuriyet

VARLIK

Uşakta Dün Müessif Hâdiseler Oldu

C.H.P. liler şehre girerlerken bir Demokrat Partilinin savurduğu bardak İnönünün hemen yanındaki bir gazeteciye isabet etti

İnönü söylediği nutukta iktidarı tenkid etti

Bize Gelince

Parti Kongreleri yasak edildi

Amerika bize 12 yılda 1 milyar dolar verdi

Dış hatlara ... hizmeti

Devlet adına okuyanların mecburi hizmet süreleri

CHP Küçük Kurultayı başladı

30 mayıs - CHP Küçük Kurultayı saat 10.00'dan itibaren çalışmalara başladı. Kurultay'a, 67 ilden gelen il başkanları veya temsilcileri ile Merkez İdare Kurulu üyeleri ve her ilden milletvekilleri katıldı. Genel Başkan İsmet İnönü toplantıyı açış konuşmasında, Ege gezisi sırasında meydana gelen ve hakkında yayım yasağı getirilen olaylara ilişkin etraflı bilgi verdi ve maksadın geziyi başarısızlığa uğratmak olduğunu da belirtti. İnönü, « İktidar partisinin endişesi, haksız olmalarından ve davayı kaybetmiş bulunmalarından ileri gelmektedir. Tesisine çalıştığımız demokrasi, yakın bir gelecekte bütün kurumlarıyla memleketimizde hâkim olacaktır » dedi. CHP Küçük Kurultayı'nda alınan bir karar uyarınca, İnönü ve milletvekilleri sık sık yurt gezisine çıkacaklar.

Trabzon, Giresun ve Rize'de sel felaketi

22 mayıs - Trabzon, Giresun ve Rize'de meydana gelen sel felaketinde 20 kişi öldü. Çok sayıda ev ve işyeri ile 8 köprü yıkıldı. Çevredeki ırmakların su seviyesi 10 m yükseldi. Bölgedeki yerleşim birimlerinin birçoğu sular altında kaldı. İlk tahminlere göre maddî zarar yaklaşık 20 milyon liradır.

1959

Haziran

3. Zonguldak Maden İşçileri Kongresi, vali yardımcısının emriyle polisçe dağıtıldı.
4. İran Şahı Rıza Pehlevî İstanbul'a geldi.
6. Ankara'da Atatürk ve devrimleri aleyhtarı 2 öğrenci tutuklandı.
6. Konya'da sel felaketi; 4 000 hayvan telef oldu.
8. Cumhurbaşkanı Bayar resmî bir ziyaret için İtalya'ya gitti.
9. THY uçak biletlerine yüzde 50 zam yapıldı.
10. Makarios Türkiye'yi ziyaret etmek istediğini açıkladı.
10. PTT ücretlerine yüzde 50, kömüre de yüzde 55 zam yapıldı.
11. Çimentoya yüzde 40 zam yapıldı.
12. İstanbul Şehir Hatları yolcu ücretlerine yüzde 40-50 oranında zam yapıldı.
13. Çalışma bakanlığına Haluk Şaman atandı.
13. Etin satış fiyatı serbest bırakıldı.
15. İstanbul'da 950 g ekmek 70 kuruşa satılacak.
16. İstanbul Belediyesi et fiyatlarını belirledi; kuzu 7 lira, koyun 680 kuruş.
16. İhracat serbest bırakıldı.
20. NATO Genel Sekreteri Paul Henri Spaak Ankara'ya geldi.
22. Bitkisel yağlar ve süt mamulleri üzerindeki kâr haddi kaldırıldı.
25. Sıddık Sami Onar İstanbul Üniversitesi, Fikret Merter İTÜ rektörlüğüne seçildi.
26. İthalatı kolaylaştırıcı tedbirler alındı.
27. Denizli'de CHP'lileri taşıyan otobüs taşlandı.
29. İstanbul'da kamulaştırma yolsuzluğu yapan 2 kişi 36'şar yıl hapis cezasına çarptırıldı.
29. Maliye Bakanı Hasan Polatkan Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilatı Başkanı Khan'la görüştü; Khan, Türkiye'deki istikrar programının « tatminkâr » bir biçimde yürütüldüğünü söyledi.

ÖLÜM

17. Heykelci Nijat Sirel.

Haziran başında Türkiye'ye gelen İran Şahı Rıza Pehlevi, Başbakan Adnan Menderes ve Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından karşılanıyor.

İran Şahı-*Akis* dergisi davası

25 haziran - İran Şahı Rıza Pehlevî'nin Ankara'da yayımlanan haftalık *Akis* dergisi aleyhine açtığı davaya, 25 haziranda Ankara Basın Mahkemesi'nde başlandı.

Dergide çeşitli tarihlerde yayımlanan yazılarda Şah Rıza Pehlevî'nin hor görüldüğü ve aşağılandığı iddia ediliyor. Söz konusu yazıların sahibi gazeteci Doğan Avcıoğlu, İran Büyükelçiliği'nin Dışişleri Bakanlığı'na bir muhtıra vererek bu yazılara son verilmesini istemesini hayretle karşıladığını, dünya basınında bu tür yazıların sık sık yayımlandığını söyledi. İlk duruşma sırasında Avcıoğlu hâkime, « İran Şahı, Türkiye'yi Patagonya mı zannediyor? » dedi. Davayla ilgili haberlere yayım yasağı kondu.

İran Şahı tarafından dava edilen Doğan Avcıoğlu, aynı gün Ankara Basın Mahkemesi'nde yargılanmakta olan Yeni Gün başyazarı Cihat Baban ile birlikte.

1959

Temel atma töreninde muhalefete beddua!

26 haziran - Eskişehir'deki beton travers fabrikasının temel atma töreninde muhalefete beddua okundu(!). Devlet Bakanı Muzaffer Kurbanoğlu'nun yaptığı kısa konuşmanın ardından kürsüye çıkan Osmangazi mahallesi camiinin imamı Mehmet Sümer, başındaki kara takkeyle tekbir getirdi, kurban suresi okudu ve uzun süren bir dua yaptı. İmam duasını şöyle bitirdi:

« Bu eserleri bizlere kazandıran zatı şerifleri Hasan Polatkan'ımızı, Muzaffer Kurbanoğlu'muzu iki cihanda aziz eyle yarabbi. Muhalifleri ise kahreyle yarabbi... ». Törendekilerin bir kısmı imamın duasına « Amin » derken, bir kısmı da « Muhalifleri kahreyle... » deyişine tepki gösterdi.

Muhalefetten ilk tepki CHP Ordu Milletvekili Ferda Güley'den geldi. Güley, « Bunlar gerçek Müslümanlara yakışmayacak şeylerdir » dedi.

Newsweek'te Amerikalı yazardan saçmalar

25 haziran - ABD'de yayımlanan ünlü *Newsweek* dergisinin 8 haziran tarihli Pasifik baskısında çıkan ve haritalarla da desteklenen bir yazıda, İskenderun'dan Erzurum'a kadar olan bölgenin « Kürdistan » olduğu iddia edildi. « Kayıp Kabileler... Kızıl Hançer » başlıklı yazıda, Türkiye'nin dörtte birinde tamamen Kürtlerin yaşadığı gafı yetmiyormuş gibi bir de şu iddia yer aldı: « Stalin, 1945'te Kuzey İran'da bir 'Kürt Halk Cumhuriyeti' kurdu. Bu cumhuriyet sadece bir yıl yaşadı. İran bu bölgeyi işgal ederken SSCB hiçbir direniş göstermedi. Fakat Kızıllar amaçlarına ulaşmışlardı. O zamandan beri Kürtlerin başlıca hamisi olarak kabul edildiler. Bu durum SSCB'ye, Irak nüfusunun yüzde 25'i, Türkiye nüfusunun yüzde 20'si, İran nüfusunun yüzde 13'ü ve Suriye nüfusunun yüzde 10'u üzerinde güç kazandırmaktadır ».

Yazıyı yayımlayan *Akşam* gazetesi, bu iddiaların üzücü olduğu kadar esef verici olduğunu da belirtti.

İstanbul'da 16 000 işsiz var

20 haziran - İstanbul'da işsizlik her geçen gün artıyor; son bilgilere göre İstanbul'da 16 000 işsiz var. Öte yandan tekstil ve kauçuk sektöründeki işten çıkarmalardan sonra, şimdi de bu sektörlerle ilişkili diğer işkollarında işçilerin işine son verilmeye başlandı. İşçiler bunun bir çeşit lokavt olduğunu ileri sürerek, hükûmetin önlem almasını istediler.

Temmuz

1. Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilatı Başkanı Khan, Türkiye'ye yardımın devam edeceğini açıkladı.
3. Demir ve çimentoda yüzde 10, kâğıtta yüzde 15 indirim yapıldı.
6. Sivas'ta iki yük treni çarpıştı; 10 kişi öldü.
10. Etibank, elektrik fiyatlarında yüzde 20-30 oranında indirim yaptı.
10. ABD, Türkiye'ye 6, 6 milyon dolar kredi açtı.
13. Bedelsiz ithalatla ilgili kararname yürürlüğe girdi. ☞
14. Kıbrıs'ta 1 700 Türk polisin işten çıkarılacağı bildirildi.
14. Türkiye, 25 haziran tarihli SSCB notasına sert bir cevap verdi.
15. Polis, Türkiye Millî Talebe Federasyonu İstanbul Kongresi'ni dağıttı.
17. Pamuklu ve yünlü mensucat ile radyo fiyatları serbest bırakıldı. ☞
20. Meclis mahallî ve ara seçimleri 1 yıl süreyle erteledi.
20. Ekmeklik buğday fiyatı kilo başına 2 kuruş indirildi.
21. Mersin'de 650 işçi grev yaptı; savcılık olaya el koydu.
23. Otomobil ithalatı için 2 milyon dolarlık kota tahsis edildi. ☞
25. Türkiye, Kerkük Türkmenleri için Irak'tan teminat istedi.
29. Türkiye'nin Ortak Pazar'a üyelik başvurusu reddedildi; Yunanistan'ın başvurusuysa kabul edildi.
29. İstanbul'da et sıkıntısı; 7 liralık et 12 liradan satılıyor.
29. *Vatan* gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman, Amerikalı gazeteci Pulliam'ın bir yazısını yayımlamaktan 1 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm oldu.
30. CHP Genel Sekreteri Gülek'in savcılıkta ifadesi alındı. ☞
30. Tarihî Hamit Naci okul gemisi Haliç'te kızaktan indirilirken battı.

ÖLÜM

20. Oyun yazarı Musahipzade Celal.

Fens'e yazdığı mektup Gülek'i sarstı

30 temmuz - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek'in NATO Parlamentolar Grubu Başkanı Albay Fens'e yazdığı mektup, kendisini güç durumda bıraktı.

Türkiye'nin Londra Büyükelçisi Muharrem Nuri Birgi'nin bir kopyasını Ankara'ya gönderdiği mektupta Gülek, Londra'daki Atlantik Kongresi'ne katılacak olan Cumhuriyet Halk Partisi Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin'in yeterli yabancı dil bilmediğini ve bilgisinin kısıtlı olduğunu belirtiyor. Kendi partisinden bir arkadaşını ihbar biçiminde değerlendirilen mektup, CHP Merkez İdare Kurulu'nu da harekete geçirdi.

Mektup hakkında bir açıklama yapan Kasım Gülek ise mektubunun postadan alınarak tahrif edildiğini ve bu oyunu CHP içine nifak sokmak isteyen iktidarın düzenlediğini ileri sürdü. Hükûmet çevreleri bu açıklamanın yalanlarla dolu olduğunu belirttiler ve Gülek'i savcılığa şikâyet ettiler. Gülek savcılıkta ifade verdi.

İthalatla ilgili yeni ekonomik kararlar

30 temmuz - İktisadî Koordinasyon Kurulu, üçüncü ithal kotasını, liberasyon listesini ve ithalat talimatnamesini hazırlayarak açıkladı. Düzenlenen yeni ithal kotasında buzdolabı, elektrik süpürgesi, soba, losyon ve kadın eşyasına yer verilmedi.

13 temmuzda, yurtdışında parası olanların bu paralarını takibata uğramadan mal olarak yurda getirebilmelerini sağlayan bedelsiz ithalatla ilgili kararname *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Buna göre yurtdışında parası olanlar paralarını mala yatırabilecekler, kendilerine dövizi nereden sağladıkları da sorulmayacak.

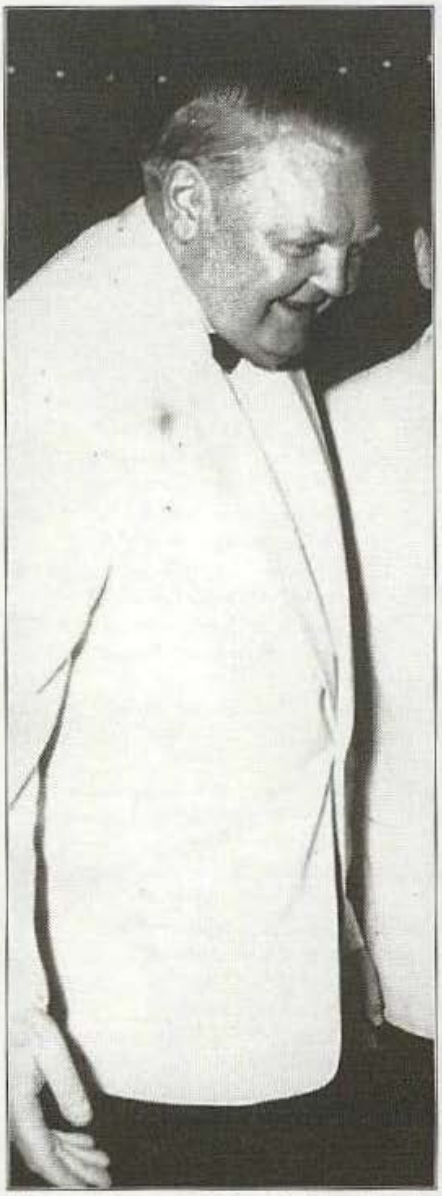
17 temmuzda alınan bir kararla pamuklu ve yünlü mensucat ile radyo fiyatları serbest bırakıldı. Alınan kararlara göre cip, traktör ve kibrit satışı da serbest olacak.

23 temmuzda, ülkenin taksi ve binek otomobil ihtiyacını karşılamak için, ilk safhada 2 milyon dolarlık bir kota tahsis edildi. Bedelsiz ithalat çerçevesinde yurda otomobil sokma yolları bu suretle açılmış olacak.

1959

Ağustos

2. Kıbrıs'ta 7 ay aradan sonra ilk bomba patladı; can kaybı olmadı.
2. Kıbrıs Büyükelçiliği'ne Semih Günver atandı.
3. ABD Başkanı Eisenhower, SSCB lideri Hruşçev'i ülkesine davet etti.
4. İstanbul'a yumurta büyüklüğünde dolu yağdı; maddî hasar var.
5. İstanbul'a gelen İngiltere'nin eski Başbakanı Churchill, Başbakan Menderes'le bir görüşme yaptı. ☞
5. ABD eski başkan adayı Stevenson, Türkiye'ye geldi.
6. Başbakan Menderes, Stevenson'la görüştü.
9. Haliç'te dinamit yüklü motor infilak etti; 4 kişi öldü. ☞
11. Kıbrıs'ta Rumlar, Türklerin düzenlediği mitinge bomba attı; ölen ve yaralanan olmadı.
11. Küçük esnafa verilen kredi artırıldı; kredi miktarı 10 milyonu aşacak.
11. Ziraat Bankası Genel Müdürü Mithat Dülge görevinden istifa etti.
12. Kıbrıs'ta silah imal eden gizli bir fabrika basıldı.
12. Başbakan Menderes basın aleyhine açtığı 5 davadan vazgeçti.
16. CKMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı « 1946 DP'lileri »ni partisine davet etti.
17. Almanya Ekonomi Bakanı Ludwig Erhard Türkiye'ye geldi. ☞
19. Bağdat Paktı'nın adı CENTO (Central Treaty Organisation) olarak değiştirildi.
26. Önce DP sonra da Hürriyet Partisi İstanbul il başkanlığı yapmış olan Orhan Köprülü, CHP'ye girdi.
31. Kıbrıs Rum toplumu lideri Başpiskopos Makarios'un Türkiye'yi ziyaret talebi kabul edildi.
31. Muzaffer Kurbanoğlu Ulaştırma, İzzet Akçal da Devlet bakanı oldu.

Almanya Ekonomi Bakanı Ludwig Erhard.

Erhard teminat verdi

25 ağustos - 17 ağustosta Türkiye'ye gelen ve Ankara'daki görüşmelerden sonra Bursa ile İzmir'i gezen Almanya Ekonomi Bakanı Ludwig Erhard, 22 ağustosta yaptığı basın toplantısında Türkiye'nin hazırladığı yeni yatırım planını beğendiğini, Avrupa İktisadî İşbirliği Teşkilatı toplantısında Almanya'nın bu planı destekleyeceğini açıkladı. Erhard ayrıca Almanya'nın, Türkiye'nin Ortak Pazar'a girmesine destek vereceğini de belirtti.
CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek ise, 25 ağustosta Karamürsel'de yaptığı konuşmada Erhard'ın ziyaretine değinerek, « Alman bakan paradan daha mühim bir şey, akıl ve öğüt getirmiştir. Bu öğüt, planlı çalışmalara ilişkindir. Biz bunu sekiz yıl evvel iktidara söyledik » dedi.

Haliç'te iskeleye bağlı bekleyen dinamit yüklü motor patladı; 4 ölü

9 ağustos - İstanbul Haliç'te, saat 22.30 sıralarında, şehrin dört bir yanından duyulan büyük bir patlama oldu. Kısa süre sonra patlamanın, Fener iskelesi yakınındaki oksijen fabrikasının arkasında, iskeleye bağlı olarak bekleyen 100 tonluk Aydoğan motorunda meydana geldiği anlaşıldı. Dinamit yüklü motorun patlaması sonucu 4 kişi olay yerinde hayatını kaybetti, bazıları ağır 12 kişi de yaralandı. Bu arada Aydoğan isimli motor ile birlikte, yanında duran Cebeci motoru ve birçok sandal da parçalandı. Patlamanın şiddetiyle neredeyse 1 000 metre uzaklıktaki bazı evlerin bütün camlarının kırıldığı, hatta bazı evlerin duvarlarında çatlaklar meydana geldiği açıklandı.

Bailey ailesi evlerinin önünde.

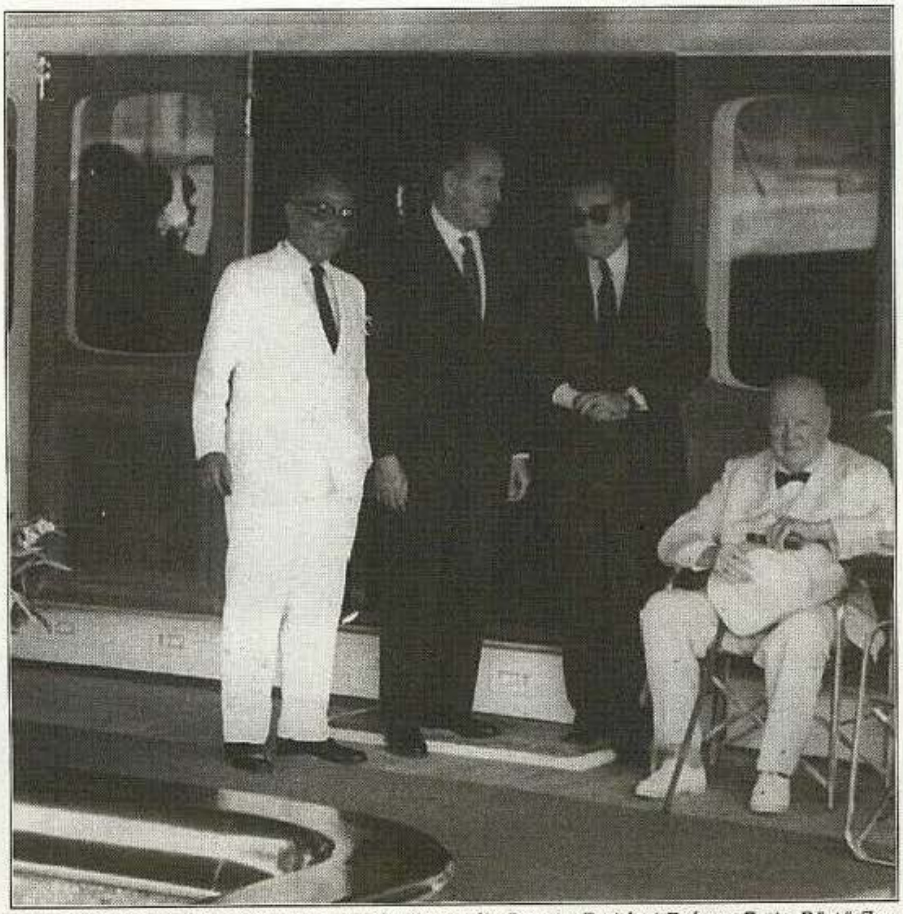
Menderes'e yardım eden Bailey ailesi Türkiye'de

22 ağustos - 17 şubat meydana gelen uçak kazasında Başbakan Adnan Menderes'in kurtulmasına yardımcı olan İngiliz Bailey ailesi, İstanbul Belediyesi'nin davetlisi olarak İstanbul'a geldi. Aile 3 hafta boyunca şehirde misafir edilecek.
Kaza günü olay yerinden geçen Bay Bailey, Başbakan Menderes'i kaza yerinden çiftliğine götürmüş ve ilkyardım yapmıştı.

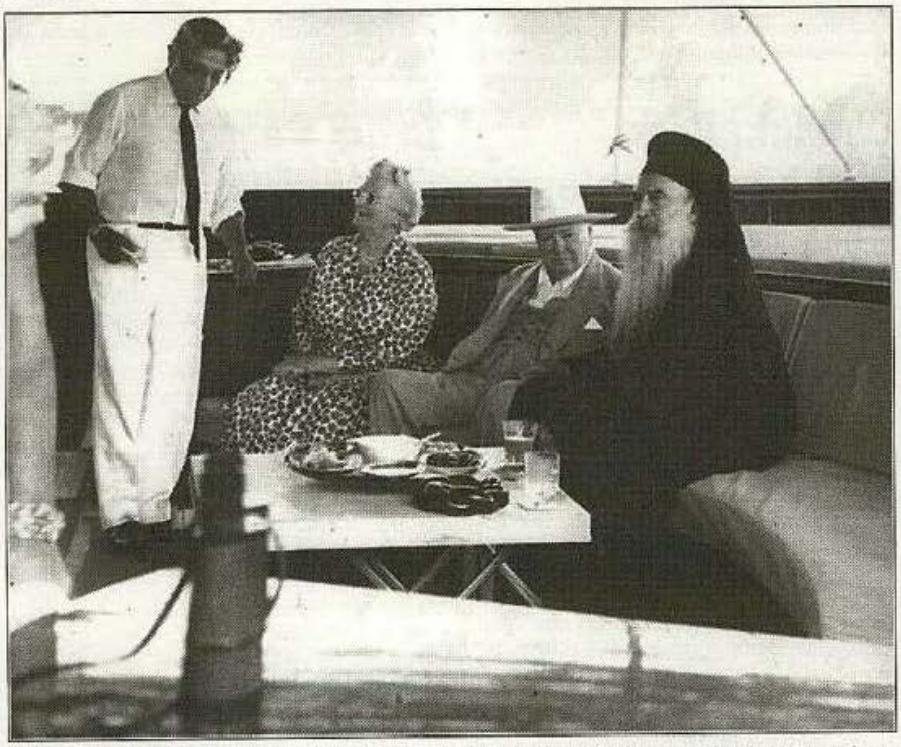
Churchill, askerle geçemediği Çanakkale'yi bir yatla geçti

5 ağustos - Birinci Dünya Savaşı sırasında Kraliyet Deniz Kuvvetleri bakanıyken, İngiliz kuvvetlerinin Çanakkale'ye çıkarılmasında başrolü üstlenen ve böylece büyük bir yenilginin sorumlusu olan, İngiltere'nin eski başbakanlarından Winston Churchill, Yunanlı armatör Aristotelis Onasis'in yatıyla İstanbul'a geldi. Christina adlı yatta, Churchill ve eşinden başka, İstanbul'a ilk defa gelen, dünyaca ünlü Yunanlı soprano Maria Callas da bulunuyor.

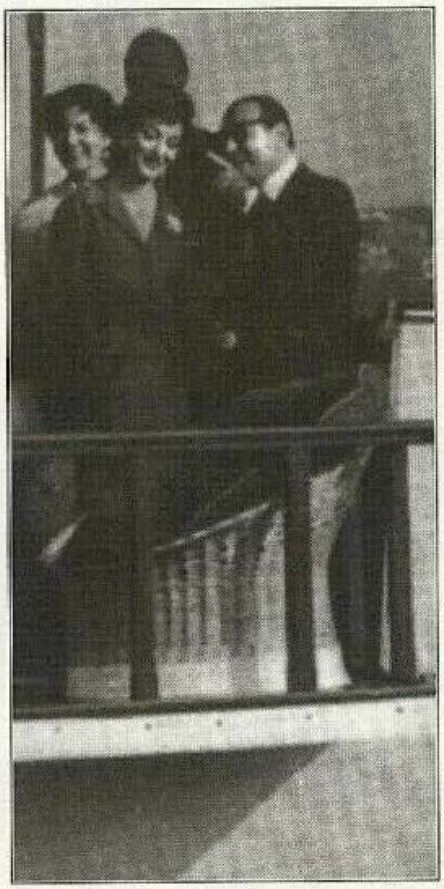
İstanbul'da bir süre kalarak şehri ziyaret edecekleri bildirilen misafirler, devlet erkânı tarafından da büyük bir ilgiyle karşılandı. İstanbul'da bulunan Başbakan Adnan Menderes Christina yatına gelerek, Winston Churchill ve eşiyle birlikte öğle yemeği yedi, bu arada soprano Maria Callas'la tanıştı. Daha sonra üstü açık bir otomobille İstanbul'u gezen Churchill'e halk yol boyu sevgi gösterisinde bulundu.

İstanbul limanındaki Christina yatında Aristotelis Onasis, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Başbakan Adnan Menderes ve eski İngiltere Başbakanı Winston Churchill.

Fener Rum Patriği Atenagoras (sağda), ünlü Christina yatıyla İstanbul'a gelen Yunanlı armatör Aristotelis Onasis (solda, ayakta), Clementine Churchill ve Winston Churchill'e ev sahipliği yapanlar arasındaydı.

Başbakan Adnan Menderes, Yunanlı armatör Aristotelis Onasis'in ünlü Christina yatının yolcularından, opera dünyasının yıldızı Yunanlı soprano Maria Callas'la da bir süre sohbet etti.

1959

Eylül

2. *Demokrat İzmir* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; Adnan Düvenci ve Şeref Bakşık 1 yıl 4'er ay hapse mahkûm oldu.
6. Kıbrıs'ta terör; 2 Türk öldü.
8. Doçent Memduh Yaşa, Başbakanlık ekonomi danışmanı oldu.
9. Katar Şeyhi Ali bin Abdullah İstanbul'a geldi.
9. Türkiye, Kıbrıs için hiçbir taviz verilmeyeceğini açıkladı.
10. Muş'ta deprem; 70 ev yıkıldı.
11. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, Çanakkale Geyikli'de taşlandı. ☞
12. EOKA lideri Grivas, Kıbrıs Rum toplumu lideri Makarios'u Atina'ya davet etti.
15. SSCB lideri Hruşçev ABD gezisine başladı.
15. İtalya Başbakanı Antonio Segni Türkiye'ye geldi.
16. İthal edilen kahve ilk defa Ankara'da piyasaya sunuldu.
16. Hollanda Kraliçesi Juliana'nın eşi Prens Bernhardt İstanbul'a geldi.
17. NATO Genel Sekreteri Paul Henri Spaak Türkiye'ye geldi.
17. Kilosu 44 liradan satışa sunulan kahve için İstanbul'da kuyruklar oluştu.
18. Bedelsiz otomobil ithalat primleri açıklandı; 1956 model otomobilden 5 000, 1960 model otomobilden 15 000 lira prim alınacak.
19. İşçilerin emeklilik yaş haddinin indirilmesi kararlaştırıldı.
20. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ABD'ye gitti.
27. CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek görevinden istifa etti; yerine İsmail Rüştü Aksal seçildi. ☞
28. CHP bir bildiri yayımlayarak, iktidara gelirse hesap sormayacağını açıkladı.
28. Türkiye'nin Tokyo büyükelçisi ve eşi Tokyo'da intihar etti.
28. Avrupa 4. Romatoloji Kongresi İstanbul'da toplandı.

ÖLÜM

21. Yazar Ruşen Eşref Ünaydın.

Mektup yalanı Kasım Gülek'in başını yedi

İsmet İnönü, CHP genel sekreteri seçilen İsmail Rüştü Aksal'ı tebrik ediyor.

27 eylül - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek görevinden istifa etti, yerine Ankara Milletvekili İsmail Rüştü Aksal seçildi. Gülek istifasını Parti Meclisi toplantısında Genel Başkan İnönü'ye verdi ve kimseyle görüşmeden özel otosuyla Genel Merkez'den ayrıldı.
Kasım Gülek'in istifasına, NATO Parlamentolar Grubu Başkanı Albay Fens'e yazdığı mektubun neden olduğu ileri sürülüyor. Bu mektupta Gülek, Londra'daki Atlantik Kongresi'ne katılacak CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin aleyhine, yabancı dil bilmediği ve bilgisinin yeterli olmadığı gibi açıklamalarda bulunmuştu. Gülek bu davranışıyla zor duruma düştü, Parti Meclisi'nde sert eleştirilere uğradı. Kasım Gülek, kendisine Genel Başkan İsmet İnönü de tavır koyunca istifa etmek zorunda kaldı.

Çanakkale'de CHP heyeti taşlandı

26 eylül - CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'in 11 eylülde Çanakkale'nin Ezine İlçesi'ne bağlı Geyikli Bucağı'nda taşlanması olayının yankıları gün geçtikçe büyüyor. Gülek, bu hareketin « öldürmeye teşebbüs » olduğunu ileri sürdü. CHP olayları yerinde incelemek üzere Çanakkale'ye bir heyet gönderdi. 2 kişilik heyet Geyikli'ye sokulmadı. Bunun üzerine CHP, olayı protesto için 20 eylülde bir bildiri yayımladı. 22 eylülde CHP heyeti, Geyikli'ye sokulmadıklarını İçişleri Bakanı Namık Gedik'e duyurdular. 24 eylülde Radyo Gazetesi, CHP'yi ihtilal tahrikçiliğiyle suçladı. CHP Genel Merkezi bu gelişmelerden sonra heyeti geri çağırdı. Ankara Milletvekili İbrahim Saffet Omay ve Tokat Milletvekili Daniş Yurdakul'dan oluşan heyet, 25 eylülde İstanbul'a döndü. Galata rıhtımında partililer tarafından karşılanan heyet üyeleri omuzlara alındı, olaylar protesto edildi. Protestoya katılanlardan 11 kişi tutuklandı. İstanbul Valisi Ethem Yetkiner, « Kanuna karşı duranların akıbeti bu olacaktır » dedi.

Ortak Pazar'a girişimiz kesin görülüyor

11 eylül - Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, eski adıyla Ortak Pazar yeni adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Bakanlar Konseyi'nin Brüksel'de toplanacağını, Türkiye'nin Benelüks Devletleri'nin muhalefetine rağmen topluluğa kabul edileceğini söyledi.
Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yaparak, prensipte kabul edildiğimizi ve görüşmelere yakında başlanacağını bildirdi. Ortak Pazar'a şu anda Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg, Belçika ve Hollanda üye. Bu ülkeler 12 ila 15 yılda aralarındaki gümrük vergilerini ve ithalat sınırlamalarını kaldıracaklar.

Yeni 1 liralar

12 eylül - Maliye Bakanlığı, parlak beyaz bir madenden yapılan yeni 1 liraların, 21 eylülden itibaren piyasaya sürüleceğine dair bir açıklama yaptı.

1959

Ekim

1. CKMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, iktidarda kalmak isteyenlerin eşkıya olduğunu söyledi.
2. Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Washington'da ABD Maliye Bakanı Anderson'la görüştü.
4. Başbakan Menderes, CENTO toplantısına katılmak üzere ABD'ye gitti. ☞
7. Irak Başbakanı Kasım'a, Bağdat'ta suikast düzenlendi; Kasım omuzundan yaralandı.
7. EOKA lideri Grivas, Makarios'la Rodos'ta görüştü.
9. İngiltere'de seçimi Muhafazakârlar kazandı.
11. CHP Genel Başkanı İnönü, « nereden buldun » kanununa muhalif olduğunu açıkladı.
15. Başbakan Adnan Menderes, New York'ta Amerikalı işadamlarıyla görüştü.
17. DP Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı, Meclis başkanlığına aday olduğunu açıkladı. ☞
18. ABD gezisinden dönen Başbakan Menderes sevgi gösterileriyle karşılandı. ☞
22. Kıbrıs Türk toplumu lideri Fazıl Küçük, Başpiskopos Makarios ve Rumları silahlarını teslime davet etti.
25. Erzurum'da deprem; Hınıs'ta 16 ölü, 36 ağır yaralı var, 350 ev yıkıldı. ☞
25. Türk-İş Başkanı Nuri Beşer, işçi kongresinde grev hakkı aleyhine konuştu.
27. DP Genel İdare Kurulu, Meclis başkanlığı için Refik Koraltan'ı aday gösterdi. ☞
29. İstanbul Üniversitesi öğrencileri, üniversite açılış töreninde söz hakkı istedi.
31. DP Meclis grubu, Meclis başkanlığı için Refik Koraltan'ı yeniden aday seçti. ☞
31. CHP Parti Meclisi'nde Nüvit Yetkin, grup başkan vekilliği seçimini kaybetti.
31. İstanbul'da tarihî Buhara Tekkesi yandı.

ÖLÜM

24. Bestekâr Osman Nihat Akın.

Meclis başkanlığı konusunda Refik Koraltan'a rakip çıktı: Sıtkı Yırcalı

31 ekim - Demokrat Parti Meclis grubu, Meclis başkanlığına İçel Milletvekili Refik Koraltan'ı aday gösterdi. Yapılan toplantıda Koraltan 218, diğer aday Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı da 121 oy aldı.

Demokrat Parti'deki Meclis başkanlığı adaylığı seçimi oldukça çekişmeli geçti. Parti içinde « Yaylacılar » diye adlandırılan grubun temsilcisi olan Yırcalı'nın aday olma kararı milletvekilleri arasındaki ikiliği de su üstüne çıkardı. Sıtkı Yırcalı, 17 ekimde aldığı bu kararın ardından, Amerika Birleşik Devletleri gezisinden dönen Genel Başkan Adnan Menderes'le de İstanbul'da bir görüşme yaptı. Menderes'in Sıtkı Yırcalı'ya ne « öğüt verdiği » öğrenilemedi. Sıtkı Yırcalı seçim karargâhını Anadolu Kulübü'nde, Refik Koraltan ise Ankara Palas'ta kurdu.

27 ekimde toplanan Demokrat Parti Genel İdare Kurulu, aday olarak yeniden Refik Koraltan'ı seçti. Meclis grubu oylamasından sonra bir açıklama yapan kazanan aday Koraltan, « Kimseye kırgın değilim » dedi. Kaybeden Yırcalı ise düşüncesini, « Handikaplara rağmen aldığım sonuç gayet iyidir » şeklinde açıkladı.

Meclis başkanı adayı seçilen 70 yaşındaki Koraltan, 9 yıldır bu görevi sürdürüyor.

Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı.

ABD Başkanı Eisenhower, 9 ekimde Beyaz Saray'da kabul ettiği Başbakan Adnan Menderes'e hediye verirken. Başbakan'ın arkasında Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu görülüyor.

Başbakan Menderes ABD'den döndü

18 ekim - Eski adı Bağdat Paktı olan CENTO'nun toplantısı için 4 ekimde Amerika Birleşik Devletleri'nin başkenti Washington'a giden Başbakan Adnan Menderes, ziyaretini tamamlayarak yurda döndü. Büyük sevgi gösterileriyle karşılanan Başbakan Menderes, ABD'de Beyaz Saray'da Başkan Eisenhower'la görüştü, Amerikalı işadamlarıyla temaslarda bulundu, başta Dallas olmak üzere birçok şehri de ziyaret etti.

1959

Doğu'da deprem; Erzurum'un Hınıs İlçesi'nde 16 ölü, 36 yaralı

25 ekim - Erzurum'un Hınıs İlçesi'nde saat 18.05'te meydana gelen deprem sonucu 16 kişinin öldüğü, bazıları ağır 36 kişinin de yaralandığı bildiriliyor. Hınıs İlçe merkezi ve çevre köylerde 350 ev yıkıldı, yüzlerce ev zarar gördü. Depremin en büyük tahribatı Kurtkozu Köyü'nde yaptığı ve burada, çoğu kadın ve çocuk 12 kişinin enkaz altından çıkarıldığı öğrenildi.
Öte yandan yaklaşan kış nedeniyle mağdur durumda kalan vatandaşa Kızılay yardımı ulaştırılacağı bildirildi.

Basından protesto istifası

5 ekim - Türkiye Gazeteciler Sendikaları Federasyonu Başkanı Mesut Özdemir, « İktidar tarafından Türk basınına yöneltilen son davranışlar karşısında eşit mücadele imkânları ortadan kalkmıştır » diyerek, görevinden istifa ettiğini açıkladı.

İngiltere'de 9 ekimde yapılan seçimler, sanıldığının aksine Muhafazakârların açık farklı galibiyetiyle sonuçlandı. Başbakan ve Muhafazakâr Parti Başkanı Harold Macmillan artık parlamentoda daha güçlü bir çoğunluğa dayanıyor.

Kasım

1. Meclis, Cumhurbaşkanı Bayar'ın konuşmasıyla açıldı.
1. 355 oy alan DP İçel Milletvekili Refik Koraltan yeniden Meclis başkanlığına seçildi.
1. CKMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın Kırşehir'e giderken Bala'da arabası devrildi; Bölükbaşı başından yaralandı.
2. İşten çıkarılan 550 işçi Çalışma Bakanlığı önünde gösteri yaptı; işçiler polis tarafından dağıtıldı.
6. Ankara'da bir Türk askerini arabasıyla ezen Amerikalı yarbay serbest bırakıldı.
7. Osman Bölükbaşı 1 yıl hapse mahkûm oldu.
11. *Akis* dergisi yazarları Kurtul Altuğ ile Doğan Avcıoğlu, İran Şahı Rıza Pehlevî'ye yayın yoluyla hakaret ettikleri gerekçesiyle 3 ay 15'er gün hapis cezasına çarptırıldılar.
12. CHP Genel Başkanı İnönü'nün Beypazarı'nı ziyaretinde, DP ve CHP'liler birbirine girdi.
16. Başbakan Menderes, CENTO toplantısı için Tahran'a gitti.
18. Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han Ankara'ya geldi.
19. İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü öğretime başladı.
20. CKMP Kongresi'nde Osman Bölükbaşı yeniden genel başkan seçildi.
22. Bir Afganistan uçağı Beyrut civarında dağa çarpıp düştü; kazada, Kâbil'e gitmekte olan Türk subaylarıyla aileleri de (10 kişi) öldü.
24. Kuzey Denizi'nde bir Sovyet şilebiyle çarpışan Tanar şilebi battı; mürettebat kurtarıldı.
25. *Vatan* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; başyazar Ahmet Emin Yalman, 8 ay 10 gün hapis cezasına mahkûm oldu.
28. İstanbul Emniyet Müdürü Faruk Oktay, bir dayak atma olayıyla ilgili olarak mahkemeye verildi.
29. İşçi yapı kooperatiflerinin kredileri kesildi.

ÖLÜM

1. Tiyatro sanatçısı Halide Pişkin.

CHP erken seçimde ısrarlı

30 kasım - CHP Parti Meclisi, 27 kasımdan beri sürdürdüğü çalışmalarını tamamlayarak bir bildiri yayımladı. Bildiride seçim mevzuatının düzeltilmesi, partizanlığa son verilmesi ve basın hürriyetinin sağlanması istendi ve Demokrat Parti'nin bir an önce iktidardan uzaklaştırılmasıyla ıstıraplara son verilebileceği ileri sürüldü, yani erken seçim istendi. CHP ve CKMP seçimlerin 1960 yılında yapılmasında ısrar ediyor.
Öte yandan DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes, yurt gezisine çıktığı Edirne'de 26 kasımda, CHP'ye ve basına şiddetli eleştirilerde bulundu. Muhalefetin devamlı olarak dış borçlardan bahsetmesine de değinen Menderes, « Borç adama verilir. Onlar da borç istediler ama veren olmadı » dedi. Başbakan, dünyanın hali vahimken birbirimize çelme takmanın iyi olmayacağını söyledi. Menderes'in konuşmalarına 27 kasımda cevap veren CKMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, « O dünyaya borçlu, vatan da ona borçlu olsun » dedi. Bölükbaşı ülkede önce hukuk düzeninin kurulmasını istedi.
Bu arada CKMP'de seçimlerde CHP'yle işbirliği yapması konusunda görüş ayrılığı çıktı. CHP'yle işbirliğine taraftar olan, bir yıl önce CMP'ye katılan Türkiye Köylü Partisi'nin eski Genel Başkanı Tahsin Demiray, « 1957 seçimleri işbirliği yapılmadığından kaybedildi » dedi.

İmar mübarek bir harekettir

20 kasım - İstanbul Belediye Başkanı Kemal Aygün, 15 günde bir yapacağı radyo konuşmalarından ilkini yaptı. Aygün konuşmasında, İstanbul'da imarın plansız yapıldığı yolundaki iddiaları reddetti. « Plan efsunlu bir kelime, sihirli bir tabirdir » diyen Aygün, « Bu güzel hatta mübarek hareketi, bir yüz karasıymış gibi ortaya atmak kanaatimizce günah olur, haksızlık olur » diyerek konuşmasını tamamladı.

Bizim Köy'ün yazarı istifa etti

28 kasım - « Bizim Köy » adlı kitabıyla olay yaratan Mahmut Makal, « 17 Nisan » adlı kitabı nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri tarafından şahsına yöneltilen tehdit ve sert eleştirilere tahammül edemeyerek ilköğretim müfettişliği görevinden istifa etti.

Hilafet isteyen Demokrat Partili delege tutuklandı

15 kasım - Demokrat Parti Manisa İl Kongresi'nde delegelerden Ajlan Öngen'in hilafetin yeniden kurulması yolunda yaptığı konuşma bütün yurtta büyük tepki uyandırdı. Savcılık olaya el koydu, hükûmet soruşturmayı yakın takibe aldı. Başbakan Adnan Menderes, Kongre Başkanı Şemi Ergin'i telefonla arayarak bilgi aldı. Demokrat Parti Haysiyet Divanı da, Öngen'in partiden ihracını kararlaştırdı. 27 yaşında bir kahveci olan Ajlan Öngen, savcılıkça mahkemeye sevk edilerek tutuklandı.
İçişleri Bakanlığı konuyla ilgili bir bildiri yayımlayarak, rejimi tahrif etme istidadı gösteren bu tarz hareketlere asla müsaade edilmeyeceğini açıkladı.
Hükûmetin bu kararlı tutumu muhalefet partilerince de olumlu karşılandı.

Okul mu, yoksa asma köprü mü?

7 kasım - Cumhuriyet Halk Partisi Kars Milletvekili Hasan Erdoğan, Büyük Millet Meclisi'ne Başbakan Adnan Menderes'in bizzat cevaplaması isteğiyle bir soru önergesi verdi. Erdoğan'ın Meclis'e verdiği önergenin metni kısaca şöyle:
« Cumhuriyetin 36. yılına geldiğimiz halde, hâlâ 20 000 köyünde okul ve öğretmen bulunmayan memleketimizde, neredeyse 1 milyar liraya yakın bir harcamayla İstanbul Boğazı'na asma köprü yapılmasını sizler hükûmet olarak münasip görüyor musunuz ? ».

1 kasımda Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın geleneksel konuşmasıyla açıldı; Bayar konuşmasında iç politikaya hiç değinmedi.

CHP Adana Milletvekili Suphi Baykam.

İçişleri Bakanı Gedik: Uşak'taki olayların suçlusu CHP'lilerdir

27 kasım - Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'nün başından yaralanmasına yol açan Uşak olayları, Büyük Millet Meclisi'nde görüşüldü. Konuyla ilgili söz alan İçişleri Bakanı Namık Gedik, « Uşak olaylarının suçluları Halk Partililerdir » dedi. Gedik, Cumhuriyet Halk Partili milletvekillerine dönerek, « Bu memlekette siyasî eşkıyalığa asla müsamaha ve müsaade etmeyeceğiz » diye seslendi.
İçişleri Bakanı Gedik'ten sonra kürsüye gelen Cumhuriyet Halk Partisi Adana Milletvekili Suphi Baykam ise, « Memlekette estirilen bu ağır havanın baş sorumlusu Namık Gedik beydir » diyerek, Bakan Namık Gedik'i Uşak'tan ta İstanbul'a kadar uzanan olayların baş sorumlusu olarak suçladı.

İl olmak isteyen ilçeler

16 kasım - İl olmak isteyen ilçelerin sayısı artmaya başladı.
Kendilerine daha önce il olma yolunda vaatlerde bulunulduğunu bildiren bazı ilçelerin halkı, son listeye ilçelerinin dahil edilmeyişinden duydukları üzüntüyü belirtmek amacıyla teşebbüse geçerek Ankara'ya heyetler gönderiyorlar.
İçişleri Bakanlığı'nca, il olmaları yolunda bir kanun tasarısı hazırlanan ilçeler şunlar: Merzifon, Kırıkkale, Beypazarı, Iğdır, Ardahan, Kilis, İskenderun, Karaman, Akşehir, Konya Ereğlisi, Aksaray ve Divriği.

İçişleri Bakanı Namık Gedik.

Uluslararası Basın Enstitüsü: Türkiye'de basın baskı altında

25 kasım - Uluslararası Basın Enstitüsü tarafından Zürich'te yayımlanan *IPI REPORT* dergisi, son sayısının birinci sayfasını Türkiye'deki basın olaylarına ayırdı.
Dergi, Türk gazetecileri için af kararı çıkarılacağı vaadinin yerine getirilmediğini, aksine, basın üzerindeki hükûmet baskısının arttığından bahsetti ve Devlet Bakanı Abdullah Aker'in « Hükûmetin istemediği haber ve resimler yayımlanmamalıdır » sözünü de özellikle nakletti.

1959

Aralık

1. 1960 yılı bütçesi açıklandı: 7 266 695 550 Türk lirası.
2. Samsun'da 7 Nurcunun yargılanmasına başlandı.
3. Fazıl Küçük, Kıbrıs cumhurbaşkanı yardımcılığına seçildi.
4. Ulaştırma Bakanı Muzaffer Kurbanoğlu istifa etti.
6. ABD Başkanı Eisenhower, Ankara'ya geldi.
7. DP seçimin normal zamanında, yani 1961'de yapılacağını açıkladı.
9. Said Nursî'nin Konya'da Mevlana Türbesi'ni ziyareti sırasında olaylar çıktı.
11. Medeni Berk başbakan yardımcılığına, Sebati Ataman da Sanayi bakanlığına atandı.
14. Başpiskopos Makarios, Kıbrıs cumhurbaşkanı seçildi.
14. CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal trafik kazası geçirdi.
15. Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Kıbrıs cumhurbaşkanı seçilen Makarios'u kutladı.
16. *Vatan* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı; Ahmet Emin Yalman 15 ay hapis yatacak.
19. Bandırma'da 2 Nurcu astsubay tutuklandı.
20. Urla seçimlerinde DP ve CHP'liler birbirine girdi.
21. Farah Diba, Şah Rıza Pehlevî'yle evlenip İran kraliçesi oldu.
24. Devlet Bakanı İzzet Akçal « İrtica yoktur » dedi.
25. Meclis Bütçe Komisyonu, köy camilerine 28 milyon lira ayırdı.
25. CHP Ordu Milletvekili Atıf Topaloğlu partisinden istifa etti.
27. Kıbrıs'ta kriz; Kıbrıs Türk Kurumları Başkanı Rauf Denktaş, « Türklerin geçim şartları ağırlaşmakta » dedi.
27. Bursa'da 17 Nurcu yakalandı.
27. DP Samsun İl Kongresi'nde, cuma namazı için resmî tatil istendi.
30. Said Nursî'nin 3 müridi gözaltına alındı.
30. Türkiye Yugoslavya Ticaret Antlaşması imzalandı.

Esat Budakoğlu.

Haluk Şaman.

Uluslararası Basın Enstitüsü'nün bildirisine getirilen yasak

22 aralık - Uluslararası Basın Enstitüsü tarafından yayımlanan bildirinin yankısı her geçen gün büyüyor. Bildirinin gazetelerde yayımlanması yasaklandı, karara aykırı davranan gazeteler toplatıldı. Adalet Bakanı Esat Budakoğlu ve Basın-Yayın ve Turizm Bakan Vekili Haluk Şaman ortak bir demeç vererek, « Ülke dışından herhangi bir kuruluştan gelecek teşebbüs içişlerimize karışmak olacaktır. Böyle bir davranış Türk kanunlarına ve dolayısıyla Büyük Millet Meclisi'ne karşı yapılmış olacaktır. Hükûmet içten ve dıştan gelecek her türlü müdahaleleri kırmakta azimlidir » dediler.

CHP Meclis grubu da olağanüstü toplanarak, konuyla ilgili bir bildiri yayımladı. Bildiride, Türkiye'de basın hürriyetinin baltalandığı ileri sürüldü. CHP, bağımsız basının fedakâr mensuplarına şükranlarını da belirtti. Bildiride ayrıca hükûmetin izlediği tutumun Türk milletinin itibarını kırdığı ileri sürüldü ve şiddetle protesto edildi.

Vicdan azabı çeken İstanbul Belediye Başkanı (!)

24 aralık - İstanbul Belediye Başkanı Kemal Aygün'den itiraf(!). Başkan Aygün, şehirde otobüs sayısının yeterli olmaması nedeniyle İstanbul halkının saatlerce kuyruklarda beklediğini, kendisinin makam arabasıyla caddelerden geçtiği sırada, bu kuyrukları görerek vicdan azabı çektiğini söyledi. Belediye Başkanı Kemal Aygün, her gün duraklardan bir iki vatandaşı arabasına alarak taşıdığını da sözlerine ekledi.

CHP milletvekillerinin otomobil sevdası

29 aralık - Hükûmetin bedelsiz otomobil ithaline izin vermesinden sonra, birçok CHP milletvekilinin yurda otomobil getirtmesi partiyi zor duruma soktu. Gazeteler, CHP'lileri « otosever » olmakla itham ettiler. Konu Merkez İdare Kurulu ile Meclis grubunda görüşüldü, Genel Başkan İnönü tartışmalı oturumu yarıda terk etti. Yayımlanan bir bildiriyle, yurtdışından kullanılmış otomobil getirten milletvekillerinin bunları seçimlerde kullanacakları ve cip ithaline izin verilmediğinden otomobil getirtmek zorunda kaldıkları belirtildi.

Fransa'da baraj çöktü; 423 ölü

2 aralık - Batı Avrupa'yı etkisi altına alan şiddetli yağışlar Fransa'da bir barajın çökmesine yol açtı. Fransa'nın güneydoğusunda, Akdeniz sahili yakınlarındaki Malpasset Barajı'nın çökmesi sonucu, baraj yakınındaki Fréjus şehrinin büyük bir kesimi sular altında kaldı ve 423 kişi sulara kapılarak boğuldu.

Güney Fransa'daki Malpasset Barajı gövdesinin yıkıldıktan sonraki görüntüsü.

16'şar ay hapis cezasına çarptırılan Vatan gazetesinin yazı işleri müdürleri Selami Akpınar (solda, ayakta) ve Naim Tirali (sağda, ayakta), gazete mensuplarının şereflerine verdiği veda yemeğinde. Gazeteci arkadaşları Akpınar'a bir mandolin, Tirali'ye de kitaplar hediye ettiler. Sağda şair Özdemir Asaf görülüyor.

Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde irtica soruşturması

16 aralık - Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde irtica faaliyetleriyle ilgili geniş bir soruşturma açıldı. Konuyla ilgili olarak bazı öğretim üyelerinin ve öğrencilerin ifadesi alındı. Soruşturmaya, bir öğrencinin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a gönderdiği « uyarı mektubu » neden oldu. İddiaya göre Rektör Vekili Profesör Mehmet Kaplan, « Kendisi sarı, gözleri mavi olanlar Türk değildir » gibi konuşmalar yapmış. Şimdi Profesör Kaplan'ın, öğrencisinin iddia ettiği gibi konuşmalar yapıp yapmadığı araştırılıyor.

Said Nursî'nin kitabı toplatıldı

29 aralık - Said Nursî'ye ait « Sikke-i Tasdik-i Gaybi » adlı 5 050 kitap toplatıldı. 500 sayfalık formalar halinde paketlenmiş olarak Doğuş Matbaası'nda ele geçirilen kitaplar bir kamyona doldurularak götürüldü.

Vatan gazetesi kapatıldı

16 aralık - Amerikalı gazeteci Pulliam'ın, *İndianapolis Star* gazetesinde yayımlanan Başbakan Menderes'i « ikaz » edici bir makalesini, aynen alarak Türkiye'de yayımlayan *Vatan* gazetesi 1 ay süreyle kapatıldı. Gazetenin sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman 15 ay, yazı işleri müdürleri Selami Akpınar ile Naim Tirali de 16'şar ay hapse mahkûm edildi. *Vatan*, Cumhuriyet döneminde İstanbul'da kapatılan ilk gazete oldu.

Sade bir İranlı genç kız olan Farah Diba, muhteşem bir törenle Iran Şahı Rıza Pehlevî'yle evlendi. İran Şahı daha önce de Mısır Prensesi Fevziye ve Süreyya İsfendiyarî'yle evlenmiş, ancak ilk iki eşinden çocukları olmadığı için boşanmıştı.

Türk basın rejimi protesto edildi

19 aralık - Uluslararası Basın Enstitüsü 18 aralıkta yayımladığı bir bildiriyle, hür dünya basınından, Türkiye'de 1954'te yürürlüğe giren kanunla ortaya çıkan basın rejiminin protesto edilmesini istedi. Enstitü çağrıyı, *Vatan* gazetesi sahibi Ahmet Emin Yalman ile gazetenin iki yazı işleri müdürü hakkında verilen hapis cezaları ile gazetenin kapatılması hakkındaki kararın kesinleşmesi üzerine yaptı. Bildirinin gazetelerde yayımlanmasına ilişkin yasak yüzünden 19 aralıkta birçok gazete ön sayfalarında beyaz boşluklarla çıktı.

İstanbul Üniversitesi bodrumuna mescit

2 aralık - Rektör Profesör Sıddık Sami Onar, kapatılması istenilen merkez binanın altındaki mescit için, « Bodrum katta bir ibadethanenin bulunması İslam dinine hakaret teşkil eder. Namaz kılmak isteyen öğrencilerin istifade edebileceği birçok cami var » dedi.